

VAIHTOEHTOISESTA SOSIAALITYÖSTÄ EKOSOSIAALISEEN SIIRTYMÄÄN

Muistoja Aila-Leenan matkan varrelta

FROM ALTERNATIVE SOCIAL WORK TO ECOSOCIAL TRANSITION

Memories of Aila-Leena along the way

**Kati Närhi, Niina Rantamäki, Tuomo Kokkonen,
Ingo Stamm, and Kati Turtiainen (eds.)**

**VAIHTOEHTOISESTA
SOSIAALITYÖSTÄ
EKOSOSIAALISEEN SIIRTYMÄÄN**
Muistoja Aila-Leenan matkan varrelta

**FROM ALTERNATIVE SOCIAL WORK
TO ECOSOCIAL TRANSITION**
Memories of Aila-Leena along the way

*Kati Närhi, Niina Rantamäki Tuomo Kokkonen,
Ingo Stamm, and Kati Turtiainen (eds.)*

Kokkola 2024

© Kirjoittajat / Authors

Julkaisun tuottamista on tukenut Chydenius-Instituutin kannatusyhdistys.

Taitto: Päivi Vuorio

Kannen kuva: Tuomo Kokkonen

ISBN 978-952-86-0409-9 (nid.)

ISBN 978-952-86-0410-5 (PDF)

Jyväskylän yliopistopaino, Jyväskylä 2024

SISÄLLYS/CONTENT

Aila-Leenan ajattelun lähtökohtia / Starting points of Aila-Leena's thinking

<i>Mikko Mäntysaari: Radikaalit vuodet</i>	17
<i>Marianne Nylund: Sosiaalityötä vaihtoehtoisin menetelmin</i>	27
<i>Tuomo Kokkonen: Aila-Leena paremman maailman rakentajana</i>	31
<i>Jiri Nieminen: Elämismaailma, systeemi ja vaihtoehtoinen sosiaalityö – otteita Aila-Leena Matthiesin haastattelusta, aiheena sosiaalityö ja politiikka</i>	35

Aila-Leena ja kansainvälisyys / Aila-Leena and international activities

<i>Thomas Kauer: Von Finnland nach Magdeburg: Ein frischer Wind in Forschung, Lehre und Stadtteilarbeit</i>	43
<i>Simon Hackett: Memories of Aila-Leena during the Magdeburg years</i>	45
<i>Susanne Elsen: Aila-Leena Matthies – inserting ecosocial social work into research and qualification</i>	49
<i>Jef Peeters: Journey companions on the road of ecosocial work</i>	52
<i>Ilse Julkunen and Ziyu Wang: Creativity and courage in promoting sustainability and research in practice – a journey in collaboration with CASS</i>	60
<i>Amy Krings: Memories with Aila-Leena</i>	65

Aila-Leena ja Kokkolan yliopistokeskus Chydenius / Aila-Leena and Kokkola University Consortium Chydenius

<i>Mikko Viitasalo: Miten mahdollomasta syntyi menestystarina</i>	69
<i>Tanja Risikko ja Anne Jokela: Osallisuuden edistäjä ja muutoksen tekijä</i>	72
<i>Marko Aittola: Aiskin alueellisesta yhteistyöstä ja Chydiksen tiimin toiminnasta</i> ...	74
<i>Ulla Lassi: Ekososiaalinen kestävyys investointien veturina kaivos- ja kemian teollisuudessa</i>	76
<i>Heidi Harju-Luukkainen: Merkityksellisiä kohtaamisia tiedeyhteisön rohkean edelläkävijän ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden puolestapuhujan kanssa</i> ..	81

Aila-Leena ja 'opetuslapset' / Aila-Leena and the 'disciples'

<i>Niina Rantamäki ja Mari Kattilakoski: Juuret maaseudulla ja siivet maailmalla – hyvinvointivaltion muutostutkimusta maaseutukontekstissa</i>	85
<i>Sirpa Karjalainen, Tuija Kuorikoski, Kaisa Vuolukka & Mira Välimaa: Matka haaveista saavutuksiin</i>	90
<i>Rauno Perttula: Yhteistyötä Aila-Leenan kanssa</i>	92

<i>Gorana Panić: Departures: The Globe's Screw</i>	94
<i>Qingyun Fan (Sini): Journey with Aila-Leena: A Path of Learning and Growth</i>	97

Aila-Leena ja praxis / Aila-Leena and praxis

<i>Marja Heikkilä: Kohtaamisia sosiaalialan kehittämistyön merkeissä</i>	103
<i>Soiten sosiaalityön väki: Aiskin kanssa sosiaalityön kentillä - kohtaamisia ja yhteydenpitoa ennen ja nyt</i>	109
<i>Sirpa Nevasaari: Kannosta kirveen kautta kohtaamisiin</i>	113
<i>Arto Rautajoki: Kirje professori Aila-Leena Matthiesille</i>	115

Aila-Leena ja vuosikymmenten (yhteistyö)kumppanuus / Aila-Leena and decades of (collaborative) partnership

<i>Päivi Turunen: Making new local policies for ecosocial work and everyday life - A Nordic perspective from community work</i>	119
<i>Anna Metteri: Aiski on sosiaalityön public intellectual</i>	126
<i>Irene Roivainen: Aila-Leena ja yhteisöt</i>	129
<i>Kati Turtiainen: Epävirallisen, virallisen ja ystävyyden rajapinnoilla vuosikymmenten ajan</i>	133
<i>Kati Närhi: Conceptual complexities and long-term collaboration around ecosocial and social work issues</i>	139

Aila-Leenan perintö / Aila-Leena's legacy

<i>Katri Viitasalo: Taloussosiaalityön kehitys ja laajeneminen</i>	147
<i>Minna Kivipelto: Lucky Lakesin jäljillä</i>	150
<i>Vesna Leskosek: The Eco-social work perspective on poverty and social exclusion</i>	156
<i>Ingo Stamm: Back to the Future: Ecosocial Work from Finland to the World</i>	161
<i>Early-stage researchers of ASTRA: A collective narrative</i>	166

Loppusanat Aila-Leenalle / Final words for Aila-Leena

<i>Sanna Särkilä: Pullantuoksuinen tervehdys Aiskille</i>	177
<i>Marja Paananen: Aiskin Tutkimusmatka</i>	179
<i>Sirkka Alho: Aila-Leena kohti "kolmatta elämää"</i>	181
<i>Anu-Riina Svenlin: Kiitä itseäsi</i>	184
<i>Kari Ilmonen: Luonnonvalo laulu nuotistolla ja johdantosanat</i>	185

Kirjoittajat

JOHDANTO

Muistoja ja kohtaamisia Aila-Leenan työuran varrelta

***Kati Närhi, Tuomo Kokkonen, Ingo Stamm, Niina Rantamäki
and Kati Turtiainen***

Aila-Leena ja muistot

Professori Aila-Leena Matthies eli Aiski jää eläkkeelle vuoden 2024 lopussa. Me, Jyväskylän yliopiston kampuksen ja Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen kollegat haluamme muistaa Aila-Leenaa kirjalla, joka koostuu hänen työuransa keskeisten yhteistyökumppaneiden kirjoituksista. Ajatuksena on, että kirjan tekstit käsittelevät muistoja liittyen Aila-Leenaan ja hänen kanssaan tehtyyn yhteistyöhön niin opetuksen, tutkimuksen kuin käytännön kehittämistyön kentillä. Tällä kirjalahjalla haluamme kunnioittaa Aila-Leenan uran vaiherikkaita käännteitä.

Kuten kirjan kirjoittajien ja muistoja jakavien yhteistyökumppaneiden teksteistä voi tulkita, Aila-Leena on jättänyt syviä muistijälkiä niiden ihmisten mieliin, joita hän on työuransa ja elämänsä varrella kohdannut. Yhteiset hetket ovat jääneet elämään monella eri tavalla.

Suuret linjat Aiskin elämässä voi hahmottaa erilaisten paikkojen kautta. Alkuvaiheet Sievissä, vuodet Jyväskylässä opiskelun, tutkimuksen ja opetuksen parissa. Eripituisia visiittejä Saksaan, joista pisin suuntautui Magdeburgiin. Paluu Suomeen ja töihin kotipaikkakunta Sievin lähelle Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen. Lukemattomia ajotunteja Jyväskylän ja Kokkolan välillä, jotka (toivottavasti) tulevat vähenemään vuoden 2025 alusta, jolloin Aila-Leena voi jäädä täysin siemauksin nauttimaan Nenäinniemen kotinsa upeista Päijänteen järvimaisemista.

Aila-Leenan oma ääni

Tässä kirjassa Aila-Leenan kanssa kuljettua matkaa tulkitsevat hänen läheiset kollegat ja tärkeät yhteistyökumppanit. Kuten kaikki Aila-Leenaa tuntevat tietävät, myös hänellä on vahva oma ääni ja näkemykset niin menneestä, nykyisyydestä kuin tulevaisuudesta. Sen vuoksi on tärkeää antaa myös Aila-Leenalle pieni mahdollisuus muistella matkaansa. Seuraava Aila-Leenan teksti on ote suomalaisen yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen historiikka varten luonnostelluista omakohtaisista teksteistä, joita ei ole tällaisenaan hyödynnetty kyseisessä julkaisussa (Litmanen ym. 2024). Kirjoituksessaan Aila-Leena muistelee itse opiskelunsa alkuvaiheita ja työuransa kiinnittymistä erityisesti yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen.

”Jyväskylän yliopisto oli pilottiyliopistona valtakunnallisessa tutkinnonuudistuksessa, jonka tavoitteena oli rakentaa paremmin työelämän tehtäviin vastaavia kou-

lutusohjelmia. Halusin sosiaalityöntekijäksi ja aloitin opinnot 1978 koulutusohjelmassa, joka oli nimeltään enteellisesti 'Sosiaalisen ympäristön ja sosiaalityön suunnittelun koulutusohjelma'. Pääaineeksi saattoi valita yhteiskuntapolitiikan tai sosiologian, sosiaalityöhän ei vielä ollut itsenäinen oppiaine. Opetuksessa viitattiin usein Jyväskylän kaupunkisuunnittelussa samaan aikaan menossa olevaan SOFY-suunnitteluhankkeen tutkimukseen koskien muun muassa Huhtasuon alueen suunnittelua. SOFYn tavoitteena oli yhdistää sosiaalisen ja fyysisen ympäristön suunnittelua. Asuntohallitus oli mukana rahoittajana tutkimuksissa, ja yhteistyö jatkui vielä 1980-luvulla mm. Tuulenkylyn yhteisöasumiskohteen tutkimuksella vuoden 1985 asuntomessualueella. Yhteiskuntapolitiikan laitoksen ja osin sosiologiankin laitoksella vallinnut rakennetun ympäristön suunnitteluoptimismi suuntasi sosiaalityön opintoja vahvasti rakenteelliseen ja ennaltaehkäisevään tasoon, kun taas perinteisestä sosiaalityöstä ja sen tutkimuksesta opinnoissa oli varsin niukasti substanssia.

Tämän taustan ohella suuntautumisen yhteiskuntatieteelliseen ympäristötutkimukseen ja spesifimmin sosiaalityön ns. ekososiaaliseen lähestymistapaan voi paikantaa kahteen omakohtaiseen tulokulmaan. Tein graduni (Matthies 1983) Länsi-Saksan uusien yhteiskunnallisten liikkeiden parissa syntyneestä uudenlaisen omaehtoisen sosiaalityön muodoista, jonka nimesin vaihtoehtoiseksi sosiaalityöksi. Saksalaisten ympäristöliikkeiden vaikutus näkyi vaihtoehtoisen sosiaalityön ajattelussa ja käytännön projekteissa hyvin selkeästi. Sain valmistumiseni jälkeen Suomen Akatemialta rahoitusta tutkiakseni vaihtoehtoisen sosiaalityön mahdollisuuksia Suomessa. Aineistoa kerätessäni ja analysoidessani aloin tunnistaa, että myös Suomessa syntyneissä vaihtoehtoprojekteissa oli sama yhteinen piirre: elinympäristöön ja luonnonympäristöön liittyvät kysymykset kietoutuivat niissä kiinnostavalla tavalla osaksi sosiaalisten kysymysten ratkaisuja. Aloin kuvata sitä saksan kielestä kääntämälläni ekososiaalisen lähestymistavan käsitteellä (Ökosozialer Ansatz).

Toinen omakohtainen juoni 1980-luvun ekososiaaliseen ajatteluun oli osallistuminen ydinjätteen loppusijoitusta koskevaan keskusteluun yhteiskuntatieteellisestä näkökulmasta. Samaa aikaan kun valmistumiseni aikoihin mietin hakeutumista sosiaalityöntekijäksi syntymäpaikkakunnalleni, tuli tieto, että paikkakunta oli valittu yhdeksi potentiaalisiksi loppusijoituskohteeksi. Pohdin millaista ekososiaalista työtä olisi tällaisella paikkakunnalla tehtävä, ja miten ydinjätehauta vaikuttaisi ihmisen elämään. Kuitenkin ennen kaikkea tapa, jolla valtiolta ja ydinvoimayhtiöt kohtelivat paikallista väestöä potentiaalisilla loppusijoituspaikkakunnilla, herätti minussa ympäristöaktivistin, ja johdatti myös erittäin kiinnostavaan poikkiteieteelliseen yhteistyöhön esimerkiksi yliopiston fysiikan laitoksen tutkijoiden kanssa. Varsinaista tutkimusta en tästä aiheesta tehnyt, siihen onneksi tarttuivat muut. Siirryttyäni Saksaan 1996, osallistuin siellä ikimuistoiseen maailmanlaajuiseen ydinjätapaikkakuntien naisryhmien kokoontumiseen.

Kun lainsäädäntö alkoi Suomessa edellyttää 1994 alkaen YVA-arviointia erilaisista suunnittelukohteista, ja siihen sisältyi myös sosiaalisten vaikutusten arviointi (SVA), heräsi paikallistasolla keskustelu siitä, kenen asiantuntijuutta siihen tarvittaisiin. Ilmoitimme sosiaalityön opettajien pienellä tiimillä (Kati Närhi ja minä) sekä yhteiskuntapolitiikan professorin Marja Järvelän kanssa yhteistyössä, että kyse on sosiaalityön ydinsaamisalueesta, ja saimme rahoitusta sosiaalityöntekijöiden vastaavan täydennyskoulutuksen kehittämiseen Sosiaali- ja terveysministeriön 'Ennal-

taehkäisevä sosiaalipolitiikka’-projektista. Koulutus toteutettiin Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen ja Jyväskylän kaupungin kaavoituksen ja sosiaalityön kanssa yhteistyössä. Siihen sisältyi paikallisten suunnittelukohteiden SVA-pilotointia, ja se yhteydestä syntyi myös tutkimusaineistoa Kati Närhen (2004) väitöskirjaan. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan yksikön sosiaalityön tutkimus oli tällä aiheella mukana 1998–2000 Euroopan komission rahoittamassa 4. puiteohjelman tutkimushankkeessa, jota koordinoitiin uudesta työpaikastani Saksasta käsin. New Local Policies against Social Exclusion-tutkimuksessa olivat mukana Jyväskylän yliopiston ja kaupungin lisäksi Magdeburgin korkeakoulu ja kaupunki Saksasta ja De Montfort-University ja kaupunki Leicesterista Britannian alueelta. Toimintatutkimukselliset asetelmat paikallisyhteisöissä olivat todella kiinnostavia, ja niiden vertailu varsin opettavaista. (Matthies ym. 2001.)

Seuraavan kerran ympäristötutkimus ja ekososiaalinen lähestymistapa veivät mennessään, kun olin palannut Saksasta Jyväskylän yliopistoon, Kokkolan yliopistokeskus Chydeniukseseen, ja saimme Akatemialta rahoituksen hankkeeseen nimeltä Contribution of social work and systems of income security to the ecosocial transformation of society (ECOSOS) (2015–2019), joka tarkasteli ekososiaalisen siirtymän kysymyksiä sosiaalityössä. Tutkijoina hankkeessa olivat Ingo Stamm ja Tuuli Hirvilampi, joilla kummallakin on tärkeitä omat näkökulmansa ekososiaaliseen ajatteluun, Ingolta Saksasta ja työttömyys-sosiaaliturvan suunnasta, jota hän jatkoi vielä toisessa postdoc-tutkimuksessaan (mm. Stamm 2023) sekä Tuulilla ekososiaalisen hyvinvoinnin käsitteestä (Hirvilampi 2015). Tässä tutkimuksessa lanseerasimme ekososiaalisten innovaatioiden käsitteen ja kokosimme siitä empiirisiä esimerkkejä Saksasta, Belgiasta, Italiasta, Suomesta ja Britannian alueelta (esim. Matthies ym. 2019). ECOSOS-hankkeen pohjalta verkostoiduimme myös Australiaan ja Ruotsiin.

Eurooppalaisten verkostojen kanssa yhteistyössä haimme rahoitusta Euroopan Komission Horizon2030-ohjelmasta MCSA-tohtorikoulutus- ja tutkimushankkeeseen (2020–2024). ASTRA-tutkimuksessa 15 globaalisti rekrytoitua sosiaalityön tohtoriopiskelijaa tutkii monitieteisen (transdisciplinaarisen) kestäväsiirtymän ajatusten soveltamista sosiaalisen inklusion parantamiseksi sosiaalityössä. Tutkimuksessa oli mukana eurooppalaisten sosiaalityön yliopistoyksiköiden lisäksi luonnontieteilijöitä LUKEstä sekä taloustieteilijöitä sosiaalitaloutteen erikoistuneesta CIRIEC-tutkimusorganisaatiosta Belgiasta. ASTRA avasi silmiä paitsi ympäristötutkimuksen monitieteellisyyteen myös globaaliin konkretiaan kansainvälisten tutkijoiden kautta. Samalla käsitys sosiaalityön tehtävästä kestäväsiirtymän tekijänä haastaa perinteisen sosiaalityön rajoja. (Matthies ym. 2022.)”

Kirjan lukuohje

Aila-Leenan kirjaprojekti alkoi loppuvuodesta vuonna 2023, kun kirjan toimittajat koontuivat pohtimaan miten juhlistaisimme ystävämme ja kollegamme Aila-Leenan eläkkeellelähtöä vuoden 2024 lopussa ‘aila-leenamaisesti’. Vertaisarvioidun akateemisen kirjaprojektin sijasta päätimme pyytää Aila-Leenalle tärkeiden ja pitkäaikaisten kumppaneiden kirjoituksia yhteistyöstään hänen kanssaan. Linjasimme, että tekstit voivat olla suomen ja englannin kielen ohella myös saksankielisiä, onhan

Aila-Leena vähintään kolmikielinen yksilö. Kokonaisuus kuvastaa siten myös tätä puolta Aila-Leenan työuralta.

Olemme jakaneet meille lähetetyt tekstit kuuteen teemaan. Näistä ensimmäinen kokoo Aila-Leenan ajattelun lähtökohtia, jotka ovat kulkeneet hänen mukanaan tavalla tai toisella koko elämän. Toisessa teemassa ääneen pääsevät Aila-Leenan tärkeät kansainväliset yhteistyökumppanit, jotka teksteillään piirtävät kuvaa Aila-Leenan moninaisesta kansainvälisestä toiminnasta. Kolmantena teemakokonaisuutena keskitytään Aila-Leenan vuosiin Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa. Muistoista piirtyy näkemys siitä, miten haastavasta sosiaalityön opetuksen, tutkimuksen ja alueellisen kehittämisen projektista syntyi Aila-Leenan osaaavissa ja energisissä käsissä menestystarina. Neljännessä teemassa, Aila-Leena ja 'opetuslapset', muistojaan kirjoittavat, no, opetuslapset eli Aiskin väitöskirjaohjattavat ja Kokkolan yliopistokeskuksen sosiaalityön yksikön tiimiläiset. Aila-Leenan suhde käytäntöön, tai kuten hän itse sitä kutsuu praksiskseen, on kirjan viidennen teeman fokus, jossa Kokkolan ja Pohjanmaan alueen yhteistyökumppanit jakavat muistojaan ns. kentän näkökulmasta. Kuudennessa teemassa, Aila-Leena ja vuosikymmenten (yhteistyö) kumppanuus, muistojaan jakavat osa Aila-Leenan pitkäaikaisista kollegoista. Kirjan loppuksi pohditaan eri näkökulmista Aila-Leenan jälkeensä jättämää arvokasta perintöä. Loppusanat muodostavat konkreettisia ja luovia tapoja kiittää Aila-Leenaa hänen uskomattomasta, inspiroivasta ja urauurtavasta työstään sosiaalityön kysymysten parissa.

Toimituskunnan puolesta mitä lämpimämmät kiitokset kaikille kirjan kirjoittajille – jokainen teksti täydentää omalta osaltaan kuvaa Aila-Leenasta sekä hänen monipuolisesta työurastaan. Päivi Vuoriolle haluamme lausua suuret kiitokset häneltä kirjan viimeistelyssä saamastamme avusta. Kirjan painatuksen on mahdollista Chydenius-Instituutin kannatusyhdistyksen myöntämä apuraha, tästä myös iso kiitos.

Viimeisenä vaan ei vähäisimpänä: Kiitos Aila-Leena. On ollut suuri ilo ja etuoikeus saada liittyä osaksi sinun matkaasi.

Kirjallisuus

- Hirvilampi, T. (2015). Kestävän hyvinvoinnin jäljillä: Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen. *Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia* 136. Kelan tutkimusosasto. Helsinki.
- Litmanen, T., Matthies, A-L., Närhi, K., Silvasti, T., Salo, M. & Kortetmäki, T. (2024). Rihmoista vahvaksi kudelmaksi. Teoksessa M. Santaoja, E. Berglund, R. Sairinen, L. Peltonen, P. Heikkurinen & C. Casi (toim.) *Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus: Monitieteisen alan muotoutuminen Suomessa 1994–2024*. Tampere: Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen seura ry, 173–180.
- Matthies, A-L. (1983). Vaihtoehtoinen sosiaalityö: sosiaalityön kritiikkiä ja vaihtoehtoisen sosiaalityön projekteja Saksan Liittotasavallassa. *Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksen tutkimuksia* n:o 35. Jyväskylän yliopisto.
- Matthies, A-L., Hermans, K. & Leskošek, V. (2022). Applying transdisciplinary sustainability transitions research in international social work doctoral training. *Social Work Education*, DOI: 10.1080/02615479.2022.2105316

- Matthies, A.-L., Stamm, I., Hirvilammi, T., & Närhi, K. (2019). Ecosocial innovations and their capacity to integrate ecological, economic and social sustainability transition. *Sustainability* 11, 2107. doi:10.3390/su11072107
- Matthies, A.-L., Närhi, K. & Ward, D. (2001) (eds.) *Eco-social Approach in Social Work*, Sphi: Jyväskylä.
- Närhi, K. (2004). *The eco-social approach in social work and the challenges to the expertise of social work*, *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 243, University of Jyväskylä, Jyväskylä.
- Stamm, I. (2023). Human rights-based social work and the natural environment: Time for new perspectives. *Journal of Human Rights and Social Work* 8, 42–50. doi.org/10.1007/s41134-022-00236-x

INTRODUCTION

Memories and encounters along the career of Aila-Leena

Kati Närhi, Tuomo Kokkonen, Ingo Stamm, Niina Rantamäki and Kati Turtiainen

Aila-Leena and memories

Professor Aila-Leena Matthies, aka Aiski, will retire at the end of 2024. We, the colleagues of the University of Jyväskylä campus and Kokkola University Consortium Chydenius, want to remember Aila-Leena with a book that consists of the writings of key collaborators of her career. The idea is that the texts of the book deal with memories related to Aila-Leena and the collaboration with her in the fields of teaching, research and practical development work. With this book gift, we want to honor the many twists and turns of Aila-Leena's career.

As can be interpreted from the texts of the authors of the book and the collaborators who share their memories, Aila-Leena has left deep memories in the minds of the people she has met throughout her career and life. The shared moments have remained alive in many ways.

The main lines in Aiski's life can be discerned through different places. Early stages in Sievi, years in Jyväskylä studying, researching and teaching. Visits to Germany of varying lengths, the longest of which was to Magdeburg. Return to Finland and work near hometown Sievi, at the Kokkola University Consortium Chydenius. Countless hours of driving between Jyväskylä and Kokkola, which (hopefully) will decrease from the beginning of 2025, when Aila-Leena can fully enjoy the wonderful lake views of Päijänne, her home in Nenäinniemi.

Aila-Leena's own voice

In this book, the journey that Aila-Leena has traveled is interpreted by her close colleagues and important collaborators. As everyone who knows Aila-Leena is aware of, she also has a strong voice of her own and views on the past, present and future. That's why it's important to give Aila-Leena a small chance to remember her journey as well. The following text by Aila-Leena is an excerpt from personal texts drafted for the history of environmental research in the Finnish social sciences, which have not been used as such in the publication in question (Litmanen et al. 2024). In her writing, Aila-Leena remembers the early stages of her studies and her academic career focusing especially on environmental research in the social sciences.

"The University of Jyväskylä was a pilot university in the national degree reform, the aim of which was to build educational programs better suited to the tasks of working life. I wanted to become a social worker, and I started my studies in 1978

in the educational program, which was tentatively called 'Social Environment and Social Work Planning Education Program'. You could choose social policy or sociology as your main subject; social work was not yet an independent subject. In the teaching, references were often made to the study of the SOFY planning project, which was going on at the same time in Jyväskylä's urban planning, regarding, among other things, the planning of the Huhtasuo area. SOFY's goal was to combine social and physical environment planning. The Housing Board participated as a financier in the studies, and the cooperation continued in the 1980s, e.g. with the study of Tuulenkyliä's community housing site at the 1985 housing fair. The design optimism of the built environment that prevailed at the Department of Social Policy and partly at the Department of Sociology directed social work studies to a strongly structural and preventive level, while studies on traditional social work and its research had very little substance.

Along with this background, orientation towards social scientific environmental research and more specifically the so-called ecosocial approach can be located in two personal paths. I did my master's thesis (Matthies 1983) on a new form of voluntary social work, which I named alternative social work, which arose with the new social movements in West Germany. The influence of German environmental movements was very clearly visible in the thinking and practical projects of alternative social work. After I graduated, I received funding from the Academy of Finland to research the possibilities of alternative social work in Finland. While collecting and analyzing the data, I began to recognize that the alternative projects born in Finland also had the same common feature: questions related to the living environment and the natural environment were interwoven in them in an interesting way as part of the solutions to social issues. I began to describe it with the concept of the ecosocial approach (Ökosozialer Ansatz), which I translated from German.

Another personal path to the ecosocial thinking of the 1980s was the participation in the discussion about the final disposal of nuclear waste from a social scientific point of view. At the same time when I was thinking about applying to become a social worker in my hometown around the time of my graduation, I was informed that the town had been chosen as one of the potential final placement destinations. I thought about what kind of ecosocial work would be done in such a place, and how a nuclear waste pit would affect people's lives. However, above all, the way in which the government and the nuclear power companies treated the local population at potential disposal sites awakened an environmental activist in me, and also led to a very interesting interdisciplinary collaboration with, for example, researchers from the university's physics department. I didn't do the actual research on this topic, fortunately others took it up. After moving to Germany in 1996, I participated there in a memorable global gathering of women's groups from nuclear waste sites.

When the legislation in Finland began to require an EIA evaluation of various planning sites from 1994, it also included a social impact assessment (SIA), a discussion arose at the local level about whose expertise would be needed for that. With a small team of social work teachers (Kati Närhi and myself) and in collaboration with social policy professor Marja Järvelä, we announced that it is a core competence area of social work, and we received funding for the development of corresponding supplementary training for social workers from the Ministry

of Social Affairs and Health's 'Preventive Social Policy' project. The training was carried out in cooperation with the continuing education center of the University of Jyväskylä and the planning and social work units of the city of Jyväskylä. It included SIA piloting of local planning sites, and it also resulted in research data for Kati Närhi's (2004) dissertation. Social work research of the social policy unit of the University of Jyväskylä was involved in this topic in the 1998–2000 European Commission-funded 4th Framework Program research project, which I coordinated from my new workplace in Germany. In addition to the University of Jyväskylä and the city, the 'New Local Policies against Social Exclusion' research project included Magdeburg College and the city from Germany and De Montfort University and the city of Leicester from the UK. Action research settings in local communities were really interesting, and their comparison was quite instructive (Matthies et al. 2001).

The next time environmental research and the ecosocial approach came together when I had returned from Germany to the University of Jyväskylä, Kokkola University Consortium Chydenius, and we received funding from the Academy for a project called 'Contribution of social work and systems of income security to the ecosocial Transformation of society' (ECOSOS) (2015–2019), which examined issues of ecosocial transition in social work. The researchers in the project were Ingo Stamm and Tuuli Hirvilammi, who both have their own important perspectives on ecosocial thinking, Ingo from Germany and the direction of unemployment-social security, which he continued in his second postdoc research (e.g. Stamm 2023) and Tuuli on the concept of ecosocial well-being (Hirvilammi 2015). In this study, we launched the concept of ecosocial innovations and collected empirical examples of it from Germany, Belgium, Italy, Finland and the UK (e.g. Matthies et al. 2019). Based on the ECOSOS project, we also networked in Australia and Sweden.

In cooperation with European networks, we applied for funding from the European Commission's Horizon2030 program for the MCSA doctoral education and research project (2020–2024). In the ASTRA project, 15 globally recruited doctoral students in social work investigate the application of the ideas of multidisciplinary (transdisciplinary) sustainable transition to improve social inclusion in social work. In addition to European social work university units, natural scientists from LUKE and economists from the CIRIEC research organization from Belgium, which specializes in social economy, participated in the research. ASTRA opened eyes not only to the multidisciplinary of environmental research but also to the global reality through international researchers. At the same time, the perception of social work as a factor of sustainable transition challenges the boundaries of traditional social work (Matthies et al. 2022)."

Guide to reading the book

Aila-Leena's book project started at the end of 2023, when the editors of the book got together to think about how to celebrate our friend and colleague Aila-Leena's retirement at the end of 2024 in an 'Aila-Leena-like' way. Instead of a peer-reviewed academic book project, we decided to ask Aila-Leena's important and long-term partners to write about their collaboration with her. We decided that the texts

could be in Finnish and English as well as in German, after all, Aila-Leena is at least trilingual. The whole project therefore also reflects this aspect of Aila-Leena's career.

We have divided the texts sent to us into six themes. The first of these gathers the starting points of Aila-Leena's thinking, which have accompanied her in one way or another throughout her life. In the second theme, Aila-Leena's important international collaborators get to speak, and with their texts paint a picture of Aila-Leena's many international activities.

The third thematic unit focuses on Aila-Leena's years at the Kokkola University Consortium Chydenius. The memories draw a view of how a challenging social work teaching, research and regional development project turned into a success story in Aila-Leena's capable and energetic hands. In the fourth theme, Aila-Leena and the 'disciples', the memories are written by, well, the disciples, i.e. Aiski's dissertation supervisees and the team members of the Kokkola University Consortium's social work unit. Aila-Leena's relationship with practice, or as she herself calls it, her praxis, is the focus of the book's fifth theme, where the collaborators in Kokkola and Ostrobothnia region in particular share their memories from the so-called field's point of view. In the sixth theme, Aila-Leena and decades of (collaborative) partnership, some of Aila-Leena's long-term colleagues share their memories. At the end of the book, we consider the valuable legacy Aila-Leena has left from different perspectives. The final words are concrete and creative ways to thank Aila-Leena for her incredible, inspiring and pioneering work on social work issues.

On behalf of the editorial board, the warmest thanks to all the authors of the book - each text in its own way completes the picture of Aila-Leena and her versatile career. We would like to say thank you to Päivi Vuori for her help in finishing the book. The printing of the book is possible thanks to the grant awarded by the support association of Chydenius Institute, for this also thank you.

Last but not least: Thank you Aila-Leena. It has been a great pleasure and privilege to be part of your journey.

References

- Hirvilammi, T. (2015). Kestävän hyvinvoinnin jäljillä: Ekologisten kysymysten integroiminen hyvinvointitutkimukseen. *Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia* 136. Kelan tutkimusosasto. Helsinki.
- Litmanen, T., Matthies, A-L., Närhi, K., Silvasti, T., Salo, M. & Kortetmäki, T. (2024). Rihmoista vahvaksi kudelmaksi. Teoksessa M. Santaoja, E. Berglund, R. Sairinen, L. Peltonen, P. Heikkurinen & C. Casi (toim.) *Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus: Monitieteisen alan muotoutuminen Suomessa 1994–2024*. Tampere: Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen seura ry, 173–180.
- Matthies, A-L. (1983). Vaihtoehtoinen sosiaalityö: sosiaalityön kritiikkiä ja vaihtoehtoisen sosiaalityön projekteja Saksan Liittotasavallassa. *Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksen tutkimuksia n:o 35*. Jyväskylän yliopisto.
- Matthies, A-L., Hermans, K. & Leskošek, V. (2022). Applying transdisciplinary sustainability transitions research in international social work doctoral training. *Social Work Education*, DOI: 10.1080/02615479.2022.2105316

- Matthies, A.-L., Stamm, I., Hirvilammi, T., & Närhi, K. (2019). Ecosocial innovations and their capacity to integrate ecological, economic and social sustainability transition. *Sustainability* 11, 2107. doi:10.3390/su11072107
- Matthies, A.-L., Närhi, K. & Ward, D. (2001) (eds.) *Eco-social Approach in Social Work*, Sphi: Jyväskylä.
- Närhi, K. (2004). The eco-social approach in social work and the challenges to the expertise of social work, *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 243, University of Jyväskylä, Jyväskylä.
- Stamm, I. (2023). Human rights-based social work and the natural environment: Time for new perspectives. *Journal of Human Rights and Social Work* 8, 42-50. doi.org/10.1007/s41134-022-00236-x

**AILA-LEENAN
AJATTELUN LÄHTÖKOHTIA**

RADIKAALIT VUODET

Mikko Mäntysaari

1980-luku oli radikaalien keskustelujen aikaa. Uudet yhteiskunnalliset liikkeet ja feministisen poliittisen ajattelun esiinmarssi vaikuttivat. Huoli ekologisesta katastrofista ja asevarustelusta lännessä ja samaan aikaan Itä-Euroopan maissa ja Neuvostoliitossa käynnistynyt murros leimasivat ilmapiiriä. Tsernobylin ydinvoimalaonnettomuus vuonna 1986 järkytti suomalaisiakin.

1980-luku oli myös sosiaalityön koulutuksen ja tutkimuksen laajenemisen vuosikymmen. Sosiaalihuollossa vauhdittui syvällekäyvä paradigman muutos. Sosiaalityöhön saatiin uudet pätevyysvaatimukset, 1930-luvulta voimassa olleet sosiaalihuollon peruslait kumottiin ja korvattiin uusilla. Sosiaalihuollon asiakkaiden asemasta oli puhuttu 1960-luvulta lähtien, mutta nyt päästiin jo tositoimiin. 1980-luvulla väiteltiin paljon, sekä sosiaalihuollon kentällä että yliopistoissa. Neljäkymmenen vuoden takaiset väittelyt tuntuvat nykyhetkessä aika kärjistyneiltä ja ehkä ne olivat silloinkin sitä, siitä huolimatta useimmiten asiat taistelivat, eivät ihmiset.

Tarkastelen tässä artikkelissa 1980-luvulla käytyjä suomalaisia vaihtoehtoisesta sosiaalityöstä käytyjä keskusteluja. Erityisesti kiinnitän huomioni niihin keskusteluihin, joissa Aila-Leena Matthies oli osallistujana. Aineistonani ovat omat muistikuvani ja Sosiaaliturva-lehden vuosina 1983-1991 ilmestyneet artikkelit. Hain Sosiaaliturvan vuosikerroista 1983-1991 numerot, joissa mainitaan "Matthies". Etsin myös lehdet, joissa esiintyy käsite "vaihtoehtoinen". Tulokseksi tuli 34 sivua. Aikaväli 1983-1991 vaikuttaa sattumanvaraiselta, mutta sille on perusteensa.

Jyväskylän yliopiston sosiaalityö

Tapasin Aila-Leena Matthiesin ensimmäisen kerran Tampereen yliopiston Päätalon ala-aulan rappusilla syksyllä 1984, kun Jari Heinosen lisensiaatin työtä tarkastettiin A-siiven pohjakerroksen suuressa kokoushuoneessa. Matthies ja ainakin Leena Eräsaari olivat tulleet Jyväskylästä seuraamaan Heinosen lisensiaattityön tarkastustilaisuutta. Mieleen jäi Aila-Leenan kireät kommentit Heinosen tavasta käsitellä Joachim Hirschiä ja muita tuon ajan keskeisiä teoreetikkoja. Nuoren Aila-Leena Matthiesin mielestä Heinosen tulkinnat eivät olleet riittävän perusteellisia. Matthies osasi saksaa erinomaisesti ja oli paneutunut hyvin länsisaksalaiseen vaihtoehtoista sosiaalipolitiikkaa koskevaan keskusteluun. Minulle oli yllätys, miten tiukasti hän kommentoi Heinosen kirjaa. – Oho, tästä naisesta kuullaan varmaan myöhemminkin, ajattelin.

Toinen tapaamisemme tapahtui ulkomailla. 1980-luvulla pieni suomalainen sosiaalityön tutkijayhteisö kokoontui joka toinen kesä järjestetyissä pohjoismaisten sosiaalikorkeakoulujen konferensseissa. Ne olivat mainio paikka tutustua toisten suomalaisten yliopistojen kollegoihin. Sundvollenissa Norjassa elokuussa 1985 järjestetty konferenssissa mukana olivat jyväskyläläiset Aila-Leena Matthies ja Leena

Niemi. Muistan, että me suomalaiset kutakuinkin mahduimme Hellevi Lehtimäen hotellihuoneeseen. Syntynyt meteli oli niin kova, että saimme kollektiivisen varoituksen hotellin henkilökunnalta.

Tamperelaisilla ja jyvaskyläläisillä sosiaalityön tutkijoilla oli yhteisiä näkökulmia, mutta myös eroja. Jyvaskylässä sosiaalityötä tutkittiin yhteiskuntapolitiikassa. Professori Leo Paukkunen suhtautui sosiaalityöhön ymmärtäväisesti, samoin Jorma Sipilä, joka vuonna 1982 siirtyi Jyvaskylästä Tampereen yliopistoon sosiaalipolitiikan, erityisesti sosiaalihuollon professoriksi. Yliassistentti Risto Eräsaari tuli vuonna 1986 valituksi Paukkusen seuraajaksi. Hänen suhtautumisensa sosiaalityöhön oli tuolloin ehkä vähän ambivalentti. (Satka 2023, 151). Leena Eräsaaresta tuli aikanaan sosiaalityön professori Jyvaskylään, mutta siihen kului vielä aikaa.

Sundvollenissa mukana olleista toinen jyvaskyläläinen nuori tutkija Leena Niemi (ent. Niemi-Väkeväinen, s.1955-k.2010) vaikutti myöhemmin paljon sosiaalialan ammattikorkeakoulu-uudistuksen syntyyn. Hän toimi yhteiskunnallisten aineiden lehtorina Seinäjoen sosiaalialan oppilaitoksessa sen perustamisesta lähtien ja siirtyi oppilaitoksen rehtoriksi 1.8.1990. Kun ammattikorkeakoulukokeilu käynnistyi, hän toimi sosiaalialan yksikön johtajana. Organisaatiomuutosten myötä tehtävä muuttui sosiaali- ja terveysalan yksikön johtajaksi. Työuransa viimeiset vuodet Niemi työskenteli sosiaalialan kehittämisen yliopettajana. Hän toimi vuoden verran Seinäjoen ammattikorkeakoulun vs. rehtorina. Hän väitteli vuonna 1998 kouluttautumista elämänpolitiikkana käsittelevällä väitöskirjalla (Niemi-Väkeväinen 1998).

Vaihtoehtoinen sosiaalipolitiikka

1980-luvusta ei voi puhua mainitsematta vaihtoehtoista sosiaalipolitiikkaa. Vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan liike syntyi Tampereella ja Helsingissä syksyllä 1983 ja levisi pian myös muualle Suomeen. Tampereella toiminta organisoitui neljäksi työryhmäksi: toimeentulo-, asumis-, antipsykiatrinen ja vammaiskuljetustyöryhmä. Työryhmissä oli mukana myös palvelujen käyttäjiä. Helsingissä ”kohteita” ei ainkaan alkuvaiheessa saatu samassa määrin mukaan. (Jousimaa 1984a, 536.)

Tampereella Vespan toimintaan osallistuivat monet sosiaalityön tutkimuksen myöhempään kehityksen vaikuttaneet ihmiset. Heitä olivat Jorma Sipilän lisäksi ainakin Osmo Mälkiä, Jari Heinonen, Mikko Mäntysaari ja Tarja Pösö sekä sosiaalityön opiskelijat Kirsi Juhila, Arja Jokinen ja Marjo Kuronen. Jyvaskylän yliopistossa opiskelevan Aila-Leenan Matthiesin kiinnostus vaihtoehtoista sosiaalipolitiikkaa kohtaan oli vakavaa ja johti pro graduun, lisensiaatin tutkielmaan ja väitöskirjaan. Matthiesin (1983, 3) yhteiskuntapolitiikan pro gradu pyrki kuvaamaan ”mahdollisimman monipuolisesti Saksan Liittotasavallan uusien yhteiskunnallisten liikkeiden, vaihtoehtoliikkeiden yhteydessä syntynyttä uudenlaista sosiaalityötä”. Matthies tarkasteli myös Länsi-Saksassa sosiaalityöhön kohdistunutta kriittistä keskustelua, erityisesti Joachim Hirschin Sicherheitsstaat-teoksen (alkup. 1980, suom. 1985) valossa. Vaihtoehtoliikkeitä Matthies esitteli lähteenään mm. filosofi Jussi Kotkavirta, joka tunsu laajasti saksalaista filosofista ja yhteiskuntatieteellistä keskustelua. Esimerkkeinä vaihtoehtoliikkeistä olivat huoltoavun saajien oma-apuryhmä, työttömien nuorten kollektiivit, vanhusten vaihtoehtoista toimijuutta edistävä ryhmä, kaupunginosan yhteinen vapaa-ajan talo sekä vaihtoehtoisten projektien verkosto.

Matthiesin pro gradu-tutkielma levisi nopeasti sosiaalityöstä kiinnostuneiden parissa. Kun se otettiin yhteiskuntapolitiikan laitoksen julkaisusarjaan, sai se lukijoita myös Jyväskylän ulkopuolella. Tutkielma palkittiin Huoltaja-säätiön 2000 markan suuruisella palkinnolla. Samalla kerralla palkittiin myös Tuija Lindqvistin Helsingin yliopistossa hyväksytyt pro gradu.

Jorma Sipilä esitti Sosiaalityöntekijöiden liiton koulutuspäivillä 14.-15.2.1983 kantansa, jonka mukaan naisten poliittisen vallan ja hyvän sosiaalipolitiikan välillä on yhteys: mitä enemmän naisilla on valtaa, sitä parempaa sosiaalipolitiikkaa harjoitetaan. Siksi sosiaali- ja terveystieteet ovat usein naisia. (Jousimaa 1983.) Tapio Kuure ja Matti Laine arvostelivat Sipilän käsitystä Sosiaaliturvassa julkaisemassaan artikkelissa (Kuure & Laine 1983). Kuure ja Laine moittivat Sipilää naisten vallankäytön eri puolien sivuuttamisesta: ”vallaton nainen ei ole kuitenkaan vailla valtaa”. Kirjoittajien mukaan naisilla on valtaa perheissä, ja myös sosiaalityössä, jossa naisen asema perustuu asiakassuhteeseen. Tämä asiakassuhde on hyvin erilainen kuin kaupan palveluissa, joissa asiakas on aina oikeassa. Sosiaalityössä työntekijä on aina oikeassa ja asiakas on diagnoosin kohde. Kuure ja Laine kritisoivat yksilökohtaista sosiaalityötä siitä, että yhteisöllisiä ongelmia koetetaan ratkaista yksilökohtaisin ja psykoterapeuttisin menetelmin. Kirjoittajat arvostelevat yksilökohtaista sosiaalityötä ottamalla Matthiesin pro gradusta suoran lainauksen: ”Kun tarjolla on mitä erilaisimpia kilpailevia terapiapiirejä ja psykotimejä, menetetään kyky normaalisti käsitellä vaikeuksia, keskustella henkilökohtaisista asioista tavallisissa yhteyksissä lähimmäisten kanssa. Arkipäiväisistä asioista tulee erityisongelmia, joihin tarvitaan ehdottomasti asiantuntijan neuvoja...” (Matthies 1983; Kuure & Laine 1983, 844.) Lukuunottamatta naisten vallankäytöstä esittämäänsä kantoja, Kuure ja Laine esittivät näkökulmia, jotka toistuivat myös monissa muissa 1980-luvun kotimaisissa tutkimuksissa. On paradoksaalista, että 1980-luvulla ammatilliseen sosiaalityöhön suhtauduttiin kovin kriittisesti, sillä tuolloin ammattikunnan professionalistuminen oli vielä lapsenkengissään.

Sosiologian sivulaudaturtyössä (Matthies 1985b) oli kyse Göttingenin kaupungin työttömien toimintakeskusta koskevasta tapaustutkimuksesta. Matthies tutki työttömien itseapua uutena yhteiskunnallisena liikkeenä. Vihreän liikkeen nousu sekä Saksassa että Suomessa näkyi, vaikka kyse ei ollut korostetun poliittisesta tutkimuksesta. Saksassa ja myös Suomessa sosiaalidemokraatit ja ay-liike suhtautuivat itseapuun epäillen. Sen sijaan syntymässä ollut vihreä liike tuki itseapuliikkeitä aktiivisesti. (Matthies 1985b, 15–16.)

Tutkimuksen kohteena oleva toimintakeskus muistutti monella tavalla Vespan tuki- ja rohkaisuasemaa Tampereen Puu-Tammelassa. Vaikkapa suhtautuminen poliittiseen toimintaan yhdisti göttingeniläisiä ja tamperelaisia. Tampereen Vespa ja Göttingenin toimintakeskus olivat aika samankokoisia. Göttingenissä aktiiveja oli 20-30, jäseniä noin 100, Tampereella ehkä vähän vähemmän. Eroakin oli: Göttingenin työttömien keskuksen aktiivit olivat koulutettua väkeä, sillä puolet heistä oli suorittanut akateemisen loppututkimuksen. Tampereen Vespassa oli mukana sosiaalipolitiikan opiskelijoita, tutkijoitakin, mutta myös sosiaalihuollon asiakkaita, joista monien koulupohja oli heikonlainen.

Sosiaaliturvassa julkaistiin 1980-luvun loppupuolella sarja eri yliopistojen sosiaalipolitiikan ja yhteiskuntapolitiikan laitosten tutkimustoiminnasta. Jyväskylästä jul-

kaistussa artikkelissa kerrotaan Mirja Satkan, Leena Eräsaaren, Raija Julkusen ja Jorma Hännisen tutkimuksista. Aila-Leena Matthies analysoi haastattelussa Suomen ja Saksan liittotasavallan vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan liikkeiden eroja: Saksassa liikkeet ovat radikaaleja vaihtoehtoliikkeitä, Suomessa viranomaisvetoisia. Hänen mukaansa ”Suomessa on niukalti Saksan kaltaista radikaalia kohteiden vastaliikettä, jopa vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan liikkeessä oli sosiaalialan hallinnon ja yliopiston ihmisiä mukana.” (Saarinen 1989, 2000.)

Asiakasliikkeet ja niiden kritiikki

Vaihtoehtoisessa sosiaalipolitiikassa keskiössä oli ajatus asiakkaiden aseman parantamisesta. Näin sekä Vespassa Tampereella että Göttingenissä Länsi-Saksassa. Syntymässä olevan vihreän liikkeen aktiivit kehittivät Kohteiden kapina -nimisen lehden, jossa päätoimittajana oli Pekka Sauri ja vahvana voimana uuden vammaisliikkeen aktiivi Kalle Könkkölä (Jousimaa 1984a). Toukokuussa 1984 ilmestyneessä Kohteiden kapinassa Jorma Sipilä esitti kahdeksan teesiä, jotka Sosiaaliturvassa tiivistettiin seuraavankaltaisiksi:

1. Sosiaalipolitiikan uudistaminen ei saa olla sen määrällistä supistamista vaan laadullista kehittämistä.
2. Lainsäädännöllä on vahvistettava kansalaisille selkeitä oikeuksia tärkeimpiin sosiaaliturvaetuksiin.
3. Sosiaalipalveluita käyttävien kansalaisten itsemääräämisoikeus on maksimoitava.
4. Henkilöihin kohdistuvia palveluja on kontrolloitava laajapohjaisesti myös niiden käyttäjien taholta.
5. Kontrollin ehdot on määriteltävä tiukasti ja demokraattisin menetelmin.
6. On tuettava mahdollisuuksia kehittää virallisen sosiaaliturvan ohessa vaihtoehtoisia vapaaehtoisuuteen ja yhteisöllisyyteen perustuvia palvelujärjestelmiä.
7. On murrettava sektoroituneen hallinnon ja kansalaisajattelun ahtaat kehykset ja luotava ideologisia vaihtoehtoja, jotka turvaavat hyvinvoinnin ja mielekkään elämän edellytyksiä tulevaisuudessa.
8. Yksikään edellä mainituista teemoista ei vaadi resursseja, vaan aatteellista liikettä. (Jousimaa 1984c, 648.)

Nykyisin katsoen eivät Sipilän kahdeksan teesiä vaikuta kovin vallankumouksellisilta, ja osan niistä voi arvioida toteutuneen. 1980-luvun puolessa välin ajatukset olivat oikeasti radikaaleja. Sosiaalihuollon asiakkaiden kokemus sosiaalityöntekijöistä ja sosiaalipalveluista oli usein kielteinen, eivätkä palvelujen käyttäjien mahdollisuudet vaikuttaa olleet välttämättä suuria.

Ihan kaikkia sosiaalityössä vaikuttavia ei asiakasliikkeistä puhuminen vakuuttanut, vaikka tästä inerttiä ei paljoa puhuttukaan. Sosiaaliturvan päätoimittaja Kaarina Jousimaa oli perinteisen sosiaalihuollon kannalla, ja vaikka lehdessä julkaistiin monenlaisia puheenvuoroja, oli päätoimittajan linja suhteessa vaihtoehtoiseen sosiaalipolitiikkaan ja asiakasliikkeisiin pikemminkin varovainen kuin kovin kannustava (Jousimaa 1984b). Esimerkiksi esitellessään Helsingissä 1.6.1984 järjestettyä

keskustelutilaisuutta vaihtoehtoisesta sosiaalipolitiikasta päätoimittaja Jousimaa referoi Jorma Sipilän ja Seppo Koveron tilaisuudessa esittämiä puheenvuoroja melko kriittisesti. Ilmeisesti kokouksessa äänessä olleet STM:n ja sosiaalihallituksen virkamiehet ärsyttivät kirjoittajaa erityisesti (Jousimaa 1984c.) Tilaisuudessa puheenjohtajana toiminut sosiaalihallituksen tiedotusvastaava Matti Heikkilä vastasi lehden seuraavassa numerossa Jousimaalle: kyse ei ole 1960-luvun radikaaliliikkeestä vaan tarpeellisesta pyrkimyksestä sosiaalihuollon uudistamiseen. Asiakkaiden mukaan ottaminen palveluiden kehittämiseen on voimavara. Jousimaa vastasi samassa lehdessä. Hänelle oli epäselvää, millaista vaihtoehtoa liike tarjosi. Hän myös rinnasti edelleen 1960-luvun radikaaliliikkeet ja vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan liikkeen ainakin siinä, että molemmissa korostettiin asiakkaiden aseman parantamista ja käytettiin räväkkää kieltä.

Myös oma suhtautumiseni asiakasliikkeisiin oli hiukan varovainen sen jälkeen kun olin Vespan järjestämässä kokouksessa 23.9.1985 tavannut entisen asiakkaani. Hiukan haalea suhtautumiseni näkyy Sosiaaliturvaan lähettämässäni kirjoituksessa. Korostin vaihtoehtoisen sosiaalipolitiikan liikkeen olevan rinnakkaisilmiö muualla Euroopassa tapahtuvalle kehitykselle. Kyse on pohjimmiltaan sosiaalipolitiikan perusideoiden puolustamisesta konservatiivista kritiikkiä ja leikkauspolitiikkaa vastaan. (Mäntysaari 1984.)

Helena Palojärvi ja Tuija Lindqvist (myöh. Kotiranta) kirjoittivat vuonna 1985 Sosiaaliturvaan perinteistä sosiaalityönäkemyistä puolustavan artikkelin (Palojärvi & Lindqvist 1985). Kirjoittajien mielestä asiakasliikkeiden kritiikissä sosiaalityöntekijöitä kohtaan oli menty liian pitkälle. Kirjoittajien mukaan sosiaalityöntekijöillä ei ole sellaista valtaa asiakkaiden elämään kuin vaihtoehtoista sosiaalipolitiikkaa ajavassa liikkeessä väitetään. Vaikka Palojärvi ja Lindqvist eivät suunnanneet kritiikkiään erityisesti hänelle, vastasi Matthies heille tiukasti: vaihtoehtoinen sosiaalityö ei ole suuntautunut sosiaalityötä eikä sosiaalityöntekijöitä vastaan, vaikka jotkut liikkeessä toimivat arvostelevatkin sosiaalityöntekijöitä. Sosiaalityöntekijät ja asiakkaat voisivat olla liittolaisia paremman, sosiaalisemman politiikan puolesta. Matthiesin mukaan Saksan Liittotasavallassa monet vaihtoehtoliikkeisiin osallistuvat sosiaalityöntekijät sanovat, että vasta siinä kontekstissa heillä on mahdollisuus todelliseen sosiaalityöhön (Matthies 1985a).

Makrotasoiset sosiaalityötulkinnat

Vaihtoehtoliikkeiden ja sosiaalihuollon asiakkaiden aseman parantamisen rinnalla toinen 1980-luvun sosiaalityökeskusteluja leimannut tekijä oli sosiaalityön makrotasoinen yhteiskuntatieteellinen kritiikki. Yksi tämän teoretisoinnin keskeinen henkilö oli Jari Heinonen. Jari Heinonen tuli Tampereen yliopiston sosiaalipolitiikan laitokselle sosiaalipolitiikan assistentiksi kesällä 1982 ja alkoi heti tehdä sosiaalityöhön liittyvää lisensiaatin tutkimusta (Heinonen 1984). Heinonen oli hyvin perillä ajan-kohtaisista keskusteluista. Tuohon aikaan kovinta teoreettista kärkeä olivat berliiniläisen Joachim Hirschin tulkinnat turvavaltiosta ja ranskalaisen Michel Foucaultin teoriat tiedon ja vallan yhteenkietoutumisesta. Heinonen avasi sosiaalityön tutkimukselle uuden suunnan liittämällä näitä teoria-aineksia yhteen. Tutkimuksessa ei

ollut varsinaista omaa empiiristä aineistoa luonnosmaisen yhdyskuntatyön kuvauksen lisäksi.

Heikki Lehtonen toteaa Heinosen tutkimuksen esipuheessa, että Heinonen ei pyri tarkastelemaan sosiaalityötä ”sisältä” vaan ”ulkoa”, sen yhteiskunnallisia funktioita pohtien. Sosiaalityö ei siis ole menetelmänä tai vuorovaikutuksena Heinosen tutkimuksen kohteena vaan osana yhteiskunnan rakennekokonaisuutta. Siten kyse on poliittisen taloustieteen kritiikin ja marxilaisen sivilisaatiokritiikin pohjalta lähtevästä sosiaalityön rakenneanalyysistä. (Lehtonen 1984.) Myöhemmissä Heinosen työn luennassa ei ole muistettu, että hän tarkastelee sosiaalityötä osana kunnan sosiaalitoimen kokonaisuutta ja sosiaalipoliittisena käytäntönä.

Heinosen tutkimuksen yhtenä ydinväitteenä oli ajatus sosiaalityöntekijöiden työstä oleviin oloihin sopeuttajana: Mitä siis stabiloitunut sosiaalityö konkreettisesti on? - Se on kylläkin ’auttamispalvelu’, mutta se on auttamista vallitsevaan yhteiskuntaan ja sen normeihin, jolloin se itse asiassa onkin sopeuttamista ja siten samalla ideologista toimintaa: toisaalta sosiaalisena työnä ylipäänsä keskivertotyövoiman ja toisaalta varsinaisena sosiaalityönä sosiaalivaltiokansalaisten sopeuttamista vallitsevaan herruuteen. (Heinonen 1984, 243.) Heinosen mukaan sosiaalityö jakautui kahtia, perinteiseen eli varsinaiseen sosiaalityöhön ja terapeuttisiin koneistoihin. Varsinaisen sosiaalityön kohteina ovat ns. marginaaliryhmät (sosiaalivaltiokansalaiset, syrjäytetyt) ja jälkimmäisen kohteina puolestaan ns. normaaliväestö. (Heinonen 1991, 85.)

Samankaltaista makrotasoista kritiikkiä sosiaalityötä kohtaan esittivät monet muutkin tutkijat. Kommentoidesaan tätä keskustelua joitakin vuosia myöhemmin Aila-Leena Matthies mainitsee nimeltä Kostiaisen, Matthiesin ja Pösön. Seurauksena tästä 1980-luvun puolenvälin sosiaalityökritiikistä ei meillä kuitenkaan ollut massiivinen irtisanoutuminen julkisesta sosiaalityöstä kuten joissakin maissa tapahtui. Sen sijaan heräsi halu tutkia ja kehittää sosiaalityötä. (Matthies 1990, 17-18.)

2020-luvulla tuolloista makrotasoista sosiaalityön kritiikkiä voi pitää ylilyöntinä. Minusta näitä tekstejä kannattaa katsoa osana kansainvälistä kriittisen sosiaalityön liikettä eikä missään tapauksessa suomalaisena saati tamperelaisena ilmiönä. Heinosen tutkimus on aikansa lapsi kuten kaikki muutkin ihmisten tuotokset ovat. Kansainväliset virtaukset sosiaalityön tutkimuksessa olivat sen suuntaisia, että Heinonen sopi niihin hyvin. Brittiläiset Paul Corrigan ja Peter Leonard (1978) avasivat marxilaista sosiaalityön teoriaa ja heidän teostaan luettiin monissa maissa. Radikaali sosiaalityö on ilmiönä sinnitellyt professionaalisen diskurssin ohessa nykypäiviin saakka.

Kiista vanhempainkasvatuksesta

Vuonna 1988 Matthies, Anttonen ja Satka julkaisivat Helsingin Sanomissa arvostelun Juha Hämäläisen vanhempainkasvatusta käsitelleestä kirjasta (Satka ym., 1988). Sosiaalityön tutkijat Satka, Anttonen ja Matthies pitivät Hämäläisen lähestymistapaa perheiden ongelmiin vanhanaikaisena. Arvostelussa on vahva feministinen painotus. Satka, Anttonen ja Matthies pitivät Hämäläisen perhekäsitystä perinteisenä ydinperheideaalina ja hänen näkemystään kasvatustieteellisestä tiedosta aikansa eläneenä. Juha Hämäläinen vastasi arvosteluun loukkaantuneen oloisesti (Hämäläi-

nen, 1988). Hämäläisen mukaan Satkan ym. kirjoitus sisälsi tahallisia väärynmääräyksiä ja ylilyöntejä. Hämäläisen mukaan vanhempainkasvatus on tarpeen vanhempien pedagogisen tietämyksen tason kohottamiseksi. Vanhempainkasvatus ei pyri korvaamaan suvun, lähiyhteisöjen, kirkon ja erilaisten järjestöjen perheille antamaa tukea. Vanhempainkasvatusta on kyllä ollut olemassa pitkään, mutta tämä ei tee siitä vanhanaikaista. Hämäläisen mukaan vanhempainkasvatuksesta ilmestyy koko ajan uutta kirjallisuutta. Ammattilaisten organisoimaa perheiden kasvatuksellista tukemista ei tule vähätellä vaan tukea.

Satka, Anttonen ja Matthies vastasivat Hämäläiselle (Satka ym. 1989). Heidän mukaansa Hämäläinen ei ole ymmärtänyt esitetyn kritiikin ydintä. Kirjoittajat eivät suinkaan väheksy perhekasvatusta, jonka sisälle Hämäläisen käyttämä käsite vanhempainkasvatus mahtuu. Perhekasvatus on tarpeen, kunhan sitä tehdään vanhempien omilla ehdoilla. Hämäläinen viittaa kirjassaan tutkimustuloksiin, mutta ei esitä tietolähteitään. Hän ei myöskään tee riittävää eroa julkisen vallan toteuttaman vanhempainkasvatuksen ja esimerkiksi sukulaisten antaman neuvonnan välillä. Hämäläinen vastasi, ettei ole halunnut korvata sosiaalilainsäädännössä käytettävää perhekasvatuksen käsitettä vanhempainkasvatuksella. Hän myös kiisti pyrkinensä syyllistämään vanhempia eikä myöskään ole pyrkinyt luomaan asiantuntijuuden ylle erehtymättömyyden sädekehää. Hämäläinen kiisti edelleen vanhempainkasvatuksen olevan vanhanaikaista ja esitti kantansa tueksi kansainvälisiä esimerkkejä. (Hämäläinen 1989.) Hämäläinen väitteli teemasta 1992 (Hämäläinen 1992).

Vanhempainkasvatus-kirjasta käyty debatti tuntuu nykyisin luettuna aika rajulta. Viime vuosina ei yksittäisistä sosiaalityön tutkimuksesta ole syntynyt tällaisia väittelyitä, poikkeuksena ehkä Elina Aaltion (2022) ja Nanna Isokuortin (2023) väitöskirjoihin liittynyt keskustelu. Aaltion ja Isokuortin väitöskirjoissa kritiikin kohteena oli systeemisen lastensuojelun toimintamalli. Mallin kannattajat puolustivat sitä useissa puheenvuoroissa.

Ekososiaaliseen sosiaalipolitiikkaan

Aila-Leena Matthiesin 1980-luku päättyi lisensiaatin tutkimukseen, jonka pohjalta laadittu kirja ilmestyi vuonna 1990 (Matthies 1990). Tutkimuksen tavoitteena oli etsiä suomalaista versiota ”vaihtoehtoisesta sosiaalityöstä”. Millaiset reunaehdot suomalainen sosiaalipolitiikka asettaa vähäosaisten organisoitumiselle? Matthies (1990, 9-10) pyrki selvittämään, millaisina liikkeinä vaihtoehtoinen sosiaalityö ilmeni ja mikä oli sen suhde virallisiin auttamisjärjestelmiin.

Usko vaihtoehtoliikkeiden mahdollisuuksiin sosiaalipoliikan uudistajina alkoi 1990-luvulle tultaessa heikentyä. Tämä näkyi jo Matthiesin kirjan nimessä: ”Kapinasta muutoksen malliksi”. Jari Heinonenkin näki vaihtoehtoliikkeiden ongelmat kommentoidessaan Matthiesin lisensiaatintyötä. Heinosen (1991) mukaan esteinä vaihtoehtoliikkeiden ”kumoukselle” oli ainakin, että Suomessa ei ollut laajaa kirjoa vaihtoehtoliikkeitä, työelämän ulkopuolella olevia naisia ja runsasta joukkoa työttömiä sosiaalityöntekijöitä.

Matthies nosti tuolloin suomalaisessa sosiaalityökeskustelussa aiemmin vähän esille olleen näkökulman, ekologisen sosiaalipolitiikan. Vaihtoehtoliikkeiden myötä sosiaalipolitiikassa tuli siirtyä perinteisestä sosiaalisesta kysymyksestä ekososiaali-

seen kysymykseen. Matthies käytti tuolloin Suomessa niukasti tunnettuja lähteitä, esimerkiksi 1980-luvulla Saksan Liittotasavallan vihreän liikkeen sosiaalipoliittista ideologia Michael Opielkaa sekä monia saksankielisen kulttuuripiirin keskeisiä sosiaalityön kirjoittajia kuten esimerkiksi Thomas Olkia, Hans-Uwe Ottoa ja Silvia Staub-Bernasconia. Kaikkein radikaalimmat uudet liikkeet asettivat – esimerkiksi sosiaalityön opiskelijoiden suulla – koko sosiaalityön ja siihen sisältyvän edistysuskon oikeutuksen kyseenalaiseksi, kun ihmiskunta on jo ekologisten henkiinjäämis-kysymysten edessä (Staub-Bernasconi 1989, 283).

Lisensiaattitutkimuksen teema oli vahvasti esillä esimerkiksi vuoden 1991 Sosiaaliturvan päivillä Aila-Leena Matthiesin pitämässä esitelmässä (Matthies 1991), jossa hän vaati turhista puheista ja pikkuhankkeista luopumista sekä siirtymistä kokonaisvaltaiseen sosiaalipolitiikan ekologisten vaikutusten arviointiin. ”Ekososiaalinen kysymys” on pysynyt Matthiesin tieteellisen tuotannon keskiössä ja on sitä edelleen.

Lopuksi

Aila-Leena Matthies on tutkijanuransa puolustanut oikeana pitamiään kantoja rohkeasti. Hän ei ole pyrkinyt riitaan, mutta ei ole myöskään kaihtanut sanoa mielipidettään.

Sosiaaliturva oli hyvin vireä ja laajalevikkinen lehti. 1980-luvulla se oli oikeastaan ainoa säännöllisesti ilmestyvä foorumi sosiaalityön tutkimuksen esittelylle. Sosiaaliturva oli tärkeä sosiaalihuollon ja sosiaalityön kehittämisen foorumi. Lehden vuosikerrat ovat korvaamaton lähde sosiaalityön aatehistorian tutkijoille. Nykyään tällainen foorumi puuttuu ja se on erittäin huono asia sekä alan ammattilaisten että myös palvelujen käyttäjien kannalta. Tästä puutteesta saimme kokemusta esimerkiksi nykyisen sote-uudistuksen valmistelussa ja toteutuksessa. Kun 1980-luvulla Sosiaaliturvassa käytännössä kaikkein pienimmätkin sosiaalihuollon uudistukset saivat käsittelynsä, oltiin 2020-luvulla sote-uudistusta toteutettaessa vailla tarpeeksi laajalevikkistä foorumia, jotta sosiaalihuollon ja sosiaalityön näkökulmia oltaisiin voitu tuoda riittävästi esiin. Yleinen julkisuus (esim. päivälehdet ja sähköiset viestimet) eivät tässä korvaa Sosiaaliturvan kaltaista ammatillista julkaisua.

Monet tässä artikkelissa esiintyvät sosiaalityön tutkijat olivat jossakin vaiheessa uraansa työssä Jyväskylän yliopistossa: Jorma Sipilä, Leena Niemi, Leena Eräsaari, Tuija Lindqvist, Mirja Satka, Mikko Mäntysaari, Anneli Anttonen, Jari Heinonen – ja tietysti Aila-Leena Matthies, jonka panos sekä suomalaisen että Jyväskylän yliopiston sosiaalityön tutkimuksen ja opetuksen kehittämiseen on ollut suuri.

Kirjallisuus

- Aaltio, Elina (2022) Effectiveness of the Finnish systemic practice model for children's social care : a realist evaluation Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Corrigan, Paul & Leonard, Peter (1978) Social work practice under capitalism : a Marxist approach. Macmillan.
- Heikkilä, Matti (1984) Punnittiin ja lupaavaksi havaittiin. Sosiaaliturva no 15, 1984, 734-756.
- Heinonen, Jari (1984) Sosiaalityö sosiaalivaltion mikrostruktuurin menetelmänä: sosiaalityön tehtävien ja käsitteen kriittistä tarkastelua suomalaisen aineiston valossa. Sosiaalipolitiikan laitoksen tutkimuksia. Tampereen yliopisto; Sosiaalipolitiikan laitos.
- Heinonen, Jari (1991) sosiaalityöntekijä eilen, tänään ja huomenna? Sosiaaliturva 79(3), 82-87.
- Hirsch, Joachim (1985) Turvavaltio: "Saksan malli", sen kriisi ja uudet yhteiskunnalliset liikkeet. Tampere: Vastapaino.
- Hämäläinen, Juha (1988) Onko vanhempainkasvatus vanhanaikaista? Sosiaaliturva, 76(23), 1151-1153.
- Hämäläinen, Juha (1989). Vanhempainkasvatus valinkauhassa. Sosiaaliturva, 77(6), 249-250.
- Hämäläinen, Juha (1992) Kotikasvatuksen pedagogisen tukemisen idea lastensuojelussa: sen sosiaalieettiset lähtökohdat ja asema Suomen lastensuojelun oppihistoriassa. Väitöskirja; Kuopion yliopisto.
- Isokuortti, Nanne (2023) Understanding Implementation In Child And Family Social Work. Process Evaluation Of The Systemic Practice Model In Finland [Tohtorinväitöskirja]. Väitöskirja : University of Helsinki.
- Jousimaa, Kaarina (1983) Sosiaalityön valta ja vastuu Sosiaaliturva 71 (7), 350-354.
- Jousimaa, Kaarina (K.J.) (1984a) "Kohteiden kapina". Sosiaaliturva 72 (11), 536.
- Jousimaa, Kaarina (1984b) Millainen vaihtoehto?. Sosiaaliturva 72 (13), 645.
- Jousimaa, Kaarina (1984c) Punnittiin ja köykäiseksi havaittiin. Kriittinen keskustelutilaisuus sosiaalihuollosta ja sosiaalityöstä. Sosiaaliturva 72 (13), 646-548.
- Jousimaa, Kaarina (1984d) Mitä punnittiin ja miksi havaittiin? Sosiaaliturva 72 (15), 755-756.
- Kuure, Tapio & Laine, Matti (1983) Nainen, valta ja yksilökohtainen sosiaalityö. Sosiaaliturva, 71(16), 842-846.
- Lehtonen, Heikki (1984). Sosiaalityön yhteiskunnallisten funktioiden tutkimuksen merkityksestä. Teoksessa Jari Heinonen, Sosiaalityö sosiaalivaltion mikrostruktuurin menetelmänä: sosiaalityön tehtävien ja käsitteen kriittistä tarkastelua suomalaisen aineiston valossa (s. I-VIII). Tampereen yliopisto; Sosiaalipolitiikan laitos.
- Matthies, Aila-Leena (1983) Vaihtoehtoinen sosiaalityö - Sosiaalityön kritiikkiä ja vaihtoehtoisen sosiaalityön projekteja Saksan Liittotasavallassa. Yhteiskuntapolitiikan pro gradu-tutkielma. Yhteiskuntapolitiikan laitos, Tutkimus 35/1984. Jyväskylän yliopisto.

- Matthies, Aila-Leena (1985a) Ei vielä tarpeeksi puhuttu. *Sosiaaliturva*, 73(8), 410.
- Matthies, Aila-Leena (1985b) Itseapuliike. Tapaustutkimustyöttömien paikallisesta liikkeestä Saksan Liittotasavallassa Sosiologian sivulaudaturtyö. *Sosiologian laitos*. Jyväskylän yliopisto.
- Matthies, Aila-Leena (1990) Kapinasta muutoksen malliksi. Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa. *Hanki ja jää*.
- Matthies, Aila-Leena (1991) Ympäristönsä tunteva sosiaalityö ja sosiaalipolitiikka. *Sosiaaliturva*, 79(18), 908-911.
- Mäntysaari, Mikko (1984) Vaihtoehto merkitsee valinnan mahdollisuutta. *Sosiaaliturva* 72(18), 881-882.
- Niemi-Väkeväinen, Leena (1998) Koulutusjaksot ja elämänpolitiikka: kouluttautuminen yksilöllistymisen ja yhteisöllisyyden risteysasemana [Tohtorinväitöskirja]. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta; Jyväskylän yliopisto.
- Palojärvi, Helena & Lindqvist, Tuija (1985) Kohteista puhuttu jo tarpeeksi. Sosiaalityöntekijän näkökulma vaihtoehtoiseen sosiaalipolitiikkaan. *Sosiaaliturva*, 73(7), 329-331.
- Saarinen, Erja (1989) Jyväskylässä tutkitaan naisia hyvinvointivaltion tukipilareina. *Sosiaaliturva* no 24. 1198-1202.
- Satka, Mirja (2023). Sosiaalityön tieteenalan tekeminen Jyväskylän yliopistoon - tapahtumia, kokemuksia ja tulkintaa. Teoksessa M. Satka, J. Moilanen, A. Pohjola, P.-L. Rauhala & N. Isokuortti (toim.), *Sosiaalityön tieteenalaa rakentamassa* (s. 146-176). Huoltaja-säätiö sr.
- Satka, Mirja, Anttonen, Anneli & Matthies, Aila-Leena (1988) Vanhempainkasvatus on vanhanaikaista. Kirja-arvostelu teoksesta Juha Hämäläinen: *Vanhempainkasvatus*. Kirjayhtymä 1987. Helsingin Sanomat, 26.9.1988.
- Satka, Mirja, Anttonen, Anneli & Matthies, Aila-Leena (1989). Vastaus Juha Hämäläiselle. *Sosiaaliturva*, 77(3), 106-107.

SOSIAALITYÖTÄ VAIHTOEHTOISIN MENETELMIN

Marianne Nylund

Aila-Leenaan, Aiskiin, tutustuin 1990-luvun alkupuolella. Olin tuolloin mukana perustamassa Kansalaisareena ry:tä vuonna 1993 (Kansalaisareena ry i.a.) ja muut mukana olleet henkilöt tunsivat Aila-Leenan ja hänen julkaisujaan. Kiinnostukseni vapaaehtois- ja vertaisryhmien toimintaan ja tutkimukseen oli herännyt jo aiemmin opiskellessani sosiologian maisterin tutkintoa Kanadassa 1990-1992 (Nylund 1992).

Palattuani Suomeen Kanadasta syksyllä 1992 hain jatko-opiskelijaksi Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitokselle. Jatkotutkimussuunnitelmani aiheeksi muotoutui Vapaaehtoistoiminta ja vertaisryhmät. Sosiaalityöntekijän tehtävien ohella osallistuin jatkokoulutusseminaareihin ja muihin alan tutkimusseminaareihin. Pian löysin Aila-Leena kirjoittamia artikkeleita ja toimittamia teoksia, joissa oli raikas katse kansalaisten arkeen ja toimintaan (Matthies 1990, 1991). Tutkimukset olivat teoreettisia ja tarkastelivat ilmiöitä eri näkökulmista. Väitöskirjan esipuheen Aila-Leena Matthies (1994) aloitti lauseella: ”Mitä voisi tutkia opinnäytetyössään, jos on kiinnostunut epävirallisen sektorin toiminnoista, mutta opettaa sosiaalityötä; jos elää keskellä hyvinvointivaltion murrosta, mutta katselee myös saksalaisen järjestelmän suuntaan?”

Vaihtoehtoinen sosiaalityö, epävirallinen sektori, välittävät verkostot

Minulla oli ilo olla Aila-Leenan ja Ulla Kotakarin kanssa Välittävät verkostot- kirjan toimituskunnassa, jossa tutustuin toimijoihin ja tutkijoihin vapaaehtoistoiminnan ja yhteistyön kentillä. Siihen mennessä en ollut juurikaan kirjoittanut tieteellisiä artikkeleita ja muistan Aila-Leenan todenneen minulle ensimmäisestä artikkeliversiostani (Nylund 1996): ”Jos aiot kirjoittaa väitöskirjan, sinun kannattaa kirjoittaa tämä artikkeli perusteellisesti ja tieteellisemmin”. Kirjan toimituskunnassa opin toimittamaan ja arvioimaan kirjan artikkeleita sekä tieteellisesti että sisällöllisesti hyvässä ohjauksessa.

Kolmannen sektorin buumi Suomessa

Kolmas sektori, kansalaisjärjestöt ja -toiminta alkoivat kiinnostaa eri tahoja 1990-luvun alun laman aikoihin. Kansainvälisesti näitä aiheita oli tutkittu jo useita vuosikymmeniä, mutta suomalaiseen hyvinvointivaltio diskurssiin, jossa julkisilla palveluilla oli vankka rooli, tutkimus tuli vähitellen. Toki aihepiiristä oli kirjoitettu järjestöjen piirissä jo aiemmin, mutta väitöskirjoja ei juurikaan ollut julkaista, varsinkin

kaan sosiaalityöstä. Näistä syistä Aila-Leenan väitöskirja oli erittäin tervetullut. Minulla oli ilo osallistua sekä väitöstilaisuuteen että karonkkaan.

Minulla oli kunnia saada sekä Aila-Leena että Anneli Pohjola väitöskirjani esitarkastajiksi samoin kuin osallistumaan väitöstilaisuuteeni ja karonkkaan. Väitöskirjassani *Varieties of Mutual Support and Voluntary Action - A Study of Finnish Self-Help Groups and Volunteers* (Nylund 2000), jatkoin Aila-Leenan tutkimusteemoja eurooppalaisesta ja pohjoisamerikkalaisesta perspektiivistä. Jos nyt tekisin vastaavan tutkimuksen sen osallistavalla ja yhteisölähtöisellä lähestymistavalla ja laajentaisin tutkimuskirjallisuuden globaaliin etelään.

Kansainvälisiä konferenssimatkoja 1998-2015

Aila-Leenan ja Kansalaisareenan jäsenten kautta verkostoiduin pohjoismaalaisten ja eurooppalaisten tutkijoiden ja toimijoiden kanssa. Osallistuin Aila-Leenan kanssa joillekin samoille kansainvälisille konferenssimatkoille. Heinäkuussa 1998 osallistuimme ISTR:n (International Society for Third Sector Research) konferenssiin Genevessä (Third Sector Conference, Université de Geneve) (Nylund 1998).

Kokoontuimme vuonna 2005 Magdeburgiin Saksaan pohjoismaisen tutkimushankkeen "Citizens' intermediate organisations and governance of the challenges of welfare services in Nordic societies" loppuseminaariin. Tutkimushanke oli Pohjoismaisen ministerineuvoston rahoittama Nordic Welfare Research Program of the Nordic Council of Ministers -tutkimusprojekti. Matthiesin (2006) toimittamassa teoksessa koottiin viiden eri Pohjoismaan tutkimustuloksia kolmannelta sektorilta.

Keväällä 2015 tapasimme Ljubljanassa, Sloveniassa ECSWR:n konferenssissa, jossa teemoina olivat yksilöt, kollektiivit ja yhteisöt (ECSWR 2015). Huhtikuinen Ljubljana oli kesäinen ja ihastuttava. Oli innostavaa olla pitkästä aikaa kansainvälisessä sosiaalityön tutkimuksen konferenssissa sekä tavata ennestään tuttuja kollegoita ja tutustua uusiin.

Inspiroivat teemat ja käsitteemuutokset

Vaihtoehtoinen sosiaalityö, itse-apuliikkeet, välitila, yhteisötyö ja ekososiaalinen sosiaalityöhön: näihin käsitteisiin tutustuin Aila-Leenan ja muiden tutkijoiden julkaisuissa ja seminaariesityksissä. Samoin myös Adalbert Eversin tutkimukset tulivat tutuiksi (esim. Evers 1995; Evers & Von Essen 2019). Edellä olevat tutkimukset ovat kulkenet mukana sekä julkaisuissani että opetustyössä.

Tutkimukseni teemat ovat olleet samankaltaisia kuin Aila-Leenalla, mutta tutkimustemme lähestymistavat ovat kuitenkin erilaiset. Aila-Leenan tutkimuksessa korostuu teoreettinen ja analyttinen näkökulma, joissa ilmiöitä tarkastellaan sekä yksilön, mutta myös yhteisöjen ja yhteiskunnan tasolla. Omat tutkimukseni ovat olleet kartoittaneet ja kuvailleet ko. ilmiöitä.

Käyttämämme teoreettiset käsitteet ja diskurssit ovat muuttuneet eri vuosikymmeninä. Esittelen yhden näistä eli itse-apu käsitteen. Kapinasta muutoksen malliksi teoksessa Matthies (1990, 96) pohti hyvinvointivaltion ja itseapuliikkeiden suhdetta Saksassa (selbsthilfe) ja Suomessa. Matthies kuvasi itseapuliikkeiden olevan osa vaihtoehtoliikkeitä ja -toimintaryhmiä. Matthies viittaa myös Jorma Sipilän (1983)

artikkeliin Oma-apu sosiaalihuollon pelastuksena?, jossa on käytetty oma-apu käsitettä. Englanninkielisissä tutkimuksissa käytettiin käsitettä self-help (Gaertner & Riessman 1979) ja self help ja mutual support groups (Borkman 1999). Suomessa käsite muotoutui oma-apu ja itse-apu käsitteiksi vertaisryhmäksi ja vertaistueksi.

Olen jakanut Aila-Leenan kanssa myös henkilökohtaisia elämänvaiheita aina kun olemme tavanneet. Vaikka välillä on ollut vuosia ilman kohtaamisia, olemme jatkaneet juttua kuin näitä vuosia ei olisi ollutkaan. Kiitos ystäväydestäsi!

*Mahdolliset virheet päivämäärissä, paikoissa ja muissa tiedoissa ovat kirjoittajan.

Kirjallisuus

- Borkman, Jo Thomasina (1999) *Understanding Self-Help/ Mutual Aid Experiential Learning in the Commons*. London: Rutgers University Press.
- ECSWR (2015) 5th European Conference for Social Work Research. *Re-Visioning Social Work with Individuals, Collectives and Communities: Social Work Research. Program Book and Book of Abstracts*. https://eswra.org/documents/ECSWR2015_book.pdf
- Evers, Adalbert (1995) Part of the welfare mix: the third sector as an intermediate area. *Voluntas: International Journal of Voluntary & Nonprofit Organizations* 6(2), 159-182.
- Evers, Adalbert & von Essen, Johan (2019) *Volunteering and Civic Action: Boundaries Blurring, Boundaries Redrawn*. *Voluntas: International Journal of Voluntary & Nonprofit Organizations* 30(1), 1-14.
- Gaertner, Alain & Riessman, Frank (1979) *Self Help in Human Services*. San Francisco.
- Kansalaisareena (i.a.) *Tarina*. <https://kansalaisareena.fi/tietoa-meista/tarina/> Luettu 21.4.2024.
- Matthies, Aila-Leena (1990) *Kapinasta muutoksen malliksi Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa*. Helsinki: Hanki ja jää.
- Matthies, Aila-Leena (toim.) (1991) *Valtion varjossa Katsaus epävirallisen sektorin tutkimukseen*. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto.
- Matthies, Aila-Leena (toim.) (1994) *Epävirallisen sektorin ja hyvinvointivaltioiden suhteiden tarkastelua*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Matthies, Aila-Leena, Kotakari, Ulla & Nylund, Marianne (1996) *Välittävät verkostot. Vastapaino*.
- Matthies, Aila-Leena (1999) *Ekonomistisen ja eettisen vuoropuhelu*. Teoksessa Liisa Hokkanen, Petri Kinnunen & Siisiäinen, Martti (toim.) *Haastava kolmas sektori Pohdintoja tutkimuksen ja toiminnan moninaisuudesta*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 40-60.
- Matthies, Aila-Leena (toim.) (2006) *Nordic civic society organisations and the future of welfare services: a model for Europe? Nordic Council of Ministers*. TemaNord; Vuosikerta 2006:517.
- Matthies, Aila-Leena (2008) *Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa*. Teoksessa Irene Roivainen,

- Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-Kustannus, 61-79.
- Matthies, Aila-Leena (2022) Next-generation modelling of community work and structural social work in Finland. *Nordic Social Work Research* 12(2), 229-242. <https://doi.org/10.1080/2156857x.2021.1968474> Luettu 1.2.2024.
- Nylund, Marianne (1992) Vapaaehtoistoiminnan uusi aika Kanadassa. *Sosiaaliturva* 12/1992, 7-9.
- Nylund, Marianne (1998) Ratkovatko oma-apuryhmät henkilökohtaisia vai sosiaalisia ongelmia? *Sosiaali- ja terveystiede*, 4/1998, 10-11.
- Nylund, Marianne (1999) Oma-apuryhmät välittäjinä arjessa. Teoksessa Liisa Hokkanen, Petri Kinnunen & Siisiäinen, Martti (toim.) *Haastava kolmas sektori Pohdintoja tutkimuksen ja toiminnan moninaisuudesta*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 116-134.
- Nylund, Marianne (2000) *Varieties of Mutual Support and Voluntary Action - A Study of Finnish Self-Help Groups and Volunteers*. Helsinki: Finnish Federation for Social Welfare and Health.
- Sipilä, Jorma (1983) Oma-apu sosiaalihuollon pelastuksena? *Sosiologia* 3/1983.

AILA-LEENA PAREMMAN MAAILMAN RAKENTAJANA

Tuomo Kokkonen

Aila-Leena Matthiesin ajattelulle on ominaista tarkastella sosiaalityötä laajojen ja usein myös itsestään selvinä pidettyjen yhteiskunnallisten kehityskulkujen näkökulmasta. Hänen ajattelussaan sosiaalityö puitteistuu paitsi hyvinvointivaltioon ja julkiseen valtaan, niin myös mm. yhteiskunnan modernisoitumiseen, kapitalismin kehitykseen, osallisuuteen - sekä vuosien varrella yhä selkeämmin ympäristökysymyksiin. Itse olen pitänyt tärkeänä myös sitä, ettei Aila-Leenan ajattelu rajaudu Suomeen tai suomalaiseen sosiaalityöhön, vaan on aidosti kansainvälistä – ulottuvuus joka sosiaalityön tutkimuksessa ei varsinkaan menneinä vuosikymmeninä ollut kovinkaan yleistä.

Filosofisesti Aila-Leenan ajattelussa korostuu saksalainen perinne ja siinä erityisesti ns. Frankfurtin kriittinen koulukunta (Moisio & Huttunen 1999). Frankfurtin koulu on tarjonnut hänelle selkänöjan tarkastella sosiaalityötä kriittisesti ja tavalla, jonka laajin puite on lopulta inhimillinen kulttuuri ja jossa tieteellisen työn tavoite on edistys ja parempi maailma, ei ainoastaan parempien käytäntöjen insinöörimäinen kehittäminen. Frankfurtin koulun perinteen mukaista on myös ajattelussa usein korostuva järjestelmän ja elämismaailman (vrt. Habermas) vastakkainasettelu sekä tähän liittyvä tietoisuus yhteiskunnallisista valtasuhteista. Vuonna 2009 julkaisemassaan Adornon subjektivoitumisen ideaa käsittelevässä artikkelissaan Aila-Leena (Matthies 2009) tarkastelee yhteiskunnallisen edistyksen mahdollisuutta korostan kansalaisten osallisuutta ja toimijuutta. Aila-Leenan mukaan yksilöiden järjestelmästä ja vallasta riippumaton subjektivoituminen ei ole vain kansalaisoikeus, vaan se on välttämätön edellytys oikeudenmukaisen hyvinvointipolitiikan tulevaisuudelle.

Tässä esseessä käänän katseeni Aila-Leenan akateemisen uran varhaisempiin vaiheisiin pohtimalla kahta hänen kirjoittamaansa lukua vuonna 1993 julkaistussa kirjassa *Monisärmäinen sosiaalityö* (Granfelt ym. 1993). Nämä luvut lienevät Aila-Leenalle tärkeitä tekstejä jo senkin vuoksi, että ne liittyvät hänen epävirallisen sektorin ja hyvinvointivaltion suhteita tarkastelleeseen artikkelimuotoiseen väitöskirjaansa (Matthies 1994). Minulle *Monisärmäinen sosiaalityö* jäi mieleen senkin vuoksi, että se julkaistiin hyvin samaan aikaan kun aloitin työtäni yliopistossa opettajana. Luinkin *Monisärmäistä* paitsi kirjana, jota opetin opiskelijoille, niin myös omaan tieteelliseen työhöni vaikuttaneena ikkunana tuon ajan parhaaseen ja ajantasaisimpaan tietoon sosiaalityöstä.

Aila-Leenan *Monisärmäiseen* (Granfelt ym. 1993) kirjoittamista luvuista ensimmäinen on otsikoltaan ”Sosiaalityön kolme modernisaatiovaihetta” (Matthies 1993a). Siinä Aila-Leena tarkastelee sosiaalityön kehittymistä laajassa historiallisessa kaaressa alkaen sosiaalityön esimoderneista alkujuurista ja päättyen sen reflekttiiviseen tulevaisuuteen. Moderni, eli kirjoittamisen aikainen 1990-luvun alun sosiaa-

lityö, oli hänelle institutionaalis-rationaalista. Modernisoitumisensa myötä sosiaalityö oli muuttunut byrokraattisesti ohjautuneeksi instituutioissa tehtäväksi ammatilliseksi työksi ja menettänyt suuren osan esimodernin altruistisen sosiaalityön kokonaisvaltaisuudesta, vakaumuksellisuudesta ja kokemuserustaisuudesta. Vaikka sosiaalityön modernisoitumiskehitys ei ollutkaan Aila-Leenan silmissä yksinomaan negatiivinen asia, oli hänen selvästikin vaikea hyväksyä se, että sosiaalityöntekijä on "muodollisen pätevyyden kautta valtansa ansainnut funktionaalinen ammattilainen, jonka kompetenssi nojaa koulutukseen". Frankfurtin koulun kriittinen suhde valtaan on siis selkeästi esillä Aila-Leenan tulkinnassa esimodernin ja modernin sosiaalityön eroista.

Vaikkei sosiaalityön modernisaatiota käsittelevä luku (Matthies 1993a) ei suoranaisesti käsittele Suomen tuolloista sosiaalista tai taloudellista tilannetta, on sitä lukiessa vaikea olla tiedostamatta 1990-luvun laman vaikutusta suomalaiselle yhteiskunnalle ja hyvinvointivaltiolle. Optimistina Aila-Leena ei kuitenkaan jää velomaan tuon ajan synkkään taloudelliseen todellisuuteen, vaan kääntää hyvinvointivaltion kehityksessä tapahtuneen katkoksen mahdollisuudeksi mullistaa modernia sosiaalityötä perusteellisesti, aina ammatin itseymmärrystä ja sosiaalista eetosta myöten. Hyvinvointivaltion murros tarjoaa sosiaalityölle mahdollisuuksia kurottua ulos järjestelmän rautahäkistä suuntaan, joka on tiedeperustainen ja professionaalinen, mutta myös tietoinen ammattikunnan eettisestä perinteestä.

1990-luvun sosiaalityökeskustelulle tyypillisesti Aila-Leena (Matthies 1993a) sitoutuu reflektiivisyyteen sosiaalityön toivottavana kehityssuuntana. Hänen käsityksensä reflektiivisyydestä ei kuitenkaan ole ammatillista toimintaan ja kokemukseen perustuvaa oppimista samalla tavalla kuin sosiaalityössä tuolloin pidettiin tyypillisenä. Aila-Leenalle reflektiivisyys ilmeni ennen kaikkea sosiaalityön suhteessa ei-ammattilliseen ja ei-institutionaaliseen kenttään, siis linkkinä hyvinvointivaltion virallisen järjestelmän ja kansalaisyhteiskunnan arkitodellisuuden välillä. Reflektiivinen sosiaalityö oli hänelle kriittistä ajattelua ja pyrkimystä tasavertaisuuteen sekä sosiaalityön yhteyttä "arjen asiantuntijuuteen".

Toinen Aila-Leenan Monisärmäinen sosiaalityö -kirjaan (Granfelt ym. 1993) kirjoittama luku on otsikoltaan "Ekologisuus sosiaalityön teoreettis-metodologisena lähestymistapana" (Matthies 1993b). Tämä luku laajentaa sosiaalityön teoriaan vaikiintunutta ihmisen elämäntilanteen ja yhteiskunnallisten yhteyksien kokonaisuuteen huomionsa kiinnittänyttä ekologista perinnettä suuntaan, joka ottaa huomioon myös ympäristökysymykset ja olisi siten laajassa mitassa "ekologisesti kestävä". Luku alkaa suhteellisen laajalla katsauksella siihen, mitä ekologisuudella on kansainvälisissä sosiaalityön keskusteluissa tarkoitettu, mutta sen ytimessä on saksalaisesta todellisuudesta ammentava ajatus, että ympäristökysymys on moninaista kansalaistoimintaa tuottava ongelma, jonka ratkaisemissa kansalaisten aktiivisuudella on ratkaiseva merkitys. Tässäkin tekstissä on vahva yhteys Frankfurtin kouluun, jonka perinteen kautta olen monia Aila-Leenan tekstejä lukenut. Vahvasti hyvinvointikapitalismia kritisoiden hän väittää, että hyvinvointivaltion alkuperäiset ihanteet ovat kadonneet ja talouden kasvusta ja teknisestä kehityksestä on tullut itsetarkoituksellisia tavoitteita, jotka jo uhkaavat kaikkea elämän jatkuvuutta maapallolla.

Ympäristökysymys ei ole kuitenkaan Aila-Leenalle ainoastaan ihmiskuntaan kohdistuva eksistentiaalinen uhka, vaan myös mahdollisuus kehittää ekologista sosiaa-

lityötä. Saksalaisten ekososiaalipoliitikkojen mukaan ekologinen politiikka on sitä, että valtio jättää ihmisille mahdollisimman paljon mahdollisuuksia toimia itse, mutta takaa kuitenkin tietyn hyvinvointitason. Jane Addamsia siteeraten Aila-Leena korostaa, että ongelmien ratkaiseminen vaatii osallisuutta, yhteiskunnallisia liikkeitä ja aitoa paikallisuutta. Hänen mukaansa sosiaalityön tulee olla paikallisesti juurtunutta ja kontekstistaan tietoista. Sosiaalityön on myös pyrittävä suoraan yhteistyöhön yhteisöiden, epävirallisten verkostojen sosiaalisista ongelmista kärsivien kansalaisten kanssa. Myös olemassa olevat rakenteet kuten asukas- ja kylätoiminta, järjestöyhteistyö – hyvinvointivaltion tarjoamia julkisia sosiaalipalveluita unohtamatta – ovat tärkeä osa ekologista sosiaalityötä.

Aila-Leenan ajattelu on laajaa ja jopa riskejä ottavaa – lukijan ei ole helppoa ennalta arvata, mihin vaativat aiheet, uuden tavoittelu ja teemojen sekä kontekstien moninaisuus lopulta johdattaa hänen tekstinsä. Tiettyä vaaran tuntua tässä esille ottamiini teksteihin tuo myös niiden tulevaisuusorientaatio. Aila-Leenan tavoitteena on paremman ja oikeudenmukaisemman maailman kuvittelu – seikka, jonka väittäisin olevan läsnä hyvin laajasti hänen tuotannossaan. Pyrkimys edistykseen sekä oikeuttaa että edellyttää yhteiskunnallisten valtarakenteiden kritisoimista, mukaan luettuna hyvinvointivaltiota kohtaan esitetty kritiikki. Olenkin aina lukenut Aila-Leenan hyvinvointivaltiota kohtaan esittämää, usein aika tylyäkin kritiikkiä, pyrkimyksenä keskustella siitä, minkälainen hyvinvointivaltio meillä tulisi olla. Aila-Leena ei ole sosiaali-insinööri eikä oikein edes reformisti. Hyvinvointivaltion yleisestä kritiikistä Aila-Leenaa on kuitenkin aina erottanut se, että kaikkein perustavin jako hänen ajattelussaan kulkee sosiaalisen kehityksen ja kapitalismin kiihdyttämän talousajattelun välillä.

Monisärmäinen sosiaalityö -kirjan (Granfelt ym. 1993) kautta avautuva näköala Aila-Leenan työhön sosiaalityössä saattaa olla valikoiva ja varmasti se jättää huomiotta suuren osan hänen hyvin laajasta tuotannostaan. Uskallan kuitenkin väittää, ettei Monisärmäisen näkökulma kertoo siitä hämmästyttävästä johdonmukaisuudesta, jolla hän on työskennellyt ja edennyt ajattelussaan. Väittelemisensä jälkeen Aila-Leena opetti sosiaalityötä Magdeburgissa itäisessä Saksassa. Siellä hänelle tarjoutui näköala niin nopeassa muutoksessa olevan yhteiskunnan rakenteellisiin muutoksiin kuin myös Lebensmitten-lähiön ihmisten arkitodellisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Minua Aila-Leenaan on sitonut kaikkein eniten sosiaalityön koulutuksen kehittäminen ja tutkimustyö Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa. Tässä yhteydessä olen sivusta seurannut hänen laajaa toimintaansa niin kotimaisissa ja kansainvälisissä akateemisissa yhteisöissä kuin myös hänen tarmoaan ja poliittista tajuuaan yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa.

Aila-Leenan työ sosiaalityön tutkijana ja professorina on ollut merkityksellistä myös sen vuoksi, että hän on luonut ympärilleen poikkeuksellista akateemista vapautta. Hänen lähellään on lupa olla utelias, voi antaa ajatuksen lentää ja on mahdollista kokeilla uutta ilman pelkoa epäonnistumisesta. Harvinaisen luontevalla tavalla Aila-Leena on myös keskustellut akateemisen sosiaalityön ja sosiaalityön käytäntöjen välisten joskus jyrkänkin rajan yli. Voisipa Aila-Leenan yhteydessä puhua myös sosiaalityön tutkimuksen koulukunnasta, jossa hieman eri aiheista kiinnostuneet sosiaalityön tutkijat voivat kohdata toisensa ja sparrata toisiaan. Oleellista tällöin on ajattelemisen tapa ja keskustelu, vaikka toki jo Monisärmäisestä tutut

ydinteemat kuten ympäristökysymys, osallisuus, yhteisöllisyys tai kansainvälisyys ovat tärkeitä. Kaikki tämä on ollut hauskaa, inspiroivaa ja tuotteliasta, mutta siitä on jäänyt myös selkeä jälki niin yhteiskuntaan kuin sosiaalityön akateemisiin käytäntöihinkin.

Kirjallisuus

- Matthies, Aila-Leena (1993b) Epävirallinen ja virallinen sosiaalityön modernisaatiossa. Teoksessa Riitta Granfelt, Harri Jokiranta, Synnöve Karvinen, Aila-Leena Matthies & Anneli Pohjola (toim.) *Monisärmäinen sosiaalityö*. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto, 92-132.
- Matthies, Aila-Leena (1993b) Ekologinen lähestymistapa sosiaalityössä. Teoksessa Riitta Granfelt, Harri Jokiranta, Synnöve Karvinen, Aila-Leena Matthies & Anneli Pohjola (toim.) *Monisärmäinen sosiaalityö*. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto, 230-252.
- Moisio, Olli-Pekka & Huttunen, Rauno (1999) Totuuden ja oikein elämän kaipuu. Marx Horkheimerin perustus Frankfurtin koulun kriittiselle teorialle. Teoksessa Olli-Pekka Moisio (toim.) *Kritiikin lupaus. Näkökulmia Frankfurtin koulun kriittiseen teoriaan*. Jyväskylä: SoPhi, 9-43.
- Matthies, Aila-Leena (2009) The concept of subjectivisation by Adorno – applied in social work / Adornon subjektivoitumisen käsite sosiaalityöhön sovellettuna. *European Journal of Social Work* 12 (3), 319-332.

ELÄMISMAAILMA, SYSTEEMI JA VAIHTOEHTOINEN SOSIAALITYÖ

Otteita Aila-Leena Matthiesin haastattelusta, aiheena sosiaalityö ja politiikka

Haastatellut, redusoinut, tiivistänyt ja stilisoinut Jiri Nieminen

Aila-Leena Matthiesin haastattelu on tehty Kokkolan kaupunginkirjaston kabine-
tissa 17.3.2024 sen jälkeen, kun muut olivat poistuneet seuraavan syksyn opetuk-
sen suunnittelukokouksesta kohti Yksipihlajan pitsataloa. Olin pyytänyt haastatte-
lua temasta sosiaalityö ja politiikka, koska olimme toimittamassa samasta temasta
yhdessä Tuomo Kokkosen ja Niina Rantamäen kanssa kirjaa. Näin siksi, että allekir-
joittanutta oli pyydetty salaamaan se, että haastattelusta tulisi myös luku Matthiesin
juhlakirjaan.

Aloitin kysymällä Aila-Leenalta siitä, kun hän tuli opiskelemaan Jyväskylän yliopistoon.

Tulin Jyväskylän yliopistoon yhteiskuntapolitiikka nimistä ainetta opis-
kelemaan ja tavoitteena oli nimenomaan, että haluan valmistua sosiaali-
työntekijäksi. Siellä oli koulutusohjelma nimeltä sosiaalisen ympäristön ja
sosiaalityön suunnittelun koulutusohjelma. Koska Jyväskylän yliopisto oli
ensimmäisenä Suomessa lähtenyt opetusministeriön toiveesta toteuttamaan
ammattillisesti orientoituneita tutkinnon uudistusputkia, ei ollut enää va-
paata akateemista opiskelua, vaan oli paketoitua valmiit putket, jotka joh-
tavat ammattiin ja parempaan työllistymiseen. Tässä, josta valmistuu so-
siaalityöntekijäksi, pystyi ottamaan pääaineeksi yhteiskuntapolitiikan tai
sosiologian. Itse asiassa tein lopulta molemmissa laudaturin, koska se oli
myös ehtona jatko-opintoihin. Ensimmäinen gradu valmistui 1983, mut-
ta sitten tein vielä sen toisen gradun siihen samaan tutkintoon (vai miten
se meni), ja valmistuin 1984. Olin kyllä silloin jo töissä sosiaalivirastossa.

*Entä miksi ja miten Aila-Leena lähti Saksaan vaihto-opiskelijaksi ja miten se vaikutti hänen
tutkimusintresseihinsä, ennen kaikkea pro gradu -tutkielmaan.*

Ensimmäisenä opiskeluvuotena aloitin seurustelu erään Matthiesin
kanssa ja kahden vuoden seurustelun jälkeen menttiin naimisiin. Sit-
ten lähdettiin vuodeksi Saksaan, jotta hän saa opintonsa siellä loppuu
ja minäkin opin vähän saksaa. Olin ensimmäinen, joka teki "reiän" nä-
hin tutkinnon uudistuksiin elikkä piti selvittää, onko "putkesta" mah-
dollista lähteä ulkomaille. Sitä ei oltu ollenkaan otettu huomioon. Pro-
fessorin piti kirjoittaa opintotukikeskukseen selvitys, että se edistää
opintoja ja opintolainan voi viedä sinne. Opiskelin Saksassa jonkin verran
ja sitten tutustuin myös ihmisiin, jotka tekivät kaikenlaisia jänniä projekteja.

Nimenomaan Saksassa sain idean gradun aiheeseen. Siellä oli semmoista jännää sosiaalityötä, joka ei ollut niin kuin meidän valtiollista tai kunnallista [sosiaalityötä] eikä oikein niin ammatillistakaan, mutta todella lähellä ihmisten arkea, siis vaihtoehtoprojekteja. Tunnistin, että se on jollain lailla sosiaalityötä, vaikka sitä käsitettä ei välttämättä käytetty. Tämmöisiä kriisikontakteja ja -neuvontaa, jota yksi meidän kaveri oli ollut perustamassa. Niistä keräsin tietoa. Kävin eri ohjaajien kanssa puhumassa siitä, eikä kukaan ei oikein osannut kertoa, että onko se vapaaehtoistyötä vai mitä. Mutta Jorma Sipilällä syttyi siitä lamput, että ”hei, tää on todella tärkeä ja tämmöistä tietoa me nyt tarvitsemme Suomessa”. Sipilä oli tuolloin Jyväskylässä yliassistentti, vai oliko jo apulaisprofessorina silloin, mutta varsinaisena professorina oli Leo Paukkuinen. Hän ei päässyt jyvälle tästä aiheesta, mutta veti graduseminaarin. Graduni nimeksi muotoutui Sosiaalityön kritiikki ja vaihtoehtoinen sosiaalityö.

Seuraavaksi haastoin Aila-Leenan pohtimaan kolmannen sektorin käsitettä, joka on keskeinen hänen lisensiaatintutkimuksessansa. Yritin muotoilla kysymyksen siten, että näkikö hän kolmannen sektorin enemmänkin vastavoimana silloisella vallalla olleelle sosiaalityön paradigmatte ja myöhemmin uusliberaaleille hallintapyrkimyksille vai osana väistämätöntä kehityskulkua.

Saksalaisen kriittisen keskustelun taustalla oli vuoden 1968 vasemmistolaisen opiskelijaliikkeen keskustelu hyvinvointivaltiosta. Silloin ei puhuttu mitään mistään liberaalista hyvinvointivaltio kritiikistä tai brittiteorioista, joissa hyvinvointivaltio esitettiin naisen pahimpana vihollisena. Saksassa vaihtoehtoliikekeskustelu haastoi jo aikaisempaa kriittistä keskustelua. Ei voi ainoastaan kritisoida, vaan pitää oikeasti myös keksiä jotain konkreettisia ja käytännöllisiä ratkaisuja. Marxilaiset professorit selittivät, että sosiaalityö vain palvelee kapitalismia ja sopeuttaa ihmisiä epäoikeudenmukaisiin oloihin. Vaihtoehtoinen suuntaus huomautti, että hetkinen, se marxilainen professori saa myös palkkansa samalta hyvinvointivaltiota ja on legitimoimassa sitä. Vaihtoehtoliikkeet lähtivät siitä, että on hyvä sieltä huudella, mutta ihmiset kuitenkin kärsivät ja jotain pitää tehdä. Ne kysyivät, mikä on se liikkumatila tietoiselle yhteiskunnalliselle sosiaalityölle, joka pyrkii ihmisten emansipaatioon.

Väitöskirjani perustui lisensiaatintutkintooni, ja sehän oli tenttikirjankin aika pitkään ja varmaan hämmensi keskustelua silloin. Mietin pitkään ja otin siinä käyttöön epävirallisen sektorin -käsitteen. Kun väitöskirja sitten ilmestyi 1994 syksyllä, puhuttiin silloin jo kolmannelta sektorista.

Tietyllä tavalla voisi sanoa, että vaihtoehtoinen kriittinen hyvinvointivaltiokeskustelu antoi sittemmin aseita liberaalille hyvinvointivaltion kritiikille, joka tuli sen jälkeen. Siinä välissä tuli esimerkiksi Raija Julkusen kautta hyvinvointivaltion puolustus nimenomaan feministisestä näkökulmasta. Se hyvinvointivaltio, jota brittiläisessä tutkimuksessa kritisoidaan, on erilainen kuin pohjoismainen hyvinvointivaltio. Meillä luettiin siis brittiläisiä tenttikirjoja, mutta eihän ne resonoineet Suomen olojen kanssa ollenkaan. Ymmärrys eri hyvinvointivaltiotyypeistä, siitä miten ne esimerkiksi kohtelee naisia, tuli 1980-luvun puolivälissä tai loppupuolella. Mutta sitten kohta oltiinkin jo lama-ajassa ja liberalismissa, ja siinä kolmas sektori sai sitten taas uudenlaisen funktion. Kirjoitin silloin aika paljon sosiaalialan ammatillisiin lehtiin, kävin debattia muun muassa Jari Heinosen kanssa, oikein kinattiin. Yritettiin sanoa, että ”hei, ei tän näin pitänyt näin mennä, että itseapuliikkeet ovat niin kuin säästäjien hyödyksi, vaan niiden tulee olla ihmisten hyödyksi”.

Sitten päästiin itse aiheeseen, eli miten Aila-Leena ymmärtää politiikan ja sosiaalityön suhteen. En tässä yhteydessä määritellyt tai rajannut poliittisuuden käsitettä, vaan annoin haastattelevan puhua.

Poliittisuus on utopistinenkin idea sosiaalityön sisällä. Aina ajatellaan, että meidän pitäisi enemmän vaikuttaa politiikkaan ja puhutaan vaikuttamistyöstä: ollaan yhteydessä poliitikoihin ja sanotaan miten asioiden pitäisi olla ja millaisia päätöksiä pitää tehdä. Tästähän on ollut monenlaisia kokeiluja opeutuksessa ja tutkimuksessa. Mutta toisaalta nähdään, että kaikki arkinen on poliittista, se, että tekee omat työnsä mahdollisimman hyvin ja sosiaalityössä todella soveltaa sitä lakia, jolla on tietyt tavoitteet ihmisten tukemiseksi ja jaloille auttamiseksi. Mutta sosiaalityön rooli on ristiriitainen systeemi- ja elämismaailman välissä. Pitää pystyä olemaan mahdollisimman hyvin kärryillä ihmisten elämismaailmassa, ottaa sieltä viestiä ja koittaa sitten mobilisoida systeemiä vastaamaan ja muuttamaan sitä. Saksassa puhutaan kaksoismandaatista. On kahdesta suunnasta annettu toimeksianto: kansalaisyhteiskunnasta eli elämismaailmasta ja sitten järjestelmästä eli valtiosta käsin ihmisten kontrollointi tai vapauttaminen. Tämä on minuun kolahtanut. Sitten on sosiaalityön kolmas mandaatti, oma ammattietiikka, periaatteet ja teoria, jotka auttavat tasapainoilemaan ja sovitteluun ristiriitatilanteita. Tämän tiedostaminen oli aikoinaan tärkeää. Vaihtoehtoliikkeessä käytiin jatkuvasti keskustelua siitä, lähteäkö systeemin ulkopuolelle ja irrottautua virallisesta sosiaalityöstä, jotta voi tehdä oikeaa sosiaalityötä. Mutta sitten toiset taas sanoivat, että ”ei, sehän vasta riisua onkin, kun menet vielä ilmaiseksi tekemään sitä työtä tai jollain surkeilla hankerahoilla, että sitä systeemiä voi muuttaa vaan toimimalla sen sisällä.

Keskustelua sosiaalityön poliittisuudesta on käyty koko ajan. Mutta kyllä tällä hetkellä sitä mietin ja olen epävarma sen kanssa, että ovatko esimerkiksi nämä nykyiset hyvinvointialueet – tai jos vielä aletaan lisäämään tämmöistä vertikaalista byrokratiaa ja hallintoa ja vallan keskittämistä tämmöisen yhteistoiminta-alueen eli yliopistollisten keskussairaaloiden ympärille – järkeviä. Silloin ollaan jo kaukana sieltä ihmisten elämismaailmasta. Että pitääkö sosiaalityön yhä enemmän, tai ainakin tämmöisen ekososiaalityön, asettautua myös poliittisesti johonkin muualle? Että pystyykö sieltä käsin enää tekemään sitä työtä, jota sosiaalityöntekijät haluavat tehdä. Näyttää siltä, että sosiaalityöntekijöitä riittävät juuri ja juuri hallinnollisiin tehtäviin, mutta heitä on yhä vähemmän siinä asiakastyössä. Se kuitenkin on se motiivi, jonka takia moni lähtee sosiaalialalle, he haluavat olla ihmisten kanssa tekemisissä.

Kysyin, miten Aila-Leena ymmärtää valtiojohtoisen sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön suhteen. Sosiaalityön irtautuminen sisäpolitiikasta itsenäiseksi oppiaineekseen ja tutkimusalakseen Suomen yliopistoissa tapahtui samaan aikaan, kun hyvinvointivaltion kehitys oli pysähtynyt 1990-luvulla.

Se oli vähän liiankin radikaali irtiotto sosiaalipolitiikasta tai yhteiskuntapolitiikasta silloin yhdeksänkymmentäluvulla, ja siihen liittyi myös Sosiaalityön tutkimuksen seuran ja oppituolien perustaminen. Ne olivat tosi verisiä riitoja. Olin itse juuri silloin Saksassa, vuodesta 1996 alkaen professorina Magdeburgissa yli 10 vuotta, niin minulla meni se Suomen keskustelu pikkuisen ohitse tai en itse ollut siinä osallinen. Olin kuitenkin nähnyt sen sosiaalipoliittisuuden sosiaalityössä kauhean tärkeänä. Myös Saksassa sitä ihailtiin, kun

kerroin, että Suomessa sosiaalityö on perustunut sosiaalipolitiikan oppiaineeseen, kun taas Saksassa se perustuu sosiaalipedagogiikkaan. Ehkä jälkeinpäin ajatellen, sen olisi voinut ehkä jollain muullakin tavalla hoitaa, siinä oli tosi tiukkoja kannanottoja. Muistan, että Jyväskylän yliopistossa yritettiin lopettaa sosiaalityö kokonaan ja jäisi vain yhteiskuntapolitiikan oppiaine. Silloiset professorit vastustivat sosiaalityön oppiainetta ja sanovat, että ne, jotka ovat ammatillisesti suuntautuneet, voivat mennä ammattikorkeakouluun. Se oli aika hilkulla. Mutta itse näkisin, että myös sosiaalityön poliittisuudelle käytäntöyhteys on hyvin tärkeä, koska se on tiedon lähde ja tutkimuskohde, living lab. Se on valtti, että sosiaalityöllä on sovellettavuus osana yhteiskuntatieteitä. Mutta onhan monia muitakin suuntia, joiden kanssa toimitaan tällä hetkellä yli tieteenrajojen, esimerkiksi ekososiaalisessa sosiaalityössä.

Aila-Leena ikään kuin arvasi seuraavan kysymykseni: tarkoitukseni oli kysyä ekososiaalisesta sosiaalityöstä, jonka uranuurtaja hän on niin ikään ollut suomalaisen sosiaalityön tutkimuksen ja opetuksen kentällä. Samalla Aila-Leena innostui muistelemaan omaa poliittista aktivismiaan ja sen suhdetta sosiaalityöhön.

Silloin 1980-luvun alussa Jyväskylän yliopistossa koulutusohjelman nimi oli "Sosiaalisen ympäristön ja sosiaalityön suunnittelun koulutusohjelma". Kun me opiskelimme, niin Jyväskylässä oli sosiaalisen ja fyysisen suunnittelun yhteisiä projekteja, lähiöiden ja kaupunginosien suunnittelua. Se oli vahvasti sinne sisäänrakennettu, enkä ollut koskaan edes ajatellut, että se on joitain erikoista. Graduni ensimmäiset kirjat, joita löysin Saksasta, olivat just tällaisia ekologian ja sosiaalityön keskusteluita kokoavia kirjoja. Ne käsittelivät sitä, kuinka työväenkysymys oli sosiaalinen kysymys ja nyt on tapahtunut paradigman muutos: työväenkysymys on muuttunut kokonaisvaltaiseksi elinympäristön kysymykseksi. Se on minulla ollut tavallaan koko ajan siellä sisällä. Mutta sosiaalityön tutkimuksessa se oli todella marginaalissa ja muistan, että läheisetkin kollegat sanoivat: "annat tuon olla, ei toi ekologia toimi sosiaalityössä kuin korkeintaan metaforana".

Olin jonkin verran mukana ympäristöliikkeessä. Ihan semmoinen konkreettinen juttu kahdeksankymmentäluvulla oli se, että kotipaikkakuntani Sievi oli niiden viiden paikkakunnan listalla, joita tutkittiin ydinjätteiden loppusijoituspaikkakuntana. Se prosessi oli semmoinen, jossa todella valkeni – minä kun olin siihen asti ollut semmoinen hyvin valtiomyönteinen – se nurjapuoli. Että tässä huijataan ihmisiä, ja tämä yhtiön tiedotuskampanja valehteli kansalaisille. Siinä alkoi nousta semmoinen tietty poliittisuus. Olin sitten näillä paikkakunnilla puhumassa ydinjätteistä nimenomaan sosiaalisesta näkökulmasta ja siitä, miten ihmisiä huijataan. Olin oikein aikamoisessa yhteenotoissa Teollisuuden voiman kanssa. Oli siinä myös tällainen päivänpoliittinen ulottuvuus silloin, joskaan ei suoraan sosiaalityön tutkimukseen, että miten syrjäseutujen kuntalaisia kohdellaan ympäristöasioissa ja sitten tämmöisen suurteollisuuden ja valtion intressit menevät ihmisten ohi. Se syvensi minua poliittisesti ja siinä sitten kahdeksankymmentäluvulla alkoi vaihtoehtoinen sosiaalipolitiikan liike, joka oli lähellä vihreää liikettä.

Kiirehdimme haastattelun loppua kohti ja kysyin Aila-Leenalta hänen vuosituhannen vaihteessa ja 2000-luvulla johtamistaan projekteista sekä siitä, miten hän näkee sosiaalityön poliittisuuden tulevaisuudessa – ovatko kansainväliset virtaukset enemmän uhka vai mahdollisuus.

Minulla oli vuosina 1996–2007 Magdeburgissa yksi isompi eurooppalainen tutkimushanke, joka kesti sen kymmenen vuotta. Kun tulin Suomeen takaisin, niin sitten tuli katkos tai semmoinen hiljaisempi kausi ekososiaalisen linjaan. Sen sijaan teimme nuorisotutkimusta ja osallisuuteen liittyvää tutkimusta ensin Kokkolassa. Seuraavaksi tuli Palko-hanke eli hyvinvointipalvelujen merkitys marginaalisten ryhmien osallisuudelle. Sitten saatiin tämä ECOSOS-hanke ja rahoitus Akatemialta. Siinä olivat tutkijoina Ingo Stamm ja Tuuli Hirvilammi, ja Kati Närhi oli siinä myös mukana. Hankkeessa lanseerattiin ekososiaalisten innovaatioiden käsite. Se oli hyvin empiiristä ja konkreettista tutkimusta, mutta ehkä aika marginaalisista ilmiöistä, näistä erilaisissa käytännön toimintamalleissa, joissa yhdistyy kolme pilaria: talous, ympäristö ja sosiaalinen. Nyt sitten on tämä isompi tohtorin koulutusohjelma ASTRA, joka on päättymässä.

Kyllähän näillä YK:n kestävän kehityksen tavoitteilla on hyvin vahva yhteys sosiaalityöhön ja siten järjestöjen toimintaan. Sosiaalityön ekososiaalisen painotus tuntuu nyt olevan aallonharjalla, mutta samalla se on aika kaukana sosiaalityön professiosta. Kun muistaa sosiaalityön kolme olomuotoa: tieteenalan ja profession, mutta se on myös liike tai ideologia – ainakin historiallisesti, ja jossain päin maailmaa on edelleenkin – niin ekososiaalisen tapa painottuu tähän kolmanteen olomuotoon. Mutta sosiaalityön professiossa se on vähän hukassa, että mitä se ekososiaalisuus siinä on.

Vielä muutama vuosi sitten mietittiin, miten Trump oli mahdollista tai miten Brexit oli mahdollista ja niitä kauhisteltiin. Nyt sitten ollaan Suomessa vähän samanlaisessa ideologisessa tilanteessa: viisarit osoittavat äärioikeistolaisuuden ja nationalismiin. Ne ovat niitä isoja trendejä tällä hetkellä, joiden edessä sosiaalityö on hämillään. Uusien yhteiskunnallisten liikkeiden teoriassa ajateltiin, että uudet liikkeet ovat aina jotain hyviä ja ne tuovat jotain tuoretta uutta näkökulmaa. Että yhteiskunnan demokratian säilyminen ja ylipäättänsä elinvoimaisuus jotenkin edellyttää uusia liikkeitä. Nykyinen hyvinvointialuerakenne ja kaikki, miten sitä nyt pyritään hallinnoimaan, niin se etäännyty hyvin kauas semmoista poliittisuudesta, jota kansalaiset ovat mukana tekemässä. On syntymässä semmoinen tyhjiö, mitä kautta kanavoituisi se kaikki moninaisuus, jota kansalaisyhteiskunnassa on ja erilaiset uudet ryhmät. Mielestäni se on sosiaalityölle iso tulevaisuuden kysymys: jähmettykö sen osaksi näitä järjestelmiä, jotka ovat yhä vähemmän responsiivisia vai pystyykö se säilyttämään yhteydet elämismaailmaan. On puhuttu, että ekososiaalisen sosiaalityö olisi optio tulevaisuuteen. Se on jotain muuta kuin ammatillinen sosiaalityö, se on sitten lähempänä kansalaisliikettä, kolmatta ja neljättä sektoria. Itse näen tämän tutkimuspoliittisesti todella kiinnostavana ja innostavana. Ja kun tähän vielä lisää monitieteisyyden, liittoutumisen niiden tieteenalojen kanssa, jotka etsivät oikeasti kestävää muutosta.

**AILA-LEENA
JA KANSAINVÄLISYYS**

VON FINNLAND NACH MAGDEBURG

Ein frischer Wind in Forschung, Lehre und Stadtteilarbeit

Thomas Kauer

Eine Studentin der Sozialen Arbeit an der neu gegründeten Fachhochschule Magdeburg stand kurz davor, ihr Studium wegen zeitlicher Verzögerungen zu verlieren. Die Fachhochschule drohte mit Exmatrikulation, sollte sie nicht binnen eines Jahres ihr Vordiplom vorweisen können. Trotz ihrer Freude am Studium hatte das Leben weitere schöne Fügungen bereitgehalten, die in das Studieren "eingeflochten" werden mussten und zu dieser Ausdehnung der Studienzeit führte. Nach der Geburt ihres zweiten Kindes, eines kleinen Sohnes, im Herbst 1995, musste sie in diesem Wintersemester unbedingt zwei oder drei Leistungsscheine erlangen, um weiterstudieren zu dürfen.

Mit der Herausforderung konfrontiert, entschied sie sich, ihren vier Wochen alten Sohn zu den Vorlesungen mitzunehmen. Vor dem Seminarraum wartend, in dem das wichtige Seminar 'Methoden der Sozialen Arbeit' stattfand, war sie unsicher, wie die bis zu dem Zeitpunkt noch unbekannte Professorin reagieren würde. Sie war die erste Professorin mit ausländischer Herkunft und gerade neu berufen an der Fachhochschule. Doch als sie kam, sich begrüßten und sie den kleinen Jungen in der Tragetasche sah, waren ihre Bedenken schnell ausgeräumt: "Oh, wie schön! Das ist doch gar kein Problem. Mein erster und jüngster Student in Magdeburg!", sagte sie herzlich. Diese offene und unkomplizierte Reaktion gab der Studentin sofort das Gefühl der Sicherheit und zeigte ihr neue Wege auf, wie sie ihre Ausbildung in der Sozialen Arbeit fortsetzen könnte. Wer war diese Professorin, die mit so viel Warmherzigkeit und Fürsorge den Menschen entgegen ging und zugleich fachliche Qualität in der Sozialen Arbeit vermittelte?

Forschung und Lehre an der Hochschule Magdeburg-Stendal

Es handelte sich um Aila-Leena Matthies, eine Professorin aus Finnland, die an der Fachhochschule Magdeburg als erste ausländische Wissenschaftlerin im Fachbereich "Sozial- und Gesundheitswesen" kam. Die Anwesenheit von Aila-Leena war etwas ganz Besonderes, bot sie doch einen frischen Blick auf die Herangehensweisen im Bildungsbereich. Finnland galt schon zu diesem Zeitpunkt als eines der Vorreiterländer im Bildungswesen.

Besonders auffällig war ihre unkonventionelle Art, Lehr- und Lernmethoden zu gestalten und miteinander zu verbinden. Schon im ersten Semester, im Seminar

“Methoden der Sozialen Arbeit“, ermutigte sie die Studierenden, die zu erlernenden fachlichen Methoden mit dem eigenen Handeln, Wertvorstellungen und der persönlichen Entwicklung zu verknüpfen.

Ein Teil des Seminars bestand darin, ein sogenanntes “Tagebuch“ zu führen. Auf den ersten Blick mag dies trivial erscheinen, fast so, als könne man leicht einen Leistungsschein erwerben. Jedoch war es weit mehr als das: Nicht allen Studierenden war sofort klar, welche tiefere didaktische Methode damit verbunden war. Dieses Vorgehen verknüpfte die Vermittlung von Fachwissen mit der sanften Einführung in das wissenschaftliche Schreiben und förderte zugleich die unabdingbare Fähigkeit, das eigene Handeln in der sozialen Arbeit zu reflektieren. Es war vom ersten Tag an ein praktisches Lernen: Bezüge der Fachkenntnisse und wissenschaftlichen Theorien zum eigenen und dem Leben der Mitmenschen herzustellen.

Diese lebensweltbezogene Art und Weise setzte sich in der von ihr gelehrten und angewandten Forschungsmethode fort, der Handlungsforschung oder auch Aktionsforschung nach Kurt Lewin benannt. Das Prinzip des wirkungsvollen Lernens, bei dem die Wissenschaft darauf abzielt, soziale Probleme durch eine enge Zusammenarbeit zwischen Wissenschaftlern und den Betroffenen zu lösen und die Forschung zum Erzielen realer positiver Veränderungen zu nutzen, war eine der Grundannahmen von Aila-Leena Matthies’ Herangehensweisen. Sie verfolgte dabei keinen blinden Aktionismus, sondern stellte sich auch den Kritikpunkten, die der Aktionsforschung oft angelastet werden, wie mangelnde Objektivität, eingeschränkte wissenschaftliche Strenge, Schwierigkeiten bei der Generalisierbarkeit der Ergebnisse oder die Herausforderung, die Rollen von Forschern und Teilnehmern klar zu definieren.

Aila-Leena Matthies lebte und forschte mehr als zehn Jahre in Magdeburg, und auch das liegt nun bereits über ein Jahrzehnt zurück. Die Veränderungen, die sie angestoßen hat, sind noch immer ein wesentlicher Bestandteil der Unterstützung der Bürgerinnen und Bürger in den Magdeburger Stadtteilen. Diese Geschichte verdient es, hier erzählt zu werden – aber der Reihe nach...

Aktives Forschen und Mitwirken in der Gemeinwesenarbeit in der Stadt Magdeburg

Im Fachbereich “Sozial- und Gesundheitswesen“ an der Hochschule Magdeburg-Stendal war die Projektarbeit ein zentraler Bestandteil des Lehrangebots, das von den Lehrenden in verschiedensten Fachfeldern bereitgestellt wurde.

An der Tür des Büros von Aila-Leena Matthies hing ein Plakat, das die Studierenden zur Mitarbeit am Projekt “Ökosoziale Stadtteil- bzw. Gemeinwesenarbeit“ einlud. Eine kleine Gruppe von Studierenden versammelte sich, viele von ihnen begeistert von der Idee, Ökologie und Soziale Arbeit in der Stadtteilarbeit zu verbinden. Dieser Ansatz berücksichtigte nicht nur individuelle soziale Probleme, sondern auch strukturelle und umweltbedingte Faktoren. Mit Begriffen wie “Empowerment“, “Ressourcenorientierung“ und “ganzheitliche, nachhaltige Herangehensweisen“ wurden sie durch Aila-Leena in die wissenschaftliche und gesellschaftliche Diskussion eingeführt. Sie betonte die Notwendigkeit eines

intensiven Aushandlungsprozesses und erklärte, dass nachhaltige Verbesserungen der Lebensumstände nur in Zusammenarbeit mit den Betroffenen erreicht werden können.

Unter der Leitung von Aila-Leena Matthies begann die Projektgruppe, die Stadtteile und Quartiere Magdeburgs eingehend zu analysieren. Die Studierenden verwendeten die Methode der "Stadtteilanalyse", um die sozialen Räume zu erforschen. Sie lernten, wie sich bestimmte gesellschaftliche und strukturelle Bedingungen auf die Bewohnerinnen und Bewohner auswirkten, identifizierten die Schlüsselakteure und die Auswirkungen der Segregation. Besonders der Transformationsprozess nach der deutschen Wiedervereinigung hatte tiefe Spuren in der Bevölkerung hinterlassen. Aila-Leena motivierte die Studierenden, direkt mit den Menschen in Kontakt zu treten, um ein tieferes Verständnis ihrer Lebenssituation und zu ihren Bedürfnissen zu entwickeln.

Neu-Olvenstedt: Ein Forschungsweg in einen Stadtteil mit besonderen Herausforderungen

Neu-Olvenstedt stellte sich als einer der problematischsten Stadtteile Magdeburgs heraus, geprägt von den typischen Problemen einer DDR-Großwohnsiedlung. Hoher Leerstand, Feuchtigkeitsprobleme und eine schlechte Wärmeisolierung der Plattenbauten waren vorherrschend. Die sozialen Herausforderungen verschärften sich mit dem Niedergang der ostdeutschen Wirtschaft, wodurch Kriminalität und Vandalismus zunahm. Das schlechte Image des Stadtteils, verstärkt durch negative Medienberichte, trug zur sozialen Ausgrenzung bei.

Die Forschungsprojektgruppe hatte anfangs Schwierigkeiten, den direkten Kontakt zu den Stadtteilbewohnern herzustellen. Viele Gespräche wurden zunächst nur mit Expertinnen und Experten geführt, die über die Situation der Menschen sprachen. Der Durchbruch gelang, als speziell die Frauen im Stadtteil angesprochen wurden. Durch die Einbeziehung dieser wichtigen Gruppe konnten schließlich ein viel größerer Teil der Bewohnerinnen und Bewohner aktiv in die Gestaltung ihres Stadtteils einbezogen werden. Aila-Leena's Ansatz der wertschätzenden und partizipativen Forschung ermöglichte es, dass die beteiligten Menschen Hoffnung auf Verbesserung ihrer Situation schöpften und gemeinschaftlich Prozesse anzustoßen, die zuvor undenkbar waren. Sie gründeten einen Stadtteiltreffpunkt, überzeugten die ansässige Wohnungsbaugesellschaft zur Bereitstellung von geeigneten Räumlichkeiten und über einige Jahre hinweg waren sie aktive Mit-Gestalterinnen des Stadtteils mit einer neu erlebten Selbstwirksamkeit für sich, für ihre Familien sowie die im Quartier lebenden Menschen.

Heute ... nach 20 Jahren: Eine Bilanz

Heute, fast über 20 Jahre später, kann rückblickend festgestellt werden, dass der Nutzen und Lerneffekt für alle Beteiligten die kritischen Aspekte der Aktionsforschungsmethodologie überwiegen. Obwohl es Zeiten gab, in denen es allen Beteiligten schwerfiel, eine objektive Distanz zu den Forschungsfragen und

-ergebnissen zu wahren, sind die langfristigen Ergebnisse beeindruckend. Der Stadtteiltreffpunkt, der sich über etwa sieben Jahre als selbstorganisierte Gruppe etablierte, diente als zentrale Plattform für die Bewohnerinnen und Bewohner. Sie konnten sich dort treffen, kommunizieren und an Entscheidungen teilhaben, was das Zugehörigkeitsgefühl stärkte und das soziale Netzwerk im Gemeinwesen festigte.

Der Treffpunkt mobilisierte persönliche und lokale Ressourcen, wie Tauschmärkte, und förderte die Zusammenarbeit mit Bildungseinrichtungen sowie anderen sozialen und karitativen Initiativen, um die Potenziale des Stadtteils zu erkennen und zu nutzen.

Die Einbindung von Politik und Stadtverwaltung in die Projektarbeit und Aktionsforschung war entscheidend dafür, dass Magdeburg 1998 als eine der ersten Städte in Deutschland von der Stadt mit einem Budget ausgestattete Arbeitsgruppen zur Gemeinwesenarbeit in den Stadtteilen einrichtete. Diese Maßnahme zielte darauf ab, durch das aktive Mitwirken der Bürgerinnen und Bürger die Lebensqualität in den Quartieren zu verbessern und kommunale Mittel gezielt einzusetzen. Diese Unterstützungsstruktur wird bis heute fortgeführt und gilt als wichtiger Beitrag zur Förderung des bürgerschaftlichen Engagements in Magdeburg.

Was das Wirken auf die fachliche Profession der Studierenden von damals betrifft, so besteht zwar nur noch wenig direkter Kontakt zwischen den ehemaligen Studierenden der Projektgruppe, doch gelegentliche Begegnungen zeigen, dass der von ihr betonte Aspekt der Ermächtigung – das Empowerment – der Menschen in ihren Lebensgemeinschaften weiterhin in den Methoden der Sozialen Arbeit Anwendung findet.

Empowerment, als Kern des Handelns, zielt darauf ab, nicht nur spezifische soziale Probleme zu lösen, sondern auch die allgemeine Lebensqualität durch stärkere Selbstbestimmung und sozialen Gerechtigkeit zu verbessern. Dies trägt wesentlich zur Stärkung einer teilhabeorientierten und zur Förderung einer resilienten Demokratie bei.

Ganz herzlichen Dank, liebe Aila-Leena, für dein Engagement und deine inspirierende Arbeit in Magdeburg. Dein Einfluss ist unvergessen und wird in den Herzen und dem Handeln vieler weiterleben.

MEMORIES OF AILA-LEENA DURING THE MAGDEBURG YEARS

Simon Hackett

My personal and professional journey with Aila-Leena started in the year 2000. At the time, I was a junior lecturer in social work at the University of Durham in the UK. We were invited to join a European network that Aila-Leena was convening from her position at the time as Professor at the Hochschule Magdeburg-Stendal. The aim was to support curriculum exchange across a number of European Universities. Although that sounded a little bit boring, I jumped at the chance of going to a part of Germany that, as a German speaker, I had never visited. Little did I know what a formative project it would become for me personally and professionally.

I set off to an initial meeting in Magdeburg where we each gave a lecture to social work students at the Hochschule. I was the first speaker. I later found out from Aila-Leena that she had put me first on purpose as she had previously had such bad experiences of male UK academics. I am pleased to say that I exceeded her expectations, or at least her worst fears. I survived that first test, and our work together grew from there.

Meeting Aila-Leena was nothing short of inspirational. She proved to be a wise and kind colleague and friend. Her dry sense of humour appealed to me immediately. When collaborating on successive EU grant proposals, she would frequently remind me that there are many more non-native speakers of English than native speakers, and that EU English was perfectly adequate, thank you very much. I marvelled at her drive, determination and work ethic. I always thought she had a very complicated work and home life balance spanning countries and languages, but that she approached this with boundless energy and commitment. When we got together at project meetings in our respective countries, it was always interesting to see how the schedule was organised; Aila-Leena would have us starting early and finishing late. The EU certainly got its money's worth on our projects.

On my visits to Magdeburg, Aila-Leena was kind enough to allow me to visit her project 'Lebensmitte'. I had never seen anything like this in my life. A transformational, community development project working with people in need, based on principles of democracy, inclusion, active listening and problem solving. I was totally blown over. Beyond the academic rhetoric of anti-oppressive practice, here was someone who was not just talking the talk but was walking the walk. And how she was striding.

When Aila-Leena moved (back) to Finland to take up a position at the University of Jyväskylä, we continued our collaboration. One of the projects involved a summer school at which we each brought students to Finland for intercultural exchange and teaching. I added to the complexity by bringing my two young daughters with me. It was their first trip on a plane, or overseas, or with their dad. Now aged 27

and 30 years old, they still talk about the experience. We were welcomed into Aila-Leena and Jürgen's family home and the girls were ably looked after by Johanna, one of Aila-Leena's lovely daughters. Family matters. And I am forever grateful for connection that Aila-Leena facilitated here.

I look back so fondly at these projects and what they told me about humility, collegiality, academic generosity and working together with others. The fact that there were so many lovely people who Aila-Leena connected through these projects cannot be a coincidence. She was the magnet and a powerful one at that.

I suspect Aila-Leena does not know how important a role model she proved to be for me in my career. Our paths diverged but her influence has remained strong for me. I am truly grateful to her for her amazing influence and contribution, and I know that I am just one of very many people whose lives and careers she has touched in this way. I wish her a peaceful and productive retirement.

AILA-LEENA MATTHIES – INSERTING ECOSOCIAL SOCIAL WORK INTO RESEARCH AND QUALIFICATION

Susanne Elsen

It was at the end of the 1990s when I met Aila-Leena in Magdeburg in the eastern part of Germany. She was a professor for social work at the University of Applied Sciences. Only short time after the breakdown of the socialist era followed by all the social, political and institutional uncertainties and the insecurities of people in the eastern post-socialist societies, teaching social work based on the ontology, epistemology and methodologies western style, was, I guess, a real challenge. Certainly, it was right to call a Finnish scholar with the background of a country which for many decades had found a way to live in peace with its soviet neighbour.

It was Aila-Leena, who in 1999 was the first and for a long time the only representative of the profession and discipline of social work who invited me to Magdeburg to give a lesson on social economy, ecosocial transformation and social work. This approach met indeed high interest in other disciplines such as economy, philosophy, urban and rural development or social geography and we had started research, project development and publishing in interdisciplinary groups. International networks organized conferences related to the topic and we started first qualification programs in Germany, also open for social work.

Our first publication, reflecting our own experiences in building up alternative local economies to combat poverty and unemployment in western countries, was published in 1998. Aila-Leena contacted us and was enthusiastic to learn about these alternative approaches in the context of social work under the challenging conditions of eastern Germany after the end of the socialist era. This indeed would have been the right approach to implement complementary structures in these regions to bridge the socioeconomic and cultural transition. However, under the given political conditions, it was not the time for real alternatives to the development of ruthless capitalism.

Beyond this, it was also the time of growing global awareness for the urgent requirements of sustainable development and a deep paradigm shift related to economic growth, ecological devastation and cultural expropriation. The limits to growth (D&D Meadows 1972), the Brundtland-Report (1987) the Charta of Aalborg (1994), the Agenda 21 after the world summit in Rio, the yearly World Social Forum of Porto Alegre and many other events, reports and scientific publications emerged and dominated the critical discourses and activities of civil society and academy.

The community of academic social work and the actors in social work qualification and practice with few exceptions however, in this phase did not participate in the upcoming ecosocial discourses and approaches and ignored the own historical roots in the field of social economy, ecology, social policy and transdisciplinary local

development, but stuck to the social management- and individualistic therapeutic paradigm of social work. Transformative social change answering to persistent problems in contemporary societies, is, following the global definition of social work, part of the profession's mission⁵. However, in practice, social work has largely ignored this mission of social transformation because of its internal contradictions.

After our first meeting in Magdeburg, I didn't meet Aila-Leena personally for several years. She moved to the very North of Europe as a full Professor for Social work at the University of Jyväskylä, and I at the same time to the European South as a full Professor for social science at the University of Bolzano. Both of us worked in research and produced publications in the fields of sustainability, ecosocial transition and transdisciplinary research, both of us still at the margins of the scientific community of social work for a long time until also social work recognized the high relevance of the topic. It was and is however still far away from mainstream even if groups of academic social workers organized in related working groups in Germany.

Nevertheless, both of us did not only continue to publish and research in these fields, but inserted also related topics and methodological approaches into the existing usual curricula of social work qualification in our universities and students appreciated it, while experiencing the contradictions in the practice fields. Then our ways crossed again in European and International conferences, where the terms ecosocial or sustainable social work with very different understandings found growing interest. While I got tired of convincing academic social work representatives, cooperating mostly with representatives of many other disciplines active in the fields of our interest, Aila-Leena, as a master of international academic networking built up a productive interdisciplinary group involving social work scholars to publish the first reader related to ecosocial transition in social work in English language: *Ecosocial transition of societies - contribution of social work and social policy* (Matthies & Närhi 2017).

This was the starting point for Aila-Leena's huge step to place transition to ecosocial social work into the discourse of the scientific community and on the third level of academic qualification. With admirable patience and stringency, she created a group of scholars – most of them professors for social work of different European universities and with an enormous exertion, endurance and professional competence, Aila-Leena led this group over two attempts to a very complex but effective application in the European Marie-Curie program. With the ASTRA-international Marie-Curie PhD program, Aila-Leena succeeded to implement the big breakthrough of research for eco-social transformation of social work. It is the first and until now unique academic network working with 15 early-stage researchers from all over the world, well known supervisors of 5 European universities and research institutions of natural- and social sciences on this topic. This effort will deliver fruits within the next years. Thanks, dear Aila-Leena, for this important step and for inviting me to participate.

References

- Addams, Jane (1910). *Twenty Years at Hull House*. New York: MacMillan Company.
- Staub Bernasconi, Silvia (1991). Stellen Sie sich vor: Markt, Ökologie und Management wären Konzepte einer Theorie und Wissenschaft Sozialer Arbeit. In: M. Lewkowicz (Hrsg.), *Neues Denken in der Sozialen Arbeit. Mehr Ökologie – mehr Markt, mehr Management*. (S. 12-47). Freiburg im Breisgau: Lambertus.
- Staub-Bernasconi, Silvia (1995). Soziale Arbeit und Ökologie 100 Jahre vor der ökologischen Wende. In: S. Staub-Bernasconi (Hrsg.), 1995. *Systemtheorie, soziale Probleme und Soziale Arbeit: lokal, national, international*. (S. 43-65). Bern, Stuttgart, Wien: Haupt Verlag.
- Matthies, Aila-L and Närhi, Kati (Ed.) (2017). *Ecosocial Transition of Societies- Contribution of Social work and Social Policy*. New York and London: Routledge.
- Elsen, Susanne (2017). *Community Based Economy and Eco Social Transition. Ecosocial Transition of Societies- Contribution of Social work and Social Policy*, edited by Aila-Leena Matthies and Kati Närhi. New York and London: Routledge.
- Elsen, Susanne (Hrsg.) (2011). *Ökosoziale Transformation. Solidarische Ökonomie und die Gestaltung des Gemeinwesens. Perspektiven und Ansätze von unten*. Neu-Ulm: AG SPAK Bücher.
- Elsen, Susanne (2019). *Eco-Social Transformation and Community-Based Economy*. New York: Routledge
- Elsen, Susanne (2023). *Nachhaltigkeit als Thema von und in Organisationen Sozialer Arbeit: vergessene Wurzeln und ihre aktuellen Bedeutungen*. Sozial Extra. Special Issue Oktober 2023
- Tadesse, Michale Emru & Elsen, Susanne (2023). *The Social Solidarity Economy and the Hull-House Tradition of Social work: Keys for Unlocking the Potential of Social work for Sustainable Social Development*. *Soc. Sci.* 2023, 12, 189. <https://doi.org/10.3390/socsci12030189>.

JOURNEY COMPANIONS ON THE ROAD OF ECOSOCIAL WORK

Jef Peeters

All my contacts with Aila-Leena Matthies can be situated in the context of researching the possibilities of ecosocial work, mainly in Europe. From our first meeting to today covers a span of 15 years. In this contribution, I want to tell the story of a journey we walked partly together. Since our different backgrounds, it was a process of mutual learning and inspiration.

Previous history: getting on the trail of Aila-Leena's work

As a philosopher, I taught social philosophy and ethics at the social school of Heverlee in Belgium. With chemistry as my first education, I was an outsider to social work, but as an ecologist I was at home in what was once called the 'new social movements'. With a background in eco-philosophy, I was amazed at how social workers separated the social and natural environment in their self-image, although in a lot of social organisations that link was made. As it turned out later, I was not at all alone in that experience. A major turning point came in autumn 2004 when the vice-dean returned from the Global Social Work Congress with documentation of a workshop on 'ecological social work' by John Coates and Fred Besthorn. 'I think this is something for you'. It seemed possible, after all, to introduce ecological issues into social work and even rethink it more broadly from that angle. I immediately ordered the newly published book by Coates *Ecology and Social Work* (2003) and the idea of investigating the possibilities of introducing ecological social work in Flanders was born.

After some attempts, I got for two years funding from the Flemish Government for the research project 'Orientation of social work on sustainable development'. A first strategic lesson: terminology matters to obtain funding, hence the shift from 'ecological social work' to 'sustainable development', but you can determine the content throughout the project. For substantive support, but also with a view to rapid impact, a learning network was set up under the same name with lecturers from other social work courses and some field workers. This led to the publication of a Dutch-language book on the topic (Peeters, 2010). In it, a social system change - a 'great transition' - is put forward as necessary for sustainable development, a vision that will later play a crucial role in the cooperation with Aila-Leena.

My first sources on ecological social work were North American (Coates, 2003; Hoff & McNutt, 1994), but social work professor Koen Hermans (KU Leuven) has found the PhD of Kati Närhi (2004) on the internet. It was my first introduction to Aila-Leena's work and to the eco-social approach in social work (Matthies et al.

2001). Very inspiring was the way the history of the relationship between social work and ecology was traced (Närhi & Matthies, 2001). First of all, I was able to become acquainted with the European tradition with Germany as the source of the 'eco-social' terminology (e.g. Opielka, 1985), brought to Finland by Aila-Leena, where it found ground in an already existing ecological tradition. Furthermore, the crucial distinction between the systems-theoretic approach and the eco-critical approach in social work put me on the trail of Jane Addams, whose line of social work I recognised in community work in Flanders. It confirmed my conception of ecosocial work as a collective practice with community work in a pivotal role (Peeters, 2024). Furthermore, the representation via embedded circles of the relationship between the main concepts of 'eco-social approach', 'social impact assessment' and 'social action' (Matthies et al., 2001, 10) prompted me to develop a heuristic schema for the relationship between social work and sustainable development, in which participatory research also has an important place (Peeters, 2012, 2016b).

With the first results of my project, I took part in the European social work conference in April 2009. I hoped to meet Aila-Leena there, and so it happened. She participated together with Tuomo Kokkonen with a poster on 'Social work as adult education'. An easy opportunity to speak to each other for the first time. Aila-Leena also attended my short lecture 'Orientation of social work on sustainable development'. The first click was there, but without concrete consequences yet.

Towards cooperation

I retired at the end of 2010, but because of my recently published book, I was asked in 2011 to give a keynote on social work and sustainable development (Peeters, 2011) at the next ENSACT Conference. And credit where credit is due, in it I referred to Aila-Leena's work. She was very happy about that and immediately came to me with the message 'We must work together and publish a book'. And so, my career got an unexpected international offshoot.

Aila-Leena invited me to Kokkola in 2012 to give a lecture in an international week for working master students (27-30 March). Kati Närhi also came to Kokkola for a joint lunch where we developed an initial outline for a book on ecosocial work. We were to meet back in July at the world social work conference in Stockholm10, but in between, Aila-Leena had gotten in touch with Australian scholar Jennifer McKinnon who also had plans for a book. The plans merged and Jennifer agreed to lead the project. At the conference, we put our ideas on paper for Jennifer, which was further followed up by Aila-Leena. This led to *Ecological Social Work: Towards Sustainability* (McKinnon & Alston, 2016), with contributions from the three of us (Alston, Matthies & McKinnon 2016; Närhi & Matthies 2016a; Peeters 2016a, b), as well as from Leuven colleagues (Vandenabeele et al., 2016; Raymaekers, 2016).

At the Stockholm conference, however, it became clear that Aila-Leena already had something else in mind. A networking meeting of some 30 scholars working on social work and ecology took place. It was decided to build a permanent online exchange network, followed by the accompanying group photo. Afterwards, we sat together again. Aila-Leena: 'I know this kind of meetings, a lot of enthusiasm, but

in the end nothing comes of it. We have to work on a research network ourselves.' And that is what Aila-Leena systematically worked towards over the next few years.

Still, the networking in Stockholm was important because the Anglo-Saxons got to know the work of Europeans and thus Aila-Leena. I had the pleasure of contributing to that myself. Because of my keynote at the 2011 European congress, I was asked by the International Journal of Social Welfare to contribute to a special issue on 'Environmental social work' (Coates & Gray, 2012), which all conference participants received. In my contribution (Peeters, 2012), I referred broadly to Aila-Leena's work. She told me that Fred Besthorn had come to her and apologised for not knowing anything about her work. It clearly did not leave her unmoved.

Aila-Leena regularly came to Brussels for grandmotherly babysitting during holiday periods - which ended with the Covid crisis. This allowed us to plan informal meetings in between to exchange information and literature and discuss shared themes. So, we sat together again as early as 28 August. From my notes, we talked about the concept of a social sustainability transition, a theme that connected us for years to come. From Aila-Leena's vision of the 'ecosocial approach as a framework for structural social work' (Närhi & Matthies, 2016b), the question arose of how to connect that with broader and necessary social change. And just on transition thinking, I was very involved from discussions in the social-ecological movement in Flanders. That perspective was also present in my first book and was reinforced towards social work in the next one (Peeters, 2010, 2015). Our discussion themes later shifted to the need for economic system change, to degrowth and alternative practices like commons, themes that Aila-Leena made part of a research agenda.

Visit to Leuven

From 21 to 24 October 2013, Aila-Leena and Kati visited the social school in Leuven. It turned out to be a well-filled programme. Kati delivered a general lecture on 'Eco-social approach as a framework for structural social work' and Aila-Leena on 'Social work in Finland and the European context'. She emphasised that social work is more than a discipline and a profession, and should become even more of a global movement, a proposition I could identify with being an active participant in social movements. We also organised a research seminar on the importance of action research for social work, with an exchange of experiences in Finland and Leuven. There was talk about possibilities of future cooperation, but to my regret, nothing came of that from the Leuven college. Therefore, I later went to the university (see ASTRA).

The third day was largely filled with field visits, including to the Leuven social economy campus including the bicycle recycling company VELO. This brings me to the following anecdote. I live near the centre of Leuven, so it was easy to get bicycles from my home to move us between locations. When we returned from VELO, we were surprised by a heavy rain shower. We had another meeting in the late afternoon, but Aila-Leena and Kati had to go to their hotel for dry clothes first. So, the meeting with the learning network mentioned above started late. There, Aila-Leena talked about the significance of the ecosocial approach and the discussions that were going on. She pointed out how in Europe, for example, social work practice as part of the

welfare state depends on economic growth for its funding and thus is itself part of a destructive industrial model.

Ecosocial transition

Aila-Leena appropriated the idea of a sustainability transition and developed a research network strategy to translate it into ecosocial terms. To work towards an edited book, she asked researchers from her global network for contributions relevant to transition from their respective research fields. Those authors were invited to present their contributions at a colloquium in Jyväskylä in May 2015. This was done publicly over two days on the university campus. Aila-Leena presented the concept of an ecosocial transition (Matthies, 2017) and I discussed the significance of commons for a sustainability transition (Peeters, 2017).

We stayed together with the authors in a kind of camp house outside the city on the shore of a lake surrounded by forests. I have fond memories of the walks (e.g. with Heather Boetto and Wendy Bowles) and of my first traditional Finnish sauna with a fresh dip in the lake. On site, we spent two more days meeting about the book concept and commenting in pairs on each other's drafts. However, a publication process is slow, but eventually *The Ecosocial Transition of Societies: The Contribution of Social Work and Social Policy* (Matthies & Närhi, 2017) appeared a year and a half later. The subtitle translates our shared belief that ecosocial work has something to offer to society. Aila-Leena was not idle in the search for research funding to deepen this perspective, both in Finland and Europe. This led to the ECOSOS and ASTRA projects.

In search for another economy

The four-year research project 'Contribution of Social Work and Systems of Income Security to the Ecosocial Transformation of Society' or ECOSOS started in 2015 with Aila-Leena as project leader. Again, it is about linking a social work concern, youth labour market participation, with the search for an ecosocial transition. For this, the research would look at the many grassroots 'ecosocial innovations' combining ecological and social goals that are emerging all over Europe. Empirical data were collected in Finland, Belgium, Germany, Italy and UK (Stamm et al., 2017; Matthies et al., 2019).

I was indirectly involved in this project, partly through the discussions with Aila-Leena as well as practically in the support of Ingo Stamm who came to Leuven twice, first for prospecting ecosocial innovations in the region, and later for a case study of VELO. But it didn't stop there. Aila-Leena asked me to collaborate on a final paper that would link the findings on ecosocial innovations with new economic approaches that try to contribute to a sustainable economy. 'You are a thinker, we need you', a nice compliment that I could really appreciate. The question was in line with my previous research on commons, cooperatives and degrowth. The development of my contribution took several steps, initially with writing out that economic perspective in a comprehensive paper.

A first short presentation of the idea by Aila-Leena and me together 'Ecosocial innovations enabling Social Work to promote sustainable economy in changing welfare society' took place at the ESWRA conference in 10-12 April 2019 at KU Leuven. The very next week we were in Jyväskylä for a two-day symposium with a lot of international contributions. Aila-Leena and Ingo presented the results of the ECOSOS research project there, which I had the honour of commenting on. I myself presented the main lines of my economy paper 'Reframing the economy in function of sustainability: new models and practices'. Processing it into an ECOSOS article would still require some mail traffic and zooming sessions with the researchers, but it is the only paper I co-authored with Aila-Leena (Matthies et al., 2020).

The material I had developed in my economy paper was much more than what could be given a place in the article. With the idea of publishing it as a Working Paper, I therefore continued my exploration of new economic thinking and practices in function of ecosocial work. It eventually became a book-sized paper (Peeters 2022), which became useful in the ASTRA project.

The ASTRA project

The search for European research funding began in 2016. At that time, in consultation with Koen Hermans, I had become an affiliate researcher at KU Leuven's Social Policy and Social Work section to increase the chances of Leuven participation. The major coordination work was done by Aila-Leena with support from the University of Jyväskylä, but several partners contributed to the content formulation of a 2017 application for European Commission (EC) funding. Both the preliminary title 'The contribution of Social Work to transition towards sustainable European Societies' and the final 'Social Work tackling Major Societal Challenges with the new perspective of Transdisciplinary Sustainability Transition Research' (SUST-SOC) are clearly in the ecosocial work perspective mentioned above.

Following the EC's rejection of our proposal, we met 21-22 September 2017 in Leuven with a small group (others online) – chaired by Koen and Aila-Leena reporting – to rework the application based on the EC's comments. The perspective was reversed: 'Not primarily aiming at sustainability by social work, but aiming at new solutions of social problems by sustainability approach' (from the notes). Personally, I would have preferred the reciprocity of perspectives. Anyway, a lasting reminder of those days is a photo of Aila-Leena on a bench on Leuven's Old Market elaborated as a monument to the landlady - with coffee pot.

The project proposal was submitted up to three more times, the last time under a different title and acronym: 'Applying Sustainability Transition Research in Social Work tackling Major Societal Challenge of Social Inclusion' (ASTRA) and finally had prize in 2020. It ran from June 2021 to the end of May 2024 with 15 PhD students. As a volunteer researcher, I could not be a supervisor myself, but from my research on economic change, I continued to participate in the work package economy in collaboration with CIRIEC22, which also led to a contribution in the final publication (Peeters, 2024). In this regard, my contacts with Aila-Leena were less direct and took place within the broader meetings and online sessions.

During those 15 years of collaboration, I got to know Aila-Leena as a woman with a mission, tenacious in the goals she wanted to achieve. By building a research network on ecosocial work, she has made a serious contribution to society. I am therefore grateful to have had a part in that journey.

References

- Alston, M., Matthies, A.-L. & McKinnon, J. (2016). Conclusion: Developing an ecological practice framework. In J. McKinnon & M. Alston (Eds.), *Ecological Social Work: Towards Sustainability* (pp. 218-221). London: Palgrave MacMillan.
- Coates, J. (2003). *Ecology and Social Work. Toward a New Paradigm*. Halifax: Fernwood Publishing.
- Coates, J. & Gray, M. (2012). Guest Editorial. The environment and social work: An overview and introduction. *International Journal of Social Welfare*, 21(3), 230-247.
- Hoff, M., & McNutt, J. (Eds.) (1994). *The Global Environmental Crisis. Implications for Social Welfare and Social Work*. Aldershot: Ashgate.
- Matthies, A.-L. (2017). The conceptualization of ecosocial transition. In A.-L. Matthies & K. Närhi (Eds.), *The Ecosocial Transition of Societies: The Contribution of Social Work and Social Policy* (pp. 17-35). Abingdon: Routledge.
- Matthies, A.-L., Krings, A. & Stamm, I. (Eds.) (2020). Special Issue: Research-based knowledge about social work and sustainability. *International Journal of Social Welfare*, 29(4).
- Matthies, A.-L. & Närhi, K. (Eds.) (2017). *The Ecosocial Transition of Societies: The Contribution of Social Work and Social Policy*. Abingdon: Routledge.
- Matthies, A.-L., Närhi, K. & Ward, D. (Eds.). (2001). *The Eco-Social Approach in Social Work*. Jyväskylä: Sophi. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/48562/SoPhi58_978-951-39-6497-9.pdf
- Matthies, A.-L., Peeters, J., Hirvilammi, T. & Stamm, I. (2020). Ecosocial innovations enabling social work to promote new forms of sustainable economy. *International Journal of Social Welfare*, 29(4), 378-389.
- Matthies, A.-L., Stamm, I. P., Hirvilammi, T. & Närhi, K. (2019). Ecosocial innovations and their capacity to integrate ecological, economic and social sustainability transition. *Sustainability*, 11(7), 2107.
- Matthies, A.-L., Turunen, P., Albers, S., Boeck, Th. & Närhi, K. (2000). Eco-social approach against social exclusion in European cities. A new comparative research project in progress. *European Journal of Social Work*, 3(1), 43 -52.
- McKinnon, J. & Alston, M. (Eds.) (2016). *Ecological Social Work: Towards Sustainability*. London: Palgrave MacMillan.
- Närhi, K. (2004). *The eco-social approach in social work and the challenges to the expertise of social work [PhD diss.]*. Jyväskylä, University of Jyväskylä. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13326/9513918343.pdf>
- Närhi, K. & Matthies, A.-L. (2001). What is the ecological (self-)consciousness of social work? Perspectives on the relationship between social work and ecology.

- In A.-L. Matthies, et al. (Eds.), *The Eco-Social Approach in Social Work* (pp. 16-53). Jyväskylä: Sophi.
- Närhi, K. & Matthies, A.-L. (2016a). Conceptual and historical analysis of ecological social work. In J. McKinnon & M. Alston (Eds.), *Ecological Social Work: Towards Sustainability* (pp. 21-38). London: Palgrave Macmillan.
- Närhi, K. & Matthies, A.-L. (2016b). The ecosocial approach in social work as a framework for structural social work. *International social work*, 61(4), 490-502.
- Opielka, M. (1985). *Die ökosoziale Frage: Alternativen zum Sozialstaat*. Frankfurt: Fischer.
- Peeters, J. (Ed.). (2010). *Een veerkrachtige samenleving. Sociaal werk en duurzame ontwikkeling [A resilient society. Social work and sustainable development]*. Berchem: EPO.
- Peeters, J. (2011). Social sustainable development and social work [abstract]. In J. Agten & F. Gillet (Eds.), *Social Action in Europe: Sustainable social development and economic challenges* (p. 14), conference book 2nd ENSACT Joint European Conference, Brussels 10-13 April.
- Peeters, J. (2012). The place of social work in sustainable development: Towards ecosocial practice. *International Journal of Social Welfare*, 21(3), 287-298.
- Peeters, J. (Ed.) (2015). *Veerkracht en burgerschap. Sociaal werk in transitie [Resilience and citizenship. Social work in transition]*. Berchem: EPO.
- Peeters, J. (2016a). A safe and just space for humanity: The need for a new concept of well-being. In J. McKinnon & M. Alston (eds.), *Ecological Social Work: Towards Sustainability* (pp. 177-196). London: Palgrave MacMillan.
- Peeters, J. (2016b). Empowerment, resilience and social capital: building blocks for a sustainability transition. In J. McKinnon & M. Alston (eds.), *Ecological Social Work: Towards Sustainability* (pp. 197-217). London: Palgrave MacMillan.
- Peeters, J. (2017). Thinking about commons: A post-capitalist perspective for social work. In A.-L. Matthies & K. Närhi (eds.), *The Ecosocial Transition of Societies: The Contribution of Social Work and Social Policy* (pp. 71-88). Abingdon: Routledge.
- Peeters, J. (2022). Sustainability and new economic approaches An exploration for social work research. SPSW Working Paper No.CeSo/SPSW/2022-01. Leuven: Centre for Sociological Research, KU Leuven. <https://soc.kuleuven.be/ceso/respond/working-papers/2022/ceso-respond-2022-01>
- Peeters, J. (2024) [forthcoming]. Social-ecological provisioning as economic social work practice for sustainability. In K. Hermans, I. Stamm, A.-L. Matthies S. & Elsen (Eds.). *Social Work and Sustainability Transitions: Theoretical, Methodological and Practice-Oriented Developments in Ecosocial Work*. Bristol: Bristol University Press.
- Raymaekers, P. (2016). Social Impact Assessment for social workers. In J. McKinnon & M. Alston (eds.), *Ecological Social Work: Towards Sustainability* (pp. 112-124). London: Palgrave MacMillan.
- Stamm, I. P., Hirvilammi, T., Matthies, A.-L., & Närhi, K. (2017). Ecosocial innovations as part of social and solidarity economy: Local models for a sustainable development. *RISUS: Journal on Innovation and Sustainability*, 8(4), 200-218.

Vandenabeele, J., Van Poeck, K. & Peeters, J. (2016). Building sustainable urban communities. In J. McKinnon & M. Alston (Eds.), *Ecological Social Work: Towards Sustainability* (pp. 78-93). London: Palgrave MacMillan.

CREATIVITY AND COURAGE IN PROMOTING SUSTAINABILITY AND RESEARCH IN PRACTICE

A journey in collaboration with CASS

Ilse Julkunen and Wang Ziyu

Introduction

It was not difficult to think of a theme for the chapter in the honour of Aila-Leena. Nor was it difficult to relate to creativity and courage that characterizes so well Aila-Leena in her professional activities. In this chapter creativity and courage is characterized in our journey in our collaboration with CASS as part of Sosnet's activity in developing doctoral education, and how we planned and set goals for our collaboration. We have chosen to start by shortly describing the background of how we collaborated in the doctoral thesis processes, but foremost we are focusing on our journey to Beijing to visit the Chinese Academy of Social Science (CASS) and how it resulted in us producing a book in Chinese based on our research on sustainability and ecological social work, on one hand, and practice research, on the other. This chapter is written by Wang Ziyu who was a doctoral student at the University of Helsinki as part of the collaboration with Sosnet and CASS and Ilse Julkunen, professor in social work at University of Helsinki, who performed as head supervisor for Ziyu during this period.

Background - The Sino-Finnish Doctoral Education in Social Work

There has been a longstanding tradition of cooperation between CASS and Sosnet, which began with the visit of Jorma Sipilä at the University of Tampere, in 2012. During this visit, both parties agreed on the importance of conducting comparative studies of social work between China and Finland, particularly in initiating cooperation in the training and research of doctoral students in social work. Subsequently, Zhao Yihong, Director of the Social Work Education Center, was invited by Sosnet to attend the seminar on "Interdisciplinary Research in Social Work – International Dimensions and Collaboration" in Finland in 2013, officially launching the collaborative project between the two institutions.

In the autumn of 2013, the two parties signed the agreements for the "Sino-Finnish Joint Doctoral Training Program in Social Work" between Sosnet, representing the University of Helsinki, the University of Jyväskylä, the University of Eastern Finland, the University of Lapland, the University of Tampere, and the University of Turku, and CASS. According to this program, both parties engage in exchanging ideas

in doctoral teaching, exchange visiting professors, conduct comparative research between Chinese and Finnish social work, and provide opportunities for exchange studies for doctoral and master's students. Through these activities, the program aims to establish a platform for Sino-Finnish academic exchange and further strengthen cooperation and development in the field of social work education.

Continuing this collaboration, there have been frequent exchanges between the two parties over the years. In 2014, a group of CASS researchers and doctoral students specializing in social work theory, methodology, aging social work, and social work with children visited Finland for a week, participating in and experiencing doctoral studies in Finland. In the same year, the researchers and doctoral students from various Finnish universities visited CASS, engaging in seminars with master's and doctoral students in China and discussing related themes such as modernization models and cross-cultural ethnography in Chinese and Finnish contexts. They also visited social work frontline institutions in China, such as nursing homes and local social service branches, gaining direct exposure to social work practices in China.

In 2015, the two parties renewed the agreement, signing the "Sustainable Social Development: Sino-Finnish Framework for Social Work and Legal Management". The new agreement reaffirmed the focus on "research and teaching" for cooperation. Shortly after, in 2016, Zhao Yihong and Pan Yi from CASS visited Finland to advance the cooperation in both teaching and research. During their visit to Finnish universities, they have discussed the themes of teaching methods, models, social work practices, and potential research cooperation with their Finnish counterparts. In the same year, professor Aila-Leena Matthies and Ilse Julkunen, and doctoral students, Fan Qingyun and Wang Ziyu, visited CASS to further discuss teaching and research cooperation. During this visit, the idea of translating work of Finnish social work researchers in Sosnet into Chinese was proposed and solidified, leading to continued cooperation.

One of the most significant aspects of cooperation between CASS and Sosnet was the joint development of doctoral education in social work. Aila-Leena and Ilse have supervised two doctoral students from CASS, setting an important precedent for cooperation and demonstrating how to supervise students from different educational and cultural backgrounds. The doctoral education process was quite challenging and a learning experience for us as supervisors and our PhD students Ziyu and Qingyun starting from looking for finances for the doctoral education and settling down in the Finnish environment to introducing social work as a discipline and setting the frames and structures for the doctoral study. It demanded much more engagement from supervisors on different levels than what is often required in supervision processes and a lot of resources, belief in oneself, patience and perseverance from the PhD students. However, this has led to a close relationship that we still nurture.

The question of so what and the visit to Beijing

How does finally the question on creativity and courage come into the picture? Collaboration between two larger institutions can often be administered somewhat far from real practice. This was the case to some extent also in relation to the collaboration of Sosnet and CASS. It meant for instance that the exchanges and visits to CASS was organized and realized by leaders and not necessary the supervisors and PhD students who were practically engaged in the doctoral education of PhD students from China. When it then was time to plan the following visit to CASS, we as head supervisors stepped in. We wanted to organize a visit where both the students as well as the supervisors were present and where research of the themes our doctoral students were involved in was presented and discussed. In our planning with Aila-Leena we were also concerned with the question of “so what” of these exchanges. How sustainable were these? What did we really want to achieve by these? How could we make sure that these efforts have an impact and on what should it have? Just a nice visit was not our goal. So, we set the agenda and initiated a meeting after our presentations where we could together discuss how this collaboration, particularly when it comes to our doctoral students and the themes they and we were engaged in, could be sustained and developed on a more long-term basis. Discussions were held on different activities concerning for instance mentoring the exit phase from doctoral studies to university lecturing and producing different materials such as translating social work research in Finland to Chinese. Our rather modest suggestion was to translate an article or two, but in the discussion, it grew into a bold suggestion from our Chinese partners to publish a book in Chinese holding a large number of articles of the themes on ecological social work and practice research in social work. This started a process of publishing a book on social work in Chinese that was finished in 2019 with a number of not only Finnish, but also European and global researchers in the field of social work.

The creativity and courage did not just concern academic outcomes but also getting in touch with the practices of social work in Beijing, visiting community developments in different fields as well as specific practices. A learning experience for all of us. We focused furthermore on reassuring that we had time for informal activities together with our doctoral students with for instance a first trip to the Great Wall of China for both supervisors as well as doctoral students. The informality component in our visit was both fundamental, necessary and valuable in its own right. A component that often is often disregarded in doctoral education, but extremely important when it comes to international students. For us it gave much insight and strengthened our relation.

The book in social work in Chinese

As a direct outcome of the mutual visits by Yihong and Yi to Finland and Aila-Leena and Ilse to China in 2016, and as a long-term result of the years of cooperation between Sosnet and CASS, the book “Ecological Social Work and Collaborative Research in Practice” (生态社会工作与社会工作实践) was collected, translated, and finally published in 2019. In line with the ongoing theme of cooperation and efforts,

this book then introduced two prevalent social work themes in Finland: ecological social work and practice social work, presented as two distinct sections.

The section on ecological social work was edited by Aila-Leena Matthies and her colleague Kati Närhi at University of Jyväskylä. Here, Aila-Leena and her colleagues underscored the connection between social structures and ecological concerns. It's fair to say that the ideologies of economic growth and models have been significantly influenced by, and constrained by, the ecological limits of the Earth. Our societies are undergoing a transition process towards sustainability, an "ecosocial transition" as she aptly describes it. This book seeks to elucidate the history and significance of the environment in social work, and how social work can foster sustainable social norms and their practical implementations within the Nordic context, including Finland.

The ecological section of the book outlines the history of environmental issues in social work theory and practice in major industrial countries, such as Germany, Anglo-American countries, and Finland. This introduction is furthered by highlighting the significant role and responsibilities that social work plays in sustainable development at regional and global levels. Secondly, the book delves into the approaches and methods that can be used in ecological social work, such as Social Impact Assessment, and how ecology and environment are integrated into community-based social work and structural social work, for example.

Thirdly, the section elucidates the nuances in social work practices and in developing the professional knowledge addressing ecology. It is a dialogical process between practical actions and practical understanding. The questions of how social workers construct their knowledge and how such knowledge can contribute to understanding the relationship between living environments and human welfare are also well addressed. Fourthly, this book discusses how social work, as a practice, an academic research field, and a discipline within an interdisciplinary background, can make significant contributions to sustainable development. It points out that due to the lack of social science research in sustainable development studies, research on social work and social policy can have a significant impact on sustainable development studies.

The section on collaborative research in practice was edited by Ilse Julkunen, University of Helsinki and Edgar Marthinsen, NTNU, Norway and focused on Practice Research in Nordic Social Work and contemporary perspectives and emergent issues. In this volume practice research was approached from a historical, theoretical and methodological perspective. It draws on the discussions and research in the Nordic countries and holds both practical as well as theoretical accounts. The Nordic framework comes from the context the authors are working in, although the discourse on practice-based research may be global.

Practice research involves curiosity about practice. It is about identifying effective and promising ways in which to help people; and it is about challenging troubling practice through the critical examination of practice and the development of new ideas in the light of experience. This is how the Salisbury statement (2008) concluded while trying to grasp a comprehensive picture of practice research in an international and global context. The practice research frame emphasizes partnership with researchers, where researchers have as much, if not more, to learn from practitioners,

policy makers and service users as they have to learn from researchers. It is an inclusive approach to professional knowledge that is concerned with understanding the complexity of practice alongside the commitment to empower and address social justice issues, through practice.

The authors in the volume refer to knowledge making as social processes of negotiation, especially applied to the field of social work. Social work may be identified as a field where different actors negotiate about what is the problem at issue and what distinctions should be made in order to operate within the field. This positioning opens a space for democracy and may make power visible in knowledge making. One could say that the processes of practice research help participants to move beyond the familiar and convenient contexts of current practice through a multivoiced frame and including those not often consulted or engaged as participants in research processes (e.g. service users, practitioners and leaders). By engaging with key stakeholders and communicating with how real problems are perceived by different actors, it is possible from the very beginning of the process to address dissemination issues and challenge the way research can impact on the mobilization of change in the welfare systems.

The section on collaborative research in practice consists of two parts: one is the groundwork of the Nordic practice research presented in the book *Practice Research in Nordic Social Work. Knowledge Production in Transition* edited by professor Edgar Marthinsen, Norway and professor Ilse Julkunen, Finland and published by Whiting & Birch in 2011. The second part holds 8 chapters with international scholars active in producing knowledge in social work focusing on researching in practice such as Michael Austin, Mike Fisher, Lars Uggerhøj, Mirja Satka, Aino Kääriäinen, Laura Yliruka, Åsa Rosengren, Ann-Marie Lindqvist, Frida Westerback and Raija Koskinen.

Overall, the book has been an indispensable resource for social work professionals, researchers, and students in China seeking a deeper understanding of social work, collaborative research in practice and environmental issues within the context of social work practices and theory. It offers valuable insights and practical guidance for addressing ecological challenges and doing research in practice, laying the foundation for comparative analysis. It also laid a foundation for future educational exchange.

A warm thank you Aila-Leena for the collaboration. We hope that this story of our journey will form a nice memory and create joy for you.

MEMORIES WITH AILA-LEENA

Amy Krings

I met Dr. Aila-Leena Matthies when I was a relatively new scholar, working at Loyola University Chicago. Aila-Leena was in town to visit the Hull House because she wanted to examine Jane Addams's commitments to "ecosocial work", though, at the time, it would not have been called that. While in Chicago, Susan Kemp suggested that the two of us ought to connect.

At that time, I also was working on ecosocial work issues – though I also did not call it that quite yet. For me, that meant conducting community-engaged research in highly contaminated and polluted places on topics relating to environmental health inequities, and citizens' individual or collective responses to them. Back then, I was quite isolated in my line of questioning and my research approach, and I was not yet familiar with Dr. Matthies or her work. In part, my ignorance can be blamed on scholarly divides that often map onto geographic ones. I knew of a few U.S. scholars examining intersections of social work and the environment, like Susan Kemp, but was still learning about the wealth of deep thinking and research on ecosocial work that was growing in places like Finland.

So, Aila-Leena and I went to lunch, and I think we were both surprised to learn about the other's work and interests. I was excited! She gave a name for many of the topics and tensions within the field that I was curious about. And she made me aware of others taking on these issues.

In small ways, such as this chance meeting, and in big ways, such as her seminal work on the ecosocial work approach in social work, Aila-Leena has transformed the profession of social work for the better. She and her collaborators have made it more holistically responsive to deep social and political inequities, and she has laid a solid foundation for future ecosocial work scholars and practitioners. One of her most exciting accomplishments, was the development one of the most exciting and influential approaches to train transdisciplinary ecosocial work leaders through the ASTRA Institute.

When Aila-Leena invited me to attend an ecosocial work summit at the University of Jyväskylä in 2018, I was honored and eager for the opportunity. Once again, I was excited to learn about rigorous scholarship on ecosocial work practice and the ecosocial work transition that was happening globally, and especially in Finland, that was pushing the field forward. Happily, I was also able to learn more about Finland and the Finnish culture, including the practice of going to sauna – and the many benefits of doing so with one's collaborators.

Aila-Leena completed this incredible body of work while balancing a deep investment in her family. Aila-Leena is the sort of role model that I seek out for my life, as she has prioritized her great love for her two daughters and grandchildren, while also doing deeply meaningful social change work through scholarship and education. Similarly, I have seen her investment in her mentees, including her

doctoral students and early career scholars. Aila-Leena cares for people in a genuine way, and despite being embedded in systems that call for more and more efficiency in the “production of knowledge”, she wants to see her mentees thrive personally as much as professionally.

In sum, Aila-Leena has been a tremendously positive force in my life, and my family’s. After I birthed my first son (a pandemic baby, born in 2020), Aila-Leena encouraged me to apply for a visiting scholar position at the University of Jyväskylä. My husband and I talked it over - noting that the winter months in Finland during a pandemic might not be the best time to visit. Nonetheless, we went. I wanted to learn more about how ecosocial work relates to environmental justice theory and practice and, as a new mother, I yearned for a taste of what it feels like to live in a country that does not encode the doctrine of “pull yourself up by your bootstraps” into its social welfare system.

I remember walking to campus, after dropping young Julian off at Finnish daycare, and even on very cold days with limited daylight, I experienced a sense of invigoration. This was my first time feeling like myself since I had birthed nearly 13 months prior. In this way, while Aila-Leena’s intellectual thumbprint is all over my research and publications, her modeling of taking care of oneself as a working mother is too. And that is something that I will spend the rest of my career trying to model for other working women and parents as they attempt the very difficult balance of doing work you love and is meaningful to you, caring for your family which can bring you great joy, and taking the time you need for yourself to be mentally and physically healthy.

For all the good work you have done to transform our profession, and for the many people for whom you have modeled good living, Aila-Leena, I sincerely thank you and I celebrate you upon your retirement.

**AILA-LEENA
JA KOKKOLAN
YLIOPISTOKESKUS CHYDENIUS**

MITEN MAHDOTTOMASTA SYNTYI MENESTYSTARINA

Mikko Viitasalo

Tämä on muistelu tapahtumista, jotka johtivat sosiaalityön koulutuksen ja tutkimuksen menestykseen ”Chydiksessä”. Tarinan päähenkilö on ”Aiski” Aila-Leena Matthies. Toki menestyksen takana oli paljon muitakin henkilöitä niin kampanjalla kuin ”Chydiksessä”

Keski-Pohjanmaa, kuten koko Suomi, kärsi kroonisesta sosiaalityöntekijöiden pulasta. Kokkolassa järjestettiin 90-luvulla yksi sosiaalityöntekijöiden pätevyyskoulutus. Se ei juurikaan pulaa helpottanut. Tämän jälkeen sosiaalityöntekijöiden pätevyysvaatimuksia muutettiin siten, että entinen pätevyyskoulutus ei ollut enää mahdollista. Sosiaalityöntekijän virkaan vaadittiin nyt maisterin tutkinto sosiaalityön oppiaine pääaineena.

Olimme uuden haasteen edessä. Kokkolan silloinen sosiaalijohtaja Matti Kaivosoja järjesti palaverin, jossa mietittiin keinoja sosiaalityön koulutuksen jäljestämiseen. Esiin nousi avoimen yliopiston väylä, jossa voisi suorittaa ensin sosiaalityön perusaineopinnot ja siirtyä sen jälkeen maisteriopintoihin. Jyväskylän yliopiston sosiaalityön professori Mikko Mäntysaari ymmärsi tilanteen vakavuuden ja antoi luvan avoimen yliopiston opintojen järjestämiseen sosiaalityössä, aiemmin sosiaalityötä ei voinut opiskella avoimessa yliopistossa. Avattiin haku opintojen järjestämisestä. Hakemuksia tuli yli 200, mikä osoitti, että tarvetta ja halukkuutta oli valtavasti. Ensimmäisen kerran avoin yliopisto joutui karsimaan opiskelijoiden määrää, mikä oli vastoin avoimen yliopiston periaatetta ”avoin kaikille”. Samaan aikaan tuli vaatimuksia järjestää opintoja myös muualla maakunnassa ja Kalajokilaaksossa. Mietittiin, mistä saadaan opettaja. Tuomo Kokkonen Jyväskylästä otti haasteen vastaan ja aloitti perusopintojen luennot kolmella paikkakunnalla maakunnassa. Samalla pohdittiin, miten järjestetään maisteriopinnot, mistä saadaan rahat professuuriin ja mistä saadaan professori. Vasta perustettu Suomen yrittäjyysakatemia -säätio hankki viideksi vuodeksi kunnilta rahat professuuriin. Professorin virkaan valittiin Aila-Leena Matthies. Aila-Leenan juuret olivat Keski-Pohjanmaalla ja ilmeisesti tämä oli yksi syy palata Saksasta Suomeen ja Kokkolaan. Aila-Leenan nimittäminen vuonna 2006 professorin virkaan vahvisti sosiaalityön asemaa ja antoi sille uskottavuutta Jyväskylän yliopistossa. Kun riittävä rahoitus saatiin varmistettua, rekrytoitiin tarvittavat opettajat. Rahoituksessa kunnilla oli ratkaiseva osuus. Kokkola ja Vaasa olivat suurimmat rahoittajat. Osoitus kuntien kiinnostuksesta oli se, että rahoitukseen osallistuvia kuntia oli Vaasasta aina Raahen saakka.

Maisteriopinnot alkoivat samana vuonna. Koulutukseen valittiin 20 opiskelijaa Keski-Pohjanmaalta ja lähialueelta. Vähitellen koulutus vakiintui ja tieto innovatiivisesta maisteriohjelmasta levisi. Asteittain sisäänottoa lisättiin, ja tänään se on 40. Rekrytointialueena oli vähitellen koko maa Helsinkiä myöten. Maakunnassa kysyt-

tiinkin aiheellisesti, pitääkö meidän maksaa rikkaan Helsingin sosiaalityöntekijöiden koulutus. Helsinki nimittäin ei suostunut ”maksumieheksi”. Koulutus kiinnosti laajasti. Tänä keväänä maisterihakuun tuli 258 hakemusta, joista ensisijaisia oli 126. Maistereita valmistuu keskimäärin 25 vuodessa.

Aila-Leena loi läheiset ja kiinteät suhteet niin sosiaalityön kenttään kuin Jyväskylän kampuksellekin. Molemmat ovat tuloksellisen työn edellytyksiä. Sosiaalityön tutkimus ei voi olla irrallaan kentän todellisuudesta. Aila-Leena vieraili kunnissa, kyseli tarpeista ja ongelmista ja sai realistisen kuvan tilanteesta. Aloitettiin myös sosiaalityön alueseminaarin järjestäminen. Tapahtumasta on tullut vuosittainen tilaisuus, jossa on keskusteltu alan haasteista ja etsitty yhdessä ratkaisuja niihin. Tunustus tästä yhteistyöstä oli Ventuskartano ry:n lahjoitus Keski-Pohjanmaan tiede- ja korkeakoulusäätiölle. Lakkauttaessaan toimintansa Ventuskartanon selvitystyöryhmä päätti tehdä säätiölle 1,3 milj. euron lahjoituksen. Lahjoituksen yhteydessä säätiö perusti Ventuskartano -rahaston, jonka tuotoilla tuetaan sosiaali- ja terveysalan tutkimustoimintaa, joka kohdistuu riippuvuuksiin, mielenterveysongelmiin, syrjäytymiseen ja eriarvoisuuteen sekä näiden vähentämiseen. Oli syntynyt merkittävä rahasto sosiaalityön tutkimuksen tueksi.

Aila-Leena loi toimivat ja luottamukselliset suhteet myös Jyväskylän yliopistoon. Yliopiskeskustoiminnan keskeinen idea on yhteistyö emoyliopiston kanssa. Ilman sitä toiminta on mahdotonta. Molempien osapuolten pitää kokea yhteistyö hyödylliseksi. Toimivaa yhteistyötä kuvaa oivallisesti yliopistonlehtori Anu-Riina Svenlin seuraavasti:

Jyväskylän yliopisto on kotiyliopistoni, joka tarjoaa mahdollisuuden tehdä laadukasta tutkimusta. Sosiaalityön tutkimuksella on pitkä ja vaikuttava historia eikä sen liekki ole hiipumassa. Jyväskylän yliopisto edustaa minulle elävää monitieteisyyttä, jossa toivon voivani olla osallisena ja edistäjänä. Kokkolan yliopistokeskuksen näkökulmasta Jyväskylän yliopisto on viisas ja turvallinen isosisko, jonka tuki on merkittävää. Jyväskylän yliopisto on mahdollistanut yliopistokeskuksen kasvun ja kehittymisen. Tänä vuonna yliopistokeskus saavuttaa 20 vuoden iän ja voisin väittää, että isosisko voi olla ylpeä pikkuveljestään.

Oma lukunsa on Aila-Leenan kansainvälinen yhteistyö, johon juuret löytyvät hänen Saksan vuosistaan. Hän on laajasti verkostoitunut ja ollut osallisena tai johtajana useissa kansainvälisissä tutkimushankkeissa. Hyvä esimerkki tästä on Aila-Leenan johtama ASTRA-hanke, joka on monitieteinen kansainvälinen sosiaalityön tutkimusohjelma. Yhdistämällä kestävän siirtymän ja sosiaalityön tutkimusta ASTRA-ohjelmassa vahvistetaan uutta merkittävää ekososiaalisen kestävyuden tutkimusta. Sosiaalityöhön soveltuvia kestävän siirtymän malleja ASTRA-ohjelmassa ovat luontolähtöinen hyvinvointi, ekososiaaliset innovaatiot, ympäristöoikeuden mukaisuus, kiertotalous, paikallisyhteisöjen kestävä ruokapolitiikka ja oikeus mielekkääseen elämäntehtävään. ASTRA on EU:n Horizon 2020 -ohjelman rahoittama tutkijakoulutushanke, jota koordinoi Jyväskylän yliopisto. Sen kokonaissumma on 4 miljoonaa euroa ja sillä rahoitetaan yhteensä 15 sosiaalityön tohtoriopiskelijan koulutus. Tohtorikoulutusverkostossa on kuusi yliopistoa ja kaksi tutkimuslaitosta sekä kumppaneina kahdeksan kansalaisjärjestöä. Konsortio toimii kuudessa EU maassa. Tämän lisäksi sosiaalityön yksikkö on osatoteuttajana mukana useissa kansallisissa tutkimushankkeissa, joista mainittakoon muun muassa Pohjois-Suomen hyvinvoin-

tialueiden arviointitutkimus sekä MaaseutuDIGI (Digisyrjäytymisen arki maaseudulla) -tutkimus.

Olen edellä kuvannut Aila-Leenan roolia sosiaalityön koulutuksen ja tutkimuksen rakentamisessa Kokkolan yliopistokeskuksessa. Omalla esimerkillään hän on rakentanut tyhjästä 15 asiantuntijan tiimin, joka uskaltaa ottaa vastuuta ja jopa riskejä kehittäessään sosiaalityön koulutusta ja tutkimusta maakunnassa. Uuden koulutusalan rakentaminen on pienessä organisaatiossa aina riskialtista. Professorilla on siinä valtava merkitys. "Chydiksellä" oli onni saada Aila-Leena rakentamaan uutta ja miltei mahdottomasta syntyi menestystarina. Aila-Leena vahvuuksia ovat samaan aikaan olleet kansainvälisyys ja kiinteä yhteys sosiaalityön arkeen ja ongelmiin. Maaseutu, yhteisöllisyys sekä vahva luottamus kolmannen sektorin merkitykseen ovat olleet Aila-Leenan ohjenuora toiminnassa. Minulla oli aina vahva luottamus hänen työhönsä ja ratkaisuihin. Aila-Leena on luonut vahvan aseman sosiaalityön koulutukselle ja tutkimukselle maakunnassa. Usein sanotaan, että edeltäjän saappaisiin on vaikea astua, mutta uskon, että tulevan professorin on turvallista astua Aila-Leenan luomiin saappaisiin. Suurkiitos sinulle Aila-Leena yhteisistä vuosista "Chydiksessä". Toivotan sinulle leppoisia "oloneuvoksen" päiviä.

OSALLISUUDEN EDISTÄJÄ JA MUUTOKSEN TEKIJÄ

Tanja Risikko ja Anne Jokela

Social advance depends as much upon the process through which it is secured as upon the result itself." Yhtä tärkeää kuin sosiaalisen kehittämisen tulos itsessään, on se prosessi, jolla muutos varmistetaan. - Jane Addams

Aila-Leenan työ professorina Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa alkoi syyskesän aikaan, kun työyhteisö vietti virkistäytymispäivää. Tuulisena ja aurinkoisena päivänä palailimme pienellä saaristolaivalla kohti Kokkolaa, kun keräännyimme yläkannelle juttelemaan. Siinä tarinoidessa tuli tutuksi yhtä lailla hänen lähtökohtansa Sievissä, säilyneet yhteydet Keski-Pohjanmaalle ja alueen syvä ymmärrys, kuin rohkeus kulkea omaa tietä Jyväskylän ja Saksan kautta yliopistokeskukseen. Aila-Leenasta välittyi heti alussa innovatiivinen tahtonainen, joka haluaa kehittää ja laajentaa sosiaalityön näkökulmaa yliopistokeskuksessa paitsi maisterikoulutuksen myös tutkimuksen kentillä. Hän rakensi vahvat yhteydet alueelle, mutta hän toi myös laajan kansainvälisen verkoston ja sen mahdollisuudet. Sosiaalityön maisterikoulutus yliopistokeskuksessa alkoi tilanteessa, jossa Keski-Pohjanmaalla oli Uudenmaan jälkeen vaikein tilanne löytää päteviä sosiaalityöntekijöitä virkoihin. Alueen kuntien panostus maisterikoulutukseen olikin merkittävää.

Sosiaalityöntekijöiden koulutukselle on yhä kasvava tarve. Kokkolan yliopistokeskuksen sosiaalityön maisteriopinnoissa yhdistyy vahva tieteelliseen tutkimukseen perustuva opetus ja opiskelijoiden jo aiemmin työelämässä hankittu kokemustieto. Opinnot ovat syystäkin valtakunnallisesti alansa suosituimpia, joinakin vuosina olleet jopa suosituin hakukohde.

Toimijana ihminen

Aila-Leena tutustutti meidät alussa siteerattuun Jane Addamsiin. Sinällään prosessin merkitys on tuttu totuus ihan mistä tahansa kehittämistyöstä. Sosiaalisen kehityksen kontekstissa Jane Addams on kuitenkin osunut ehkä vielä syvemmälle asian ytimeen. Muutos tapahtuu parhaiten silloin, kun koko prosessin aikana ihminen on keskiössä ja osallisena muutoksen tekemisessä, ei vain tekemisen kohteena.

Aila-Leena on ollut edelläkävijä osallisuuden sekä yhteiskunnan ekososiaalisen kestävyys-tutkijana. Voiko mikään olla tässä hetkessä ajankohtaisempaa?! Aiskin mukana sosiaalityön tutkimusryhmä on kasvanut ja houkutellettu lahjakkaita nuoria tutkijoita kansainvälisesti. Yhteistyön toimintamallit sitovat sosiaalityön tietopohjan aina käytännön kehittämistyön. Tiimin asiantuntijuutta on pystytty hyödyntämään alueella ja valtakunnallisesti niin lastensuojelussa, aikuissosiaalityössä kuin maahanmuuttajien palvelujen kehittämisessä. Kollegiaalisesta arvostuksesta kertoo

se, että professorimme Aila-Leena Matthies on valittu Suomen edustajaksi eurooppalaiseen sosiaalityön koulutusta järjestävien yliopistojen verkoston johtoelimeen.

Vauhtia ja vaihtuvia tilanteita

Chydeniuksen vuosina pienelle punaiselle bemarille – niin kuin Aila-Leenallekin – tuli tutuksi valtatie 13 Jyväskylän ja Kokkolan välillä sekä Brinkin pappila majoituspaikkana. Bemari kulki yhtä reippaasti maantiellä, kuin Aiski Chydeniuksen käytävillä! Vauhti näkyi ja heijastui koko taloon. Kerran yliopistokeskuksen johdon tulosneuvottelutkin menivät pääkampuksella uusiksi, kun tehokas proffamme oli kesken neuvottelujen saanut tiedon lisärahoituksesta korkeampiin opiskelijamääriin.

Aila-Leena, onnea tuleviin päiviin. Olemme sinusta ja tiimistäsi hyvin ylpeitä. Olemme kiitollisia siitä, että saimme tutustua sinuun – ja toivomme, että yhteys ei katkea!

The good we secure for ourselves is precarious and uncertain until it is secured for all of us and incorporated into our common life.

AISKIN ALUEELLISESTA YHTEISTYÖSTÄ JA CHYDIKSEN TIIMIN TOIMINNASTA

Marko Aittola

Tutustuin professori Aila-Leena Matthiesiin ensimmäisen kerran vuonna 2017. Tuolloisen roolini kautta minulle välittyi kuva todella aktiivisesta, tutkimusorientoituneesta ja kansainvälisesti toimivasta professorista. Sosiaalityön tutkimuksesta juuri mitään tietävänä oli pieni hämmästyksen aihe, kun ymmärsin miten kansainvälistä ja ennen kaikkea monitieteellistä sosiaalityön tutkimus olikaan. Oikeastaan monitieteellisyyttä parempi termi kuvaamaan Aila-Leenan ja hänen yksikkönsä toimintaa ja lähestymistapaa asioihin on hänen usein käyttämä termi ”transdisiplinaarisuus”. Eli ei puhuta pelkästään tieteiden välistä raja-aitojen ylittämistä, vaan usein mukana on myös tieteen ulkopuolella toimivia tahoja ja asiantuntijoita. Tutkimusongelmia pyritään lähestymään monitieteellisesti ja tieteen rajoja rikkoen, mutta tukeutuen samalla kaikkeen muuhunkin ongelman kannalta relevanttiin asiantuntemukseen. Tässä Aila-Leena on ollut soihdunkantajia ja toimintatapa soveltuu mitä mainioimmin yliopistokeskuksen toimintamalliin – ja on tulevaisuutta.

Alueellisen ulottuvuus

Toisen kerran, ja hieman eri näkökulmasta lähempi tutustuminen Aila-Leenaan tapahtui vuonna 2020, kun astuin nykyiseen tehtävääni. Tuolloin tutkimuksen transdisiplinaarisuus -termi avautui minulle vielä uudella, konkreettisella tavalla. Ja samalla kuvaan astui toiminnan alueellisuus ja ennen kaikkea alueellinen vaikuttavuus, joka on monella tapaa sekä Aila-Leenan että koko Chydeniuksen toiminnan ytimessä.

Vähän keskipohjalaisuudesta: Alueellisuudesta puhuminen on luonnollista siksi, että Aila-Leena on kotoisin Sievistä, joka tosin ei enää muodollisesti kuulu nykyisen hallinnollisen Keski-Pohjanmaan alueeseen, mutta kyllä entiset ja nykyiset sieviläiset voivat lukea itsensä toiminnalliseen ja kulttuuriseen Keski-Pohjanmaan. Se että Aila-Leena on vaalinut juuriaan ja sieviläisyyttään/”keskipohjalaisuuttaan” varmasti näkyy myös tavassa toimia ja ajatella. On itse asiassa täysin Aila-Leenan ansiota, että minä tiedän niinkin paljon omista juuristani kuin tiedän. Mainitsin kerran, että minun yhden sukuhaarani juuret vaikuttavat ulottuvan 1600–1700-luvun Sieviin. Muutaman päivän kuluttua Aila-Leenalta tuli viesti, jossa oli nimiä ja vuosilukuja karttakuvan kera. Aila-Leena oli aktiivisena entisenä sieviläisenä selvittänyt kontaktien avulla asioita. Nyt, Aila-Leenan ansiosta, tiedän tarkalleen missä esi-isieni torppa on sijainnut Sievijoen rannalla 1600-luvun loppupuolella!

Mutta takaisin Aila-Leenan ajatukseen tehdä tutkimustoimintaa ja sitä kautta suunnitella tutkimukseen perustuvaa opetusta. Lähestymistavassa, jossa huomioidaan tieteenalojen ulkopuolella toimivat tahot ja asiantuntijat tullaan samalla huo-

mioineeksi ympäröivä alue, jolloin tieteellinen toimintaa kytkeytyy tiiviisti alueeseen ja tuottaa alueen näkökulmasta paljon hyvää. Tämä on näkynyt muun muassa koulutustoiminnassa ja siinä, miten sosiaalityön koulutus on tuottanut paljon asian tuntijoita osaajapula-alalle – ei pelkästään Keski-Pohjanmaalle vaan myös ympäröiviin maakuntiin.

Tuo tapa tehdä tiedettä ja tutkimusta on varmasti auttanut siinä uskomattomassa työssä, jonka Aila-Leena on tehnyt alueiden sitouttamiseksi sosiaalityön tutkimus- ja koulutustoiminnan yhteiskehittämiseen. Poikkeuksellisen laaja alueellinen yhteistyöverkosto ulottuu kolmen maakunnan alueelle Vaasasta Raaheen saakka. Tällaisen verkoston luominen on uskomaton suoritus, jota voidaan kateellisena ihastella muualla Suomessa – ja muilla tieteenaloilla. Tämä on luonnollisesti edellyttänyt poikkeuksellista kykyä rakentaa verkosto, mutta ihan varmasti edellä mainitut ajattelumallit ja tavat tehdä tutkimusta ovat mahdollistaneet sen, että toimijat ympärillä ovat nähneet sen rikkauden, mitä yhteistyö kaikille tuo. Laaja alue yliopistokeskuksen ympärillä on taatusti kiitollinen tästä toiminnasta, joka tuottanut paljon uutta osaamista, ratkaisuja työvoimapulaan ja toiminut vetovoimatekijänä. Ja nythän toiminnan alueellisesta vaikuttavuudesta on myös tutkittua tietoa. Yliopistokeskuksen tekemän laajamittaisen vaikuttavuusselvityksen mukaan on osoitettavissa toiminnan alueelliset vaikutukset (Rosenqvist, 2023). Tämä on toimintatapa ja malli, jonka Aila-Leena on luonut, pitäisi kopioida monelle muullekin alueelle.

Aikaansa edellä

Aila-Leenan tapa ajatella alueellista toimintaa ja tehdä huippututkimusta sekä siitä kumpuavaa koulutusta vaativat paljon. Mutta paljon on myös kiinni siitä, miten tutkimusryhmä- ja yksikkö toimii ja miten sellainen rakennetaan. Aila-Leena onnistui loistavalla tavalla rakentamaan yksikön toiminnan siten, että siinä on kyetty hyödyntämään osajia ympäri Suomea, työn monipaikkaisuutta, ja olemaan silti laadukas, toimiva ja alueellisesti vaikuttava ryhmä. Tämä jos mikä oli edelläkävijyyttä. Vasta korona-aikojen opettamana monet toimijat usealla sektorilla ovat oppineet hyödyntämään vastaavaa monipaikkaista työskentelyä siten, että se vahvistaa toimintaa, eikä ole este millekään. No, tässähän ei tietysti ole ollut mitään uutta Aila-Leenalle ja sosiaalityön yksikölle.

Aila-Leenan luomat toimintamallit ja tavat tehdä akateemista työtä vaikuttavasti ovat todella arvokasta perintöä, jota tulee vaalia ja josta pitäisi ottaa oppia.

Kirjallisuus

Hirsch Hadorn, G et al.: Handbook of Transdisciplinary Research. Springer, 2007. ISBN 978-1-4020-6698-6.

Rosenqvist Olli, (<https://www.chydenius.fi/fi/yhteistyö-ja-vaikuttaminen/yliopistokeskuksen-vaikuttavuus>)

EKOSOSIAALINEN KESTÄVYYS INVESTOINTIEN VETURINA KAIVOS- JA KEMIANTEOLLISUUDESSA

Ulla Lassi

Prologi

Työssäni soveltavan kemian professorina minulla on ollut ilo toimia Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa yhteistyössä Aila-Leenan kanssa aina loppuvuodesta 2006, jolloin molemmat aloittelimme työuraamme Chydeniuksessa. Yhteistyö Aila-Leenan kanssa on aina sujunut erinomaisesti, vaikkakin edustamme eri tieteenaloja. Tutkimusyhteistyön rakentaminen yhteiskuntatieteen, erityisesti sosiaalityön, ja kemian koulutuksessa ja tutkimusrajapinnassa ei ole ehkä ollut se helpoin rasti. Aloimme kuitenkin pohtia yhdessä Keski-Pohjanmaan alueelle suunniteltujen suurinvestointien näkökulmasta asiaa, keskittyen erityisesti kemian alalle tärkeisiin kaivos- ja kemianteollisuuden (uus)investointeihin, joiden arvo laskettaneen miljardeissa. Tässä yhteydessä pohdimme eri näkökulmasta ekososiaalisen kestävyyden monialaista merkitystä ja erityisesti sitä, mitä (uus)investointeja suunnittelevat yritykset voisivat asian eteen tehdä. Tätä kirjoittaessani olisin kaivannut Aila-Leenan verbaalista lahjakkuutta ja erinomaista taitoa pukea asiat sanoiksi, joka meille kemiallisten reaktioyhtälöiden parissa työskenteleville tutkijoille on hieman haastavampaa.

Johdanto

Suomesta voi tulla merkittävä akkuarvoketjun toimija todettiin vuonna 2021 julkaisussa kansallisessa akkustrategiassa (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2021). Akkuarvoketju kattaa akkumineraalien jalostuksen akkukemikaaleiksi ja -materiaaleiksi sekä edelleen akkukennoiksi/kennostoiksi ja em. arvoketjuun liittyvän akkukäytön, akkukiierrätyksen ja akkujen uusiokäytön. Kansallinen akkustrategia korostaa Suomen roolia ja mahdollisuuksia vastuullisen akkuuotannon kärkimaana. Juuri tähän vastuullisuuteen ja laajemmin ekososiaaliseen kestävyyteen pureudun tässä tekstissäni tarkemmin.

Ekososiaalinen kestävyys on tärkeä näkökulma kaivos- ja kemianteollisuudessa, erityisesti kun pyritään edistämään akkuarvoketjun vastuullisia investointeja ja kestävä kehitystä. Ekososiaalinen kestävyys yhdistää ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökohdat, ja sen tavoitteena on luoda tasapainoinen ja kestävä toimintaympäristö. Kaivos- ja kemianteollisuudessa ekososiaalinen kestävyys voi tarkoittaa esimerkiksi ympäristövaikutusten minimointia, sosiaalista vastuuta ja taloudellista kestävyttä. Teollisuuden on pyrittävä vähentämään ympäristövaikutuksiaan, kuten päästöjä vesistöihin ja ilmakehään sekä muodostuvien kiinteiden jätteiden

määrää, sekä edistämään siten kiertotaloutta ja resurssitehokkuutta. Sosiaalinen vastuu kattaa paikallisyhteisöjen hyvinvoinnin huomioimisen, työntekijöiden oikeuksien kunnioittamisen ja turvallisten työolosuhteiden varmistamisen. Investoinnit tulisi suunnata teknologioihin ja prosesseihin, jotka ovat taloudellisesti kannattavia pitkällä aikavälillä ja jotka tukevat kestävästä kehitystä.

Ekososiaalinen kestävyys voikin toimia investointien veturina, koska se auttaa yrityksiä vastaamaan kasvaviin ympäristö- ja yhteiskuntavastuullisuuden vaatimuksiin, mikä puolestaan voi parantaa yritysten mainetta ja kilpailukykyä. Lisäksi kestävät investoinnit voivat houkuttaa sijoittajia, jotka etsivät pitkäjärteisiä ja vastuullisia sijoituskohteita.

Kestävä ja vastuullinen liiketoiminta

Kaiken tekemisen ytimessä tulisi olla kestävä ja vastuullinen liiketoiminta. Kestävyys ja vastuullisuus antavat Suomen akkuklusterille mahdollisuuden ja oikeutuksen kasvaa ja laajentua Suomessa. Kasvava suomalainen akkuklusteri auttaa myös ainakin välillisesti ilmastotavoitteiden, ja laajemmin ympäristötavoitteiden, saavuttamisessa. Akkuarvoketju edellyttää toteutuessaan merkittävää lisäystä nykyiseen kansalliseen akkuminaeraalien ja -kemikaalien jalostustoimintaan. Tämän vuoksi suunnitteilla olevia investointihankkeita tulee voida tarkastella kriittisesti. Kriittisyys ei tarkoita investointivastaisuutta, vaan tutkijan kriittisyydellä etsitään kaikille sopivaa ratkaisua. Tässä rajapinnassa ekososiaalinen kestävyys tulee merkittäväksi näkökulmaksi. (Lehtimäki et al. 2024.)

Ekososiaalinen kestävyys kattaa laajasti teknistaloudellisten ratkaisujen rinnalla vastuullisuuden ja sosiaalisen hyväksyttävyyden. Käsitteenä sosiaalinen hyväksyttävyys on jo laaja, kattaen mm. sosiaalisen toimiluvan, yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden, läpinäkyvyyden ja vastuullisuuden. Sosiaalinen toimilupa (engl. Social Licence to Operate) ei ole virallinen hallinnollinen lupa, vaan se perustuu vuorovaikutusprosessiin yrityksiä ja sidosryhmien välillä. Uuden teollisen toiminnan erityspiirteet vaikuttavat sosiaalisen toimiluvan saamiseen. Yhtiöiden on oltava avoimia ja vuorovaikutuksessa paikallisyhteisön kanssa. Tavoitteena on luoda ja ylläpitää hyväksyntää ja luottamusta teollista toimintaa kohtaan paikallisyhteisössä toimivien sidosryhmien kanssa, joista usein paikalliset asukkaat ovat keskeisessä roolissa. Sosiaalinen toimilupa perustuu sosiaalisesti kestävästä kehityksen käsitteeseen ja yritysten yhteiskuntavastuuseen. (Moffat & Zhang, 2014.)

Kansallisen akkustrategian mukaan vastuullinen ja jäljitettävissä oleva teollinen tuotanto on Suomelle merkittävä mahdollisuus ja samalla kilpailuetu. Raaka-aineiden ja kilpailukyisen, vähäpäästöisen energian saatavuus mahdollistavat akkuraa-ka-aineiden ja -materiaalien pienen hiilijalanjäljen, joka on merkittävä kilpailuetu maailmanlaajuisilla markkinoilla. Tällä hetkellä investoinneissa veturina ei kuitenkaan ole aito vastuullisuus, vaan enemmänkin ympäristölupaprosessien asettamat velvoitteet. Esimerkiksi EU:n uuden akkuasetuksen (EU:n akkuasetus, 2023) myötä materiaalien talteenottoasteita on kasvatettava, ja yhä useampia metalleja tulee kierrättää. Tämä on johtamassa mm. litiumin talteenottoon kierrätetyistä akuista, mitä ei nykyisellään tehdä.

Miten yritykset voivat edistää ekososiaalista kestävyyttä?

Yritykset voivat mitata ekososiaalista kestävyyttään käyttämällä erilaisia mittareita ja raportointityökaluja. Eräs käytetyimmistä on ympäristövaikutusten mittaaminen ja arviointi. Yritykset voivat seurata ja raportoida esimerkiksi hiilijalanjälkeään (tai hiilikädenjälkeään), energiankulutustaan, vedenkäyttöään ja jätteen määrää. Näitä tietoja voidaan kerätä ja analysoida ympäristöjohtamisjärjestelmien, kuten ISO 14001 -järjestelmän, avulla. Yritykset voivat kerätä palautetta sidosryhmiltään, kuten asiakkailta, työntekijöiltä ja paikallisyhteisöiltä, ymmärtääkseen paremmin toimintansa vaikutuksia ja kehittääkseen toimintaansa vastaavasti.

Yritykset voivat mitata taloudellista kestävyyttään seuraamalla investointien tuottoa, kustannussäästöjä kestävien käytäntöjen ansiosta ja pitkän aikavälin taloudellista kannattavuutta. Monet yritykset käyttävät Global Reporting Initiative (GRI) -standardeja tai YK:n kestävä kehityksen tavoitteita (SDG, Sustainable development goals) raportoidakseen kestävä kehityksen toimistaan. Näiden standardien avulla yritykset voivat tarjota sidosryhmilleen läpinäkyvää ja vertailukelpoista tietoa.

Edellä mainittujen ohella yritykset voivat myös käyttää erilaisia vaikutusten arviointimenetelmiä, kuten elinkaariarviointia (LCA), arvioidakseen tuotteidensa ja palveluidensa koko elinkaaren aikaisia ympäristö- ja sosiaalisia vaikutuksia. Sosiaalisten vaikutusten arviointi voi sisältää työntekijöiden hyvinvoinnin, työolosuhteiden, tasa-arvon ja monimuotoisuuden mittaamisen. Yritykset voivat käyttää kyselyitä, auditointeja ja sertifiointeja, kuten SA8000, arvioidakseen sosiaalista vastuullisuuttaan.

Onko olemassa esimerkkejä yrityksistä, jotka ovat menestyneet ekososiaalisesti? Suomesta löytyy useampikin yritys, joka on saanut tunnustusta sitoutumalla vähentämään hiilidioksidipäästöjään ja parantamaan energiatehokkuuttaan (useat energia-alan yritykset, kemian yritykset). Osa yrityksistä on kehittänyt uusia tutkimusnoinnovaatioihin perustuvia tuotteita ja palveluita, jotka edistävät kestävä kehitystä. Nämä yritykset ovat esimerkkejä siitä, miten ekososiaalinen kestävyys voi olla menestyksen avain. Ne ovat onnistuneet yhdistämään taloudellisen menestyksen ja vastuullisuuden, mikä on parantanut niiden mainetta ja kilpailukykyä.

Ekososiaalinen kestävyys maakunnan kärkihankkeissa

Kaivostoiminnassa ja laajemmin metallien jalostuksessa ekososiaalinen hyväksyttävyys viittaa teollisen toiminnan yhteiskunnalliseen vaikutukseen ja suhteeseen paikallisten sidosryhmien kanssa. Sosiaalinen hyväksyttävyys pyrkii varmistamaan, että uudet investoinnit saavat paikallisilta asukkailta hyväksyntää ja luottamusta. Suomessakin on viime vuosina herätty siihen, että teknisen toteutettavuuden ja ympäristölupaprosessien ohella uusien kaivostoiminnan ja kemian teollisuuden investointien tulee olla laajasti sosiaalisesti hyväksyttäviä. (Litmanen et al. 2016) Keski-Pohjanmaalla tässä tavoitteessa on toistaiseksi onnistuttu hyvin. Paikallisen kaivoshankkeen luvitusprosessi on edennyt suunnitelman mukaan, ja Kaustiselle sijoittuvan rikastamon ja Kokkolaan tulevan kemiantehtaan rakentaminen on käyn-

nissä. Myös Kokkolan teollisuuspuiston muut investointihankkeet ovat edenneet sosiaalisen hyväksyttävyyden näkökulmasta odotetusti.

Yhteenveto

Kollegamme Jouni Kaipainen kirjoitti ansiokkaasti Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen tutkimus- ja koulutusroolista Keski-Pohjanmaan alueen elinkeinoelämän kehittämisessä. (Kaipainen, 2024) Hän myös kiteytti sen, jonka me jo tiedämme: ”Ylikansallisten yritysten ajattelu ei perustu kotiseuturakkauteen”. Mutta voisiko kuitenkin olla toisin? Voisimmeko me tutkimustyömme kautta osoittaa, että pitkällä aikavälillä yritysten toiminnassa tulisi huomioida teknistaloudellisten ratkaisujen ohella myös ekososiaalisen kestävyuden näkökulma? Mikä voisi olla tässä se porkkana, jos emme enää halua tarjota keppiä nykykäytännön tapaan?

Ekososiaalisen kestävyuden poikkitieteellinen lähestymistapa on eräs parhaita esimerkkejä, joissa monitieteinen yliopistokeskusyhteisömme voisi toimia yhteisessä tutkimusrajapinnassa. Investointeihin ja nykyiseen teolliseen toimintaan liittyvien uusien teknisten ratkaisujen kehittämisen, (luonnon)ympäristön monitoroinnin kytkeminen taloudelliseen ja sosiaaliseen viitekehykseen avaisi täysin mahdollisuuksia alueen kehittämiseen. Kouluttaisimme osaajia, joilla on taito nostaa monitieteinen keskustelu aidosti haasteelliselle tasolle, mutta samalla myös osaaminen muuttaa haasteet konkreettisiksi teoiksi, keksinnöiksi ja innovaatioiksi, joita olemme jo alueella nähneetkin. Löytäisimmekö samalla yhdessä vastauksia em. tutkimuskysymyksiin? Voisimmeko vasta sitten puhua aidosti toimivasta alueellisesta ekosysteemistä?

Kirjallisuus

- EU:n Akkuasetus (2023) Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus (EU 2023/1542) akuista ja paristoista ja jäteakuista ja -paristoista.
- Kaipainen, Jouni (2024) Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen rooli Keski-Pohjanmaan TKI-toiminnan edistämisessä. Teoksessa Teemu Haukioja & Tuomas Pohjola (toim.) Korkeakoulukumppanuudet alueellisen TKI-toiminnan tukena: Satakunnan kestävä siirtymän menestystekijät, Turun yliopiston kauppakorkeakoulun Porin yksikön julkaisusarja A.
- Lehtimäki Hanna, Marjaana Karhu, Juha M. Kotilainen, Rauno Sairinen, Ari Jokilaakso, Ulla Lassi, Elina Huttunen-Saarivirta (2024) Sustainability of the use of critical raw materials in electric vehicle batteries: A transdisciplinary review, *Environmental Challenges* 16, 100966.
- Litmanen Tapio, Jartti Tuija, Rantala Eero (2016) Refining the preconditions of a social licence to operate (SLO): reflections on citizens' attitudes towards mining in two Finnish regions, *The Extractive Industries and Society* 3(3), 782-792.
- Moffat, Kieren & Zhang Airong (2014) The paths to social licence to operate: An integrative model explaining community acceptance of mining, *Resources Policy* 39, 61-70.

SFS-EN ISO 14004 (2010). Ympäristöjärjestelmät. Yleisiä ohjeita periaatteista, järjestelmästä ja tukea antavista menetelmistä. Helsinki: Suomen standardisoimisliitto SFS.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2021) Kansallinen akkustrategia 2025) Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu2021:2, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-635-2>

MERKITYKSELLISIÄ KOHTAAMISIA TIEDEYHTEISÖN ROHKEAN EDELLÄKÄVIJÄN JA SOSIAALISEN OIKEUDENMUKAISUUDEN PUOLESTAPUHUJAN KANSSA

Heidi Harju-Luukkainen

Tämä hetki täyttyy kiitollisuudesta ja arvostuksesta, kun jäät ansaitulle eläkkeelle. Mutta samalla tuntuu kuitenkin haikealle, sillä poislähtösi jättää merkittävän aukon työyhteisöömme. Yliopistokeskuksessa, tiedeyhteisössä, mutta myös henkilökohtaisesti olet ollut korvaamaton voima, inspiroiva esikuva ja väsymätön edelläkävijä. Vuosien saatossa olet jättänyt jälkesi monien ihmisten elämään ja sydämiin. Ohjauksessasi sadat opiskelijat ovat saaneet kipinän ja intohimon tutkimukseen ja oppimiseen. Olet osoittanut syvällistä tietämystäsi ja omistautumistasi tieteelle, mutta samalla antanut itsestäsi myös ihmisenä. Monet meistä ovat saaneet kokea keskustelujesi lempeän tuen, joka on innostanut ylittämään omat rajat ja tavoitteet. Sinun vaikutuksesi alalla on ollut mittaamaton, sekä tieteen että opetuksen kentällä. Ura-uurtavat tutkimuksesi ja asiantunteva opetuksesi ovat asettaneet riman korkealle ja avanneet uusia näkökulmia, jotka tulevat inspiroimaan meitä nuorempia tutkijoita mutta myös tulevia sukupolvia pitkään.

Kokkola voi olla pientä, mutta sinä et sitä ole tutkimuksessa. Olet ollut keskeinen hahmo sosiaalityön ja sosiaalisten kysymysten tutkimuksessa, erityisesti sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja hyvinvointivaltion muutosten alueilla. Työsi on antanut äänen haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille, ja olet valottanut, miten yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat heihin. Olet osoittanut syvää ymmärrystä siitä, miten sosiaalityön käytännöt ja arvot voivat rakentaa oikeudenmukaisempaa ja yhdenvertaisempaa yhteiskuntaa. Olet ollut mukana kansainvälisissä tutkimusprojekteissa, joissa on tarkasteltu sosiaalipolitiikan ja palveluiden kehittämistä eri kulttuureissa ja yhteiskunnallisissa konteksteissa. Olet tuonut esiin, miten yhteisöjen resilienssi, sosiaalinen osallisuus ja kansalaisyhteiskunnan rooli tukevat hyvinvointia. Tämä työ on ollut merkittävää paitsi akateemisessa maailmassa, myös käytännön sosiaalityössä, jossa olet rohkeasti puolustanut ihmisläheistä lähestymistapaa.

Tutkimuksesi liittyy kasvatustieteiden tutkimusalaan monin tavoin ja pysyimme löytämään vuosien varrella useita yhtymäkohtia tieteenalojemme välillä. Sosiaalityön ja sosiaalisten kysymysten tutkimuksessa esiin nousevat arvot, yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, ja sosiaalinen osallisuus, jotka ovat keskeisiä myös kasvatustieteissä. Nämä arvot olivat ja ovat meille molemmille erittäin tärkeitä. Kasvatustieteissä painotetaan usein inklusiivisuutta, tasa-arvoa ja osallisuutta, teemoja, joita olet tutkinut erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien näkökulmasta. Myös nämä teemat olivat meille molemmille tutkimuksellisesti merkityksellisiä. Olet myös tarkastellut, miten yhteiskunnalliset muutokset ja sosiaalipolitiikka vaikuttavat lasten ja nuorten elämään sekä heidän kasvatusta- ja koulutuskokemuk-

siinsa. Tämä on luonut arvokasta tietoa, jota voidaan soveltaa oppimisympäristöjen suunnittelussa ja kehittämisessä niin, että ne tukevat oppilaiden sosiaalista hyvinvointia ja koulutuksen oikeudenmukaisuutta.

Kiitos Aila-Leena tuestasi. Olet ollut aina siinä, kun olen sinua tarvinnut. Lopuksi haluan lopettaa kirjoitukseni Katri Valan Kukkiva maa -runoon, joka on yksi minulle merkityksellisimmistä ja mielestäni meitä hyvin kuvaava.

Ihania eläkepäiviä, Aiski!

Elää, elää, elää!

Elää raivokkaasti elämän korkea hetki,

terälehdet äärimmilleen auenneina,

elää ihanasti kukkien, tuoksustansa, auringosta hourien -
huumaavasti, täyteläisesti elää!

Katri Vala

**AILA-LEENA
JA 'OPETUSLAPSET'**

JUURET MAASEUDULLA JA SIIVET MAAILMALLA

Hyvinvointivaltion muutostutkimusta maaseutukontekstissa

Niina Rantamäki ja Mari Kattilakoski

Suomen pinta-alasta 95 prosenttia luetaan maaseuduksi, ja noin 30 prosenttia Suomen väestöstä asuu maaseudulla. Näiden 1,6 miljoonan maaseudun asukkaan lisäksi on suuri joukko kaupungeissa asuvia ihmisiä, jotka tavalla tai toisella ovat juuriensa tai elämäntapansa kautta kytköksissä maaseutuun. Aila-Leena on yksi heistä.

Aila-Leena on kotoisin Sievin Rieskaniemen kylästä. Useiden akateemisten saavutustensa rinnalla hän usein mainitsee ylpeänä voittonsa 4H:n järjestämässä maakunnallisessa konelypsykilpailussa. Kuten eri yhteyksissä olemme saaneet havaita, maaseutu ja maaseutumainen elämäntapa ovat myös merkittävässä määrin sitä ajatuksellista ja kulttuurista pääomaa, joka on muodostanut perustan Aila-Leenan työuralle sosiaalityön tutkijana, opettajana ja aktivistina. Maaseutuyhteisöjen toimintaa luonnehtiva kokonaisvaltainen, paikallista näkökulmaa ja paikallisia voimavaroja korostava, ajattelutapa on ollut hänelle luonteva tapa lähestyä sosiaalityön kohteena olevia sosiaalisia ongelmia samoin kuin etsiä niihin ratkaisuja.

KAMPA-kärryn kyydissä

Otimme ensimmäisiä askeleita nuorina tutkijoina Aila-Leenan johtamassa KAMPA-hankkeessa. Tavoitteena hankkeessa oli analysoida maaseudun hyvinvointipalvelujen tilaa sekä kehittää niitä kansalais- ja yhteisölähtöisesti. KAMPAn taustalla vaikutti paitsi syvä huoli maaseudun hyvinvointipalvelujen ja sitä myöten maaseudun asukkaiden ja maaseutuyhteisöjen tulevaisuudesta myös ylipäätään huoli suomalaisen hyvinvointivaltion tilasta. (Matthies, Kattilakoski & Rantamäki 2011; Matthies & Rantamäki 2013.)

2000-luvun ensimmäisenä vuosikymmenenä käynnistynyttä hyvinvointivaltion radikaalia uudistamista – voisi sanoa myös kurjistamista – on näihin päiviin asti johtanut suuruuden ekonomialle nojaava logiikka. Sille on leimallista vahva usko laajan väestöpohjan sekä yhdenvertaisten ja kustannustehokkaiden palvelujen keskinäisestä riippuvuudesta. Samanaikaisesti, uusliberalismista lainattujen oppien mukaisesti, on yhä painokkaammin äänenpainoin peräänkuulutettu yksilöiden ja kansalaisten muodostamien yhteisöjen vastuunottoa hyvinvoinnin turvaamisessa. Erityisen vahvasti nämä kehityskulut ovat koskettaneet vähenevän ja ikääntyvän väestön maaseutualueita: tässä kokonaisuudessa maaseutu on asemoitunut varsin yleisesti pirullisena ongelmana tai vähintäänkin hidasteena uudelle, kansallisen kilpailukykyyn vahvistamiseen keskittyvälle, hyvinvointipolitiikalle.

KAMPA-hankkeessa lähdimme Aila-Leenan johdolla haastamaan tätä varsin yksipuolista käsitystä maaseudusta. Lähtökohtanamme toimi ymmärrys siitä, että samalla tavoin kuin maaseutu on negatiivisessa mielessä ollut "edelläkävijä" useiden hyvinvointivaltion toimintaa haastaneiden kehityskulkujen kohdalla, se voi olla sitä myös ratkaisujen osalta. Näkemystämme perustelimme niillä monilla innovatiivisilla ja yhteisöllisyydestä voimansa ammentavilla ratkaisuilla ja toimintamalleilla, joita maaseudun paikallisyhteisöissä oli kehitetty paikkamaan ja estämään palvelujen vetäytymistä sekä vahvistamaan asukkaiden hyvinvointia ja yhteisöjen elinvoimaisuutta (Rantamäki & Kattilakoski 2019; Kattilakoski 2015). Maaseudulla oli – kuten myös edelleen on – nähtävissä erilaisia jälkiä historian myötä kerrostuneesta keskinäisen huolenpidon ja välittämisen kulttuurista.

Aila-Leenan tyyliin ei kuulu arastella käsien upottamista multa. KAMPA-kehittämisen ensimmäisiä ituja "kylvettiin" Kokkolassa vuonna 2009 järjestetyssä Farmari-maatalousnäyttelyssä. Vietimme siellä kaksi lämmintä kesäpäivää jakaen hankkeen esittelykortteja ja etsien yhteistyöstä kiinnostuneita maaseutuyhteisöjä. Aila-Leenan ideoiman KAMPA-kortin – jälkikäteen kuulumme, että eräässä koulutuksessa korttia oli esitelty esimerkkinä onnistuneesta markkinoinnista – etupuolella oli kuva peräkärä vetävästä traktorista. Kärän kyydissä istui joukko eri-ikäisiä kyläläisiä, jotka kysyivät: "Minne tätä hyvinvointipalvelujen kärä oikein viehdään?". Traktorin kuljettaja vastasi tähän iloisesti hymyillen: "Tultiin porukalla siihen tulokseen, että paras tarttua itse ohjauspyörään". Kortin takapuolella esitimme maaseudun hyvinvoinnin kehittämistä kiinnostuneille kansalaistoimijoille, kylille ja kunnille kutsun yhteistyöhön.

Esittämämme kutsu sai vastakaikua. Saamiemme yhteydenottojen myötä jalkautuimme eri puolille Länsi-, Pohjois- ja Keski-Suomea kysymään ja kuulemaan, mitä maaseutukyliin ja -kuntiin kuuluu sekä miten niissä on ratkottu hyvinvointivaltion kehittämisessä vallan ottaneen karsinnan politiikan mukanaan tuomia ongelmia. KAMPA-hankkeen aikana meille tulivat tutuiksi niin monet kylätalot ja kuntien valtuustosalit kuin kylätoimijat, sosiaali- ja terveydenhuollon viranhaltijat sekä kuntapäätäjät. Kävimme myös hakemassa oppia Ruotsista, kauniissa tunturimaisemissa sijaitsevasta Skattungbyn kylästä. Paikallisen kyläaktiivin johdolla saimme tutustua Skattungbyn historiaan, yhteisöllisen kansalaistoiminnan vaiheisiin sekä osuustoimintaan pohjaaviin palveluratkaisuihin, joissa Ruotsi oli useita askelia Suomea edellä. Monenlaisia kohtaamisia, erilaisia käytännön esimerkkejä sekä paljon puhetta ja naurua sisältäneet matkamme olivat monella tavalla antoisia ja myös voimaannuttavia: ne vahvistivat uskoa siihen, että olimme KAMPAssa olennaisten asioiden äärellä sekä osoittivat, että emme ole asiamme kanssa yksin.

Tutkijoina olimme – kuten edelleen olemme – innostuneita Aila-Leenan raikkaalla tavalla tuoreista vanhoista ajatuksista. Näkymä kansalaisista hyvinvointipalvelujen kärä ohjaamassa ei ole millään tavoin uusi asia – kuten ei moni muukaan hyvä idea. Kuten Aila-Leena useissa yhteyksissä muistuttaa (esim. Matthies 2013), suomalainen hyvinvointivaltio on historiallisesti mitä merkittävimmissä määrin rakentunut alhaalta ylöspäin. Useat nykyisin julkisen sektorin vastuulla olevista keskeisiksi miellettyistä hyvinvointipalveluista, esimerkkeinä neuvolatoiminta sekä peruskoulu edeltänyt kansakoulu, ovat saaneet alkunsa kansalaisyhteiskunnan toi-

mintana tai sen vahvalla tuella. Lisäksi hyvinvointipalvelujärjestelmää ylläpidetään verovaroilla, joten viimekädessä kansalaiset ovat myös sen omistajia.

KAMPA-hankkeen aikana saimme huomata, että tämä maalaisjärjiseksi luonnehdittavaan logiikkaan pohjautuva päättelyketju oli monissa tilanteissa ”törmäyskursilla” valtavirta-ajattelun kanssa. Paikallishallinnon ja ministeriön edustajien kanssa pidetyissä yhteistyöpalavereissa saimme useamman kerran vastata kysymykseen, mitä tekemistä kansalaisilla oikein on julkisen vastuulla olevien palvelujen kanssa. Lähes yhtä yleisiä olivat kommentit, joiden mukaan palvelujärjestelmä on nykyisellään jo niin monimutkainen, ettei siihen kannata enää kansalaisia sotkea. Saimme myös havaita, kuinka kuntalaisten kanssa tasavertaiseen keskusteluun antautuminen oli monille viranhaltijoille uusi ja pelottavakin tilanne. Tätä kuvastaa hyvin erään viranhaltijan järjestämämme keskustelutilaisuuden päätyttyä esittämä kysyvä toteamus: ”Mehän selvisimme hyvin, emmekö selvinneetkin?”. Kriittiset kommentit ja ajoittain ehkä vähän viileäkin tunnelma eivät kuitenkaan lannistaneet meitä – päinvastoin, ne herättivät edelleen jatkuvan kiinnostuksen katsella muuttuvaa maailmanmenoa tutkijan silmälasien läpi maaseudun näkövinkkelistä käsin.

Mitä KAMPAtessa tarttui mukaan?

KAMPA-hankkeesta kehkeytyi lopulta viisivuotinen, kolmesta eri vaiheesta rakentunut ja useiden eri tahojen rahoittama, tutkimus- ja kehittämishankekokonaisuus. Mitä KAMPA-ajosta jäi sitten käteen?

Teoreettisena tuloksena tunnistimme tutkimuksessamme kolme tasoa, joiden pohjalta hyvinvointipalveluja voidaan kehittää kansalaisosallisuuden ja yhteisöllisyyden pohjalta sekä näitä vahvistaen (Kattilakoski, Matthies & Rantamäki 2011). Ensimmäinen, palvelujen demokraattisen hallinnan taso, peräänkuuluttaa tarvetta luoda edustuksellisen demokratian rinnalle sitä täydentäviä ja haastavia toimintakäytäntöjä. Konkreettisesti tämä tarkoittaa erilaisia tilaisuuksia, jotka elävöittävät kuntalaisten, palvelujen järjestämisestä vastaavien poliittisten päättäjien ja viranhaltijoiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä joiden kautta alueen asukkaat voivat osallistua ja vaikuttaa palveluja koskevaan demokraattiseen päätöksentekoon. Toiminta-ajattelun taso puolestaan ohjaa katseen siihen, kuinka asiakkaan osallisuus ja paikalliset olosuhteet tulevat otetuiksi huomioon palveluprosessin eri vaiheissa. Näin aina yksittäisestä asiakkaan ja työntekijän kohtaamisesta palvelujen kokonaisvaltaiseen suunnitteluun ja organisointiin. Kolmas tunnistamamme näkökulma muistuttaa siitä, että kansalaisosallistumiselle voidaan tehdä tilaa myös palvelujen tuottamisen tasolla. Erilaiset yhteisötaloudelliset toimintamallit ovat keino turvata erityisesti harvaan asuttujen alueiden lähipalveluja, mutta ne eivät rajaudu pelkästään sinne: yhteisötalouteen sisältyvää potentiaalia on mahdollista hyödyntää myös laajemmin kansallisen hyvinvointimallin kehittämisessä.

Entä konkreettiset tulokset? Kansalaisyhteiskunnan toimijat toivat erinäisissä yhteyksissä esiin pettymistään siihen, että tutkimus ei saanut suuria muutoksia aikaiseksi – hankkeen päätyttyä asiat olivat edelleen pitkälti samoin, kuin ne olivat aiemminkin olleet. Tämä pettymys on helppo ymmärtää; isot laivat kääntyvät varsin hitaasti. Haluamme kuitenkin uskoa, että KAMPA-hankkeen teemat, sen puitteissa tehty työ ja tuloksena syntynyt jäsenyys ovat tarjonneet sekä kansalaisyhteiskunnan

että julkisen sektorin toimijoille näkökulmia ja välineitä, jotka tukevat tasavertaiselle kumppanuudelle ja eri toimijoiden erityisille vahvuuksille pohjautuvan yhteistyön kehittymistä. Tätä oletusta vahvistaa osaltaan hankkeessa mukana olleilta julkisen sektorin edustajilta saamamme palaute. Heidän mukaansa kysymys kansalaisten ja asiakkaiden osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista sekä yhteisöllisyyteen sisältyvistä mahdollisuuksista ovat saaneet KAMPA-hankkeen myötä aivan uudella tavalla tilaa yhteisissä keskusteluissa. Pohdittaessa sitä, mihin suuntaan palveluja tulisi kehittää, yhä useammin esiin nostetaan ajatus siitä, että tästähän voisi keskustella asukkaiden kanssa tai että pitää selvittää, millaisia mahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö voisi tässä tarjota.

Paras-uudistuksen aikakauteen sijoittuneen KAMPA-hankkeen päättymisestä on nyt reilut kymmen vuotta – paljon on vettä sen jälkeen virrannut Sievin läpi kulkevassa Vääräjoessa. Erilaisten vaiheiden ja poliittisten kiemuroiden jälkeen vastuu sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä on siirtynyt kunnilta ja yhteistoiminta-alueilta maakuntien pohjalle perustetuille hyvinvointialueille. Palvelujärjestelmää vaivaavat ongelmat ovat sen sijaan säilyneet ennallaan: Miten saada resurssit riittämään? Miten kehittää palvelujen tehokkuutta ja vaikuttavuutta? Miten taata alueellisesti yhdenvertaiset palvelut? (Rantamäki, Kattilakoski & Halonen 2022). ”Markkinoistamisen, keskittämisen ja tehostamisen” -polku ei selkeästikään ole kyennyt lunastamaan niitä kauniita lupauksia, joiden nimeen sitä siloteltiin. Etsittäessä – jälleen kerran – uutta suuntaa sosiaali- ja terveyspalvelujen organisoimiseksi ja tuottamiseksi KAMPA-hankkeen ideoille on nähtävissä selkeää tilausta.

Lopuksi

Lisensiaattitutkimuksensa ”Kapinasta muutoksen malliksi – vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa” saatepuheessaan Aila-Leena toteaa: ”Tutkimusmatkat vaihtoehtoisen sosiaalityön yhteisöihin, tutustuminen sosiaalisia kokeiluja toteuttaviin persoonallisuuksiin ja paneutuminen kohteiden arjen elämänpiiriin ovat kokemuksina ylläpitäneet ja kannustaneet koko tutkimusprosessia.” (Matthies 1990.)

Aila-Leenalle tärkeät arvot ja periaatteet ilmenevät selkeinä KAMPA-hankkeen ideassa ja toteutuksessa. Hänelle luonteenomaista on joustava liikkuminen tieteellisen tiedon, niin kutsutun ”virallisen tiedon” sekä kokemustiedon ja arkijärjen välillä. Läpi työuransa hän on systemaattisesti nostanut esiin niiden ihmisten ja ryhmien näkemyksiä, joiden asia ja ääni ovat yhteiskunnallisessa keskustelussa jääneet varjoon ja kuulematta. Uskomme, että varsin monet jakavat näkemyksemme siitä, että Aila-Leena on varsin harvoin kellunut valtavirran mukana – sen sijaan hän on ollut etujoukoissa kaivamassa virralle uusia vaihtoehtoisia uomia.

Omilla tutkijataipaleillamme KAMPA-hanke on ollut yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen korkeakoulu. Se on viitoittanut myöhempiä työuriamme ja rakentanut sen tiedollisen perustan, jolle olemme myöhempiä tutkimushankkeitamme pohjanneet. KAMPA-hankkeen kuluessa saimme myös kokeilla ja harjoitella monia tärkeiksi osoittautuneita taitoja: Opimme, kuinka erilaisia näkökulmia yhteen tuovan keskustelun kautta on mahdollista laajentaa omaa ymmärrystä ja löytää yhdessä ratkaisuja, joita kukaan ei yksinään kykene näkemään. Aila-Leenan esimerkki, hänen rohkeutensa sekä periksi antamattomuutensa taistelussa tärkeinä pitämiensä asioi-

den puolesta, on opettanut meille sinnikkyyttä sekä kannustanut tarttumaan haastaviin tutkimusteemoihin ja luovimaan tutkimuksen, kehittämisen ja politiikan jännitteisillä rajapinnoilla. Opimme myös hyvin konkreettisesti, kuinka työnimun ollessa riittävän vahva, voi vatsansa ja aikansa täyttää ruokailun ja nukkumisen sijaan uusia hankehakemuksia kirjoittamalla. Mutta mikä kaikkein tärkeintä: opimme, että palo ja vahva halu tehdä maailmasta parempi paikka on tutkimustyössä ehtymätön voimavara.

Aila-Leenan merkityksen omille tutkijanurillemme ja meille ihmisinä voisi kiteyttää Tommy Tabermannin (1991) sanoin ajatukseen: "Epäröinnin kynnyksellä kysy, kuinka paljon rohkeutta uskallat tänään jättää käyttämättä". Kiitos Aila-Leena, että otit meidät siipiesi alle ja rohkaisit lentämään juuriimme luottaen <3.

Kirjallisuus

- Kattilakoski, Mari (2015) Kylien yhteisöllinen palvelutuotanto – paikallista hallintaa palvelujärjestelmämuutoksessa. *Maaseudun uusi aika* 23(1), 19–36
- Kattilakoski, Mari & Matthies, Aila-Leena & Rantamäki, Niina (2011) Kansalaisosallistuminen maaseudun hyvinvointipalveluissa. *Maaseutututkimus* 19(2), 5–19.
- Matthies, Aila-Leena (1990) Kapinasta muutoksen malliksi: Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa. Helsinki: Hanki ja Jää.
- Matthies, Aila-Leena (2013) Osallistuminen ja palvelut. Julkaisuiissa Matthies, Aila-Leena & Rantamäki, Niina (toim.) (2013) Hyvinvointitalkoot – Miten kuntalaisten osallistuminen tukee palveluita. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, 11–14.
- Matthies, Aila-Leena, Mari Kattilakoski & Niina Rantamäki (2011) Maaseudun hyvinvointipalvelujen kehittäminen kansalaisosallistumisen ja yhteisöllisyyden pohjalta. KAMPA-hankkeen Tutkimus- ja kehittämisraportti I. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuja 9/2011.
- Matthies, Aila-Leena & Rantamäki, Niina (toim.) (2013) Hyvinvointitalkoot – Miten kuntalaisten osallistuminen tukee palveluita. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.
- Rantamäki, Niina & Kattilakoski, Mari (2019) On the trail of local welfare innovations in rural Finland. *Regional science policy & practice*, 11 (2), (s. 329–343).
- Tabermann, Tommy (1991) *Lauluja suuresta halusta*. Runoja. Helsinki: Gummerus.

MATKA HAAVEISTA SAAVUTUKSIIN

***Sirpa Karjalainen, Tuija Kuorikoski, Kaisa Vuolukka
ja Mira Välimaa***

Tove Janssonin hahmot osaavat sanoittaa eläköitymisen ytimen: "Ellei joku satu tietämään, mitä eläkkeelle pääseminen merkitsee, niin kerrotaan asia: kun tulee tarpeeksi vanhaksi, saa kaikessa rauhassa tehdä juuri mitä haluaa."

Kun on utelias oman tiensä kulkija,
voi työurallaankin tehdä mitä haluaa.
Kun on utelias oman tiensä kulkija,
ei tarvitse muistella mitä jäi tekemättä, vaan mitä kaikkea tulikaan tehtyä.

Sievin tyttö, reppu täynnä haaveita,
lähti Jyväskylän kautta Magdeburgin yliopiston professoriksi, valloittamaan maailmaa.

Kertyi reppuun muutakin kuin haaveita:
jälkikasvua, josta puhua ylpeydellä ja lämmöllä,
ja loputon kiinnostus yhteisöissä piileviin voimiin.

Kohtaloko heitti pieneen ja sympaattiseen Kokkolaan,
työyhteisöön, jossa kaikki meni kuin Strömsössä.

Työyhteisöön, jota luotsasit hyvinä ja huonoinakin hetkinä,
lujasti, mutta lempeästi, inhimillisellä otteella, nöyrästi rinnalla kulkien.

Et ole nostanut itseäsi jalustalle,
vaan olet taistellut yhdenvertaisuuden ja osallisuuden puolesta,
ja aina pitänyt heikompien puolta.

Olet ennakkoluulottomasti aukaissut monia ovia, solminut verkostoja.
Asenteesi on ollut mennä eteenpäin, toimia ennemmin kuin tuskailla.
Vuodet ovat täyttyneet opetuksesta ja tutkimuksesta.

Pioneerin askelin ja kriittisin silmälasein olet tarttunut sosiaalityön ajankohtaisiin haasteisiin.
Sinulla on halu auttaa nuoria, tutkia ja kehittää aikuissosiaalityötä,
edistää yhteisöllisiä ja luontolähtöisiä menetelmiä sekä ekososiaalista kestäväää siirtymää. Listaa voisi jatkaa loputtomiin.

Nyt voit vilkaista peruutuspeiliin, kääntää katseen vielä kerran taaksesi.
Monia yhteisiä vuosia on takana, ja ne säilyvät muistoissa.
On naurettu, itketty, opittu, tutkittu,
haasteitakin on kohdattu, ja aina ne on ratkaistu.

Nyt on aika nauttia matkasta, saavutuksista, läheisistä, vapaudesta,

unelmista, onnesta.

On myös aika kiittää yhteisistä työntäyteisistä vuosista ja lämpimistä muistoista.

Kuten runon alku, niin myös loppu päättyy lainaukseen muumien viisaista sanoista:

"Voisin tehdä mitä tahansa, enkä kumminkaan tee yhtään mitään. Voi miten hauskaa on tehdä ihan mitä haluaa."

YHTEISTYÖTÄ AILA-LEENAN KANSSA

Rauno Perttula

Tapasin Aila-Leenan pian sen jälkeen, kun hän oli aloittanut työskentelyn sosiaalityön professorina Kokkolan yliopistokeskuksessa. Muistan elävästi hetken, kun kohtasimme ensimmäisen kerran lounasravintolassa entisessä Hagströmin nahka-tehtaan kiinteistössä, jossa yliopistokeskus vielä tuolloin toimi. Muistini mukaan tuolloin oli vuosi 2007, ja työskentelin yliopistokeskuksella aloittelemassa väitöskirjatutkimustani, johon olin saanut Keski-Pohjanmaan kulttuurirahastolta apurahan. Päädyimme lounaalla Aila-Leenan kanssa samaan pöytään, ja sain kertoa hänelle tutkimusideoistani, joita kohtaan hän ilmaisi kiinnostusta. Totesimme jo tuossa keskustelussa, että ajatuksemme ja tutkimusintressimme ovat vahvasti samansuuntaisia, ja jo heti tuolloin virisi ajatuksia jonkinlaisen yhteistyön aloittamisesta. Vähitellen vahvistui ajatus siitä, että Aila-Leena olisi tutkimukselleni juuri sopiva pääohjaaja.

Olin ehtinyt aloittaa jatko-opintoni toisen pääaineen puolella, minkä vuoksi tutkimukseni siirtäminen sosiaalityön oppialaan vaati selvitystyötä ja keskusteluja yliopistolla. Aila-Leena näki asian eteen kuitenkin paljon vaivaa. Hänen ansiostaan asiat saatiin järjestymään ja tutkimusprojektini siirrettyä sosiaalityön oppialan puolelle. Tällä tavalla Aila-Leenasta tuli väitöstutkimukseni pääohjaaja, ja yhteistyömme jatkui useamman vuoden ajan, koska tein tutkimustani pääasiassa oman päätyöni ohessa. Sain myös mahdollisuuden työskennellä sivutoimisena opettajana Kokkolan Yliopistokeskuksessa, ja koko sosiaalityön yksiköstä tuli minulle tärkeä yhteisö.

Väitöstutkimukseni pääohjaajana Aila-Leena osoitti suurta kärsivällisyyttä ja pitkämielisyyttä. Työni ei aina edistynyt suunniteltujen aikataulujen mukaisesti, ja välillä eteenpäin pääsemisessä oli haasteellisempia vaiheita. Aila-Leena osasi kuitenkin aina kannustaa ja rohkaista, ja ohjauskeskusteluissa hänen analyttiset ja oivaltavat huomionsa auttoivat jatkamaan eteenpäin. Eräs ohjaustapaaminen on jäänyt erityisesti mieleeni. Muistan kuinka olin mennyt tapaamiseen vähän epävarmoin ajatuksin, mutta kotiin palattuani minulla oli niin valtavasti intoa ja energiaa, että otin heti aineistomateriaalini esiin ja aloin työskennellä. Olin saanut ohjauskeskustelusta niin paljon rohkaisua ja uusia ajatuksia, että halusin heti jatkaa työskentelyä. Aila-Leenalla oli taito antaa kriittinenkin palaute lempeällä ja rakentavalla tavalla, mikä mahdollisti oppimisen ja vahvasti luottavaisuutta. Aila-Leenalta oppimiani asioita olen voinut hyödyntää myöhemmin ohjatessani omia opiskelijoitani opinäytetöiden tekemisessä. Suuri päivämme Aila-Leenan kanssa koitti 15.2.2015, jolloin sain kunnian olla ensimmäinen Kokkolan yliopistokeskuksessa väitellyt sosiaalityön jatko-opiskelija.

Tämän jälkeen olemme kohdanneet välillä erilaisissa yhteyksissä, ja Aila-Leena on järjestänyt aina aikaa ja mahdollisuuksia keskustella ammatillisista ja tutkimuksellisista kysymyksistä. Myöhemmin Aila-Leena järjesti minulle myös mahdollisuu-

den osallistua tutkimusartikkelin kirjoittajana teokseen, jonka toimituskuntaan hän kuului. Kaiken kaikkeaan voin todeta, että Aila-Leenalla on ollut valtava merkitys ammatilliselle uralleni, ja hänen ansiostaan olen päässyt osalliseksi monista asioista.

Kirjoitukseni päätteeksi haluan lausua Aila-Leenalle suuret kiitokseni ja toivottaa oikein virkistäviä ja rentouttavia eläkepäiviä!

DEPARTURES: THE GLOBE'S SCREW

Gorana Panić

Part 1: Positionality

Before our meeting in 2012 at St. Pölten University of Applied Sciences, I knew little about Finland. In school, when asked where Finland is, we jokingly say it is the country next to the globe's screw (karttapallo). From my home country fellows' perspective and to my mother's heart that was the end of the world. I became familiar with Finland through cinema screens and TV. You guessed it. Everyone loved Moomins when its synchronised version was released in 1997 in postwar Bosnia and Herzegovina. *Mies vailla menneisyyttä* by Aki Kaurismäki was my first Finnish film. People smoked a lot and did little talking. Though the Finnish language sounded strange, these characters spoke to me through their (un)ordinary life situations, humour and emotions. My first mobile phone was the legendary Nokia 3310, dark blue. That "distant" country became my second home. Who could have guessed that?

Part 2: Boundaries

That year, our paths crossed at the International Doctoral Studies in Social Work (INDOSOW) summer school. My search for an international doctoral program in social work started a year earlier when I attended INDOSOW 2011 summer school at the University of Ljubljana, Slovenia. While younger generations were going increasingly on exchange study programs across Europe, studying abroad was impossible for me earlier, and I felt I was missing something. INDOSOW involved five schools of social work yet many of them were not affordable to me. Some universities that were geographically closer to me had high tuition fees. After Aila-Leena's lecture on the eco-social approach in social work, she asked me if I considered doctoral studies at the University of Jyväskylä. When she mentioned that there was no tuition fee for international students, I was in disbelief. Besides, I knew nothing about social work education in Finland before this summer school. Originally, I planned to do distance study in Finland while working as a teaching assistant at the University of Banja Luka. But then I got an incredible opportunity to apply for the full-time doctoral researcher position. I doubted I would have a chance to get it, but I applied anyway. In June 2013, I received great news from Sokka Riitta. I feel gratitude towards Aila-Leena and Marjo Kuronen for encouraging me to pursue my doctoral education at the University of Jyväskylä.

Looking back to 2013, I am in disbelief again because such privileged conditions are rare today. University education in Finland changed regarding tuition fees in 2017 when the Ministry of Education and Culture introduced the tuition fees for non-EU and non-EEA university students. Today, Petteri Orpo's Government

announced an increase in tuition fees for non-EU and non-EEA university students. Thus, these days, thousands of high school students across Finland protested the government's plans to cut the education budget. In the age of Industry 4.0, we have witnessed youth walkout protests beyond social media events. With the climate crisis progressing and the climate justice movement on the margins, Aila-Leena's decades-long dedication to the eco-social approach in social work is even more relevant today. The state of crisis, which I know well from growing up in post-war and post-socialist Bosnia extends beyond it. Under the forces of neoliberalism, to me, the world today looks increasingly like Bosnia.

Part 3: Relationality

The most fun(ny) parts of my early days in Kokkola and Finland relate to some cultural differences. Living abroad with a Slavic surname is a great icebreaker. For example, as a doctoral student at Jyväskylä University, the IT department created a username - "gopanic." Sometimes, I would pull out the Zlatan Ibrahimović card to ensure the right pronunciation of this "tricky" letter ć. However, each time I use health care services and wait in a lobby, a nurse shouts from the door "Panik." I feel sorry for other patients. In COVID-19 times, my name and surname couldn't been a worse combination (#KoranaPanik). As the Finnish alphabet has little g-words and its pronunciation sounds more like "k", I would hear people calling me "Korana," and I would tilt my head like a dog, mishearing "Corona"). My dear friend, Niina Rantamäki's suggestion was to change my name to Gunilla.

This story cannot go without moments of cultural shock. My first time in the sauna was with Aila-Leena. The family invited me to their home for dinner and a sauna evening. And there I was in the sauna, sitting and chatting with my thesis supervisor, professor Aila-Leena. Naked, as Finns do. Sauna became part of my routine, and one of my favourite Finnish documentaries is *Miesten vuoro* (Steam of Life). I learned to appreciate the habit of sauna in everyday life and the Finnish relaxed approach to the naked human body. Part of the cultural shock also came from my socialist heritage and the hierarchical relations typical between students and professors. Addressing professors at Finnish universities was informal. No titles, no official greetings. They were simply Aiski, Mikko, Marjo, etc.

In addition, in one of our first supervision meetings, my calendar got booked for several months in advance. That is how I learned that planning is an essential part of Finnish (working) life. This difference made me anxious because, in my home country, things are done (stereotypically), as we say, "pet do dvanaest" (5 minutes to 12), meaning in the last possible moment.

Part 4: Embeddedness

Our interest in action research and activist mindsets felt like being on an academic speed date. We collaborated through various social work academic networks and associations. Once on our car ride (and these were fast, my stomach remembers) to Kokkola University Consortium Chydenius, we came up with a script for a video

interview for Aiski's position in the European Association of Schools of Social Work (EASSW).

I participated in many social work conferences in Finland and abroad, as well as taught several social work courses, thanks to Aiski's encouragement. As an international doctoral researcher in Finland, I could network with colleagues at the European Conference for Social Work Research (ECSWR), the European Association of Schools of Social Work (EASSW), The international 'Social Work & Society' Academy (TiSSA), SOSNET - Finnish National University Network for Social Work, Sosiaalityön tutkimuksen päivät, and many more. Through these professional networks in Finland and internationally, I developed some great and long-lasting friendships, including our friendship.

The best part of my Finnish journey was meeting my husband, Simo Sainio. Back in the day, when I told Aiski about dating Simo, she happily replied: "Oh, you got CIMO!" (the student grant). Many struggles occurred in living a transnational family life, studying and working in Finland. Learning the Finnish language was a struggle, and is a continuous process, but I am proud of accomplishing the YKI test (Yleiset Kielitutkinnot). It felt like gaining a superpower. Besides, I became interested in knitting and other handicrafts. Ehkä olen suomalaistunut. After many years of living in Finland and visiting Bosnia, I realised that I always travel home no matter the direction. I see myself as a tree because a tree always grows in two directions - with my Bosnian roots and Finnish branches. To flourish. To become.

Thank you, Aiski, for your guidance, support, kindness, friendship, and the invitation to Finland. Cheers to becoming!

JOURNEY WITH AILA-LEENA:

A Path of Learning and Growth

Qingyun Fan (Sini)

Oli varhainen keväätaamu joitakin vuosia sitten, sää oli vielä kylmä. Matkustin minun professorin kanssa Jyväskylästä Kokkolaan. Professori ajoi hänen punaisella autolla. Kaikki oli hyvin, keskustelimme tutkimuksestani. Sitten huomasimme, että edessämme oli kuorma-auto, joka kuljetti tukkeja. Yksi tukki oli putoamaisillaan!

Professori käytti vilkkua, mutta kuljettaja ei huomannut. Tie oli kapea, autot tulivat aina vastakkaisesta suunnasta, joten emme voineet ohittaa. Yritimme uudelleen, kunnes hän huomasi meidät. Hän pysähtyi, sitten satoi tukit. Professori ja minä olimme onnellisia, että autoimme.

I had an assignment in my Finnish language class to write a story related to traffic. This was the first memory that popped into my mind. For those who do not read Finnish, it was about a trip I took with Aila-Leena, driving from the Jyväskylä main campus to Kokkola University Consortium Chydenius early one morning. While we were discussing my research, we noticed that the logs on the truck ahead of us seemed loose and at risk of falling. We managed to alert the driver and prevented any potential accidents that could have been caused by the falling logs.

This is a typical example of my professor's nature – always helpful and always trying to prevent problems before they happen.

We have been on this journey together for a long time. It has been ten years since we first met in an old town café in Jyväskylä. She welcomed me to start my studies in Finland with a set of Moomin dishes. At that time, I wasn't very comfortable talking with foreigners and hadn't yet understood Finland's idea of 'equality,' so I was quite reserved. Can not imagine calling my professor just by her first name!

It was my first time leaving my home country and living alone in a foreign land, and I was worried about not performing well and not meeting my teacher's expectations. Her bright smile made me even more nervous, as I was concerned, I couldn't properly respond to my professor's kindness and care. Gradually, I began to get to know the other teachers and students in the Social Work department. Everyone was very friendly and polite. After the first doctoral seminar, she drove me back to my apartment. Noticing that I seemed upset, she kindly asked if I wanted to talk. Holding back my tears, I admitted that I felt inadequate compared to the other students' presentations. She told me:

"Everyone has their own pace; there's no need to compare yourself to others. Everyone has their own experiences. You just need to make progress according to your own plan."

Since then, we have traveled to many cities together – Helsinki, of course, Lisbon, Leuven... In 2022, when we attended the ECSWR conference in Amsterdam, we

couldn't get tickets for the conference dinner, so we shared a gluten-free vegetarian Asian ramen meal with Prof. Vera Taube. These trips were certainly interesting, but what I remember most fondly is the week we spent together in my home country in November 2016. With the support of Sosnet, I had the opportunity to accompany Prof. Ilse Julkunen and Prof. Aila-Leena Matthies on a visit to our alma mater, the Graduate School of the Chinese Academy of Social Sciences (now renamed the University of the Chinese Academy of Social Sciences), together with Dr. Ziyu Wang.

During the visit, Aila-Leena delivered a presentation titled 'The Sustainability of Social Work Theory and Practice,' in which she discussed using an ecological perspective to address various social, economic, and environmental issues, offering new research insights for the development of social work. She engaged in lively discussions with Chinese professors and social work educators. We visited community service centers and elderly care institutions in Beijing, where both professors expressed great interest in the unique aspects of Chinese social work. They also provided reflective viewpoints based on Finland's social work development experience. This visit led to a project translating their Finnish publications into Chinese, and I was honored to be part of it.

Outside of academic activities, we visited the Forbidden City and the Great Wall. At the Forbidden City, Aila-Leena learned about the white crane, which she considers her bird. (When she left her hometown for studies in Germany, the white cranes flew south, and when she returned to teach social work, the cranes returned as well.) In Chinese culture, white cranes symbolize good fortune and longevity. Even as I, a young PhD student, was out of breath, Aila-Leena continued to climb the Great Wall with ease, reaching an even higher watchtower.

After leaving Beijing, my supervisor and I traveled north to my hometown, Jixi City in Heilongjiang Province, a small border town near Russia. Here, Aila-Leena was invited by the local Civil Affairs Bureau to conduct a professional training session for community workers in the city. Accompanied by the Bureau's leaders, we visited a correctional facility and a nursing home. My parents were also delighted to welcome my professor with home-cooked meals. My Finnish 'mom' and my mother spent time together flipping through our family photo album, looking at pictures of me as a child. My father even arranged for Aila-Leena to experience a traditional Chinese medicine consultation. Aila-Leena recorded a short impromptu introduction I made at one of China's largest traditional Chinese medicine pharmacies on her iPad. We all wanted to provide Aila-Leena with a richer cultural experience during her brief stay. To this day, my father regrets not being able to take her to see Xingkai Lake, the border lake between China and Russia."

Of course, the academic activities didn't end there. My supervisor during my studies in Beijing, Professor Fengzhi Ma from Peking University, invited Aila-Leena to participate in the 37th Social Work Salon at Peking University. Aila-Leena Matthies delivered a lecture titled 'Sustainability in the Theory and Practice of Social Work,' in which she elaborated on the concept of sustainability and its emerging role in shaping both our global and local futures. She discussed the connections between sustainable development and social work, the theoretical roots and directions of the ecological approach in social work, new global themes of sustainability in social work, as well as practical examples in the field. Unfortunately, Professor Ma was not

in Beijing that day, so the salon was hosted by another social work professor, Suo Deng. However, just before we left the Peking University campus and headed to the subway to return to our hotel, we unexpectedly ran into my cousin, who had just finished work. What a surprise!

This should be a letter written to Aiski, but I couldn't resist the idea of everyone publishing a book together. So, I've tried to make this letter suitable for all the friends who might read it. If I go too deeply into personal emotions, I ask for your understanding.

How I wish this were part of the acknowledgments in my thesis, but my journey has been longer and farther than some others. As a supervisor, Aiski has had many discussions with me, seeking the best supervisory approach that suits me. During the times when I doubted myself and wanted to give up, you were always there to pull me through, giving me the strength to move forward, even if only by an inch. No matter the direction, you encouraged me to give it a try. You shared in my joy when I made progress and comforted me when I took a wrong turn, telling me not to be discouraged. Although we don't live in the same city and don't meet every day, every supervision session has given me more strength and courage. Being beside you, I have not only felt the scholarly spirit of a true academic but also witnessed the life attitude of a Finnish woman. Your support and guidance have been a steady light throughout my journey, helping me push forward even when the path seemed difficult. The wisdom you've shared and the resilience you've shown will remain with me as lasting lessons.

As you step into retirement, I wish you joy and fulfillment in this new chapter of your life. May you continue to approach life with the same passion and curiosity that have defined your remarkable career. Though you may leave the everyday work of academia behind, your contributions to social work will continue to resonate, inspiring future generations. Your legacy is not just in your scholarly work, but in the many lives you've touched and the positive impact you've made.

Thank you, Aiski, for being a mentor, a guide, and a friend. Your influence has shaped who I am, and I will carry the lessons you've taught me with gratitude and pride.

**AILA-LEENA
JA PRAKSIS**

KOHTAAMISIA SOSIAALIALAN KEHITTÄMISTYÖN MERKEISSÄ

Marja Heikkilä

Ensimmäinen kohtaaminen maaseutusosiaalityön merkeissä

Kun palaan muistoissani viime vuosituhannen lopulle ja sosiaalijohtajan työhön pieneen ja syrjäiseen Karstulan kuntaan Keski-Suomessa, tulee mieleeni pelkkiä hyviä asioita. Kyseessä on 1990-luvun alku, suuri lama, työttömyys ja leikkaukset. Voiko aika kullata muistot niin totaalisesti? Olin aloittanut sosiaalijohtajana vuonna 1990 ja ehtinyt tehdä kaksi kertaa budjetin, jossa sain lisätä kaikkiin menoihin muutaman prosentin. Sitten tuli stoppi. Mutta se ei ainakaan meillä tarkoittanut mitään katastrofia, sillä resurssit olivat niin hyvät, että leikkaukset eivät näkyneet palveluissa. Pienessä kunnassa kykenimme yhteistyötä tiivistämällä jopa parantamaan palveluita, kun otimme käyttöön sen ajan hankerahat mm. Raha-automaattiyhdistyksestä ja lääninhallitukselta.

Vieraita Jyväskylän yliopistosta

Tuohon saumaan saimme vieraita Jyväskylän yliopistolta. Bussilastillinen opiskelijoita opettajansa Aila-Leena Matthiesin johdolla tuli tutustumaan maaseudun sosiaalityöhön ja -palveluihin. Tarmokas opettaja luotsasi opiskelijoita pitkin Keski-Suomea tutustumassa maakuntaan ja sen eri tapoihin tehdä sosiaalityötä. Joukosta pursui innostus ja kiinnostus, jota Aila-Leenan inspiroiva persoona kannatteli. Olin itsekkin innostunut vierailusta, sillä ihanat muistot opiskelusta Jyväskylän yliopistossa olivat vielä kirkkaana mielessä! Kerroin heille mielelläni karstulalaisesta tavasta tehdä sosiaalialan työtä, jossa keskeistä oli asiakkaan tilanteeseen sopivien työmenetelmien ja yhteistyökumppanien vapaa etsintä. Tarkastelimme resursseja kokonaisuutena, koska olimme pieni yksikkö. Emme erotelleet erityisen tarkasti työnkuvia ja rajapintoja. Apua haimme usein myös naapurustoista, järjestöistä, seurakunnasta ja yrityksistä. Tärkeää oli kulttuurintuntemus, sen tilanteen laaja-alainen ymmärrys, missä ihminen kulloinkin eli. Tuohon aikaan puhuttiin kunnallisesta sosiaalipolitiikasta, olipa olemassa Kunnallisen sosiaalipolitiikan yhdistyskin, joka sittemmin yhdistyi Huoltaja-säätiöön. Mistä lie Aila-Leena hankkinut rahat tähän muistorikkaaseen retkeen ja tapaamiseen!

Maaseutusosiaalityön tutkimus ja kehittäminen

Toisessa suhteessa yhteistyömme jatkui ja johti monimuotoisiin seurauksiin. Samoihin aikoihin käynnistyi maaseutusosiaalityöhön liittyviä tutkimusprojekteja, joita Aila-Leena oli junailemassa. Mukana oli myös sen aikainen Stakes, josta saatiin rahoitusta. Kohtasimme sosiaalityön laitoksella suunnittelutyön merkeissä, sillä

yhtenä tutkimuskohteena oli Karstulan Kimingin kylä, jossa itsekin asuin ja asun edelleen. Mukaan tuli tutkijaksi lisensiaattityötään tekevä Raili Haaki. Värikkäänä hahmona tässä työskentelyssä toimi myös Stakesin tuleva ylijohdaja Matti Heikkilä, jonka intressinä oli saada ymmärrys koko Suomen sosiaalihuollon tilasta ja mahdollisuuksista.

Samaan aikaan käynnistyi maaseudun kehittämisrahaston rahoittama Kylä palveluyrittäjänä-projekti, jossa kehitettiin kylien omaehtoista palvelutuotantoa eri muotoisesti – osuustoiminnallisesti, yrityslähtöisesti ja järjestöpohjaisesti. Tässä meillä oli tilanne, jossa kehittäminen ja tutkimus kulkivat käsi kädessä. Tuolloin emme ehkä osanneet ottaa kaikkea hyötyä siitä irti mutta Raili Haakin (1994) lisensiaattityö, joka sai nimekseen ”Huolenpito maaseudulla: virkatyötä, yrittäjyyttä ja lähimmäisenrakkautta” kuvaa hyvin sen ajan tilannetta ja osin nykyistäkin. Tuota ennen oli jo valmistunut Railin (1993) selvitys ”Kimingin kylä nyt ja tulevaisuudessa: vapaakylän hyvinvointipalveluiden suunnitteluvaiheen tuloksia” Kylälle (sekä koko kunnan palvelujen kehittämiselle) ja sen asukkaille oli tavattoman kannustavaa olla mukana tutkimuksessa ja kehittämistyössä sekä verkostoitua samanhenkisten kylien kanssa eri puolilla Suomea.

Tilannekuva 1990-luvulla

Tässä elämänvaiheessa voi helposti jo tunnustaa kaikenlaista tietämättömyyttään. Nyt tunnustan, että tutustuin Aila-Leenan väitöskirjaan (1994) ”Epävirallisen sektorin ja hyvinvointivaltion suhteiden tarkastelua” vasta tätä tekstiä kirjoittaessani (tähän kuuluisi punasteleva emoji...). Sen luvussa kolme hän tarkastelee modernisaatioteoreettista viitekehystä, jota käyttää tulkintojensa väljänä apuvälineenä ymmärtääkseen yhteiskunnallisia murroksia, jotka määrittävät alan kehitystä. Hän tiivistää alan kehityksen oheiseen kuvioon ja toteaa siitä: ”...käsitys fragmentoitumisesta useiden rinnakkaisten mallien lisääntymisenä tai refleksiivisyys monella tapaa tekemisen mahdollisuutena (Eräsaari 1993, 22) jäsentävät tutkimukseni eri osissa tekemiäni, ristiriitaisiakin havaintoja. Mielestäni kuvio selventää tutkimieni suhteiden prosessoitumista teoreettisesti, vaikka kehitys ei toteudu käytännössä tällaisella vääjäämättömällä kaavamaisuudella. Taantumet, takapakit tai aivan uudet suunnat ovat myös mahdollisia; tulostavuuksisuuden ja refleksiivisyyden haasteet kumoavat toisiaan. Ne vahvistavat vaikutelmaa samanaikaisista mutta erisuuntaisista tendensseistä” (Matthies 1994, 21).

Näin jälkikäteen tarkasteltuna pienessä maaseutupitäjässä voitiin 1990-luvulla havaita ja toteuttaa näitä sosiaalipolitiikan, sosiaalityön ja epävirallisen sektorin toimia. Niiden kombinaatiot vaihtelivat ja legitimizeettiä haettiin vahvasti alueen asukkaiden omasta halusta sitoutua sosiaalipalveluihin erilaisen järjestötyön kautta. Tuohon aikaan puhuimme welfare mixistä, kun halusimme kannustaa erilaisia toimijoita tulemaan mukaan palvelutuotantoon ja hyvinvoinnin turvaamiseen. Tuolloin perustetuista yhdistyksistä edelleen toimivia ja aktiivisia ovat Karstulan hyvinvointipalvelusäätiö ja Karstulan kehitysvammaisten tukiyhdistys. Vanhaa perua toimivat kyläyhdistykset, SPR, eläkeläisjärjestöt, MLL sekä urheiluseurat. Monissa julkisissa sote-palveluissa on vaatinut vuosikymmeniä hyväksyä vapaaehtoiset tai

järjestötoimijat kumppaneiksi - eikä se kaikkialla toteudu vieläkään. Mikä sinänsä on hämmästyttävää ”resurssipulassa”.

Käytännön kehittämistyön ja tutkimuksen yhteen nivominen 1990-luvun alun Karstulan maaseutusosiaalityössä johti omalla kohdallani vähitellen polulle, jolta ei ollut paluuta. Siirryin vuonna 2002 johtajaksi Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukseen, jossa jo odotti toiminnan käynnistymisen suunnitellut Raili Haaki. Hän työskenteli työparinani vuosien ajan.

Toinen kohtaaminen aikuissosiaalityön merkeissä

Sosiaalialan osaamiskeskustyössä törmäsin Aila-Leenaan ja hänen ajatuksiinsa säännöllisesti. Hänen tutkimuksiaan siteerattiin alan kehittämistyössä, niihin vedottiin ja niiden avulla vietiin alaa eteenpäin. Eri yhteyksissä keskusteltiin sosiaalialan ikuisuusongelmasta: miten saisimme tutkimusta liitettyä asiakastyön kehittämiseen, jottei kehittäminen olisi vain epämääräistä kokeilua, jonka tuloksista ei synny kunnan näyttöä. Osaamiskeskustyöni loppusuoralla käynnistimme Aila-Leenan kanssa keskustelut Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa rahoituksen saamisesta tutkimusperusteisen aikuissosiaalityön vaikuttavuushankkeen rahoittamiseksi. Olimme jostain kuulleet, että tällaista voitaisiin rahoittaa. Ensin meille näytettiin hiukan vihreää valoa mutta sitten meidän piti kääntää hankehaku pelkästään kehittämisaihioksi. Siitä syntyi TASOS - Taloudellinen toimintakyky ja sosiaalinen osallisuus (2020–2023) -hanke, jota valmisteltiin yhdessä Keski-Suomen kuntien, Keski-Pohjanmaan Sote-kuntayhtymän, SONet BOTNIAn ja Chydenius-instituutin kanssa.

Mutta samaan aikaan, kun hioimme hankesuunnitelmaa ELY-keskuksen vaatimuksia vastaavaksi erityisesti Aila-Leenan kärsivällisellä työllä, alkoi näyttää siltä, että sosiaalityön valtion tutkimusrahoitus toteutuu viimeinkin. Tätä 20 vuotta tavoiteltua, perusteltua ja lobattua rahoitusta käsiteltiin keväällä 2020 eduskunnassa. Laki hyväksyttiin ja se sai heti lisätalousarviosta rahoituksen! Tässä oli siis mahdollisuus hakea rahoitusta aikuissosiaalityön vaikuttavuustutkimukseen. Näin saatiin TASOS-hankkeen rinnalle Sosiaali- ja terveysministeriön myöntämä ensimmäinen VTR-rahoitus Aikuissosiaalityön menetelmien vaikuttavuus (AIKUMETOD) tutkimushankkeen toteuttamiseen (1.1.2021–31.12.2022).

Tutkimus ja kehittäminen toisiaan tukemassa

Nyt meillä oli tilanne, jossa kehitettiin yhteisösosiaalityön, taloussosiaalityön ja luontolähtöisen sosiaalityön menetelmiä eri kunnissa ja kuntayhtymissä osa-aikaisten kehittäjäsosiaalityöntekijöiden sekä hankepäällikön tuella. Samaan aikaan tuloksia voitiin seurata tutkimuksen avulla ja hanketyötä rikastaa tutkimustiedon avulla! Kun samaan aikaan osui siirtymävalmistelu hyvinvointialueille ja sosiaalityöntekijäpula, oli hanketyö vaiheikasta sekä jatkuvaa ideointia ja dialogia vaativaa.

Itse toki seurasin hankkeita työpajoihin osallistujana ja ohjausryhmäläisenä. Oma kotiseutuni oli hankkeessa mukana sote-kuntayhtymä Saarikan myötä. Saarikka oli vuosina 2009–2022 toiminut sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, jossa palvelut tuotettiin liikelaitosmuotoisesti. Olin Saarikan koko toiminnan ajan mukana sen johtokunnassa varapuheenjohtajana. Saarikassa oli jo ennen TASOS- ja AIKU-

METHOD-hankkeita tehty yhteisösosiaalityötä, siellä oli varattu aikaa kehittämislle ja johtamisote oli uudistava. Olimme johtokunnassa pyrkineet tukemaan liikelaitoksen johtajaa Mikael Palolaa ja sosiaalijohtajaa Heli Vertasta tähän suuntaan. He täyttivät odotuksemme monin verroin. Heli Vertanen sai sekä asiakkailta, henkilöstöltä, opiskelijoilta että alueen asukkailta aivan uskomattoman hyvää palautetta kannustavana, tasapuolisena ja rakentavana johtajana. Saarikassa kyettiin luomaan mm. aikuissosiaalityöhön sellainen kehittämissilmapiiri, jossa sekä työntekijät että asiakkaat menestyivät. Aila-Leena kumppaneineen loi Saarikan toimintamallin pohjalta ”Vaikuttavan aikuissosiaalityön ideaalimallin”.

Vaikuttavan aikuissosiaalityön ideaalimalli

Ideaalimalli on julkaistu mm. Kohti vaikuttavaa aikuissosiaalityötä hyvinvointialueilla politiikkasuosituksissa (chydenius.fi Saatavilla: aikumetod-4-kohti-vaikuttavaa-aikuissosiaalityötä-hyvinvointialueilla.pdf) Tutkijat kirjoittavat siitä ”Ideaalimallin pohjana on Saarikan kuntayhtymän aikuissosiaalityössä tunnistetut hyvät toimintatavat, joita täydentävät muiltakin alueita tunnistetut toimivat käytännöt. Tässä mielessä ideaalityyppi on todellinen ja mahdollinen. Se on tutkimusperustainen reaalin analyysi siitä, mikä on mahdollistanut hyvän ja vaikuttavan aikuissosiaalityön.” Tässä kohtaa voi vain toivoa, että suositukset kuluvat hyvinvointialueiden ja erityisesti Keski-Suomen hyvinvointialueen toimijoiden käsissä ja päässä. Toivottavaa saattaisi olla, että VTR-rahoitusta voitaisiin käyttää myös seuranta-tutkimuksiin. Voitaisiin katsoa, miten esimerkiksi AIKUMETOD-hankkeen työ ja muut interventiot ovat jääneet vaikuttamaan!

Kolmas kohtaaminen sosiaalihuollon uudelleenrakentumisen merkeissä

Viimeisin kohtaaminen Aila-Leenan kanssa on liittynyt yhdessä Pirjo Marjamäen kanssa kirjoittamamme sosiaalihuollon porrasteisuusraportin ehdotusten viimeistelyyn. Työn loppuvaiheessa pyysimme kahdeltatoista suomalaisen sosiaalihuollon huippuasiantuntijalta kommentteja ehdotuksistamme. Aila-Leena oli tietenkin yksi näistä asiantuntijoista. Saimme (myös) häneltä kaipaamamme perusteelliset ja kriittiset kommentit, joiden avulla kykenimme terävöittämään edotuksiamme. Kun toimeksiantomme oli pohtia ja tehdä ehdotuksia nimenomaan sosiaalihuollon yhteistoiminta (YTA)-tasoisista palveluista, joita tällä hetkellä ei ole, oli tehtävämme tavattoman vaativa. Lopputulemamme oli kiteytettynä kolmeen pointtiin (!):

- Selvityksen aikainen yhteiskehittäminen osoitti, että asiakastarpeita vastaava, osaamispohjainen porrastus selkeyttää sosiaalihuollon kokonaisrakennetta
- Porrastus sosiaalihuollossa ei tarkoita asiakkaiden liikkumista portaalta toiselle, vaan osaamisen ja tiedon liikkumista asiakastarpeiden mukaan
- Porrasteisuus sosiaalihuollossa edellyttää osaamisen tukirakenteiden synnyttämistä

Kommenteissaan Aila-Leena asetti koko YTA-tason sosiaalihuollon osalta kyseenalaiseksi. Hänen mallissaan sosiaalihuollossa kaksi tasoa riittäisi: hyvinvointialue- ja valtakunnallinen taso. Tässä suhteessa hän oli ainoa kommentaattori, joka oli tätä mieltä. Kommentti oli varsin huomionarvoinen ja noteerasimme sen porrasteisuuden riskejä käsittelevässä kappaleessa.

Asia on jäänyt pohdittamaan ja sitä on mielestäni syytä pitää esillä, kun asiaa viedään eteenpäin. Erityisesti TKIO-toiminnan osalta sosiaalihuollossakin tulisi vahvistaa perustyon yhteydessä tehtävää tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Aila-Leena mainitsee tässä yhteydessä seuraavat toimijat ja toiminnot: ”social work practice research”, tutkivat sosiaalityöntekijät, yliopistojen koulutus- ja tutkimusyhteistyön. Itse lisäisin kehittäjäsosiaalityöntekijät, joita jo hankkeissa on ollutkin mutta tarvittaisiin virkoja/toimia. Valtakunnallisen tason toimijoista Aila-Leena painottaa yliopistoverkostoa, osaamiskeskusverkostoa, VTR-konsortioita, sosiaalityön VTR-ohjelmaa, Sosiaalityön tutkimuksen seuraa, alan opiskelijoiden asuin- ja opiskelupaikkakuntia, tiedetapahtumia, tiedonjakoa ja valtakunnallisia webinaareja.

Kommenteissaan Aila-Leena vertailee painokkaasti perustason, joka nykyään on kunta- ja hyvinvointialuetaso, demokratialuonnetta YTA-tason asiantuntijavaltaan. Hän toteaa: ”HVA:eissa konkretisoituu jatkossa hyvinvointivaltiollisen edustuksellisen ja suoran osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuudet, sekä käsitys yhteisen vaurauden käyttämisestä (commons -ajattelu). HVA:t ovat myös taso, jossa yhteys paikallisen monitoimijaisiin verkostoihin, kuntiin, kansalaisjärjestöihin, asiakasliikkeisiin, omaisiin ja alhaaltapäin uusiutuvaan demokratiaan on mahdollista. Jos demokratiasta etäämmällä oleva asiantuntijavaltainen YTA-taso näyttää syövän HVA-tason toimintaa, tämä voi jopa heikentää yhteiskunnallista koheesiota ja demokratian uskottavuutta. Hyvinvointipalvelut tarvitsevat jatkossa yhä enemmän kolmannen ja epävirallisen sektorin toimijoita myös vaativan osaamisen kysymyksissä ja preventiivisessä toiminnassa.” Nämä huomiot ovat aivan keskeisiä sosiaalihuollon toimivuuden, osaamisen ja legitimitetin kannalta.

Kun kohdataan

Kohdatessamme Aila-Leenan kanssa on usein tuntunut siltä, että juuri tuo kohtaaminen, ajatusten vaihto, keskustelu ja juttelu on ollut tärkeintä. Yhteinen ajatus tärkeistä asioista. Mielikuvitus. Kiitos kaikista näistä ja toivottavasti tulevistakin!

Kirjallisuus

- Haaki, Raili (1994) Huolenpito maaseudulla: Virkatyötä, yrittäjyyttä ja lähimmäisenrakkautta. Jyväskylä. Jyväskylän yhteiskuntapolitiikan laitoksen työpapereita N:o 82 1994.
- Haaki, Raili (1993) Kimingin kylä nyt ja tulevaisuudessa: vapaakylän hyvinvointipalveluiden suunnitteluvaiheen tuloksia. Jyväskylä. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksen työpapereita N:o 73.
- Heikkilä, Marja & Marjamäki, Pirjo (2024) Sosiaalihuollon porrasteisuus uusissa sote-rakenteissa: Nykytila ja ehdotukset (2024) Sosiaalihuollon porrasteisuus uusissa sote-rakenteissa: Nykytila ja ehdotukset. Sosiaali- ja terveysministeriön

raportteja ja muistioita 2024:5. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165424>

Matthies, Aila-Leena (1994) Epävirallisen sektorin ja hyvinvointivaltion suhteiden tarkastelua. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 110. Jyväskylän yliopisto.

AISKIN KANSSA SOSIAALITYÖN KENTILLÄ - KOHTAAMISIA JA YHTEYDENPITOA ENNEN JA NYT

***Tarja Oikarinen-Nybacka, Tuija Tuorila, Marja Paananen ja
Johanna Alatalo***

Olet työlläsi vaikuttanut merkittävästi paitsi akateemiseen maailmaan myös käytännön sosiaalityöhön. Opetuksesi, tutkimuksesi ja ohjauksesi ovat inspiroineet monia nykyisiä ja tulevia sosiaalityöntekijöitä.

Me edustamme käytäntöä samassa organisaatiossa, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soitessa, ja olemme saaneet tehdä kanssasi yhteistyötä erilaisissa foorumeissa sosiaalityön käytännönläheisessä kehittämisessä. Toki myös monia mukavia ja lämpimiä kohtaamisia on ollut erilaisissa juhlahetkissä, joita olemme saaneet yhdessä viettää. Olemme tutustuneet sinuun kuitenkin jo aiemmin erilaisissa yhteyksissä, mistä jokainen kerromme tässä omassa kirjoituksessamme.

Haluamme kiittää sinua sydämellisesti siitä työstä, jota olet tehnyt sosiaalihuollon hyväksi ja vaikutuksestasi meidän elämämme eri vaiheissa. Toivotamme sinulle antoisia ja onnellisia eläkepäiviä!

Tarja Oikarinen-Nybacka:

Alkuun tunnelmakuva 1980-luvulta: "Kaunis syksyinen päivä on kiertymässä ilta-päivään, aurinko kultaan ruskan värejä puissa, ilma on mukavan raikas. Lykkään hieman hikisenä pyörääni ylös yhtä Jyväskylän mäkeä, aurinko lämmittää ja vierelläni pyörää taluttaa sosiaalityön opintojen loppupuolella oleva tuutori Aila-Leena ja pari muuta 'keltanokkaa', juuri opintonsa Jyväskylän yliopistossa aloittanutta nuorta naista. Kuuntelemme tarkasti tuutorin ohjeita ja samassa hurautamme koko joukko mäen alas ja matka kohti Mattilanniemeä jatkuu, samoin jatkuu puhe – on sitten ylä- tai alamäki."

Tämä on ensimmäisiä muistojani Aiskista ja sosiaalityöstä – Seminaarimäki ja Mattilanniemi, yliopiston kirjasto tai ruokala – aina jossakin törmäiltiin. Aiskilla oli paljon mielipiteitä ja ohjeita, miten menetellä opintojen kanssa – silloin hän vielä puhui omien kokemustensa pohjalta. Muistan Aiskin suositelleen muun muassa gradun tekemistä valmiisiin aineistoihin pohjautuen, muu on niin vaivalloista.

Sitten Aiski siirtyi opiskelijajoukosta pois ja aloitti yliopistouran tieteen tekijänä ja opettajana. Me muut pyörän taluttajat jatkettiin opintomme loppuun ja lähdeittiin töihin eri puolille Suomea, sosiaalityöhön, hallintoon, kehittämistyöhön, kuka mihinkin. Vuodet kuluivat ja aina jostain huomasin Aiskin taas tutkineen ja kirjoitelleen jotain eri aiheista ja jatkaneen työtä yliopistoissa työskennellen.

Sitten valittiin sosiaalityön professoria omaan kotoisaan Chydeniukseen Kokkolaaan. Sinnehän tulikin valituksi tuttu tuutori vuosien takaa. Tiemme kohtasivat taas

vähän enemmän ja erilaisten hankkeiden, sosiaalityön opetuksen rahoituskuvioiden ja sosiaalityön alueohjausryhmän parissa sain mahdollisuuden työskennellä Aiskin kanssa yhdessä. Välillämme oli lämmin yhteys henkilöinä ja sopivasti kriittistä ”kyrääilyä” kuitenkin käytännön sosiaalityön toimintatapojen sekä tutkimuksen ja opetuksen näkemysten välillä.

Sosiaalityön valtion tutkimusrahoituksen avautuminen muutama vuosi sitten oli yhteinen ilonaihe. Sosiaalityö ja sosiaalihuolto tarvitsee paljon lisää tutkimustietoa. Erityisen ilahtunut olen ollut Aiskin Kokkolan ja Keski-Pohjanmaan vuosien aikana siitä, että Aiskista on tullut alueellemme yhteiskunnallinen vaikuttaja, keskustelija ja kannanottaja. On ollut todella sykähdyttävää, että työkaverit sotessa, myös lääketieteen edustajat ovat kiinnittäneet näihin avauksiin ja kannanottoihin huomiota. ”Taas teidän professori oli lehdessä”, kuului usein.

Yliopistokeskus, professori ja muut opettajat ovat nostaneet sosiaalityötä esille alueellamme merkittävästi. Täytyy myös mainita yhdessä ideoidut ja järjestetyt seminaarit, Yliopistokeskuksessa maakuntaseminaari keväällä ja Soitessa käytännön ja tutkimuksen vuoropuhelua edistävä seminaari syksyisin. Usein mukana on ollut myös paikallinen ammattikorkeakoulu Centria. Ajatuksena on ollut saada tietoa Chydeniuksessa toteutetusta tutkimustyöstä ja toisaalta antaa tutkijoille ja opettajille näkökulmia siihen todellisuuteen, jossa sosiaalityöntekijät työskentelevät, kertoa ilmiöistä, joiden keskellä ihmiset elävät. Kerran Aiski totesikin, että jo seminaarin suunnittelupalaveri antaa heille yliopistolla paljon ajateltavaa.

Alueemme sosiaalityöntekijäkoulutus on pitkälle nojannut Chydeniuksessa tehtyyn opetustyöhön. Aikaa on kulunut, mutta nykyään sosiaalityöntekijätilanne on alueellamme kohtalaisen hyvä. Joka kesä jännityksellä odotettiin ja odotetaan edelleen, ketkä pääsevät jatkamaan maisteriopintoihin. Pari kertaa järjestimme palaverinkin ja yritimme tuoda esiin paikallista tarvetta, kun Chydeniuksen opintokokonaisuus sai niin kovan valtakunnallisen suosion ja alueeltamme ei päästy kovin hyvin sisään pätevyuden tuoviin opintoihin. Meidät otettiin ystävällisesti vastaan ja meiltä kyseltiin, millaisia ominaisuuksia sosiaalityössä erityisesti tarvitaan. Itse valintoihin meillä ei kuitenkaan ollut mitään oikotietä, vaan opiskelemaan pääsi vain valtakunnalliset kriteerit täyttämällä, alueellisuudella ei voitu valintoja perustella.

Soten hallintorakenteiden muutokset heijastuvat kehittämistyöhön sekä opetukseen. Ne on tärkeätä huomioida ja vuosien aikana niistä on ollut hyvä keskustella Chydeniuksen väen kanssa Aiskin toimiessa veturina ja innostajana. Työryhmästä on kuvastunut tietynlainen kuiva huumori muun muassa professorin puheenvuorojen pituudesta.

Aiskilla on edelleen paljon asiaa ja aktiivisena henkilönä hän tekee monenlaisia huomioita elämästä ja sosiaalityöstä, täynnä elämäniloa. Pyöräily Jyväskylän katu- ja pitkin tai istuskelu yliopiston kirjaston kahvilassa on vain vaihtunut kokouksissa Teamsin takana istumiseen ja tapaamisiin erilaisissa opetus- ja kokoustiloissa. Keskellä on elämässä oma aikansa.

Tuija Tuorila:

Tutustuin ensin pieneen osaan julkiasujasi ja vasta sen jälkeen sinuun. Tein ensimmäistä pro gradu -työtäni ennen vuosituhatosen vaihdetta. Sen keskeisiä käsitteitä olivat osallistuminen, valtaistaminen ja valtaistuminen (empowerment), pitkäaikaistyöttömyys, välitason verkostot, sosiaalinen tuki ja kumppanuus. Empowerment-käsite oli tuolloin tuore, eikä osallisuuden käsite ollut vielä käytössä. Tutustuin työni käsitteisiin liittyvään kirjallisuuteen ja erityisesti vuonna 1994 julkaistuun selvitykseen sekä 1996 julkaistu kahden muun henkilön kanssa toimittamasi teoksen (Matthies 1994; Matthies 1996). Kuviosi markkinoiden, julkisen sektorin ja kotitalouksien väliin jäävästä alueesta, välitasosta, konkretisoi hyvin asiaa ja hyödynsin sitä omissa opinnoissani (Matthies 1994, 12). Vaikutit tuohon aikaan Magdeburgin yliopistossa sosiaalityön professorina.

2000-luvulla aloit kirjoittamaan Keskipohjanmaa-lehteen alikirjoituksia. Tunnistin sinut tietysti henkilöksi, jonka julkaisuihin olin aiemmin tutustunut. Luin jokaisen aliokirjoituksesi huolella ja välillä useampaankin kertaan. Iloni oli suuri, kun tulit Kokkolan yliopistokeskus Chydeniukseen sosiaalityön professoriksi.

1990- ja 2000- luvulla olemme työasioissa kohdanneet eri foorumeilla. Kohtaamisemme ovat liittyneet useimmiten sosiaalihuollon kehittämiseen ja yhteistyöhön, sosiaalityön opintoihin ja erilaisiin juhlatilaisuuksiin. On aina ollut ilo kohdata sinut. Olet osaava, vahva ja rohkea sosiaalityön ja heikoimmassa asemassa olevien puolestapuhuja!

Vuonna 2021 aloitin omat sosiaalityön maisteriopintoni Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa sinun ansiostasi. Olin aiemmin ajatellut, että en hakeudu sosiaalityön maisteriopintoihin, koska aiemman työkokemukseni perusteella kuvittelin tietäväni, mitä se työ voi olla. Eräässä SONet BOTNIA:n Keski-Pohjanmaan alueohjausryhmän kokouksessa 2020-luvun vaihteessa puhuit kuitenkin niin mielenkiintoisesti sosiaalityön maisteriopintojen uudistuneesta opinto-ohjelmasta, että kävin katsomassa sen. Ja, sehän olikin tosi mielenkiintoinen! Hakeuduin sosiaalityön maisteriopiskelijaksi sinun ansiostasi.

Marja Paananen ja Johanna Alatalo:

Terveiset ensimmäisiltä sosiaalityön maistereilta! Aloitimme sosiaalityön perusopinnot vuonna 2002 yhdessä reilun sadan muun opiskelijan kanssa silloiselta Chydenius Instituutissa vuonna 2002. Tuolloin Kokkolassa oli mahdollista opiskella sosiaalityötä vain avoimessa yliopistossa. Päätoimiseksi opiskelijaksi täytyi hakea muualle. Vuonna 2006 Kokkolassa käynnistyi sosiaalityön maisteriopinnot ja sosiaalityön professori Aila-Leena Matthies aloitti työnsä. Haimme ja pääsimme opiskelemaan sosiaalityötä ensimmäisessä Kokkolassa aloittaneessa ryhmässä.

Aila-Leenan johdolla aloitimme maisterivaiheen opintomme ja gradumme työstämisen. Hän halusi kuulla ajatuksiamme ja mielipiteitämme ja suhtautui meihin opiskelijoihin arvostaen. Opintojemme aikana ja niiden jälkeenkin hän innosti, työnsi, rohkaisi ja kannusti meitä ylittämään omia rajojamme ja uskomaan omiin kykyihimme. Olimme Aila-Leenan kannustamina areenoilla, joihin emme olisi ilman häntä uskaltaneet astua. Valmistuimme ensimmäisinä sosiaalityön maistereina lop-

puvuodesta 2007. Valmistumisemme jälkeen yhteistyö Yliopistokeskuksen sosiaalityön yksikön kanssa on ollut monipuolista ja tiivistä. Aila-Leena on ollut aktiivinen sosiaalityön tutkimuksen ja käytännön yhteistyön edistämässä monin eri tavoin. Aila-Leena on osallistunut rohkeasti yhteiskunnalliseen keskusteluun ja pitänyt sosiaalityön ja sosiaalityön asiakkaiden näkökulmaa esillä. Teoksen lopussa olevan laulun sanoissa Marja kokoaa yhteen tutkimusyhteistyön tarinaa.

Kirjallisuus

- Aikuissosiaalityön menetelmien vaikuttavuus - Tutkimusportaali - Converis - Jyväskylän yliopisto (jyu.fi)
- Hyvät käytänteet: työkaluja osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemiseen - Tutkimusportaali - Converis - Jyväskylän yliopisto (jyu.fi)
- Matthies, Aila-Leena (1994). Kansalaistoiminnan resurssit: Saksalaisen tutkimuksen näkökulma. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 1994:8. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Matthies, Aila-Leena (1996). Hyvinvoinnin sekatalous ja suomalaiset välittävät organisaatiot. Teoksessa Aila-Leena Matthies & Ulla Kotakari & Marianne Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Jyväskylä: Vastapaino, 11-29.
- Monitoimijainen rakenteellisen sosiaalityön toimintamalli tulevaisuuden sosiaali- ja terveystalouksissa - Tutkimusportaali - Converis - Jyväskylän yliopisto (jyu.fi)
- Taloudellinen toimintakyky ja sosiaalinen osallisuus - Tutkimusportaali - Converis - Jyväskylän yliopisto(jyu.fi)

KANNOSTA KIRVEEN KAUTTA KOHTAAMISIIN

Sirpa Nevasaari

Mikä ihmeen kansalaistoiminnan keskus ja sen kehittäminen? Kun tuoreena vas-tavalmistuneena sosionomina hain Kosti ry:n Kansalaistoiminnan tiedonkeskus-hankkeen (Kanto-hanke) hanketyöntekijäksi, moni termi ja käsitys etsivät vielä paikkaansa. Näin siitä huolimatta, että olin toiminut jo joitakin vuosia oman kylän kylätoimintaa kehittämässä. Sosiaali- ja terveystieteiden oli opinnoista tuttua, mutta sy-vällisempi ymmärrys siitä, miten se linkittyi kansalaistoimintaan ja järjestötoimin-taan, oli vielä muotoutumassa.

Oli maaliskuu ja vuosi 2009. Vielä mahdollisena uutena yhdistyksen työntekijänä osallistuin Kosti ry:n toimitilojen avajaisiin Mäntyristissä, jonka tilojen käytöstä yh-distys oli tehnyt yhteistyösopimuksen Kokkolan suomalaisen seurakunnan kanssa. Kuuntelin vaikuttuneena sosiaalitoiminnan professori Aila-Leena Matthiesin avajaispu-heenvuoroa. Aila-Leena, tai Aiski kuten häntä myöhemmin saimme kutsua, kertoi kokemuksistaan Saksasta, jossa hän oli ollut kehittämässä toiminnallista kansalais-toiminnan keskusta. Aila-Leenan kertomus inspiroi minua suuresti. Mielikuvituk-sessani aloin rakentamaan kuvaa suuresta keskuksista, jossa erilaiset yhdistykset toteuttivat omaa toimintaansa ja kokoavat alueen asukkaita mukaan ryhmiin ja ta-pahtumiin. Ensimmäinen visioini kansalaistoiminnan keskuksista syntyi tämän pu-heenvuoron vaikutuksesta.

Myöhemmin uuden työni myötä pääsin osallistumaan KAMPA-hankkeen eri vai-heisiin yhdistyksemme perustajajäsenen ja Keskipohjalaiset Kylät ry:ssä kyläasia-miehenä toimivan Esa Erkkilän kanssa. Hanketta toteuttivat Aiskin johdolla Mari Kattilakoski ja Niina Rantamäki, joka Kostin perustajajäsenenä on alusta saakka ol-lut tärkeässä roolissa yliopistokeskus Chydeniuksen kanssa tehtävässä yhteistyössä. Yhteinen huoli hyvinvointipalveluiden loitonemisesta maaseutualueilta sekä tarve vahvistaa kansalaisosallistumista ja yhteisöllisyyttä tukemaan maaseudun ihmisten elämää, kokosivat meidät yhteisiin pöytiin etsimään ratkaisuja ja suunnittelemaan toimenpiteitä. Esimerkki tosi toimista oli se, kun Aila-Leena jakoi KAMPA-hank-keen esitteitä Kokkolan maatalousmessuilla vuonna 2009. Ymmärrys kansalaistoi-minnan eri muodoista ja sen merkityksestä alueen ihmisille, kunnille ja maakun-nalle laajemmassa yhteiskunnallisessa kuvassa, sai tutkimuksen kautta yhä uusia merkityksiä. Nämä vahvistivat ja laajensivat ymmärrystä kansalaistoiminnan kes-kuksen tärkeydestä osana monialaista toimintaympäristöä. Sote-uudistus vasta siin-si aavistuksena tulevissa vuosissa.

Kului reilu 1,5 vuotta. Toimisto- ja kokoontumistilan käsittävä, Kanto-keskukseksi hankkeen mukaan nimetty, toiminta muutti uusiin laajempiin tiloihin Kokkolan keskustaan ”Antinkadulle”. Kolme toimistohuonetta, kansalaisten olohuone sekä kokoustila keittiöineen loivat keskuksen tunnelmaa ja mahdollistivat monipuoli-semman toiminnan aloittamisen. Keskuksen avajaisia vietimme toukokuussa 2011.

Aiski kutsuttiin tilaisuuteen kunniavieraaksi ja toiminnan kummiksi sekä tässä roolissa avaamaan uusi kansalaistoiminnan keskus, joka alueen klubihistoriaa sivuten sai nimen "Yhteisöklubi SILTA". Oven eteen oli viritetty punainen nauha, mutta perinteisten saksien sijaan yhdistyksen puheenjohtaja Esa ojensikin Aiskille käteen palokirveen, jotta toiminnan perusteet saataisiin raivattua turvallisiksi. Aiski ei tästä hämmentänyt, vaan tarttui painavaan palokirveeseen, jolla muutaman iskun jälkeen leikkasi nauhan ja julisti Yhteisöklubi Sillan avatuksi.

Vuosien kuluttua saadessani kutsun juhlimaan Aiskin 60-vuotissyntymäpäivää paketoitiin lahjapakettiin paljon pienemmän kirveen. Leikillisesti kerroin sen sopivan jopa naisen käsilaukkuun. Kirves oli muisto avajaisista ja samalla se symbolisesti viittasi sote-uudistuksen kiemuraisiin vaiheisiin, joissa sosiaaliala oli jäänyt terveysalan varjoon, ja järjestöyhteistyön edistäminen kokenut suuria haasteita. Onnitellesani totesin pilke silmäkulmassa: "Välillä ois kirveelle ollut tarvetta".

Kansalaistoiminnan keskuksena SILTA yhteisöklubi on muotoutunut Keski-Pohjanmaan järjestöpohjaa tukevaksi. Saman katon alle ei – ainakaan vielä – ole saatu koottua alueen järjestöjä, vaan yli 80 jäsenyhdistyksen edustajat ja jäsenet toteuttavat keskuksessa omaa toimintaansa hallinnosta vertaisryhmiin ja erilaisiin tapahtumiin. Mielikuvani suuresta rakennuksesta, joka laaja-alaisesti kokoaa kansalais-toimintaa yhteen, ei siis ole vielä toteutunut. Toiminnallisesti Silta on kuitenkin suurempi. Päivät täyttyvät jäsenyhdistysten toiminnasta, verkostotoiminnasta, yhteistyöllä toteutetuista matalan kynnyksen ryhmistä ja omista ryhmistä sekä koulu- tuksista ja erilaisista tapahtumista. Uuden ulottuvuuden sekä maakunnallisen että valtakunnallisen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen on tuonut verkossa tapahtuva toiminta. Yhteisöklubi Sillan sielu on sen seinää paljon suurempi.

Lämmin kiitos Aiskille Yhteisöklubi Sillan kehittämiseen saamastamme tuesta, verkostoihin ohjaamisesta ja mukaan ottamisesta sekä erityisesti uskon luomisesta toimintaa aloittaessamme. Kun toiminnalle on luotu vahvat juuret ja sitä on alussa ravittu oikein, on turvallista huojua välillä kovassakin tuulessa. Kirvestä tarvitaan vain ajoittaiseen karsimiseen, jota kasvu vahvistuu.

KIRJE PROFESSORI AILA-LEENA MATTHIESILLE

Arto Rautajoki

Kiitos Sinulle pitkäaikaisesta yhteistyöstä sosiaalityön ja sosiaalialan opetuksessa, tutkimuksessa ja kehittämistyössä innostavana, osaavana ja arvostettuna yhteistyökumppaninamme. Sosiaalityön professorina ja yksikön johtajana Jyväskylän yliopiston Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa, sosiaalitieteiden yksikössä olet ollut pitkään mukana myös sosiaalialan osaamiskeskustoiminnassa, verkostoyhteistyössä eri alueellisten, valtakunnallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Yhteisiin kehittämis- ja tutkimushankkeisiin ja koulutuksiin olet tuonut laaja-alaisen ja aina käytäntöön kiinnittyvän osaamisesi vuosikymmenien ajan. Olet paitsi luotettava ja asioihin syvällisesti paneutuva alueellinen yhteistyökumppani, myös arvostettu valtakunnallinen vaikuttaja. Kanssasi on miellyttävää tehdä yhteistyötä.

Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskuksen johtoryhmän jäsenenä, pysyvänä asiantuntijana ja Keski-Pohjanmaan alueellisen ohjausryhmän jäsenenä olet ollut aina sosiaalityön ja sosiaalialan käytäntöjä uudistava. Olet merkittävällä tavalla vahvistanut ja tukenut sosiaalityön asiantuntijuutta SONet BOTNIAn toiminnassa.

Olet tuonut esiin ja hakenut myös vaihtoehtoisia sosiaalityön lähestymistapoja, kriittisiäkin. Näkemyksilläsi ja toiminnallasi olet uudistanut kanssamme ruohonjuuritason sosiaalihuollon ja sosiaalityön työkäytäntöjä kunnissa ja pohjalaismaakunnissa, viimeksi hyvinvointialueilla sosiaalityön VTR-hankkeissa. Kansalaisyhteiskunnan kehittäminen on ollut aina lähellä sydäntäsi. Asiakas- ja kuntalaislähtöiset, vaikuttavat palvelut, osallisuus ja rakenteellisen sosiaalityön kautta vaikuttaminen.

Jotkut meistä muistavat Sinut jo opiskeluaajoista lähtien innostavana ja helposti lähestyttävänä opettajana ja ohjaajana sekä tutkijana, jonka ideat kiinnittyivät aina käytäntöön. Olemme oppineet tuntemaan Sinut vahvana aikuissosiaalityön tutkijana, mutta myös sosiaalityön tieteenalan ja hyvinvointipalvelujen merkittävänä uudistajana. Ekososiaalisesti kestävä siirtymä on ollut erityinen kiinnostuksen kohdeksi.

Olet ollut jo opiskeluaajoista alkaen rohkea uudistaja, lähellä ruohonjuuritasoa ja sieltä käsin toimiva, kansainvälisiä tuulahduksia toimintaamme avaava. Mutta viitekehyses on aina ollut laaja-alaisempi –niin käytännössä kuin teoriassakin, kuten olemme huomanneet. Asioihin syvällisesti perehtyvänä ja aidosti sosiaalityön kysymyksistä kiinnostuneena olet ollut jäsentämässä pohjalaismaakuntien alueellisen näkökulman merkitystä ja ratkaisujen etsimistä alueilla ja niiden näkemyksistä. Monet tohtoriopiskelijat ovat saaneet opinnoissaan olla turvallisessa ja kannustavassa ohjauksessasi.

Olet myös raivannut tietä tämäntyyppiselle kansalais- ja aluelähtöisten käytäntöjen genrelle, tutkimukselle ja tekemiselle – siinä myös jatkuvasti uudistuen ja uudis-

taen. Olet rakentanut monipuolisesti sosiaalityön teoriaa ja viitekehystä. Olet myös olemuksellasi ja tekemiselläsi rohkaissut ja kannustanut meitä muita työmme kaikkein vaikeimpinakin hetkinä. Olet ollut kaikin puolin hyvä, meille niin rakas ja helposti lähestyttävä yhteistyökumppani. Onnellista jatkoa uuteen elämänvaiheeseesi.

**AILA-LEENA
JA VUOSIKYMMENTEN
(YHTEISTYÖ)KUMPPANUUS**

MAKING NEW LOCAL POLICIES FOR ECOSOCIAL COMMUNITY WORK AND LIFE

A Nordic perspective from community work

Päivi Turunen

Both community work and ecosocial work comprise alternatives to traditional social work with individuals and families, having historical and current connections in community and environmental approaches. In this essay, I will highlight connections between community work and ecosocial work, but also discuss some distinctions from a Nordic community work perspective. Social work in general is challenged by an ongoing glocal transformation, where global and local factors and processes interact, calling for new local policies that incorporate planetary wellbeing within sustainable development.

Alternative community-orientated approaches in social work

The Nordic Conference of Schools of Social Work (Socialhögskolekonferensen) in Tampere in 1989 had the theme 'Social work and research' (Socialt arbete och forskning) (Mäntysaari 1990). This conference brought us, Aila-Leena and I, together in our professional and private lives. This Nordic conference dates from the 1960s and is today called the NASSW/FORSA-conference, a cooperation between members of The Nordic Association of Schools of Social Work and the Association for Social Work Research. Kapinasta muutoksen malliksi (From revolt to a model of change) by Matthies (1990) dealt with alternative social work in Finland, while Sundh & Turunen (1992) edited a book Social mobilisering. Om samhällsarbete i Sverige (Social mobilization. About community work in Sweden). Aila-Leena's thesis Epävirallisen sektorin ja hyvinvointien suhteiden tarkastelua (The informal sector and the welfare state) was published in beginning of 1990s (Matthies 1994), and my thesis Samhällsarbete i Norden: Diskurser och praktiker i omvandling (Community Work in Scandinavia: Discourses and Practices in transformation) ten years later (Turunen 2004). Both approaches refer to the history of community- and environmental-orientated approaches in social work at the end of the 19th century (Matthies, Närhi & Ward 2001; Turunen 2004).

In 1996, I was invited by Aila-Leena to be part of the application to a European research study which became titled Making New Local Policies against Social Exclusion in European Cities: Ecosocial Approach and Social Impact Assessment in Social Work and received EU financing through the TSER (the Targeted Socioeconomic Research Project). The project resulted in four main publications: a description of the comparative starting situation (Turunen 1999), the presentation of the research project in the European Journal of Social Work (Matthies et al.,

2000), a book on three types of action research projects in a book *Social Exclusion to Participation* (Matthies, Järvelä & Ward 2000), and the final results were presented in the *Eco-social Approach in Social Work* (Matthies, Närhi & Ward 2001). After this joint-research, our professional lives took specific paths, Aila-Leena became a professor of social work in Germany and continued to develop ecosocial work, and I became a doctor of social work in Sweden, where I have devoted my professional life to community work in the Nordic countries (e.g. Turunen 1990, 2004, 2009, 2013, 2017, 2020) and together with colleagues (teachers, researchers and practitioners), e.g. Sundh & Turunen (1992/2000), Lundgren Stenbom & Turunen (2018), Sjöberg & Turunen (2018, 2022), Midtgård & Turunen (2022), and Chang et al. (2022). My research orientation is practice research, focused on the history of community work and its methods as well as its practices.

In community work, there are historical traditions from community development and community organization to more radical action-orientated directions, such as social action, collective empowerment, green community work, and feminist community work (Popple 2015; Sjöberg & Turunen 2018, 2022). Community development is a widespread concept used across the world and community organization has its heritage in the North American context. In the Nordic countries, community work became an alternative in social work during the 1960s and 1970s but lost its position gradually from the 1980s through the 1990s, when the neoliberal forces started to change even Nordic welfare states, regardless of more structural, preventive and community orientated social laws in these countries (Hutchinson 2009; Sjöberg & Turunen 2022; Turunen 2004, 2009, 2020). The concept of community work was launched in Britain and discussed within the United Nations in the 1950s (UN 1958, Turunen, 2004), while the concept of ecosocial work is of a later date, even if connections can be traced back to social work at the end of the 19th century. Aila-Leena started to discuss alternative social work in terms of ecosocial work in the 1980s, but it was around 2000 when the ecosocial concept became introduced to European social work (Matthies et al. 2000) and further discussed through similar concepts (Chang et al. 2022; McKinnon & Alston, 2016; Rambaree et al. 2019; Forde et al. 2024). In the Nordic countries, it is still difficult to find concrete examples of practices that are explicitly called community work or ecosocial work in public, private or civic sectors. Even if ecosocial work has tried to build bridges between casework and community work by emphasizing the point of “person in environment”, the environmental community approaches are rare in Nordic social work. Promoters of community work do not deny the importance of the individual, even if the emphasis has been placed on social work on the mezzo-level between individuals and society or the macro-level (Popple 2015; Sundh & Turunen 1992; Sjöberg & Turunen 2022). However, both approaches emphasise the significance of the social and built environments, even if ecosocial work has discussed them more theoretically.

In my understanding, community work has been a practice that seeks theory, while ecosocial work is a theory that still seeks practice. In general, social terms and concepts are intentional and contested, they are not as static as the natural scientific ones. In ecosocial work, the intentions are more explicitly expressed towards a combination of social and ecological perspectives, highlighting the Anthropocene

exploitation of nature. In community work, the criticism has traditionally been focused on the capitalistic exploitation of human beings. In practice, the intentions of community work are open, depending on the needs and problems of local people in each context. The goals can be ecosocial, but also more precisely that of fighting against poverty, inequality, oppression, segregation, bad living conditions, service, housing, and infrastructure, as well as environmental problems, etc. (Ågotnes & Larsen 2022; Sjöberg & Turunen 2022; Lundgren et al. 1978; Turunen 2004). The goals in community work have altered depending on the time, place and space (Lienard 2022; Turunen 2004, 2009, 2017). Environmental perspectives have expanded from poor slums at the end of the 19th century towards social sustainability goals of today, where planetary perspectives on health and wellbeing as well as nature have become crucial goals and discourses (Anto et al. 2021; Barthel et al. 2022; Forde et al. 2024; Stamm et al. 2023). The common good is no longer only a human issue. The goal of wellbeing has expanded towards the concept of planetary wellbeing, meaning “the highest attainable standard of wellbeing for human and non-human beings and their social and natural systems” (Anto et al 2021, p. 2). The planetary perspective is nowadays included in both ecosocial work and community work, so what is the difference between them?

Local policies towards planetary wellbeing?

Both community work and ecosocial work are community-orientated approaches, where the perspective, goals, and methods can coincide. The distinction I will make is that community work has had a broad method arsenal for social development and change since the end of 19th century. The traditional approaches and methods of community work have a long history and comprise locality development, social planning, and social action (Rothman 1995; Sjöberg & Turunen 2022; Turunen 2004). After the 1960s, dialogical, participatory, structural, and systemic methods have increased for promoting social development and change in social, economic, and environmental respects (Holman, Devade & Cady 2007; Midtgård & Turunen 2022; Turunen 2013; Turunen & Midtgård, in press). Regardless of the focus on methods, community work is not a technology; the methods encompass history, theoretical knowledge base, critical thinking and ethical reflection (Banks et al. 2023; Ledwith 2016; Midtgård & Turunen 2022; Popple 2015; Sjöberg & Turunen 2018, 2022, Turunen 2004).

Finally, what do local policies mean in community work and ecosocial work? The starting point is the local perspective on problems, needs, and wishes, where global and local perspectives interact in everyday life. In community work, the most crucial goal is to work in people’s everyday environment and life, in cooperation with local people, stakeholders, associations, and networks. You can’t make community work or ecosocial work without local anchorage and critical reflections. Indeed, today’s community work is not as radical and confrontative as it was during the 1970s (Lienard 2021; Turunen 2004, 2009). The initiatives can be taken by a public authority or local actors in civic society, starting community policies and centres, employing common activities such as meetings, discussions, gardening, making food, theatre, sports tournaments, or participative research. Crucial for community work and local

policies of any kind are policies where the group of people is not only a group in themselves but a group for themselves (Ronnby 1992; Midtgård & Turunen 2022; Turunen & Midtgård, in press).

Both community work and ecosocial work aim to change systems and empower people for better living conditions and lives. Since the 1990s, a great change has transformed not only the Nordic welfare states but also the whole planet through globalization, neoliberalism, pandemics, climate changes, and wars, posing a challenge not just for ecosocial work or community work, but for all of humanity. Regardless of this, community work and ecosocial work are criticised for being of relevance to only a minority of social workers. However, even the Nordic social workers of today must respond to the consequences of social, natural and planetary catastrophes. The question is whether they should also incorporate preventive and proactive manners for ecosocial work utilizing community work methods, for example, in the form of “Ecosocial community work.” (Chang et al. in press).

Challenges for life

Aila-Leena, you have combined teaching, research, and practice in several manners, being a pioneer of ecosocial work, as this book shows, but for me, you are also a friend who has a big heart, not only for ecosocial work but for both humanity and the nature. You have a fantastic sense of humor, creativity and energy. You have not conserved your energy and, in fact, pushed yourself to the limit of exhaustion. Sometimes I have wondered if you live as you teach about ecosocial work and sustainability, concerning yourself.

However, I am proud to have been asked to work with you and your colleagues for ecosocial work already in 1996. Additionally, you have always shown respect for community work and for me as a researcher on it. In discussing further local policies for ecosocial community work for the sake of planetary wellbeing (ct. Anto et al. 2021; Barthel et al. 2022; Chang et al. 2022; Forde et al. 2024; Stamm et al. 2023) I will call to mind the ethical aspect of life policies of Giddens (1991), and Smith’s specific interest in researching everyday life from the genus-perspective (1987) as well as the ethical aspects of community work by Banks et al. (2023).

There is much to do for a combination of ecosocial work and community work in social work practice and research as well as in education. Ecosocial community work comprises not only academic aspects but also our lives on our planet, where planetary wellbeing is becoming a crucial part of ensuring our future. The discussion has already started. Now it is time to act and make it happen – glocally.

References

- Ågotnes, G., & Larsen, A. K. (Eds.) (2022). *Kollektiv mobilisering: Samfunnsarbeid i teori og praksis* [Collective mobilisation. Community work in theory and practice]. Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.168>
- Antó, J. M., Martí, J. L., Casals, J., Bou-Habib, P., Casal, P., Fleurbaey, M., Frumkin, H., Jiménez-Morales, M., Jordana, J., Lancelotti, C., Llavador, H., Mélon, L.,

- Solé, R., Subirada, F., & Williams, A. (2021). The planetary wellbeing initiative: Pursuing the sustainable development goals in higher education. *Sustainability* (Switzerland), 13(6), Article 3372. <https://doi.org/10.3390/su13063372>
- Banks, S., Shevellar, L., & Narayanan, P. (2023). Ethical issues in community development: setting the scene. *Community Development Journal*, 58(1), 1–18, <https://doi.org/10.1093/cdj/bsac043>
- Barthel, S., Colding, J., Hiswåls, A-S., Thalén, P. & Turunen, P. (2021). Urban green commons for socially sustainable cities and communities. *Nordic Social Work Research*, 12(2), 310–322. doi: 10.1080/2156857x.2021.1947876
- Chang, E., Sjöberg, S., Turunen, P. & Rambaree, K. (2022). Youth Empowerment for Sustainable Development: Exploring Ecosocial Work Discourses. *Sustainability* 2022, 14(6), 3426; <https://doi.org/10.3390/su14063426>
- Chang, E., Sjöberg, S., Turunen, P. & Rambaree, K. (to be published). A call for ecosocial community work: Challenges and possibilities for ecosocial work in local neighbourhoods in Sweden.
- Chang, E., Turunen, P., Sjöberg, S., Rambaree, K. (in press). Youth Perspectives on Health, Wellbeing, and Sustainable Development: A Photovoice Study.
- Forde, C., Satu Ranta-Tyrkkö, S., Lievens, P., Rambaree, K., Belchior-Rocha, H. (Eds.) (2024). *Teaching and Learning Ecosocial work. Concepts, Methods and Practice*. Springer. <https://doi.org/10.4324/9781003334002>
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Polity Press.
- Holman, P., Devane, T., & Cady, S. (2007). *The Change Handbook: The Definitive Resource on Today's Best Methods for Engaging Whole Systems*. Berrett-Koehler Publishers.
- Hutchinson, G. S. (2009/2015). *Community Work in the Nordic Countries: New Trends*. University Press.
- Ledwith, M. (2016). *Community Development in Action: Putting Freire into Practice*. Policy Press.
- Lienard, L. (2022). The changing face of community work: From radicalism to networking. A European perspective. *Journal of Social Work Practice*, 36(4), 415–426. <https://doi.org/10.1080/02650533.2022.21242>
- Lundgren K.-E., Mattsson H., Ronnby, A., & Stridsman, K. & Wahlberg, S. (1978). Samförstånd eller konflikt? Om samhällsarbete inom socialvården [Consensus or conflict? About community work in social services]. Socialstyrelsen & Liber Förlag.
- Lundgren Stenbom, E. & Turunen, P. (2018). Community art with young people in a divided residential area in Sweden – the emergence of Art-PIMPA. *Community Development Journal*, Volume 53 (3), pp. 446–464, <https://doi.org/10.1093/cdj/bsy020>
- Mäntysaari, M. (Ed.). (1990). *Forskning och socialt arbete [Research and Social Work]*. Rapport från Nordiska Socialhögskolekonferensen den 14.-18.8. 1989 i Tammerfors. Institutionen för social politik, Tammerfors universitet.
- Matthies, A.-L. (1994). Epävirallisen sektorin ja hyvinvointivaltion suhteiden tarkastelua [The informal sector and the Welfare state], *Jyväskylän tutkimus Education Psychology and Social research* 110.

- Matthies, A.-L., Turunen, P., Albers, S., Boeck, T., & Närhi, K. (2000). An eco-social approach to tackling social exclusion in European cities: a new comparative research project in progress. *European Journal of Social Work*, 3(1), 43–52. <https://doi.org/10.1080/714052811>
- Matthies, A.-L. (1990) Kapinasta muutoksen malliksi. Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa [From Revolt to Model of Change]. Hanki ja jää.
- Matthies, A.-L., Närhi, K. & Ward, D. (Eds.) (2001). *The Eco-social Approach in Social Work*. Sophi, Jyväskylä University Printing House.
- Matthies, A.-L., Järvelä, M. & Ward, D. (Eds.) (2000) *From Social Exclusion to Participation. Exploration across Three European Cities. Action Research in Community Work*. Jyväskylä University, Department of Social Sciences and Philosophy, Working Papers no 106.
- McKinnon, J. & Alston, M. (Eds.) (2016). *Ecological Social Work. Towards Sustainability*. Palgrave.
- Midtgård, I. H., & Turunen, P. (2022). Metodar for kollektiv mobilisering i samfunnsarbeid i Noreg og Sverige [Methods for collective mobilisation in community work in Norway and Sweden]. In G. Ågotnes & A. K. Larsen (Eds.), *Kollektiv mobilisering: Samfunnsarbeid i teori og praksis* (pp. 141–167). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.168.ch6>
- Närhi, K. & Matthies A.-L. (2018). The ecosocial approach in social work as a framework for structural social work, *International Social Work* 61(4), pp. 490–502, doi.org/10.1177/0020872816644663
- Popple, K. (2015). *Analysing Community Work: Theory and Practice*. Open University Press.
- Rambaree, K., Powers, M. C. F, Smith. (2019). Ecosocial work and social change in community practice. *Journal of Community Practice*, pp. 205–2012. <https://doi.org/10.1080/10705422.2019.1660516>.
- Ronby, A. (1992). Grupporganisering för handling [Group organisation for action]. In K. Sundh & P. Turunen (Eds.). *Social mobilisering. Om samhällsarbete i Sverige* (pp. 48–84). Publica.
- Rothman, J. (1995). Approaches to community intervention. In J. Rothman, J. L. Erlich, & J. E. Tropman (Eds.), *Strategies of Community Intervention* (pp. 26–63). F. E. Peacock Publishers.
- Sjöberg, S., & Turunen, P. (2022). Community work in Nordic welfare states in transformation: Directions, conditions and dilemmas [Editorial]. *Nordic Social Work Research*, 22(12), 209–216. <https://doi.org/https://www.tandfonline.com/toc/rnsw20/current>
- Sjöberg, S., & Turunen, P. (Eds.). (2018). *Samhällsarbete: aktörer, arenor och perspektiv [Community work: Actors, arenas and perspectives]*. Studentlitteratur.
- Smith, D. E. (1987). *The Everyday World As Problematic. A Feminist Sociology*. Northeastern University Press.
- Stamm, I., Ranta-Tyrkkö, S., Matthies, A.-L., Närhi, K. (2023). The Ecosocial Paradigm in Social Work. Striving for planetary well-being. In M. Elo, J. Hytönen, S. Karkulehto, T. Kortetmäki, J. S. Kotiaho, M. Puurtinen & M. Salo, *Interdisciplinary Perspectives on Planetary Well-Being* (177–188). Routledge.

- Sundh, K., & Turunen, P. (Eds). (1992). *Social mobilisering: Om samhällsarbete i Sverige*. Stockholm: Publica.
- Turunen, P. & Midtgård, I-H. (to be published). *Methods for collective mobilisation in community work in Norway and Sweden – a comparative perspective*.
- Turunen, P. (1990). Svårigheten att legitimera ett nytt arbets- och forskningsfält i strukturiinriktat socialt arbete [The challenging task to start a new field of work and practice within structural social work]. In M. Mäntysaari, M. (Ed). (1990). *Forskning och socialt arbete [Research and Social Work]*. Rapport från Nordiska Socialhögskolekonferensen den 14.-18.8. 1989 i Tammerfors (pp. 35-42). Institutionen för social politik, Tammerfors universitet.
- Turunen, P. (1999). *Setting the Context : Comparison of the Three Starting Situations of the TSEER-project "Making New Local Policies Against Social Exclusion in European Cities"*. Fachhochschule Magdeburg.
- Turunen, P. (2004). *Samhällsarbete i Norden: Diskurser och praktiker i omvandling. [Community work in the Scandinavia: Discourses and practices in transformation]*. [Doctoral dissertation, Växjö University]. Växjö University Press. Retrieved June 11, 2024, from <http://www.diva-portal.se/smash/record.jsf?pid=diva2%3A206461>
- Turunen, P. (2009). *Nordic community work in transition: A change toward diversity and reflexivity*. In G. Hutchinson (Ed.), *Community Work in the Nordic Countries: New Trends* (pp. 38–63). Universitetsforlaget.
- Turunen, P. (2013). *Deltagardemokratiska och systemiska metoder för komplexa samhällsfrågor och samhälls-entreprenörskap: Ett komparativt perspektiv. [Participatory and systemic approaches to complex societal issues and social entrepreneurship: A comparative perspective]*. University of Gothenburg, Department of Sociology and Work Science, Working Papers. <http://hdl.handle.net/2077/34039>
- Turunen, P. (2017). *Community work as a socio-spatial response to the challenge of glocal segregation and vulnerability*. In M. Livholts & L. Bryan, *Social work in a glocalised world* (s. 169–185). Routledge.
- Turunen, P. (2020). *Empowering community work in elastic-reflexive transformation. Nordic perspective from Sweden*. *ERIS Journal – Summer 2020*, 20(4), 116–130.
- United Nations (UN). (1958). *Training for social work. Third International Survey*. Accessed First of October 2024, <https://digitallibrary.un.org/record/795049?v=pdf>

AISKI ON SOSIAALITYÖN PUBLIC INTELLECTUAL

Anna Metteri

Ensimmäinen muistoni Aiskin kasvokkaisesta tapaamisesta on siltä ajalta, kun vietin vuoden 1992 Sosiaalityöntekijät ry:n nimittämänä supersossuna eli vuoden sosiaalityöntekijänä. Tuo palkinto oli huumoripitoinen, mutta samalla äärimmäisen asiapitoinen juttu. Siihen aikaan oli vielä ammattiliiton jäsenistössä huumorintajua, eikä pelätty näyttää sitä julkisesti. En muista, kutsuiko Aiski minut vai halusinko minä itse mennä tapaamaan häntä erityisesti sen takia, että hänen kirjansa ja tekstinsä innostivat minua, ja tunsin niissä jotakin samanlaisuutta tai semmoista suuntaa, johonka itsekin halusin edetä. En muista yhtään, miten yhteydenotto tapahtui, ehkä soitin Aiskille, mutta kuitenkin löysin itseni sitten Jyväskylästä Aiskin kotoa, ja keskustelimme asioista. Todennäköisesti, minä olin tapaamisen aloitteentekijä, koska supersossun rooliini kuului aktiivisuus. En muista tarkemmin keskustelumme asiasisältöjä muuta kuin sen, että opin myös tuntemaan Aiskia ja hänen silloista elämäänsä kahdessa maassa. Joka tapauksessa tapaaminen oli mukava ja vahvasti omaa identiteettiäni. Omassa toiminnassani kyseinen aika oli rohkeaa ja vauhdikasta, myös julkisuudessa, huumorintajuista ja optimistista. Minulla oli kova halu vaikuttaa asioihin nimenomaan sosiaalityön käytäntöyhteistyössä, olinhan työskennellyt edeltävät 10 vuotta sosiaalityöntekijänä psykiatrian kriisityössä ja työkyvyn arviointityössä, josta sitten käsite kohtuuton tapaus tulikin tutkimusaiheekseni ja hyvin paljon myöhemmin tehdyn väitöskirjani otsikoksi.

Kun mietin, mikä veti minua Aiskin tykö 32 vuotta sitten, ajattelen että se oli juuri Aiskin maanläheisyys ja rohkeus, uusien näkökulmien esittäminen sosiaalityön keskusteluun ja vaikuttamisen halu. Aiskin toiminta oli ammatillisten arvojen ja näkemysten aktiivista viemistä käytäntöön ja sosiaalityön ajatteluun - voisi ehkä sanoa radikaalilla tavalla, rohkealla tavalla. Se oli uudenlainen ajattelu, byrokraatiaa laajempi ajattelutapa ja yhteisöllinen näkökulma. Tein 1990-luvulla yliopiston piiriin siirryttyäni paljon yhteistyötä psykiatri Pertti Hämäläisen kanssa, joka toimi opettajana Tampereen yliopiston lääketieteellisessä tiedekunnassa ja myöhemmin psykiatrina TAYSin psykiatrian yksikössä Pitkämäen sairaalassa. Teimme Pertin kanssa opetus- ja tutkimusyhteistyötä, ja Pertti arvosti ehdoitta ajatuksia, joita Aiski oli kirjoissaan siihen mennessä esittänyt. Aiskin ajattelutapaan sisältyi ympäristönäkökulma ja yhteisöllinen ymmärrys, ei-byrokraattinen lähestymistapa sosiaalityön asioihin. Muistan, että Aiski oli kirjojensa kautta usein keskustelussamme mukana.

Työelämäni vauhtivuosina Aiski pysyi aina jonkinlaisen tuntuman päässä. Hänellä on myös ilmeisen hyvä kyky houkuttaa ihmisiä kaikenlaisiin tehtäviin. Hän esimerkiksi houkutteli minut väitöskirjani valmistumisen jälkeen pitämään puheenvuoron Chydenius -instituutin järjestämässä alueellisessa koulutuspäivässä. Myöhemmin hän houkutteli minut jäseneksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön rahoittamaan

aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön valtakunnalliseen selvitysryhmään. Aiskin keino oli rekrytoida tärkeinä pitämiinsä tehtäviin ihmisiä kehumalla. Hän kyllä paljasti sen myöhemmin, kun hän taas pyysi minua puhujaksi yhteen tilaisuuteen. Sanoin silloin, etten mitenkään ehdi, ja Aiski kiitti minua siitä, että kykenin sanomaan ei eli tunnistin omat rajani. Tämä onkin hyvin mielenkiintoinen yksityiskohta ja kuvaa mielestäni Aiskin realistista käsitystä työelämästä ja ihmisen jaksamisesta sekä kanssaihmissen huomioon ottamista.

Minulla on yksi mieleen jäänyt ja askarruttava muisto sosiaalityön tutkimuksen päiviltä, jotka pidettiin Rovaniemellä Lapin yliopistoissa vuonna 2019. Minulla oli siellä yksi pääpuheenvuoroista teemalla Sosiaalityö, ajattelu ja aikakauden polttavat kysymykset, ja olin siihen aikaan tosi innostunut sellaisesta ajatuksesta, että sosiaalityöntekijä voisi olla Antonio Gramscin kuvaama public intellectual eli tuoda yleiseen julkisuuteen tärkeitä näkemyksiä ja ajatuksia omalta näköalapaikaltaan. Aiski totesi kommentissaan, että tämä on ehkä liikaa vaadittu sosiaalityöntekijöiltä. Hän oli ehkä osaltaan oikeassa, jos ajattemme työelämän kiihtyvyyttä nykyaikana sekä käytännön sosiaalityössä että yliopistossa. Itse asiassa tämä vaikuttamisen ajatus on itselläni aina ollut, ja silloin supersossuaikana sain mahdollisuuden toteuttaa sitä ajatusta, samoin myöskin terveysosiaalityön aktivismin aikana yhdeksänkymmentäluvulla. Tuolloin Veikko Anttila teki Supersossu-sarjakuvaa Sosiaalityöntekijä-lehteen. Kävimme Helsingissä Veikko Anttilan työhuoneella muutaman ihmisen porukalla keskustelemassa ajankohtaisista sosiaalityön asioista, ja siitä sitten Veikko Anttila aina loi sarjakuvan seuraavaan Sosiaalityöntekijä -lehteen. Ne ajat ovat ohi, mutta joka tapauksessa ajatus public intellectual- roolista sosiaalityössä oli minulla vahvana tuolloin Rovaniemen päivillä, kun olin vahvistanut sitä lukemalla aiheesta Gramscin tekstejä. Muistan, että Aiski sitten yleisön joukosta käytti puheenvuoron, jossa hän kyseenalaisti ajatustani kysyen, eikö se ole liikaa vaadittu meiltä. Eli jäitä hattuun. Hän oli varmaan oikeassa siitä näkökulmasta, että ei asiakastyössä puurtava sosiaalityöntekijä varmasti ehdi ja jaksaa olla public intellectual, mutta toisaalta kokemukseni on, että niin monet käytännön sosiaalityöntekijät näkevät organisaation ja yhteiskunnan rakenteet, ja heillä olisi paljon sanottavaa, jos he avaisivat suunsa myöskin julkisesti. Yleinen nettihaku antaa seuraavan määrittelyn, joka minusta sopii sosiaalityöhön: "In the production of knowledge, the concept of the intellectual as a political citizen of public society dates from the 19th century, and identifies a man or a woman who is professionally engaged with critical thinking that is applicable to improving society." Onhan olemassa sosiaalityöntekijöitä, jotka kyllä toimivat tuolla tavoin rakenteellisen sosiaalityön näkökulmasta, uskaltavat ja haluavat sanoa näkemyksensä myös julkisesti. Eli edelleenkin olen sitä mieltä, että sosiaalityöntekijä voi olla public intellectual.

Itsehän Aiski on hyvä esimerkki sosiaalityöntekijästä, joka on public intellectual. Minusta Aiski on aina ollut ollut sellainen, osoittanut vaihtoehtoisia toimimisen tapoja, saanut meidät ajattelemaan asioita uusista näkökulmista, tarkastellut rakenteita ja ihmisen paikkaa rakenteissa. Miten paljon suuri yleisö sitten on kosketuksissa akateemisen työn tuloksiin, on mahdotonta arvioida, mutta kaikki vuorovaikutus yliopiston ulkopuolelle voidaan nähdä myös julkisen intellektuellin toimintana, kun ja jos akateeminen ihminen esittää perusteltuja kannanottoja ja saa ihmiset ajattelemaan asioita huolellisesti ja myös uudesta näkökulmasta. Minusta Aiski on ollut

uskottava public intellectual jo työuransa varhaisvaiheesta lähtien sosiaalityön parissa, ja varmasti myös suuren yleisön parissa, kun hän on toimillaan ja sanoillaan vaikuttanut akateemisella kentällä ja käytännön sosiaalityössä.

Yksi itseäni kiinnostava kysymys tässä yhteydessä on, miten lähimmät työtoverini, jotka tuntevat minut, näkivät Aiskin ja minun suhteen. Tämä nimittäin tehtiin näkyväksi vuonna 2019, kun olin jäämässä yliopistonlehtorin virasta eläkkeelle. Työtoverini Miina Kaartisen johdolla valmistelivat tietämättäni Hyrynsalmen Mustarinda-taloon työskentelyseminaariviikon minulle ja kutsutuille ystäväilleni. He kutsuivat sinne mukaan ihmisiä, joiden he arvioivat olevan lähimpiä ammatillisia yhteistyökumppaneitani ja ystäviäni. Tämä viikon akateeminen työseminaari ja yhdessäolo ystävien kanssa oli samalla Tampereen yliopiston sosiaalityön oppiaineen eläkelahja minulle. Idea oli aivan fantastinen, ja se myös toteutettiin hienosti. Minulle oli hyvin mielenkiintoista, keitä seminaariin oli kutsuttu eli se, miten työtoverini näkivät sen, ketkä ovat tärkeimpiä ammatillisia ystäviäni. Ja he olivat tunnistanee Aiskin tällaiseksi. Aiski itse ei kuitenkaan päässyt mukaan, mutta taaskin järjestelykykyisenä hän lähetti tilalleen työpaikaltaan toisen hyvän ystävän Kati Turtiaisen. Tuon viikon lopussa järjestimme paikallisille Hyrynsalmen sosiaalityöntekijöille ja muille kiinnostuneille seminaarin Sosiaalista voimaa vaaran laella. Aiskin tärkeätä teemaa, yhteisöllisyyttä, kuvasi hyvin koko viikon yhdessäolo ja keskustelu, tuon seminaarin sisältö ja tunnelma, myös se, että seminaarin lopussa lauloimme koko seminaarijoukolla paikallisen tavan mukaan Kuulkaa korpeimme kuiskintaa.

Viimeisin kokemukseni Aiskin ajattelusta ja esiintymisestä on syksyn 2023 sosiaalityön tutkimuksen päiviltä, jolloin Aiskilla oli pääpuhujavuoro Kati Närhin kanssa. Siinä Aiski ja Kati esittivät oivaltavan ja radikaalin näkemyksen siitä, mikä on olennaista sosiaalityössä ja mihin on mahdollista sosiaalityöllä pyrkiä. Aiskin ajattelussa on näkynyt aina muutoksen mahdollisuus ja sellaiset keinot muutokseen pyrkimiseksi, joissa rohkeus, ajattelu ja toiminta liittyvät yhteen, ja joissa katsotaan uusia mahdollisuuksia vanhan toistamisen sijaan. Tämä mahdollisuuksien näkeminen ja uskaltamisen taito onkin varmaan yksi olennainen asia Aiskin ajattelussa, ja se vetää puoleensa. Olen varma siitä, että Aiski on public intellectual edelleenkin, koska eihän se, että jää eläkkeelle merkitse sitä, että ihminen muuttuu, pysähtyy ja lopettaa ajattelun. Silloin vasta voikin keskittyä siihen, mitä eniten rakastaa, ja voi tehdä ihan mitä haluaa.

Kaikki arvoitukset eivät ratkea ajattelemalla, joten edelleen jää vaille vastausta se, miksi Aiski piti liian vaativana sitä ajatusta, että sosiaalityöntekijä olisi public intellectual, vaikka hän itse on omassa työssään näyttänyt, mitä se voi tarkoittaa. Myös sosiaalihuoltolain 7. pykälä rakenteellisesta sosiaalityöstä puoltaa public intellectual-roolia sosiaalityöhön. Ehkä Aiski siinä Rovaniemen päivien tilaisuudessa ajatteli, että ei enää voi säilyttää lisävaatimuksia käytännön sosiaalityötä tekeville. Aiski oli siis myötätuntoinen, ja ehkä tuolla myötätunnolla oli yhteys hänen ajankoh-taansiin kokemuksiinsa sosiaalityön arjesta. Ehkä Aiski oli myös ankara yliopiston sosiaalityön ihmisille siinä suhteessa, ettei koskaan pidettäisi puheita ilman tekoja, jolloin hän mietti, mitä kaikkea ehdotukseni tarkoittaisi sosiaalityön koulutukselle.

AILA-LEENA JA YHTEISÖT

Irene Roivainen

Aila-Leena Matthies on yksi tunnetuimmista ja kansainvälisimmistä sosiaalityön tutkijoista Suomessa. Hän toi Suomeen niin sanotun ekososiaalisen sosiaalityön tutkimuksen, jonka keskiössä ovat yhteiskunnalliset rakenteet, ennen kaikkea luonnon ja elinympäristön suhde sosiaaliseen hyvinvointiin ja sosiaalisiin ongelmiin (Matthies ym. 2014).

Meidän polkumme ovat risteytyneet eri vaiheissa, mutta erityisesti yhteisösosiaalityön teemojen parissa. Edustaahan ekososiaalinen sosiaalityö uutta, tulevaisuuteen luotaavaa juonetta, suomalaisen yhteisösosiaalityön perinteessä.

Tutustuin Aila-Leenaan jatko-opiskelijana aluksi tekstien välityksellä. Hänessä oli sellaista vaihtoehtoisen sosiaalityön paloa ja (sosiaali)poliittisuutta, jota ihailin. Toimittamassaan teoksessa "Valtion varjossa. Katsaus epävirallisen sektorin tutkimukseen" (1990) hän kirjoittaa artikkelissaan "Julkisen palvelujärjestelmän avautuminen epäviralliseen – hyppy pimeään?" seuraavasti: "Hyvinvointivaltion on otettava riski: mielekästä kansalaistoimintaa on rahoitettava, vaikka sen sisältöä ja muotoa ei voida läpeensä kontrolloida eikä kriittisyyttä karsia."

Tämä johtopäätös tuntuu edelleen ajankohtaiselta keväällä 2024, kun Suomen hallitus suunnittelee leikkaavansa muun muassa kolmannen sektorin rahoitusta heikentäen näin sen toimintaedellytyksiä.

Kun selaan teosta kaksikymmentäneljä vuotta sen ilmestymisen jälkeen, huomioni kiinnittyy ensinnäkin sen rakenteelliseen tarkastelukulmaan, kirjoittajina muun muassa nimekkäitä sosiaalipoliitikkoja ja sosiologeja Raija Julkusesta Jouko Nättiin ja Juho Saareen ja Martti Siisiäiseen. Kahden artikkelin otsikossa esiintyy myös käsite yhteisöllisyys "yhteisöavun" (Jaakkola) ja "vapaaehtoistoiminnan" (Lehtinen-Drebs) tarkastelun yhteydessä. Aila-Leenan omassa artikkelissa puhutaan myös välittävistä organisaatioista (Intermediäre Instanze), hyvinvoinnin sekataloudesta ja hyvinvointipluralismista, joista tuli sittemmin keskeisiä teemoja hänen toimittamassaan teoksessa "Välittävät verkostot" (1996), kurssikirjanakin paljon käytetty kirja eri yliopistojen sosiaalityön maisteriopinnoissa.

Tältä pohjalta ja Dialogi-lehdestä lukemani artikkelin inspiroimana aloin suunnitella opintomatkaa Aila-Leenan luo Magdeburgiin, jossa hän toimi tuolloin professorina. Toukokuussa 2004 Tampereelta lähti joukko yhdyskuntatyöstä kiinnostuneita seurakunnan työntekijöitä, pappeja ja yksi diakoni kanssani matkaan. Ajelimme lentokentältä keltaisenaan hehkuvien rypselpeltojen, taantuvien kaupunkien sekä luonnossuojelualueiden läpi ja myöhästyimme tunnilla sovitusta tapaamisesta. Mutta paikalla Lebensmittessä oli kuitenkin seitsemäntoista paikallista aktiivista ja Aila-Leena.

Olvenstedtin lähiön kohtaamispaikka "Lebensmitten" oli saanut alkunsa 1990-luvun lopulla EU:n rahoittamasta New local policies against social exclusion -tutkimusohjelmasta, jossa vertailtiin erilaisia syrjäytymisen vastaisia paikallisen poli-

tiikan strategioita ja etenkin yhteisöllisen toiminnan malleja. "Lebensmittessä" itä-saksalaisen lähiön syrjäytyneet asukkaat olivat päässeet kehittämään yhteistyössä toimintatutkijoiden kanssa tapaamispaikkaa ja sen toimintaa ilman ammattiauttajien apua. Asukastila oli perustettu tyhjänä olleeseen tilaan "apatian vastaiseksi liikkeeksi", joka olikin onnistunut aktivoimaan ihmisiä ja luomaan heidän elämänsä positiivisia merkityksiä. Projektin saama mediahuomio toimi yhtenä itsetunnon kohottajana. Toisin kuin monissa muissa EU-hankkeissa, Lebensmittessä ei oltu panostettu ensisijaisesti edustaviin tiloihin ja muuhun valmiiseen infrastruktuuriin ja konseptiin, vaan paikallisia asukkaita oli pyydetty auttamaan ja antamaan aikaansa. Taustafilosofiana toimi ajatus, että ihmiset haluavat olla tarpeellisia ja määrätä itse ympäristöstään. Hankkeen alettua ihmiset olivatkin alkaneet kantaa verhoja ja kattoja asukastilaan ja olivat samalla sitoutuneet hankkeeseen, johon he olivat henkilökohtaisesti olleet sijoittamassa jotakin omaansa. Myös kaupunki oli tukenut taloudellisesti asukasyhdistystä.

Nyt kuitenkin monet vastuunkantajat olivat muuttaneet pois, ja asukastilasta oli muodostunut ryypiskelypaikka. Kenelläkään ei ollut tapaamishetkellämme kokonaisvastuuta, sillä yhdistykselle ei oltu onnistuttu uudessa tilanteessa valitsemaan toimivaa johtokuntaa.

Aila-Leena oli kertonut meille jo etukäteen, että tulemme tuolloin kuusi vuotta toimineen Lebensmittenin "hautajaisiin". Nyt saimme kuulla, että nämä Saksojen yhdentymisen jälkeen vasta 1980-luvun lopulla rakennetut talot purettaisiin kaupungin poteman väestökadon seurauksena. Magdeburgin kaupunkia oli kohdannut rakennemuutos. Entisessä Itä-Saksassa työttömyys oli ollut täysin tuntematon ilmiö, nyt joukkotyöttömyys oli yhä useamman arkipäivää. Kun lisäksi palkkataso oli länsipuolta matalampi, viikkotyöaika pidempi, lännestä tuotu koulujärjestelmä vanhanaikainen ja työpaikkoihin liittyneet verkostot ja infrastruktuuri menetetty, oli asukkaiden mielissä alkanut kyteä katkeruuden sävyttämä "ennen oli paremmin" - ajattelu. Toimeentulotuen varassa täällä elettiin kuitenkin lyhyemmän aikaa kuin lännessä, koska ihmiset eivät halunneet olla riippuvaisia valtiosta! Itä-Saksassa kansalaisyhteiskuntaa ei oltu vahvistettu, asukkaiden oli ollut esimerkiksi Lebensmittessä vaikea uskoa, että he todella saavat päättää asioistaan.

Myöhemmin Aila-Leena arvioi itse keskuksen toimintaa seuraavasti: "Tutkijana on ollut olennaista nähdä, kuinka osallistumisen kautta voidaan saavuttaa täysivaltaisen kansalaisen rooli, oppia suoran demokratian toimintamalleja ja kuinka yhteisöllinen toiminta aktivoi löytämään omia voimavaroja." Kohtaamispaikka ei kuitenkaan voinut ratkaisevasti kohentaa marginalisoitujen kansalaisten elämäntilannetta, kun siltä puuttui vakiintunut rahoitus eikä yhteiskunta ollut enää kiinnostunut tukemaan pitkäaikaistyöttömille soveltuvia koulutus- ja työllistymisväyliä. "Sen sijaan yhteisten tilojen toiminnot ja ihmissuhteet auttavat ratkaisevasti arjen selviytymisessä ja elämän pienten ilojen rakentamisessa", päättelee Aila-Leena (Matthies 2008, 75).

Opintomatalla kuulumme myös kirkkojen roolista yhteisöllisyyden rakentamisessa ja palveluntuottajina subsidiariteettiperiaatteella toimivassa yhteiskunnassa. Lähdimme tyytyväisinä kotimatalle ja Aila-Leena kutsuttiin luennoimaan seuraavana syksynä Tampereen yliopistoon.

Yhteistyö Aila-Leenan kanssa jatkui, vaikka hän asui edelleen Saksassa. Hänen oppilaansa Kati Närhi väitteli yhteiskuntatieteiden tohtoriksi Jyväskylän yliopistossa vuonna 2004 ekososiaalisesta lähestymistavasta sosiaalityössä ja sen haasteista sosiaalityön asiantuntijuudelle (Närhi 2004). Tutkimus enteili jo sisällöllisesti uudenaikaisesta yhteisösosiaalityön orientaatiosta Suomessa. Toimin vastaväittäjänä ensimmäistä kertaa ja otin tehtävän vakavasti. Myöhemmin Aila-Leena teki vastapalveluksen Riikka Korkiamäen vastaväittäjänä Tampereen yliopiston Porin yliopistokeskuksessa vuonna 2013. Tätä kirjoitettaessa Aila-Leena toimii esitarkastajana yhdessä Tampereen yliopiston väitöskirjassa, jonka ohjauksessa olen mukana.

Vuonna 2006 Jyväskylän yliopiston Chydenius-instituuttiin, sittemmin Kokkolan yliopistokeskukseen, avautui haku sosiaalityön professorin määräaikaiseen tehtävään. Haimme Aila-Leenan kanssa molemmat tehtävää toisistamme tietämättä, molemmat osittain perhesyistä. Opetusnäytteeni jäi kuitenkin antamatta sairastuttuani flunssaan. Uskon, että Aila-Leena olisi valittu joka tapauksessa tehtävään, olihan hän jo ansioitunut tutkija, jolla oli jo tuolloin laajat kansainväliset tutkimusverkot ja kotikenttätietämys keskipohjalainen tausta Sievissä, lähes Kokkolan naapurissa.

Noihin aikoihin yhteisösosiaalityön koulutus alkoi vahvistua yliopistoissa, niin perusopinnoissa kuin jatko-opinnoissakin. Olin suunnittelemassa yhteisösosiaalityön erikoisalakoulutusta 2000-luvun alkupuolella, mutta professorit menivät Jyväskylän ja Helsingin yliopistoihin. Yhteistyö Aila-Leenan kanssa jatkui kuitenkin monin tavoin. Toimittamassamme sosiaalityön tutkimuksen vuosikirjassa (2008) Aila-Leena kirjoittaa aiheesta ”Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa”. Hän analysoi, miten ne suhteutuvat New Public Management-hallintamallin mukanaan tuomaan ”projektiyhteiskuntaan”. (Emt., 61). Artikkelinsa lopussa hän haastaa sosiaalityön tutkimusta ja tiedeyhteisöä seuraavasti: ”Yhteisöllistäminen ja kansalaisosallistuminen vaativat sosiaalityöltä poikkeuksellisen haasteellista osaamista ja pitkäjänteistä tiedontuotantoa”. Hänen mukaansa siihen kuuluu yhteisöllisen toiminnan ja kansalaisen osallistumisen näkeminen itsearvoisena. ”Ne ovat ehkä ainoita varteenotettavia mahdollisuuksia lisätä poliittista vastuuta hyvinvointipalveluista - ja ylipäänsä demokratisoida jälkiteollisten yhteiskuntien palvelujärjestelmiä.” (Emt., 79).

Aila-Leena on rakentanut suomalaisen sosiaalityön tutkimukseen oman koulukuntansa. Siinä ekososiaalisen sosiaalityön rakenteellinen, osallisuuden ja demokratian korostus on vahvasti läsnä niin globaaleina teemoina kuin paikallisyhteisöjen käytännön hankkeina. Jälkimmäisestä esimerkkinä muun muassa KAMPA-hanke (Matthies ym., 2011; Matthies ym., 2013). Aila-Leenan panos on ollut vahva niin suomalaisten kuin kansainvälistenkin opiskelijaryhmien ohjauksessa samoin kuin julkaisu-toiminnassa, luottamustehtäviä unohtamatta.

Meitä yhdistää Aila-Leenan kanssa sosiaalityön lisäksi toinenkin yhteisö. Kun Aiski Sosiaalityön tutkimuksen päivillä Tampereella tänä keväänä kysyi: ”Nähdäänkö Vaasassa?” tiesin, mistä hän puhui. Heränneet, körtit, ystäväkansa ovat tuoneet meidät yhteen monena kesänä herättäjäjuhlille. Aila-Leena edustaa ”kantakirjakörttejä”, hänen perheensä on tunnettua Nivalan körttisukua Sievistä. Muistan joiltakin juhlilta Aila-Leenan äidin körttipuvussa, korona-ajan etäjuhlilla Aila-Leena puhui itse seuroissa tuo puku päällään.

Kirjallisuus

- Korkiamäki, Riikka (2013) Kaveria ei jätetä! Sosiaalinen pääoma nuorten vertaissuhteissa. Helsinki: Suomen Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 137 / Tampere: Tampere University Press. 978-951-44-9124-5.pdf (4.053Mt) (Luettu 24.4.2024)
- Matthies Aila-Leena & Kattilakoski, Mari & Rantamäki, Niina (2011) Citizens' participation and community orientation – indicators of social sustainability of rural welfare services. *Nordic Social Work Research* 1 (2), 125–139.
- Matthies, Aila-Leena & Niina Rintamäki (toim.) (2013) Hyvinvointitalkoot – Miten kuntalaisten osallistuminen tukee palveluita. KAMPA-hankkeen julkaisu. Hyvinvointipalvelujen kehittäminen kansalaisosallistumisen ja yhteisöllisyyden pohjalta maaseudulla. Kokkola: Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius & KAMPA-hanke. (<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/40925/1/978-951-39-5077-4.pdf>) (Luettu 24.4.2024)
- Matthies, Aila-Leena (toim.) (1991) Julkisen palvelujärjestelmän avautuminen epäviralliseen -hyppy pimeään? Teoksessa Aila-Leena- Matthies (toim.) Valtion varjossa. Katsaus epävirallisen sektorin tutkimukseen. Helsinki: Sosiaaliturvan Keskusliitto, s. 38–50.
- Matthies, Aila-Leena (1998) Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Korkiamäki Riikka & Raitakari Suvi (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä, PS-Kustannus, 61–79.
- Matthies, Aila-Leena (toim.) (1991) Valtion varjossa. Katsaus epävirallisen sektorin tutkimukseen. Helsinki: Sosiaaliturvan Keskusliitto.
- Matthies, Aila-Leena & Kotakari Ulla & Marianne Nylund (1996) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino.
- Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati (toim.) (2014) Ekologinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksessä. Teoksessa Marjaana Seppänen, Anneli Pohjola & Merja Laitinen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014. Kuopio: UNI Press, 87–116.
- Närhi Kati (2004) The eco-social approach in social work and the challenges to expertise of social work". Jyväskylä: University of Jyväskylä. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 243. Jyväskylä: University of Jyväskylä. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/13326> (Luettu 24.4.2024)
- Roivainen, Irene (2004) Matkaraportti Magdeburgiin suuntautuneelta opintomatkalta 16.5.2004.
- Roivainen, Irene & Nylund, Marianne & Korkiamäki Riikka & Raitakari, Suvi (toim.) (2008) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-Kustannus.

EPÄVIRALLISEN, VIRALLISEN JA YSTÄVYYDEN RAJAPINNOILLA VUOSIKYMMENTEN AJAN

Kati Turtiainen

Tässä tekstissä pohdin Aila-Leenan kanssa tapahtuneita kohtaamisia ja niiden merkityksiä eri vuosikymmeninä. Merkittävimmät kohtaamiset tapahtuivat 1990-luvulla ja vuoden 2013 jälkeen. Näiden vuosikymmenten välissä tapasimme lähinnä kansainvälisen tohtorikoulutuksen merkeissä. Kirjoitan tätä tekstiä tunteiden saattelemana, koska tutustumiseni sinuun Aila-Leena on ollut monin tavoin merkittävää ja ehdottomasti käänteentekevää akateemisen urani kannalta. Kirjoitan tekstiin muutamia sitaatteja reunamerkintöinä akateemisen urasi alkualoilta. En päässyt irti 1990-luvun taitteessa kirjoittamistani ja edelleen ajankohtaisista teksteistäsi. Rajaan tutkimusviitteet vain muutamaani lähinnä kolmannen sektorin ja sosiaalityön suhteista käytäviin keskusteluihin. Tämä on henkilökohtainen ja samalla julkinen kirje sosiaalityön sisällöillä höystettynä.

Epävirallisia kohtaamisia Kuokkalan kaupunginosassa 1980-luvun lopussa

Tapasimme ensimmäisen kerran syksyllä 1989 Räpylän päiväkodin portailla. Sinä toit sinne päivähoitoon kuopustasi Johanna ja minä esikoistani Miikaa lastemme ensimmäisenä päiväkotipäivänä. Vaihdoin kuulumisia elämäntilanteistamme. Sinä viimeistelit lisensiaattitutkielman julkaistavaa versiota Hanki ja Jää -kustantamolle. Minä puolestani tein sosiaalityön pätevytymisopintoja Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen järjestämässä sosiaalityön pätevytymiskoulutuksessa. Sosiaalityön kelpoisuusehdot olivat muuttuneet jo vuonna 1984, jonka jälkeen yliopistojen koulutuskeskukset kouluttivat epäpäteviä sosiaalityöntekijöitä ammattiin ”päteviksi”.

Kirjoittaessani tätä tekstiä palasin niihin teksteihin, joita sinä olit noina aikoina kirjoittanut. Minuun teki – ja edelleen tekee – suuren vaikutuksen lisensiaatin tutkielmasi Kapinasta muutoksen malliksi – vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa, joka oli sittemmin osa väitöskirjaasi. Tarkastelit siinä ansiokkaasti sosiaalityötä liikkeenä, kritiikkinä, hyvinvoinnin tuottajana, virallisena ratkaisijana, yhteistyösapuolena ja näköalana (Matthies 1990a). Kuvaamasi sosiaalityön tehtävät voisi edelleen listata sosiaalityöntekijöiden huoneentauluksi. Suomessa tutkimuksesi kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan paikasta palvelujärjestelmässä oli pioneerinen. Edelleen kolmannen sektorin ja sosiaalityön suhteiden käsitteellistäminen palaa kirjoituksiisi 1990 taitteen molemmiin puolin. Sosiaalityön väitöskirjatasoista tai post doc -tutkimusta hakusanoilla sosiaalityö, kolmas sektori ja kansalaisyhteiskunta ei juu-

rikaan löydy Suomessa. Tämän totesimme johtamassasi AIKUMETOD-hankkeessa tutkijana työskennelleen Kaarina Päivisen kanssa. Toki monia näistä sosiaalityön tehtävistä on tutkittu kansallisesti ja kansainvälisesti (esim. Ferguson & Woodward 2009) ja ne ovat merkittävä osa sosiaalityön määritelmiä. Epävirallisen- tai kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan tutkimus sekä niiden suhde viralliseen järjestelmään on kuitenkin valtavirtaistunut pääasiassa muissa kuin sosiaalityön oppiaineissa.

Lisensiaatin tutkielmasi teksti hämmentää, koska se vaikutti hengeltään ja monin paikoin asiasisällöltään varsin ajankohtaiselta. Hätkähdyttävää oli erityisesti se, että teksti oli kirjoitettu 1980-luvun palveluiden laajentumisen vuosikymmenenä ennen 1990-luvun alun syvää taloudellista lamaa. Laman merkit olivat kuitenkin selkeästi nähtävissä yhteiskuntapolitiikan tutkijoiden silmin. Kuten tutkielmassasi kirjoitit, tuolloin arkikieleen oli jo ilmaantunut sellaisia uusia sanoja kuten syrjäytyminen ja köyhyysloukku.

Yhteiskuntapolitiikan kasvava kyvyttömyys hallita esimerkiksi asuntopolitiikkaa kansalaisten perusoikeuksia tyydyttävällä tavalla on paisumassa ongelmaksi, joka tekee tyhjäksi muutkin hyvinvointivaltiolliset toimenpiteet. Työmarkkinoiden rakennemuutoksen seurauksena työvoimapula ja työttömyys eivät kohtaa toisiaan. Sosiaalivaltion kompensointijärjestelmät lähettävät tihenevään tahtiin varoitussignaaleja, jotka kertovat toimeentuloturvan heikkoudesta, palvelujen määrällisestä riittämättömyydestä, henkilöstön ylikuormittumisesta sekä käytettävissä olevien auttamisvälineiden pätemättömyydestä ilmenevissä sosiaalisissa ongelmissa. (Matthies 1990, 14–15.)

Jos en tietäisi, että teksti on kirjoitettu lähes neljännesvuosisata sitten, luulisin lukevani juuri ilmestyntä tekstiä.

Aktivismia ja vapaaehtoisuutta 1990-luvun laman aikana

‘Lisurisi’ tutkimustulokset ja havainnot olivat vasta alkua sille, mitä tapahtui Kuokkalassa ja muualla Suomessa 1990-luvun laman aikana. Esimerkiksi tutkimusartikkeli Merkitintöjä murroksesta 1990–1994 (Matthies 1994) kuvaakin sitä, mitä 1990-luvun alun lama-aikana tapahtui.

Työskentelin tuolloin Kuokkalan kaupunginosassa ja sain tehdä perinteistä yhdyskuntatyötä eri väestöryhmien ja verkostojen kanssa. Meillä oli verkosto, jossa oli mukana laajasti eri toimijoita ja Aiski oli mukana tutkijana. Muistan tilanteen, jolloin istuimme Survo-Korpelan tilalla sosiaalityöntekijöiden ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa pohtimassa sitä, mitä kunkin tulisi tehdä paikallisella asuinalueella laman seurausten lieventämiseksi. Keinot olivat vähissä, kun monet perheet menettivät juuri rakennetut talonsa tai ostamansa osakeasunnon ja jäivät silti velkaa pankeille. Työttömyys vei ihmisiä vuosiksi viimesijaisen sosiaaliturvan varaan ja EU-ruokaa tarjoavat leipäjonot kasvoivat. Perustin työttömien kanssa Kuokkalan keskustaan seurakunnan tiloihin pienen työttömien ruokalan. Ruokalassa työtömiksi jääneet ja oman elämänsä hallinnan kanssa kamppailevat ihmiset työskentelivät vapaaehtoisina ja siten pitivät elämäänsä rutiineja pystyssä. Yksi huone oli täynnä EU-näkkileipää ja tuolloin mietin, että tähänkö Suomessa on tultu – ylijäämänäkkäriä heikossa asemassa oleville ihmisille.

Samaan aikaan Suomessa tehtiin päätös niin kutsuttujen kiintiöpakolaisten vuosittaisesta vastaanotosta suoraan kuntiin. Jyväskylän kaupunki teki päätöksen 50 kiintiöpakolaisen vuosittaisesta vastaanotosta. Pakolaiset asettivat asumaan Kuokkalan kaupunginosaan, jossa molemmat tuolloin asuimme. Myös Somaliasta tulleita turvapaikanhakijoita saapui alueelle, mutta he muuttivat pian Etelä-Suomeen, koska saivat sieltä töitä.

Perustin niin kutsutun pakolaistyön vapaaehtoisryhmän. Minulla oli suuri ilo saada työryhmään epävirallisen sektorin ja hyvinvointivaltion suhteita tarkasteleva väitöskirjatutkija Aila-Leena. Lisäksi ryhmässä oli itse pakolaisina tulleita henkilöitä ja paikallisia aktiiveja. Meille oli päivänselvää, että itse pakolaisina tulleet ovat asiantuntijoina mukana suunnittelemassa toimintaa. Kokoonnuimme vuoron perään toistemme kodeissa suunnittelemassa muun muassa infoiloja, ruokakursseja ja retkiä eri kohteisiin. Toimintamme tavoitteena oli tukea äskettäin alueelle muuttaneiden pakolaisten pehmeää asettumista uuteen asuinympäristöönsä. Kaupunginosa – paikallisuus – oli tärkeä yhteinen nimittäjä tapaamisillemme. Tämän lisäksi opimme toisiltamme erilaisia tapoja elää arkea ja pohtia suomalaista yhteiskuntaa muuttajan silmin.

Toimintaasi Kuokkalan kaupunginosassa ei voi kuvata vain tutkijan pääskysen lentona paikalliseen elämään vaan olet aina ollut jalat maassa tarttuen konkreettiseen toimintaan. Jyväskylän vuosiesi aikana ennen Saksaan muuttoa olit myös aktiivinen yhteiskunnallinen keskustelija muun muassa paikallisessa yhdyskuntakuntasuunnittelussa kulkuväylien kehittämisestä asumispolitiikkaan. Toimit myös vapaaehtoisena esimerkiksi keräämässä rahaa Kuokkalan raitilla SPR:n nälkäpäivälippaaseen. Toisin sanoen: elit todeksi saatesanoja, jotka kirjasit teokseen Kapinasta muutoksen malliksi:

Muutoksen toivo on pienissä paikallisissa ja idearikkaissa ponnisteluissa silloin, kun mahtavat instituutiot kompastelevat yhä pahemmin. (Matthies 1990)

Tutkimuksen juonteena kansalaisyhteiskunta ja sosiaalityö

Näyttää siltä, että 1990-luvulla tutkijana pohtimasi kansalaisyhteiskunnan vaihtoehtoryhmät ja niiden suhde sosiaalityöhön on edelleen sosiaalityön näkökulmasta vaihtoehtoisia. Myös tutkimuksesi tuloksena kuvatut virallisten organisaatioiden ja vaihtoehtoryhmien väliset yhteistyöstrategiat (irtisanoutuminen, kriittinen yhteistyö ja sopeutuminen) ovat edelleen olemassa vaikkakin ehkä eritavoin kuvattuina. Esimerkiksi johtamassasi AIKUMETOD-tutkimushankkeessa huomasimme, että virallisen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan (kolmannen sektorin) välinen yhteistyö ei ole valtavirtaistunut ja sille nähdään monenlaisia haasteita. Nykyisin näyttää siltä, että erilaisten yhteisöjen ja ryhmien kanssa toteutetut sosiaalityön projektit ovat esimerkiksi resurssien puutteesta tai yksilökeskeisen sosiaalityön paradigman valitessa luisuneet takaisin sosiaalityön marginaaliin. 1990-luvulla kutsuit julkisen ja silloisten vaihtoehtoryhmien yhtä yhteistyöstrategiaa viralliseksi reformiksi kanavoitumiseksi – kokeilut virkistävät, mutta mikä lopulta muuttuu (Matthies 1990, 99). Vaihtoehtoiset kokeilut lienevät edelleen vaihtoehtoisia?

Lisensiaatin tutkielman loppulauseessa pohdit suomalaisen luokkayhteiskunnan ja vaihtoehtoisen sosiaalityön suhdetta. Tänä päivänä sen merkitykset ovat hieman

erilaiset, mutta tekstisi sinällään on edelleen ajankohtainen. Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa ei [siis] kuvaa yksinomaan luokkaspesifiä alistettujen kapinaa eikä myöskään pelkkää keskiluokan uusyhteisöllistä romantiikkaa. Päinvastoin sitä voi tulkita näiden välisen kuilun hienoiseksi ylittymiseksi ja siten pieneksi vastavirraksi kovenevassa yhteiskunnallisessa kahtiajaossa. (Matthies, 1990, 103.)

Ehkä tänä päivänä keskiluokan kapina on laajentunut ja moninaistunut aktivisiksi erilaisen syrjäyttämisen vastavoimana. Sosiaalityö yhtenä toimijana luokkayhteiskunnan kuilujen osoittajana ja kaventajana on ollut keskeinen tutkimuskohde akateemisella urallasi. Tähän liittyy oleellisesti ”rakkaus” kansalaisyhteiskuntaa, erityisesti kolmatta sektoria kohtaan (esim. Matthies 2003; 2004; 2007a). Myös johtamassasi AIKUMETOD-tutkimushankkeessa, jossa sain johtaa työpakettia kolmannen sektorin ja sosiaalityön suhteesta verkostotyön osana, oli yksi näistä kontribuutioista. Työurasi vuosikymmenten varrella – myös viimeisen 17 vuoden aikana Kokkolassa – paikannat sosiaalityön ja kolmannen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan välisen suhteen tarkastelua osallisuustutkimukseen. Vaikka jätänkin tähän aihepiiriin liittyvien tutkimusten (esim. Närhi ym. 2013; Närhi ym. 2014; Matthies ym. 2014b) kuvaamisen toisille kirjoittajille, on Osallistumisen lupaus ja petos -slogan (Matthies 2007b; 2017) elänyt opiskelijoiden puheessa ja teksteissä. Pohjoismaisessa sosiaali- ja terveysjärjestöjen tarkastelussa Toisenlainen kolmas sektori (Matthies 2007, 69) kuvaat monen muuan asian lisäksi sitä, että tutkimukset toistavat valtion ja kansalaisyhteiskunnan keskinäistä yksimielisyyttä ja niiden väliset konfliktit jäävät kuvaamatta. Tämä lienee syynä esimerkiksi siihen, että järjestöt integroivat tärkeimpiin tehtäviinsä mieluummin vallanpitäjiä kuin varsinaisia kohderyhmiään. (Mt.)

Kohtaamisia kansainvälisessä verkostossa

Paikallisuuden ja kansainvälisyyden yhtäaikainen läsnäolo elämässäsi liittyy seuraaviin tapaamisiimme kansainvälisen tohtorikoulutusohjelman pilotti- ja varsinaisessa toteuttamisvaiheessa (INDOSOW - International Doctoral Studies of Social Work) 2008–2012. Noina vuosina matkustimme yhdessä ainakin Cambridgessa ja useita kertoja Sloveniassa. Olit yksi ohjelman vastuuprofessoreista. Jokaisesta partnerimaasta tuli olla myös tohtoriopiskelija, joka käy läpi koko ohjelman. Olimme tulossa Ljubljanasta varsinaisia tohtoriopintoja edeltävästä seminaarista, kun paluumatkalla lentokoneessa sinä ja Mikko Mäntysaari piditte minulle rekrytointipuheen käynnistymässä olevaan ohjelmaan. Puheen sisältö liittyi siihen, että tutkimusaiheeni takia hyötyisin tohtoriohjelman sisällöistä. Sen rekrytointipuheen perusteella hain hieman aroin mielin ohjelmaan ja tulin siihen valituksi. Ilman lentokoneessa käymäämme keskustelua en olisi laatinut hakemusta. Tohtoriohjelma oli sosiaalityön ymmärrykseni muotoutumisen kannalta yksi merkittävimmistä aikakausista. Sain tutustua monien kansainvälisesti merkittävien sosiaalityön pioneerien, kuten Silvia Staub-Bernasconin, ajatteluun. Myös lukukausi Berliinissä täysipäiväisenä pakotetun muuton opiskelijana oli silloisen työni ja väitöskirjani kannalta käännteentekevä.

Kauppakadulta Kokkolaan

Muutama vuosi INDOSOW-ajan jälkeen tapasimme Jyväskylän kolmikulmassa. Vaihdoin kuuluisia lyhyesti ja kerroit, että Kokkolaan on tulossa yliopistonlehtorin paikka auki. Ylytit minua hakemaan sitä. Torjuin ajatuksen nopeasti, koska työskentelin mieluisassa tehtävässä maahanmuuttopalveluiden johtajana kävelyamatkan päässä kotoa. Palasit asiaan myöhemmin tuodessasi Goranaa kyydissäsi Kokkolasta Jyväskylään. Gorana yöpyi meillä tohtoriopintojensa alkuvaiheessa. Tuolloin olin kypsyttellyt ajatusta mahdollisista akateemisista tehtävistä ja hain Kokkolaan tietäen, etten tule valituksi tiedossa olevien pätevempien hakijoiden takia. Elämä kuitenkin yllätti: aloitin Kokkolassa ”varasijalta” yliopistonlehtorin määräaikaisessa tehtävässä syksyllä 2014. Tätä kirjoittaessani olen juuri aloittamassa Kokkolassa professorina. En ikinä – siis en ikinä – suunnitellut hakevani professuuriasi eläkkeelle siirtymisesi yhteydessä. Tiedämme kuuluisan Kokkola-Jyväskylä automatkan, jolloin jälleen pidit liikkuvassa kulkuvälineessä kolme tuntia kestäneen rekrytointipuheen professuuriin hakemisesta. Summa summarum: ilman sinua moni elämänvaihe olisi mennyt toisin enkä olisi nyt Kokkolassa professorina! Kiitos KAIKESTA!

Jos sallit, palaan vielä akateemisen taipaleesi alkuaikojen tekstiin, joka hämmentää ajankohtaisuudellaan. 1990-luvulla laaja yhteiskuntatieteellinen sivistys oli sosiaalityöntekijän perusosaamista – muistutat siitä ja muista sosiaalityön keskeisistä osaamisalueista.

Sosiaalityön opetuksen ja tutkimuksen tieteellisyyttä ei siis voida puolustaa vain sosiaalityön käytännön metodien tieteellisyysvaatimuksella tai kapean erityisasiantuntijuuden välittäjänä. Tieteellisyyden ja yliopistollisten opintojen merkitys sosiaalityössä on ehkä tulevaisuudessa paremminkin laajassa kulttuurisyhteiskunnallisessa sivistyksessä. Tosin sivistyneisyys ei silloin tarkoita kyynistä keskiluokkaista kultivoitumista (vrt. Walls 1989), vaan syvällistä erilaisten kulttuuristen tekijöiden ymmärrystä, kykyä herkistyä yhteiskunnan eettisille kysymyksenasetteluille sekä autonomista siviilirohkeutta ja oman toiminnan idearikasta ja kriittistä reflektiota. (Matthies 1990b, 37.) Viestiä 35 vuoden takaa ei tarvitse päivittää!

Kirjallisuus

Ferguson, Iain & Woodward, Rona (2009) *Radical Social Work in Practice: Making a Difference*. Policy Press.

Närhi, Kati, Tuomo Kokkonen & Aila-Leena Matthies (2013) ”Nuorten aikuisten miesten osallisuuden ja toimijuuden reunaehdoja sosiaali- ja työvoimapaalveluissa”. Teoksessa *Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä, toim.* Merja Laitinen & Asta Niskala. Tampere: Vastapaino, 113–145.

Närhi, Kati, Tuomo Kokkonen & Aila-Leena Matthies (2014) ”Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta palvelujärjestelmässä”. *Janus* 22:3, 227–244.

Matthies, Aila-Leena (2017) Osallistumisen lupaus ja petos hyvinvointipalveluissa. *Sosiologia*, 54(2), 149–165. Noudettu osoitteesta <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124292>

- Matthies, Aila-Leena (2014a) "How Participation, Marginalisation and Welfare Services are Connected". Teoksessa Aila-Leena Matthies & Lars Uggerhøj (toim.) *Participation, Marginalisation and Welfare Services. Concepts, Politics and Practices Across European*, Surrey: Ashgate, 3–18.
- Matthies, Aila-Leena & Uggerhøj, Lars (2014b) *Participation, Marginalization and Welfare Services: Concepts, Politics and Practices Across European Countries*. Routledge.
- Matthies, Aila-Leena (2014c) "Sosiaalihuollon ja kansalaisyhteiskunnan suhde sivistyneen demokratian peilinä". Teoksessa *Suomalaisen sosiaalihuollon tila ja tulevaisuus*, toim. Riitta Haverinen, Marjo Kuronen & Tarja Pösö. Tampere: Vastapaino, 42–61.
- Matthies, Aila-Leena (2007) "Toisenlainen kolmas sektori: Pohjoismaiden sosiaali- ja terveysjärjestöt tutkimuksen valossa". *Yhteiskuntapolitiikka* 72:1, 57–71.
- Matthies, Aila-Leena (1994) *Merkintöjä murroksesta 1990-1994*. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksen työpapereita, osa no. 86
- Matthies, Aila-Leena (1994) *Epävirallisen sektorin ja hyvinvointi valtion suhteiden tarkastelua. The Informal Sector and the Welfare State. Contemporary Relationships*. University of Jyväskylä. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research*, 110.
- Matthies, Aila-Leena (2003) "Asukastoiminta sosiaalisena pääomana – käsitteen operationalisointia ja kritiikkiä tapaustutkimuksen pohjalta". Teoksessa *Mitä yhdistykset välittävät - Tutkimuskohteena kolmas sektori*, toim. Sakari Hänninen, Anita Kangas & Martti Siisiäinen. Jyväskylä: Atena, 150–166.
- Matthies, Aila-Leena (1990a) *Kapinasta muutoksen malliksi - Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa*.
- Matthies, Aila-Leena (1990b). *Arjen ja tieteen välissä: sosiaalityön akatemoitumisen tarkastelua*. *Sosiaalipolitiikka*, 15(2), 25-39.
- Walls, Georg (1989) *Varför socialpolitik, särskilt socialt arbete som universitetsdisciplin?* *Hallinnon tutkimus* 8: 1, 73-78.

CONCEPTUAL COMPLEXITIES AND LONG-TERM COLLABORATION AROUND ECOSOCIAL AND SOCIAL WORK ISSUES

Kati Närhi

As I wrote in the acknowledgments of my dissertation back in 2004 (Närhi 2004,7), my academic career would not exist without Aila-Leena:” Professor Aila-Leena Matthies has been my primary source of support in its many meanings throughout my short ‘research career’. It was mostly thanks to her that I got into my first research project and that I have been able to pursue the same theme ever since. Her spontaneity, persistence and joy of life both in and outside of academic life have never ceased to amaze me”.

I got to know Aila-Leena in the early 1990s when I was a social policy student at the University of Jyväskylä and chose a 25-credit-week social work study programme, which at the time led to the qualification of a social worker in Finland. Aila-Leena was a respected and liked lecturer among social work students, because she was innovative, creative, inspiring and dressed youthfully. As her ‘followers’ we tested the ‘sossukestävyys’, i.e. the guts of a social worker, e.g. in the sauna evening of the interaction skills course organised at the Konnevesi research station, when sauna visitors were gently but firmly guided outside to cool off in the snow, because that’s just the way to raise social workers who can withstand tough situations. As a teacher, Aila-Leena was also an active organiser of study trips. To this day, I still remember social work excursions and social work practices in small municipalities in Central Finland (cf. Marja Heikkilä in this book) and to social work schools in Tartu and Tallinn in the early 1990s. Another important memory I have of Aila-Leena from my student days is related to her social work methods course’s lecture on community work. I remember thinking how incredibly inspiring and radical it would be to do social work instead of individual work with groups and communities in different physical environments. Inspired by this, I went to study regional science and environmental policy at the University of Tampere.

The beginning of our academic collaboration date back to 1995, when Aila-Leena and Professor of Social Policy Marja Järvelä recruited me as a research assistant in the ‘Ecosocial approach to social work’ project (1995-1997) funded by the Ministry of Social Affairs and Health. The project produced social workers’ knowledge of the relationship between the living environment and people’s well-being and preventive decision-making. As the project progressed, Aila-Leena and I developed a study module ‘Eco-social approach to social work’ (15 credits), in which I was responsible for coordinating seminars, field projects and intensive training for social work students, social workers and urban planners. In addition, we edited a publication of essays written by social workers in which they reflected their understanding of the ecosocial framework in their practice (Matthies & Närhi 1998). Around the same

time, in the late 1990s, in our shared office room in Mattilanniemi, I also got to know a little about Aila-Leena's life outside of work in the form of plans for her family's new detached house in Nenäinniemi. The 'green' house built at that time turned out to be a long-term and important happy place for Aila-Leena and her family. In addition, in the same office room in Mattilanniemi, I also had the incredible opportunity to participate in the planning of an EU-funded international research project envisioned by Aila-Leena. On top of that, to everyone's surprise, the project also got funding.

After Aila-Leena moved to Magdeburg, Germany, our collaboration continued during 1998–2000 in the international EU-funded project 'New Local Policies against Social Exclusion', which strengthened our understanding of the close and important relationship between social work and living environments and, more broadly, environmental issues. The research project developed ways to prevent the processes of social exclusion in suburbs, studied social impact assessment (SIA) as a tool for preventive and structural social work, and examined the relationship between social exclusion and living environments from the perspective of social work (Matthies et al. 2000; cf. Päivi Turunen in this book). In the project, I collected data for my doctoral dissertation, which examined Finnish social workers' understanding of ecosocial social work in an action research framework (Närhi 2004). The research confirmed the claim that social workers have essential knowledge about the changes in the relationship between individuals and their environment. My understanding that social workers as social scientists have a potential role and an obligation to play their part in promoting ecosocial sustainability also stems from this period.

We have also collaborated with Aila-Leena on issues related to the inclusion of young adults. I worked as a postdoctoral researcher together with Tuomo Kokkonen during 2011–2014 in Aila-Leena's Academy-funded research project 'The Role of Welfare Services in Participative Citizenship of Marginalized Citizens'. The goal of the study was to produce researched information about welfare services that involve social welfare clients and citizens in developing services. The questions of inclusion and exclusion were especially focused on young adults' views on welfare services, as well as on the inconsistency and entanglement of those services in their lives more generally (Närhi et al. 2014; Kokkonen et al. 2018). The study was carried out in Jyväskylä and Kokkola in cooperation with EAPN-fin. Aila-Leena was in her element when she discussed with young men not only their life challenges, but also their rather radical ecosocial ideas, for example regarding a self-sufficient lifestyle in the countryside.

Around that time, Aila-Leena and I returned to the research themes of ecosocial social work. Socially, academically, and in terms of public debate, the time was significantly more flexible and more receptive to understanding the intertwining of environmental problems and social problems as well as questions of ecological and social sustainability compared to our research carried out at the turn of the late 1990s and early 2000s. Our next Academy-funded collaboration project during 2015–2019 was 'Contribution of Social Work and Systems of Income Security to the Ecosocial Transformation of Society' (ECOSOS) project, which examined the issues of ecosocial transition in social work. In case studies in four European countries (Finland, Germany, Belgium and Italy), Ingo Stamm and Tuuli Hirvilampi examined

ecosocial innovations linked to the ecosocial transition from the perspectives of issues related to young adults' livelihoods (Stamm et al. 2020; Matthies et al. 2019a; Hirvilammi et al. 2019). In addition, we interviewed Finnish social workers about their views on the obstacles and opportunities of the ecosocial framework in social work practices (Närhi et al. 2024).

At that time, led by Aila-Leena, the first steps were taken into creating the research ideas of the later ASTRA project ('Applying Sustainability Transition Research in Social Work tackling Major Societal Challenge of Social Inclusion') (Matthies et al. 2022). Aila-Leena made maximum use of the cooperation networks she had created over the years, and her perseverance and always optimistic thinking is also evidenced by the fact that the highly competitive MCSA funding (2020–2024) of the European Commission's Horizon 2030 programme for fifteen doctoral dissertations on ecosocial themes, including supervision and other activities, was received only in the fourth application round. In fact, in retrospect, the project plan actually encapsulated all of Aila-Leena's previous research ideas focused on ecosocial themes, which we can read more about in the next few years in the form of fifteen dissertation studies.

Over time, Aila-Leena and I have written several texts on the ecosocial framework (e.g. Matthies & Närhi 1998, 2014, 2017, 2018; Närhi & Matthies 2001, 2016, 2018, 2024), in which we reflect on the conceptual complexities of ecosocial discussions or, as Aila-Leena writes in the introduction to one of our edited books, 'childhood diseases' that new conceptualisations potentially bring to the research literature (Matthies & Närhi 1998). Despite the conceptual diversity, we still argue that the ecosocial framework can be used to examine the complex interaction between the environment and humans, as well as questions of ecological and social sustainability in social work. The two main theoretical trends of the ecosocial framework we have structured, i.e. systems theoretical and ecocritical perspectives (Närhi & Matthies 2001), are still visible as an important outline in international social work literature (e.g. Payne 2021).

Our ecosocial research collaboration expanded globally at the latest at the 2012 World Conference on Social Work in Stockholm and in 2014 in Melbourne, where Aila-Leena and I found social work researchers and colleagues around the world interested in ecosocial themes, and with whom we started writing, well, a peer-reviewed book of course (Matthies & Närhi 2017). Our research collaborations with European, but also Australian and US researchers have increased empirical knowledge on social workers' views on the environmental issue and the means and boundary conditions under which social work can have a role in the sustainability transition (e.g. Boetto et al. 2020, Boetto et al. 2022; Matthies et al. 2020; Nöjd et al. 2024). In addition, under Aila-Leena's leadership and initiative, we have also published our texts for Chinese readers (Matthies et al. 2019b) (cf. Julkunen & Wang in this book).

Today, ecosocial social work and sustainable societies is one of the focus areas of social work research at the University of Jyväskylä, the only one among Finnish universities (Stamm et al. 2024). In addition, of all Finnish social work degree programmes, only the University of Jyväskylä has a compulsory course called 'Social work in ecosocial transition' (Ranta-Tyrkkö & Närhi 2021). In recent years,

both master's students and doctoral students have been increasingly interested in studying the relationship between social work and the natural environment (Närhi & Matties 2018b). Taija Nöjd's (2016) master's thesis, a systematic literature review on the relationship between social work and the environment, was chosen as the best Finnish social work master's thesis of the year. In addition, Jyväskylä and Kokkola have more than ten social work doctoral students (TETRIS research group) who examine the themes of ecosocial social work and sustainability transition. The future looks good.

As in life in general, thanks to happy coincidences, but also to persistent and long-term work, the ecosocially oriented research and teaching of social work at the University of Jyväskylä has been a pioneer nationwide and is also internationally quite well known and referenced in research discussions of ecosocial social work. For all of this, we can thank Aila-Leena's visionary, uncompromising, pioneering and inspiring work in social work research and teaching. A warm, comprehensive and very personal thank you, Aiski, for all your exceptional and pioneering work and for paving the way for future generations of ecosocial researchers as well.

Literature

- Boetto, H., Närhi, K. & Bowles, W. (2022). Creating 'communities of practice' to enhance ecosocial work: A comparison between Finland and Australia, *British Journal of social work* 52(8), 4815–4835.
- Boetto, H., Bowles, W., Närhi, K. & Powers, M. (2020). Raising awareness of transformative ecosocial work: Participatory action research with Australian practitioners, *International Journal of Social Welfare*, 0: 1–10. DOI: 10.1111/ijsw.12445
- Hirvilampi, T., Väyrynen, M., Stamm, I., Matthies, A.-L., & Närhi, K. (2019). Reflecting on Work Values with Young Unemployed Adults in Finland. *Nordic Journal of Working Life Studies*, 9(2). <https://doi.org/10.18291/njwls.v9i2.114802>
- Kokkonen, T., Mattila, M.-L., Närhi, K. & Puttonen, P. (2018). Jaettu tieto hyvinvointipalvelujen kehittämisessä. Teoksessa Tarja Juvonen, Jari Lindh, Anneli Pohjola & Marjo Romakkaniemi (toim.) *Sosiaalityö ja uusi asiantuntijuus. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2018*. Unipress.
- Matthies, A.-L., Krings, A., & Stamm, I. (2020). Research-based knowledge about social work and sustainability. Guest Editorial. *International Journal of Social Welfare*, 29(2), 297–299 DOI: 10.1111/ijsw.12462
- Matthies, A.-L., Hermans, K. & Leskošek, V. (2022). Applying transdisciplinary sustainability transitions research in international social work doctoral training. *Social Work Education*, DOI: 10.1080/02615479.2022.2105316
- Matthies, A.-L. & Närhi, K. (2018). Ecological theories in Social Work. In Neil Thompson & Paul Stepney (eds.) *Social Work Theory and Methods; The Essentials to be*. New York: Routledge.
- Matthies, A.-L., & Närhi, K. (Eds.), (2017). *Ecosocial transition in society: Contribution of social work and social policy*. Routledge.

- Matthies, A-L. & Närhi, K. (2014). Ekososiaalinen lähestymistapa rakenteellisen sosiaalityön viitekehyksenä. Teoksessa Anneli Pohjola, Merja Laitinen & Marjaana Seppänen (toim.) Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja. Unipress, 87–116.
- Matthies, A-L. & Närhi, K. (toim.) (1998). Ekososiaalisia oivalluksia sosiaalityön arjesta Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Työpapereita 102.
- Matthies, A.-L., Stamm, I., Hirvilammi, T., & Närhi, K. (2019a). Ecosocial innovations and their capacity to integrate ecological, economic and social sustainability transition. *Sustainability* 11, 2107. doi:10.3390/su11072107
- Matthies, A-L., Närhi, K., Julkunen, I. & Martinsen, E. (2019b). 生态社会工作与社会工作 践[Ecological Social Work and Collaborative Research in Practice]. Beijing: Social Sciences Academic Press.
- Matthies, A-L., Närhi, K. & Ward, D. (2001). (eds.) *Eco-social Approach in Social Work*, Sophi: Jyväskylä.
- Matthies, A-L., Turunen, P., Albers, S., Boeck, T. & Närhi, K. (2000). Eco-social Approach against Social Exclusion in European Cities. A New Comparative Research Project in Progress, *European Journal of Social Work*, 3(1), 43–52.
- Närhi, K. (2004). The eco-social approach in social work and the challenges to the expertise of social work, *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 243, University of Jyväskylä, Jyväskylä.
- Närhi, K., Hirvilammi, T., Matthies, A-L. & Stamm, I. (2024). Social work practitioners' views on ecosocial work, manuscript in process.
- Närhi, K. & Matthies, A-L. (2024). Ecological social work. Teoksessa Margaret Alston Penny Buykx, Wendy Foote & David Betts (eds.) *Handbook of Research Methods in Social Work*. Edward Elgar. Forthcoming.
- Närhi, K., & Matthies, A.-L. (2018a). The ecosocial approach in social work as a framework for structural social work. *International Social Work*, 61(4), 490–502.: DOI: 10.1177/0020872816644663
- Närhi, K. & Matthies, A-L. (toim.) (2018b). Ympäristökysymys suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa. *YFI-julkaisuja* 5, Jyväskylän yliopisto.
- Närhi, K., & Matthies, A.-L. (2016). Conceptual and historical analysis of ecological social work. In J. McKinnon & M. Alston (Eds.), *Ecological social work: Toward sustainability* (pp. 21–38). Palgrave Macmillan.
- Närhi, K., Kokkonen, T. & Matthies, A-L. (2014). Asiakkaiden osallisuus ja työntekijöiden harkintavalta palvelujärjestelmässä. *Janus: Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti* 22(3), 227–244.
- Närhi, K., & Matthies, A.-L. (2001). What is the ecological (self-)consciousness of social work? Perspectives on the relationship between social work and ecology. In Matthies, A-L., Närhi, K. and Ward, D. (Eds.), *Eco-social approach in social work* (pp. 16–53). Sophi.
- Nöjd, T., Kannasoja, S., Niemi, P., Ranta-Tyrkkö, S. & Närhi, K. (2024). Ecosocial work among social welfare professionals in Finland: key learnings for future practice, *International Journal of Social Welfare*. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12638>.

- Nöjd, T. (2016). A systematic literature review on social work considering environmental issues and sustainable development. Master thesis. University of Jyväskylä.
- Payne, M. (2021). *Modern Social Work Theory*. The fifth edition. London: MacMillan.
- Ranta-Tyrkkö, S., & Närhi, K. (2021). Striving to strengthen the ecosocial framework in social work in Finland. *Community Development Journal*, 56(3), 608–625.
- Stamm, I., Ranta-Tyrkkö, S., Matthies, A.-L., & Närhi, K. (2024). The ecosocial paradigm in social work: Striving for planetary well-being. In M. Elo, J. Hytönen, S. Karkulehto, T. Kortetmäki, J. S. Kotiaho, M. Puurtinen, & M. Salo (Eds.), *Interdisciplinary perspectives on planetary well-being*. Routledge.
- Stamm, I., Matthies, A.-L., Hirvilammi, T. & Närhi, K. (2020). Combining labour market and unemployment policies with environmental sustainability? A cross-national study on ecosocial innovations, *Journal of International and comparative Social Policy* 36:1, 42–56. doi:10.1017/ics.2020.4.

AILA-LEENAN PERINTÖ

TALOUSSOSIAALITYÖN KEHITYS JA LAAJENEMINEN

Katri Viitasalo

Professori Aila-Leena Matthies on ohjannut taloussosiaalityötä käsittelevän väitöskirjani ja samalla innostanut tieteen pariin. Hänellä on ollut iso rooli taloussosiaalityön tutkimusalan vahvistumisen mahdollistajana. Kuvaan seuraavassa taloussosiaalityön kehitystä osaksi suomalaisen sosiaalityön tieteenalaa ja käytäntöjä.

Taloussosiaalityö on kehittyvä toimintaorientaatio, joka keskittyy taloudellista hyvinvointia edistävään sosiaalityöhön. Se on herättänyt kiinnostusta enenevässä määrin 2010-luvulta alkaen. Taluskriisit ovat nostaneet esille yksilöiden ja perheiden talousvaikeudet, kuten velkaantumisen ja köyhyyden. Myös tuloerojen kasvu ja lukuisat muutokset taloudellisessa toimintaympäristössä ovat johtaneet siihen, että sosiaalityössä on tarve uudelle otteelle talousvaikeuksien käsittelyssä. (Sherraden ym., 2022.)

Taloussosiaalityön tavoitteena on vahvistaa taloudellista toimintakykyä, auttaa ihmisiä selviytymään taloudellisista kriiseistä sekä parantaa sosiaalista ja taloudellista hyvinvointia (Sherraden ym., 2022). Työ perustuu kokonaisvaltaiseen sosiaalityön orientaatioon, jossa yksilön ja perheen taloudellinen hyvinvointi ymmärretään riippuvaisena myös rakenteellisista, sosiaalisista ja institutionaalisista tekijöistä (Kondrat, 2002). Kyse on taloudellisen eriarvoisuuden ja finanssialisaation vastaisesta työstä (Sherraden ym., 2022).

Tutkimuksen ja koulutuksen lisääntyminen

Taloussosiaalityön merkitys on kasvanut osana sosiaalityön tutkimusta ja opetusta Suomessa 2010-luvun lopulta alkaen. Sosiaalityön professorina Aila-Leena Matthies on edesauttanut tätä kasvua. Vuonna 2018 julkaistu sosiaalityön väitöskirjani "Äitien pyrkimykset ja toimintamahdollisuuksien valikko", jota Aila-Leena Matthies ohjasi yhdessä professori Marjo Kurosen kanssa, on ensimmäisiä taloussosiaalityötä käsitteleviä suomalaisia tutkimuksia. Se tarkastelee taloussosiaalityön aihealuetta ja metodologisia valintoja äitien taloudellisten toimintamahdollisuuksien näkökulmasta. Kimmokkeena tarkastelulle toimii kansainvälinen, erityisesti Yhdysvalloissa käyty keskustelu taloussosiaalityöstä (Viitasalo, 2018).

Sosiaalityön koulutukseen on saatu viiden opintopisteen laajuinen opintojakso taloussosiaalityöstä. Kolme yliopistoa, Helsingin, Turun ja Jyväskylän yliopistot, toteuttavat Taloussosiaalityö-verkkokurssia syventävän vaiheen pääaineopiskelijoille. Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet toteuttaa verkko-opetuksen, mikä mahdollistaa koulutukseen hakeutumisen kaikille Suomessa sosiaalityötä opiskeleville. Opiskelijoiden keskuudessa tämä on suosittu vapaavalintainen opintojakso, jolle on runsaasti hakijoita.

Taloussosiaalityön tutkimushankkeet

Suomessa on käynnistetty ja toteutettu sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön rahoituksella yliopistotason tutkimushankkeita, jotka käsittelevät taloussosiaalityötä. Aikuissosiaalityön työmenetelmien vaikuttavuutta tarkasteleva AIKUMETOD-hanke on yksi ensimmäisiä näistä. Hankkeen ideoijana ja johtajana Aila-Leena Matthiesillä oli keskeinen rooli. Hankkeessa tarkastellaan sosiaalityössä vaikuttavien sosiaalisten mekanismien vaikutuksia KAIMeR-teorian avulla (Matthies ym., 2021; Viitasalo, 2021).

Tämän rinnalla Taloussosiaalityö lapsiperheissä -tutkimushankkeessa (v. 2021–2023) on kehitetty taloussosiaalityön interventio lapsiperheiden taloudellisen hyvinvoinnin tueksi (Kaittä ym., 2023). Hanke tekee näyttöön perustuvaa tutkimusmenetelmää tutuksi suomalaisessa sosiaalityön tutkimuksessa sekä lisää ammattilaisten talousosaamista ja työmenetelmiä talousosaamisen vahvistamisen tueksi. Tutkimushanke sai jatkoa (v. 2024–2026), kun Turun yliopisto yhteistyössä Helsingin ja Itä-Suomen yliopistojen kanssa toteuttaa Vahvat rahataidot lapsiperheessä (VaRa)-interventiotutkimuksen satunnaistetun kontrolloidun tutkimusasetelman keinoin.

Taloussosiaalityön laajeneminen käytäntöön

Aila-Leena Matthies on aktiivinen yhteiskunnallinen keskustelija ja vaikuttaja, joka hyödyntää soveltavaa tutkimustietoa ja pyrkii vahvistamaan sosiaalityön tietopohjaa. Tällainen työskentely ja soveltava näkökulma on tärkeää myös taloussosiaalityössä. Taloussosiaalityö yhdistää tutkimuksen ja ammatilliset työkäytännöt. Se pyrkii kehittämään palvelujen saatavuutta ja tavoitettavuutta, vahvistamaan niin yksilöllisiä, perhe-, ryhmä- kuin yhteisökohtaisia taloudellisia valmiuksia sekä ehkäisemään taloudellisia vaikeuksia kuten ylivelkaantumista tutkitun tiedon avulla. Moniammatillinen yhteistyö on yksi keino kehittää tätä osaamista. Talousosaamisen ja talousneuvonnan kentältä kehityskumppaneina ovat toimineet muun muassa Suomen Pankki, Takuusäätiö, Marttaliitto, Ensi- ja turvakotien liitto. Keskeistä on lisäksi kehittämissyhteistyö sosiaalipalveluita toteuttavien yksiköiden, niissä toimivien sosiaalityöntekijöiden, alan ammattilaisten ja kehittämiseen osallistuneiden asiakkaiden kanssa.

Taloussosiaalityö on levinnyt käytännön sosiaalityöhön erityisesti aikuissosiaalityön ja lapsiperheiden palveluissa. Se ylittää sosiaalityön kentän sektori- ja organisaatorajoja: talousvaikeudet ja niihin vastaaminen ovat osa kokonaisvaltaista sosiaalityötä kaikkien asiakas- ja kohderyhmien parissa. ”Avauksia taloussosiaalityöstä” -julkaisu (Zechner ym., 2019) on käytännön kehittämistyötä käsittelevä julkaisu taloussosiaalityöstä. Julkaisu jäsentää taloussosiaalityön ideaa, sisältöjä ja kehittämistä esitellen samalla kiinnostavia kehittämismenetelmiä (Karjalainen, 2019) ja uusia kehittämisareenoita, kuten Aila-Leena Matthiesin (2019) kirjoittama teksti ekososiaalisen näkökulmasta taloussosiaalityöhön.

Toivotan kaikkea hyvää uuteen elämänvaiheeseen Aila-Leenalle. On ollut ilo ja etuoikeus saada työskennellä työryhmäsi jäsenenä ja väitöskirjaohjattavanasi. Kiitos sinulle!

Kirjallisuus

- Kaittä, A., Isoniemi, H., Viitasalo, K., Moisio, M., Raijas, A., Toikka, E., Tuominen, J. & Hakovirta, M. (2023). A Pilot Randomized Controlled Trial of Intervention for Social Work Clients with Children Facing Complex Financial Problems in Finland (FinSoc): A Study Protocol. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 21:1, 32–49. <https://doi.org/10.1080/26408066.2023.2257174>
- Kondrat, M. E. (2002). Actor-Centered social work: Re-visioning “person-in-environment” through a critical theory lens. *Social Work*, 47(4), 435–448. <https://doi.org/10.1093/sw/47.4.435>
- Karjalainen, S. (2019). Taloussosiaalityötä kehittämässä. Teoksessa Minna Zechner, Sirpa Karjalainen & Katri Viitasalo (toim.) *Avauksia taloussosiaalityöstä*. Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, 47–57. < <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/64919> >
- Matthies, A.-L. (2019). Kohti kestäväää taloutta – Ekososiaalinen näkökulma taloussosiaalityöhön. Teoksessa Minna Zechner, Sirpa Karjalainen & Katri Viitasalo (toim.) *Avauksia taloussosiaalityöstä*. Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto, 36–43. <<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/64919> >
- Matthies, A.-L., Svenlin, A.-R. & Turtiainen, K. (2021). *Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Sherraden, M.S., Huang, J., & Ansong, D. (2022). Financial capability. *Encyclopedia of Social Work*. <https://oxfordre.com/socialwork/display/10.1093/acrefore/9780199975839.001.0001/acrefore-9780199975839-e-1201>
- Viitasalo, K. (2018). Äitien pyrkimykset ja toimintamahdollisuuksien valikko: käsitteellinen tutkimus äitien taloudellisista toimintamahdollisuuksista. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Available: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7340-7>
- Viitasalo, K. (2021). Taloudellisen kyvykkyyden vahvistaminen ja mekanismit sosiaalityössä. Teoksessa Matthies, A.-L., Svenlin, A.-R. & Turtiainen, K. (toim.) *Aikuissosiaalityö: Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Helsinki: Gaudeamus, 218–230.
- Zechner, M., Karjalainen, S. & Viitasalo, K. (2019). Avauksia taloussosiaalityöstä. Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto. <<https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/64919> >

LUCKY LAKESIN JÄLJILLÄ

Minna Kivipelto

Olen tunnistanut Aila-Leenan sosiaalityön tieteellisessä kentässä tuotteliaana ja tinkimättömänä ekososiaalisen sosiaalityön, kansalaisvaikuttamisen ja vaihtoehtoisen sosiaalityön tutkijana jo vuosikymmeniä. Yhteinen taipaleemme alkoi kuitenkin vasta Aila-Leenan, Katin ja Anu-Riinan vetämän Aikuissosiaalityö-kirjahankkeen yhteydessä vuodesta 2019 lähtien (Matthies ym. 2021). Kirjaprojektit parhaimmillaan lähentävät ihmisiä ja moni tämänkin kirjan kirjoittajista on sittemmin jatkanut yhteistyötä. Ja mikä hienointa, vaikuttavuus, kriittinen realismi ja KAIMEr-teoria tulivat tunnetuksi kyseisen julkaisun myötä Aiskin ja kumppaneiden ansiosta.

Kun Aila-Leenan vetämä AIKUMETOD-hanke lähti liikkeelle, oli luontevaa jatkaa vaikuttavuuden arviointia Aikuissosiaalityö-kirjan viitoittamalla tiellä. AIKUMETOD toteutettiin Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksessa vuosina 2021–2022 sosiaalityön valtionrahoituksella (VTR). Hankkeessa oli yhtymäkohtia erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden elämäntilanteiden ja palvelutarpeiden tutkimukseen sekä asiakkaiden osallisuuden ja toimijuuden tutkimukseen. Hankkeessa tuotettiin tutkimustietoa siitä, mikä aikuissosiaalityössä tukee toivottuja muutoksia. Tutkimuksessa sovellettiin kriittistä realismia ja KAIMEr -teoriaa, joiden avulla pyrittiin ymmärtämään ja jäsentämään sosiaalityön vaikutuksia tietyssä kontekstissa, tietyillä toimijoilla ja interventiolla (Blom & Morèn 2010).

AIKUMETOD-hankkeen tutkimuksen kohteena olivat ESR-rahoitteiset Taloudellinen toimintakyky ja sosiaalinen osallisuus TASOS) ja Talous sujuvasti kuntoon (TASKU) -kehittämishankkeet. Tarkemmassa arvioinnissa olivat neljä aikuissosiaalityön menetelmällistä suuntausta: voimavaralähtöinen asiakastyö, taloussosiaalityö, yhteisölliset ja luontolähtöiset menetelmät, sekä verkostotyö maahanmuuttajapalveluissa. Lisäksi hankkeessa olivat mukana Terveystien ja hyvinvoinnin laitos (THL), Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus (KOSKE) ja Pohjalaismaakuntien sosiaalialan osaamiskeskus SONet BOTNIA. Olin mukana AIKUMETOD-hankkeessa THL:n edustajana pienellä konsultaatiopanoksella, jonka suunnittelimme päättävämme Aila-Leenan kanssa yhteisen tutkimusartikkelin kirjoittamiseen.

Ei rikosta – ei tutkittavaa?

Aila-Leena haastatteli AIKUMETOD-hankkeen kohderyhmänä olleita sosiaalityöntekijöitä vuoden 2022 keväällä ja kesällä. Olin itsekin mukana yhdessä ryhmähaastattelussa. Tarkoituksenamme oli käyttää näitä aineistoja tulevaan tutkimusartikkelimme. Hieroimme käsiämme, nyt laitettaisiin kriittinen realismi ja KAIMEr koetukselle, mitä niiden avulla voisi löytyä!

Haastattelujen jatkuttua Aila-Leena alkoi ihmetellä, että kaikki haastateltavat eivät suinkaan tuoneet esiin managerialismin ylivaltaa ja sitä, että sosiaalityön teke-

misen reunaehdot olisivat puutteelliset. He kertoivat, että kokevat voivansa tehdä ”oikeaa sosiaalityötä”:

Se on mun mielestä semmosta ihmisen kohtaamistyötä aidoimmillaan, koska siinä ei oo semmosta mitään, multa ei haeta mitään etuusia, eikä... No kuntoutuspaikkoja joskus, mutta ne on yleensä aina sitte, harvoin tarvii tehdä kielteisiä päätöksiä, että ne on sitten sen yhteisen työskentelyn tuloksia, että tehdään päätöksiä kuntoutuksesta. Emmä tiiä, se on vaan niinku mielekästä, semmosta mitä mä aattelen sosiaalityön pitäskin olla. (Haastattelu, sosiaalityö 16.6.2022)

Kutsuimme kuntaa leikkimielisesti Lucky Lakesiksi, josta tuli sittemmin artikkelimme tutkimuskohdetta kuvaava pseudonyymi. Tästä alkoi asian yhteinen ihmettely. Mitä tämän takana voi olla? Kuitenkin esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden ja sosiaali-ohjaajien määrät sekä asiakasmäärät olivat suunnilleen samankaltaisia, kuin muillakin alueilla (Kivipelto & Tanner 2023). Mieleen hiipi yliopisto-opintojeni ajalta Pertti Alasuutarin rinnastus, että laadullisen tutkimuksen tekeminen on kuin salapoliisin työtä. ”Pitää vain seurata johtolankoja”, hän ohjasi (ks. myös Alasuutari 2019).

Mutta aloimme samalla pohtia, mitä johtolankoja voi löytyä, jos mitään rikosta ei tapahtunutkaan? Miten niin sanottua hyvää kehitystä voisi tutkia? Jo tutkimuksen lähtökohtien määrittelyyn kuuluu olennaisesti ”tutkimusongelman” muotoilu. Onneksi joku on kehittänyt mahdollisuuden asettaa myös ”tutkimustehtäviä”, joka tässä tapauksessa saattaisi toimia paremmin.

Lisäksi totesimme, sosiaalityön tutkimuksessa on lähes yksimielinen käsitys siitä, että niin sanottua ”oikeaa sosiaalityötä” ei pystytä tekemään julkishallinnossa vallalla olevan tehokkuusajattelun takia. Jokainen sosiaalityön tutkija on varmaan jossain vaiheessa pohtinut niin sanotun uuden julkisjohtamisen mallin eli New Public Managementin aiheuttamaa ylitsepääsemätöntä ristiriitaa sosiaalityön eettisen perustan ja arvojen kanssa (esim. Banks 2011; Stenius & Storbjörk 2023). Erityisesti Aiski nosti esiin, voisimmeko siis tutkia sitä, miten kaikesta julkishallintoon liittyvästä negatiivisesta arvolutauksesta huolimatta joidenkin haastateltavien mukaan he pystyivät tekemään sellaista sosiaalityötä, jota heidät oli koulutettukin tekemään. Näin päädyimme tutkimaan niitä tekijöitä, jotka mahdollistivat haastateltavien sosiaalityöntekijöiden saavuttaa ammatilliset ihanteensa, joita he itse kutsuivat ”oikeaksi sosiaalityöksi”.

Kriittinen realismi ja KAIMEr-teoria

Kriittinen realismi vaikutti olevan meille sopiva lähestymistapa, koska se mahdollistaa sosiaalisten ilmiöiden tutkimisen eri todellisuuden tasoilla. Teoria tukee myös sosiaalityölle ominaisten teoreettis-metodisen ajattelun muodostumista (Houston 2010; Svenlin, 2020, Wolniak & Houston, 2022) jäsentämällä tutkittavan todellisuuden kolmelle eri ulottuvuudelle sen mukaan, miten niitä kyetään havainnoimaan. Empiirinen taso edustaa havaittavia asioita, ilmiöitä ja kokemuksia. Aktuaalinen taso koostuu tapahtumista, jotka tapahtuvat niin sanottujen generatiivisten mekanismien vaikutuksesta, riippumatta siitä, ovatko ne empiirisesti havaittavia vai eivät. Reaalimaailman taso kattaa koko todellisuuden, myös syvät ja havaitsemattomat prosessit. (Bhaskar 2008; Bhaskar & Lawson, 2007). Kriittisen realismin mukaan sosiaalinen maailma on myös ennakoimaton ja sille on ominaista suuri monimutkai-

suus ja epävakaus (Archer 2020; Bhaskar 2008), mikä ei tietenkään tee sen soveltamisesta mitenkään helppoa.

Aloimme kiinnostua juuri niistä näkymättömistä voimista, jotka mahdollisesti auttoivat ”vastustamaan” uuden julkisjohtamisen mallin rajoituksia konkreettisissa sosiaalityön tilanteissa. Mahdollisesti löytäisimme myös mekanismeja, jotka tukisivat tai vahvistaisivat oikean sosiaalityön tekemistä. Jouduimme kuitenkin myöntämään yhä enemmän, että mekanismit ovat itse asiassa varsin looginen mutta samalla todella kompleksinen tapa löytää selityksiä. Mekanismit eivät ole vain yksi tekijä, joka esimerkiksi tukee ihmisen toimintaa tiettyyn suuntaan, vaan kimppu erilaisia tukevia tekijöitä, jotka ovat yhdessä enemmän, kuin osiensa summa. Tästä syystä mekanismien etsiminen ja muodostaminen on monivaiheinen prosessi.

Koska mekanismeja ei voi nähdä tai havaita, niiden olemassaolo on pääteltävä sen aiheuttamista erilaisista seurauksista (Fletcher 2017; Houston & Swords 2022). Eli päättely tehdäänkin takaperin kysymällä yksi kerrallaan niin sanottuja kontrafaktuaalisia kysymyksiä, jotka vähitellen tuovat esiin syyn jollekin ilmiölle, kuten ”aidon sosiaalityön toteutumiseksi”. Jos haastateltavat toivat esiin vaikkapa esimiesten tuen aikuissosiaalityössä, kysyimme, mitä tapahtuisi, jos tukeva johtajuus puuttuisi? Eli ketju meni jotakuinkin niin, että ensin pyrimme tunnistamaan tarkkaan itse tutkittavan ilmiön (oikea sosiaalityö), sen jälkeen ilmiön taustalla olevan todellisuuden (näkyvän, piilossa olevan ja pääteltävissä olevan todellisuuden) ja tämän jälkeen päättämään, millaiset mekanismit saavat aikaan sen, että oikea sosiaalityö on mahdollista.

Koska kriittinen realismi ei ole mikään yhdenmukaisesti ymmärretty tieteenfilosofinen lähestymistapa, päädyimme käyttämään tutkimuksessamme sen pohjalta kehitettyä KAIMEr -teoriaa, joka auttaa jäsentämään konkreettisemmin, miten jokin tilanne, tulos tai vaikutus (R) tapahtuu kontekstin (K), toimijoiden (A), interventioiden (I) ja mekanismien (M) yhteisvaikutuksesta.

Ainekset oli hankittu, mutta kakku oli vielä leipomatta.

Oon lanseerannu semmosta käsitettä, on tämmönen mahdollistava johtajuus, et mä kyllä koen, että meihin luotetaan. Me saadaan aika itsenäisesti päättää ja rakentaa omat aikataulut ja mitä tehdään millonkin. Ja se, et kokeilla erilaisia menetelmiä, työtapoja, erilaisia monialan ammatillisia tiimejä ja aina ajatellen, et mikä olisi parasta sille asiakkaalle. Ja koen, että meillä ei ole sellasta turhaa byrokratiaa, että joka asiaan pitäisi esimieheltä kysyä lupa, vaan me saadaan luovasti kokeilla sitä, mitä yhdessä, vaikka monialasestikki ideoidaan tai työparin kans tai muuta. (Haastattelu, sosiaalityö 16.6.2022)

Aineistoksi valikoitui siten yhden kunnan haastattelut, joissa sosiaalityöntekijät toivat esiin mahdollisuutensa tehdä ”aitoa sosiaalityötä”. Analyysseja tehtiin muiden töiden ohessa pitkin vuotta ja pääsimme esittämään alustavia havaintojamme 12th European Conference for Social Work Research (ECSWR 2023) konferenssiin, joka pidettiin Milanossa 1921 perustetun Università Cattolica del Sacro Cuore’n eli ”Pyhän Sydämen Yliopiston” tiloissa. Puitteet olivat toki juhlat, mutta jostain syystä oma esityksemme oli eräänlaisessa parakkirakennuksessa, joka oli aika kuuma. Annoimme kuitenkin palaa täysillä.

Milanon jälkeen saimme tekstin omasta mielestämme valmiiksi ja lähetimme sen European Social Work Research -lehteen. Tuli kesä ja syksy. Lokakuussa Aiski kysyi, "Ehkä voisit panna ystävällisen tiedustelun [päätoimittajalle lehteen], siitä on nyt kulunut n. 6 viikkoa, eikös, kun lähetimme?"

Changes required to your submission

Viimein saimme arvioinnit. "Major revisions" eli pyynnön tehdä suuria muutoksia käsikirjoitukseen. Kävimme kiivasta kirjeenvaihtoa ja pidimme Teams-palavereja. Aiski kommentoi yhtä korjauspyyntöä: Kontekstista tulisi tehdä oma kappaleensa ja sosiaalisen ja kulttuurisen kontekstin erottaminen Lucky Lakesin interventio-kontekstista mahdollistaisi syvällisemmän analyysin tekemisen ja sen kuvaamisen, kuinka he onnistuvat "poikkeamaan valtavirrasta" Lucky Lakesissa (joka on paperin painopiste). Minä siis ehdotan, että fokusoidaan koko artikkeli kontekstiin ja toimijoihin sekä osin interventioihin liittyviin mekanismeihin, vaikka en kyllä väittäisi, että sosiaalisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia voimme tässä tulkita, vaan enemmänkin nimenomaan managerialismiin ja professionalismiin sekä sosiaalityön toimintatapaan (interventions), joissa erot muihin kuntiin selvimmin näkyvissä.

Välillä pää oli ihan pyörällä, miten tästä selvittää? Lähdimmekö haukkaamaan liian isoa palaa? Joka tapauksessa saimme aikaan korjaukset, ja loppuvuodesta 2023 oli artikkelin arvioinnissa toinen kierros.

Päämäärä näkyy – mysteeri selvinnyt?

Aiski: CR-ulottuvuudet eli ne domainit voisi ehkä lisätä myös tähän analyysitaulukkoon?

Aiski: Kovasti jäin nyt vielä miettimään mekanismeja, - ja niitä pitää vielä miettiä. Muokkasin ja nimesin niitä nyt uudestaan, ja ne näkyvät tuossa erillisessä taulukossa.

Minna: Nyt on kyllä takki aika tyhjä, toivotaan, että loppusuora jo häämöttää.

Aiski jaksoi pyörittää ja kaivaa mekanismeja. Juuri, kun olimme saaneet puhuttua ne läpi, oli hänelle kirkastunut yöllä jokin tärkeä näkökulma. Tässä näkyi Aiskin valtava sinnikkyys. Hän ei jätä mitään kiveä kääntämättä.

Lopulta rakennelma alkoi tuntua oikeasti kestävältä eri näkökulmista. Kriittiseen realismiin ja siihen liittyvään teoreettis-metodologiseen viitekehykseen, KAI-MeR-teoriaan, perustuva analyysimme toi esiin viisi keskeistä mekanismia, jotka tutkimuksemme mukaan tukivat ja edistivät mahdollisuutta tehdä "oikeaa sosiaalityötä". Nämä mekanismit olivat roolinottomekanismi, vastausmekanismi, organisaation autonomia- ja vastuullisuusmekanismi, kollektiivinen vetovoima- ja koheesiomekanismi sekä kriittisen tietoisuuden mekanismi.

23.2.2024: "Reviewers have now commented on your paper. I am pleased to tell you that they see merit in your paper, and they recommend a decision of 'minor revisions'"

Viimeinkin!

Saimme keväällä 2024 hyvät arvioinnit ja viimeistely sujui nopeasti. Maaliskuussa 2024 artikkeli viimein julkaistiin lehdessä nimellä *What enables 'real social work' in adult social work? Examining mechanism-based explanations*.

Olimme löytäneet kultahippuja Lucky Lakesista, eli selityksiä siihen, mitkä tekijät kannattelevat sosiaalityöntekijöitä tekemään sitä oikeaa sosiaalityötä, johon he ovat kouluttautuneet. Olimme myös iloisia, että saimme ensimmäistä kertaa osoitettua kriittiseen realismiin pohjautuvan KAIMER-teorian avulla, että myös oikeaa sosiaalityötä on mahdollista tehdä, kun tietyt mekanismit ovat voimassa.

Kiitos Aiski tästä matkasta, joka oli opettavainen, antoisa ja kehittävä. Ilman sinua tästä ei olisi tullut mitään. Tuntuu, että tästä on hyvä jatkaa kriittisen realismin ja KAIMER-teorian soveltamista ja tutkimusta suomalaisessa sosiaalityössä.

Kirjallisuus

- Alasuutari, Pertti (2019) *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Archer, Margaret Scotford (2020) *The Morphogenetic Approach; Critical Realism's Explanatory Framework Approach*. Teoksessa Peter Róna & László Zsolnai (toim.) *Agency and Causal Explanation in Economics. Virtues and Economics*, vol 5. Cham: Springer, 137-150. https://doi.org/10.1007/978-3-030-26114-6_9
- Banks, Sarah (2011) *Ethics in an age of austerity: Social work and the evolving new public management*. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice* 20 (2), 5-23.
- Bhaskar, Roy (2008) *A realist theory of science*. London: Routledge.
- Bhaskar, Roy & Lawson, Tony (2007) *Introduction. Basic texts and developments*. Teoksessa Margaret Archer, Roy Bhaskar, Andrew Collier, Tony Lawson & Alan Norrie (toim.) *Critical realism. Essential Readings*. Oxon: Routledge, 3-15.
- Blom, Björn and Morén, Stefan (2010) *Explaining social work practice – The CAIMEr theory*. *Journal of Social Work* 10 (1), 98-119. <https://doi.org/10.1177/1468017309350>
- Blom, Björn and Morén, Stefan (2011) *Analysis of generative mechanisms*. *Journal of Critical Realism* 10 (1), 60-79. <https://doi.org/10.1558/jcr.v10i1.60>
- Diez Roux, Ana (2002) *A glossary for multilevel analysis*. *Journal of Epidemiology and Community Health* 56 (8), 588-594.
- Fletcher, Amber J (2017) *Applying Critical Realism in Qualitative Research: Methodology Meets Method*. *International Journal of Social Research Methodology* 20 (2), 181-194.
- Houston, Stan (2010) *Prising Open the Black Box: Critical Realism, Action Research and Social Work*. *Qualitative Social Work* 9 (1), 73-91. <https://doi.org/10.1177/1473325009355622>

- Houston, Stan & Swords, Calvin (2022) Critical realism, mimetic theory and social work. *Journal of Social Work* 22 (2), 345–363. <https://doi.org/10.1177/14680173211008806>
- Keskinen, Suvi & Vuori, Jaana (2012) Erot, kuuluminen ja osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa. Teoksessa Suvi Keskinen, Jaana Vuori & Anu Hirsiaho (toim.) *Monikulttuurisuuden sukupuoli*. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa. Tampere: Tampere University Press, 7–38.
- Kivipelto, Minna & Matthies, Aila-Leena (2024) What enables ‘real social work’ in adult social work? Examining mechanism-based explanations. *European Social Work Research* 2 (1), 53–68. Retrieved May 31, 2024, from <https://doi.org/10.1332/27551768Y2024D000000009>
- Kivipelto, Minna & Tanner, Niina (2023) Aikuissosiaalityö sote-uudistuksessa -kyselyn tulokset. Tutkimuksesta tiiviisti 1/2023. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Matthies, Aila-Leena & Svenlin, Anu-Riina & Turtiainen, Kati (2021) *Aikuissosiaalityö – Tieto, käytäntö ja vaikuttavuus*. Helsinki: Gaudeamus.
- Stenius, Kerstin & Storbjörk, Jessica (2023) When the organization is a problem: an empirical study of social work with substance use problems in more or less NPM-influenced Swedish municipalities. *Nordic Social Work Research* 13 (1), 36–49. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1907613>
- Svenlin, Anu-Riina (2020) *Kannatteleva ja jännitteinen tukiperhetoiminta: lastensuojelun tukiperhetoiminnan käyttöteoria ja tukisuhteet*. Akateeminen väitöskirja. JYU Dissertations 180, Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Wolniak, Michal & Houston Stan (2022) A sociologist in the field of social work: Pierre Bourdieu’s theory and its relevance for social work practice. *Critical and Radical Social Work* 11 (1), 27–41. <https://doi.org/10.1332/204986021X16455445960144>

THE ECO-SOCIAL WORK PERSPECTIVE ON POVERTY AND SOCIAL EXCLUSION

Vesna Leskošek

I was very pleased to be invited to participate to a monograph in honour of Aila-Leena Matthies. I have a deep respect for my colleague because of her hard work, innovative thinking and broad knowledge of social work. In addition, I have a long-standing acquaintance with her, having worked with her for more than 20 years. I cannot remember when and where we met. It may have been at the Faculty of Social Work in Ljubljana because we have a long tradition of cooperation with various departments of social work at Universities in Finland. Or it could be that we met in the international doctoral project INDOSOW, in which we both participated, or even at one of the conferences. Well, it doesn't matter when and where we met, what matters is that in all the years of acquaintance we have forged a mutual bond that is mainly work-related, but also personal, friendly. We also have something else in common, we are the same age, and lately we have been discussing how much time we have until retirement and what it will be like, when we would leave the world of regular employment - but not, of course, the world of academic work. We both have plans on research and on publishing and, above all, on being actively involved in society, because social engagement is important to both of us.

We have some common themes in our work, namely social work education, the promotion of doctoral studies in social work and eco-social work, although this field is new to me. We have written two articles together, the first was published in the *European Journal of Social Work* and the second in *Social Work Education* (co-authored with Koen Hermans), we have contributed joint papers to conferences, and I wrote a chapter for a monograph that Aila-Leena edited together with Kati Närhi. In 2010, I was invited by Aila-Leena to visit the Social Work Department in Kokkola as part of the Erasmus Teacher Mobility. In 2015 I spent three-months research leave at the University of Jyväskylä, during which I also participated in a group on eco-social work organised by Aila-Leena and Kati.

For the last three years I have been involved in the project ASTRA (Applying Sustainability Transition Research in Social Work Tackling Major Societal Challenge of Social Inclusion), led by Aila-Leena, where my role is to coordinate a work package on training and mobility. In this project, our collaboration is the most intense, as we need to take care of the study and career pathways of the 15 early-stage researchers, what is done in a close collaboration with colleagues from six European Universities and two research organisations. The project is funded by the European Commission. It is in this project that another characteristic of Aila-Leena became visible, which is extremely important for teaching and research, namely enabling networking and intertwining of research interests of people from all parts of the world. In the ASTRA project I met and learned a lot from important people in the field of ecological social work.

My main research topics are gender, social inequalities, welfare state and poverty. Currently I lead basic research project Life course and everyday life of old people experiencing poverty, funded by the Slovenian Research Agency. The issue of poverty is, in my view, a central issue in social work, which should be committed to social justice and the well-being of all people, and this should be achieved by actively working to eliminate social inequalities. Social inequalities are a key reason for poverty and the marginalisation of many groups of people and their exclusion from the centre of society. Let me further explain this by placing poverty in the context of the crises that the European Union has been experiencing over the last 15 years or so.

Crisis and poverty in the European Union

European Commission is monitoring the extent of the risk of poverty or social exclusion by introducing an indicator of severe material and social deprivation rate (SMSD), which distinguishes between individuals who cannot afford a certain good, service, or social activity. The indicator is defined as the proportion of the population experiencing an enforced lack of at least 7 out of 13 deprivation items (6 related to the individual and 7 related to the household) (Eurostat, 2023). Data show that considering people in at risk of poverty in 2022 the share at EU level was 19.7%, what was 2.2 percentage point higher than in 2021 (17.5%) (ibidem). Other sources, such as food banks, Red Cross and Caritas, are calling for urgent actions against increasing costs of living which are, by their opinion, the main reason of hunger and poverty in Europe.

Red Cross claims that increased costs of living are a pressing problem for 93% of Europeans due to the increase in energy and food prices. In 2022 Red Cross Austria increased food aid operations for 50%, slightly lower was an increase in food aid in Italy, Netherlands, Finland and some other EU countries (Red Cross, 2023). Caritas reports that the demand for food aid in 2022 increased for 40% according to the year earlier due to the fast-rising living costs. The worst situation is in well developed countries, such as Belgium, Denmark, Finland, the Netherlands, Portugal and Sweden (Eurodiakonia, 2022). Caritas responds to the situation with “opening additional services, such as warm spaces for people experiencing hardship and continuing to deliver more and adequate food support, clothing, homelessness services, financial support for housing and energy expenses, and debt counselling.” (ibidem).

In January 2024 Oxfam published a new report just before the World Economic Forum in Davos, saying that there was an enormous growth in wealth of the richest persons. The five richest people in the world have more than doubled their wealth from \$405 billion to \$869 billion since 2020 - at a rate of \$14 million per hour - while nearly five billion people have become poorer. In Europe, the richest 1% own 47% of wealth (Oxfam, 2024, p. 10). It is evident that the gap between rich and poor is widening.

The increased cost of living in the European Union is the result of ongoing crises over the last fifteen years, including the economic crisis of 2009-2014, crises caused by armed conflicts in the Middle East, North Africa and Ukraine (refugee and

migrant crises since 2015), disasters such as the Covid-19 pandemic (2020-2021), and the natural catastrophes that have swept across much of Europe, from droughts to floods and landslides. Lehne (2022) even argues that the crises will continue for years and that deep economic and social inequalities and accelerating global warming are creating a more difficult environment than the EU has ever faced. Each crisis affects the EU in a specific way. Some create the conditions for progress, while others are divisive and damaging. Sometimes the solutions offered to cope with a crisis are wrong or inadequate and can become even more entrenched as the pressure for solutions stops after the crisis. The dynamics triggered by a particular crisis need to be carefully examined on a case-by-case basis and a key criterion is whether the EU promotes the solidarity and cohesion needed to survive a crisis and be better prepared for the next one.

This is a very important caveat, as the data (see Eurostat at-risk-of-poverty rate) shows that poverty increases during the crisis, but the detailed country-by-country data also shows that this is not the case for all countries. Some countries manage to get through the crisis without an increase in poverty by redirecting part of the government's budget to key sectors such as health and social protection. Others are taking advantage of the crisis to cut their budgets and say that there are no other solutions if we want to allow economic growth. Economic growth is seen as the best and only solution to all the problems caused by the crisis.

Environmental perspective on poverty and the role of eco-social work

Willim Reese, who developed the concept of ecological footprint, argues that one of the most dangerous myths:

is the vision of global sustainability and poverty reduction, centred on unlimited economic expansion, "free" trade and technological fixes. [...]. This contemporary myth has been the principal force giving 'shape and direction' to political and civil life in both industrialized and so-called developing countries on virtually every continent since the late 1970s. (Rees 2002, p. 16).

This neoliberal myth, according to Rees, diminishes the regulatory power of nation states, since any restriction on free market trade is accused of being anti-progressive and thus not serving the common interests of the global world, because it is believed that just open and free markets maximize wealth and ensure sustainability. This belief has many negative effects for both nature and people because it proves to cause environmental degradation and increase social inequalities. The ecologically minded economists proposed the ecological economics alternative which is emphasising that the economy is not a separate isolated system, but an inextricably linked, fully constrained and fully dependent growing subsystem of the non-growing ecosphere (Rees 2002, p. 32). As a response Raworth (2017) developed a doughnut diagram that looks at the performance of an economy in terms of the extent to which people's needs are met without exceeding the Earth's ecological ceiling. She suggested that social boundaries should be merged with the structure of planetary boundaries.

Adding measures such as jobs, education, food, access to water, health services and energy helps to create an environmentally safe space that is compatible with poverty eradication – which should be the main goal on national and global level. Although there are critics of the concept in economic circles, as Wallerstein argues, without utopistics there is no progress (1998).

In this sense, eco-social work is also part of the realistic utopias defined by Wright (2011) as “clear-headed, rigorous, and viable alternatives to existing social institutions that both embody our deepest aspirations for human flourishing and take seriously the problem of practical design« (Wright, 2011, p. 37). Social work is based on principles, such as common good, social justice, collective responsibilities, shared resources, and human rights (IFSW, IASSW 2014), what includes also just working conditions, decent salaries, shared profit, strong redistributive role of the state, limited use of natural resources and very strong sense of solidarity and empathy between people. All these principles seem utopian in the current world, where the dominant values in the neoliberal world order are competition, consumerism, individualism, self-enhancement and the accumulation of wealth, which have crossed all borders (see Oxfam Report 2024).

Eco-social work is also subversive in its own way because it is based on reducing consumption and promoting interdependence (see more in Elsen, 2019), which is the essence of the doughnut diagram. As Peeters (2022) argues, the economy needs to be reclaimed in order to bring about sustainable transformation, and social work has an important role to play in building coalitions and campaigning for the recognition of activities that can be called the economy because they create value. Any activity that results in the creation of services that meet people’s needs creates use value.

Aila-Leena highlights the concept of ecosocial transition, which: “refers to the efforts of policymakers, activists and researchers towards creating sustainable changes both practically and conceptually.” (Matthies 2016, p. 17) and includes environmental, social and economic dimensions of development. Here we will not go deeper into her debate on the terms transition and transformation, but rather focus on how these processes take place in eco-social work with socially excluded groups of people. Aila-Leena argues that the main contribution of eco-social work to social inclusion of marginalised groups is situating their social position in the living environments, so the meaningful change must happen in these environments. The multidimensionality of living environments, such as their quality, access to goods and services and ability to influence the political decisions, must be recognised to enable people to actively participate in social and political life (Matthies 2001). This is only possible when the effects of social inequalities and poverty do not constrain people so much that they struggle just to survive.

While changes in living environments require political and policy decisions at the macro level to create inclusive environments, the real change happens at the micro level, i.e. in the neighbourhood where people live and function, in places they work, where they are educated or where they pursue their ambitions and aspirations. People are therefore not bound to one environment. They live in different environments that make up their lifeworld.

As Wright states, real utopia has to be emancipatory and transformative (Wright, 2011), what is also believed in eco-social work. To be transformative requires more

than just to introduce new projects and programmes on the top of what already exist. It requires emancipation, imagination, and dedication to a common good and social justice. Aila-Leena (2016) calls for a joint action of policy makers, activists and researchers towards creating sustainable changes. But it also stresses that without personal commitment, which is so important in social work, there can be no change. We cannot strive for an ecosocial transformation without changing on our own doorstep.

References

- Elsen, S. (2019). *Eco-Social Transformation and Community-Based Economy*. Abingdon, New York: Routledge.
- Eurodiakonia (2022). Caritas Europa and Eurodiaconia: Stark warning on Europe's cost-of-living crisis. <https://www.eurodiaconia.org/ru/stark-warning-on-europes-cost-of-living-crisis/> 15. 1. 2024.
- Eurostat (2023) Glossary:Severe material and social deprivation rate (SMSD). [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Severe_material_and_social_deprivation_rate_\(SMSD\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Severe_material_and_social_deprivation_rate_(SMSD)) 15. 1. 2024.
- IFSW, IASSW (2014). Global definition of social work. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> 20. 1. 2024.
- Lehne, Stefan (2022). The EU and the creative and destructive impact of crisis. <https://carnegieeurope.eu/2022/10/18/eu-and-creative-and-destructive-impact-of-crises-pub-88145> 17. 1. 2024.
- Matthies, Aila-Leena (2001). Perspectives of eco-social sustainability in social work. In Aila-Leena Matthies, Kati Närhi & Dave Ward (eds.), *The eco-social approach in social work*. Jyväskylä: SoPhi, pp. 127-152.
- Matthies, Aila-Leena (2016). The conceptualisation of ecosocial transition. In Aila-Leena Matthies & Kati Närhi (eds.), *The ecosocial transition of societies: The contribution of social work and social policy*. London, New York: Routledge, pp. 17-35.
- Oxfam International (2024). *Inequality Inc. How corporate power divides our world and the need for a new era of public action*. Oxford: Oxfam GB.
- Peeters, Jef (2022). Sustainability and new economic approaches. An exploration for social work research. SPSW Working Paper No. CeSo/SPSW/2022-01. Leuven: Centre for Sociological Research, KU Leuven.
- Raworth, Kate (2017). *Doughnut Economics: Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist*. London: Random house.
- Red Cross EU Office (2023). Food Aid and cost-of-living crisis in Europe. <https://redcross.eu/latest-news/food-aid-and-cost-of-living-crisis-in-europe> 18. 1. 2024.
- Rees, E. William (2002). An Ecological Economics Perspective on Sustainability and Prospects for Ending Poverty. *Population and Environment*, 24 (1), 15-46.
- Wallerstein, Immanuel (1998). *Utopistics: Or, Historical Choices of the Twenty-first Century*. New York: The New Press.
- Wright, E. O. (2011). Real Utopias. *Contexts*, 10 (2), 36-42.

BACK TO THE FUTURE

Ecossocial Work from Finland to the World

Ingo Stamm

I am writing this short piece on the years that Aila-Leena's and my path crossed just during a time when my "Finnish experience" is about to end (for now). In the past 14 years my academic life was closely entangled with Finland and Finnish social work research. And therefore, with only short breaks, it was closely linked to Aila-Leena's work. She was first my doctoral supervisor, then a dear colleague and team leader, and overall, a great support person in all kinds of life situations throughout the time.

The following memories are structured based on our and my research projects. As Aila-Leena knows, I like structure, being more of a cliché German person than I (sometimes) want to admit. After having started to write it, I realised I wrote it mostly from the perspective of her former PhD supervisee. A role that stays to a certain degree, I guess. In German the colloquial term for doctoral supervisor is, if one translates it word by word, "doctor mother or doctor father", which tells a lot about the crucial role that doctoral supervisors can have. They can influence an academic life significantly. And as many others, I was highly influenced by Aila-Leena, who turned out to be a great academic mentor.

INDOSOW (2010-2014)

What comes to my mind first, when thinking about when and how Aila-Leena's and my path crossed, is a situation very suitable for an academic relationship and friendship: it was a longer talk about a research project in the making, more precisely my doctoral research. It was 2010 and the location was less academic because we had our first talk in Ankaran, Slovenia. A very nice old holiday resort at the Mediterranean Sea, at the small coastline of Slovenia. It was quite hot, we were served plenty of excellent sea food and if the summer school days would not have been eight hours long, with many lectures and discussions, the beach and beautiful surroundings would have offered plenty of opportunities for relaxation. However, my preliminary doctoral research plan was, as it is the case with so many plans in the academic world, based on high ambitions, multiple ideas and interests and a number of questions that were hard to answer with limited time resources. I felt as being in a maze, not knowing how it will all fit together to become a proper and feasible research plan. As far as I can remember, Aila-Leena was mostly listening to my ideas, possibly holding back her ideas or critical comments because it was not yet an official supervision meeting but only an exchange of ideas and a first opportunity to get to know each other. To be honest, I did not know how much she had coined social work (research) in Finland and that she also had been contributing to the German debates since her first article in the *Neue Praxis* about social work in Finland in 1987 (Matthies 1987).

But I remember her friendly and positive interest in my research and my plans, and above all, her enthusiasm regarding my (at that point) very theoretical plan to include Finland as one country of comparison in a study on the human right to social security. She had many ideas how to do research in Finland and whom to talk to. She also immediately invited me very warmly to Finland and emphasized that funding will be available for an academic visit as a doctoral researcher. That was decisive for my future plans. Would Aila-Leena have not been so open and friendly as a professor and person, I might have chosen a different path for my doctoral research. I did not say "yes, but...", as sometimes in our later academic discussions when Aila-Leena focused on ideas, opportunities and visions and I took the role of the critical counterpart, asking about feasibility, open questions and possible obstacles.

On the contrary, based on our talk in Ankarán, I embraced the idea to focus exclusively on Finland and Germany in my cross-national study, which meant I had to skip my original idea to include four countries (Slovenia and the UK had to go). At that point, I need to add, I had never been to Finland before. The cities of Jyväskylä and especially Kokkola were completely unfamiliar to me. When I came then to Kokkola in January 2012 for an academic visit, I remember that colleagues from the Kokkola University Consortium Chydenius (first and foremost Niina Rantamäki) and Aila-Leena were hosting me very warmly (a warm welcome was even more important since temperatures were around minus 30 degrees when I arrived). I got my own office and all the support by Aila-Leena and the team of the social science department in Kokkola. Very important was also that Aila-Leena introduced me to many experts in Kokkola and Helsinki related to social security and unemployment policies in Finland. I went to talk to practitioners at the employment center of the City of Kokkola as well as to researchers from THL and experts from KELA in Helsinki. Since Aila-Leena introduced me and provided the contact, I was always received with great openness and got a lot of information on my research subject. This turned out to be crucial for my understanding of the Finnish social security system and for making valuable interviews during the first research phase of my thesis. It felt great to be welcomed in such a way and from an academic point of view, it was very motivating to get the feeling that your work can be an important scientific contribution. Among Aila-Leena's many positive characteristics is being a great motivator one of the most important. Without the academic visit in Finland and her constant support as a second supervisor, my doctoral research would have been much harder and most likely would have taken much longer. The final point was when Aila-Leena came to the University of Siegen in autumn 2014, where I was officially enrolled in the end as a doctoral student and where my defence (or more precise: my *rigorosum*) took place. Aila-Leena was the only woman among three male sociology professors from Siegen and myself and from what I heard later; she argued strongly in my favour when it came to assessing my inputs. I invited both my supervisors for a drink (quite modest celebrations compared to Finnish standards) and later Aila-Leena and I went for dinner, not knowing that our collaboration would only be interrupted for a bit more than a year.

ECOSOS (2015-2019) and follow-ups

It was in June 2015 when I saw several missed calls from Aila-Leena on my phone. I was just coming back from a work trip to Greece on that day and therefore she could not reach me. In the airport bus back home in Berlin I called her back, and she told me about the research project ECOSOS that I had almost forgotten about although I commented on the proposal the year before. She told me that they received funding from the Academy of Finland and asked if I could imagine joining the research team in Kokkola as a post-doctoral researcher. She emphasized that I would be located in Kokkola but since my doctoral studies and my research term in Kokkola, I knew what to expect and what not to expect from the small city in the northwest of Finland. As in many other cases, Aila-Leena did not only see the professional side of such an engagement but also considered the personal side. Regarding Kokkola, she was worried how it will be for a foreigner relatively far away from the main campus and further away from other bigger cities. However, together with Kati Närhi and Tuuli Hirvilammi we formed a very strong research team for the next four years. Aila-Leena sent me to all possible conferences and encouraged me to get to know as many colleagues internationally as possible to build my own networks. Although, networking is more her strength than mine I could see the strong effect after few years. It helped me a lot when writing my own research project application for which I needed strong partnerships (later I could realise my own research project NESP, based among others on my international network). Aila-Leena turned out to be a very good principal investigator, providing guidance, sharing her vast experience and knowledge and motivating us younger researchers to keep on “digging” in the field and trying to find more information on our subjects. Our research on ecosocial innovations got a lot of attention across various disciplines, and the interest at (international and national) conferences was tremendous (for example Matthies et al. 2020a). I remember when the famous German social pedagogy professor (and former editor of the *Neue Praxis*) Hans-Uwe Otto was impressed by our ECOSOS research at my first TiSSA conference in Olsztyn, Poland, in 2018. After more than 30 years, Aila-Leena’s name was still very much on the international social work research map. The ECOSOS project was concluded with an interdisciplinary and international symposium as well as a special issue for the *International Journal of Social Welfare* (Matthies et al. 2020b). Yet another milestone for the international discussion on ecosocial work, led by Aila-Leena and people (including me), who were either inspired by her work or who she brought together, not minding national or disciplinary borders.

ASTRA project (2021-2024)

In 2021, the final big chapter in our joint academic path started. Based on the experiences of INDOSOW, but much better planned in my view and with a very solid budget, the international and transdisciplinary doctoral program ASTRA started officially in spring 2021. The Covid pandemic was at its early peak, and it was unclear how and when international collaboration would continue. However, despite all obstacles and smaller or bigger “hick-ups”, led one more time by the

vision, strong will and enormous effort by Aila-Leena, the ASTRA project got funding by the EU. The project is the one and (so far) only big EU-funded project on social work, sustainability and transition research. It was officially concluded with an international conference, and it became clear that without Aila-Leena's strong leadership and personal engagement, also in regard to the well-being of many of the doctoral students, the project would not have been nearly as successful as it turned out to be. Since the individual doctoral projects will be completed in the up-coming years, the ASTRA results will influence and bring the discussion about (eco)social work and sustainability in many smaller steps forward in the near future.

Future plans and current situation

Inspired and influenced hugely by Aila-Leena's work, I try to push the topic of ecosocial work in Germany for some years now. Since 2021, the overall link between social work and the climate crisis has become quite important and controversially discussed in Germany, mainly within the German Social Work Association (DGSA). In the past years, the expert groups on social work theories and ethics as well as a newly formed working group on the social-ecological transformation and ecosocial work discussed the link on many different occasions. I published a monograph in German on eco-critical social work in 2021, which was received very well, and which would not have been possible without Aila-Leena's guidance and the networking she encouraged me to do at the beginning of my post-doc phase. It also summarizes many concepts, theories and practical examples from the wide field of international ecosocial work in German, including the research results of our Finnish projects (Stamm 2021). The relatively young but very lively German discussion on ecosocial work also led to a position paper by the above mentioned DGSA working group that I co-authored. It aims primarily on social work ethics but also shows the broader picture by answering the question, why is the social-ecological transformation important for social work (cf. DGSA-Fachgruppe 2023). It was among others inspired by the Finnish discussion on social work ethics and ecosocial work (Stamm et al. 2023). In sum, the pioneering work of Aila-Leena has been a strong booster for the German debate of the past few years. And in that sense, the fruits of her work, her early contributions in Finnish, Swedish, German and later in English, can be seen now more clearly than ever. It is well-deserved and very good to see how her name appears in numerous books and articles in Germany again, the place where Aila-Leena herself got inspirations from and where she left her first important marks in social work research and education.

References

DGSA - Fachgruppe Klimagerechtigkeit und sozialökologische Transformation in der Sozialen Arbeit. (2023). Zur Relevanz ökologischer Gerechtigkeit für die Menschenrechtsprofession Soziale Arbeit. Impulse für eine Erweiterung ihrer Ethik. https://www.dgsa.de/fileadmin/Dokumente/Fachgruppen/Sozial-oekologische_Transformationen_und_Klimagerechtigkeit_in_der_Sozialen_Arbeit/Positionspapier_FG_Klimagerechtigkeit_2023.pdf

- Matthies, A.-L. (1987). Sozialarbeit und soziale Sicherung in Finnland. 6, 526–539.
- Matthies, A.-L., Peeters, J., Hirvilammi, T., & Stamm, I. (2020a). Ecosocial innovations enabling social work to promote new forms of sustainable economy. *International Journal of Social Welfare*, 29(4), 378–389. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12423>
- Matthies, A.-L., Krings, A., & Stamm, I. (2020b). Research-based knowledge about social work and sustainability. *International Journal of Social Welfare*, 29(4), 297–299. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12462>
- Stamm, I. (2021). *Ökologisch-kritische Soziale Arbeit. Geschichte, aktuelle Positionen und Handlungsfelder*. Barbara Budrich.
- Stamm, I., Ranta-Tyrkkö, S., Matthies, A.-L., & Närhi, K. (2023). Ecosocial work and planetary well-being. In T. Kortetmäki (Ed.), *Interdisciplinary Perspectives on Planetary Well-being*. Routledge.

A COLLECTIVE NARRATIVE

ASTRA early-stage researchers

In this collective narrative, we, 15 Early-Stage Researchers from the ASTRA Project, stand as a testament to the privilege bestowed upon us by Professor Aila-Leena Matthies' vision of ecosocial work, which brought us together from around the world to pursue our respective academic research as PhD candidates on various sustainability-driven topics. Professor Matthies has been a perfect epitome of a leader, supervisor, educator, and friend whose impact has been felt not only on our intellectual journeys but on our very essence. As you embark on this important new chapter in your life after such an illustrious academic career, we also acknowledge that a symbolic baton now falls in our hands to advance the cause of ecosocial transition towards addressing the major societal challenges of social inclusion. From the shared moments of academic enlightenment, tutoring and mentorship to instances of profound personal growth, below are our fondest memories with you.

Atefeh Safarabadi Farahani:

I am thrilled to be part of your friends and to also share my feelings and best wishes with you. My first connection with you dates back to the first day we met in Hotel Alba when you demonstrated your uniqueness. I admire your dedication and professionalism in your work and your concern for the ASTRA project.

For me, the start of ASTRA and the immigration issues, combined with my illness, were extremely difficult, but I always knew that I was not alone, and this was only possible because of the friendship you formed with me as a student. I am grateful that I was in what can be described as a healthy relationship. A power-balanced relationship with constant reminders that we are colleagues.

Thank you for making Finland my home by creating pleasant memories. You spent time with us, cooked Finnish food for us, and accompanied us when you were preoccupied with family matters.

I'd also like to mention the moments you created for my mother in your home. My mother always compliments your personality to everyone. She once told me, "When I saw Aila-Leena, I felt like a burden was lifted from my shoulders; she was very supportive, and I knew you would not be alone." I wish you a very good life alongside your children and grandchildren, for whom I know you care deeply.

Kang Liu:

Even though research has always excited me, I never even dreamed of having you as a supervisor and working on something so transformational for my PhD study. Throughout each stage of the project, you empower me to be creative, encourage me when there are uncertainties, and inspire me when there are obstacles. Despite

heavy responsibilities and various obligations, you are not only approachable and responsive but also understanding, considerate, and attentive to my challenges. I cannot express how much I have benefited from your expertise, experience, and continuous support at every level.

Of course, being an amazing supervisor is just part of what you do. Your long-term dedication to developing and promoting Ecosocial work shows your comprehensive concern for the world and the people who live in it. Taking social work to directly engage with sustainability transition further demonstrates a combination of your foresight, academic courage, and innovation. I still remember the excitement I had when I read about ASTRA for the first time – how can someone actually have these ideas and make them happen? You did, through your passion, persistence, diligence, and leadership.

Beyond your professional excellence, your genuine kindness and consideration for everyone around you shines through. It's a privilege to share the invaluable experience with you and to see you as a friend who laughs, shares, and cares. As one of the lives you've impacted, I know I'll always find strength and inspiration from you in the future. Congratulations on reaching this milestone! I wish you an exciting journey filled with relaxation, adventure, and everything else you love!

Areen Nassar:

Back before I officially joined the ASTRA project, I stumbled upon this YouTube video called "A Radical Sustainability Perspective on the Challenge of Youth Inclusion Faced by Social Work," by Professor Matthies, on World Social Work Day 2018. That presentation sparked curiosity – could I one day work with and learn from such an inspiring figure? Little did I know that dream would become a reality sooner than expected. Our first meeting at the ALBA restaurant feels like just yesterday.

Throughout the ASTRA project, your guidance in doctoral seminars, workshops, and summer schools has been invaluable. Your dedication to our development within the ASTRA project has been unwavering, and your mentorship has played a significant role in shaping my academic and personal growth.

And it's not just about the academic stuff. You made sure we felt right at home in Jyväskylä. Remember that time you invited us over for dinner? Your warmth and hospitality were like a big hug. Then there was that epic blueberry-picking adventure. Those moments perfectly summed up the supportive vibe you created for us – you're like a true "mother figure."

Aila-Leena, as you embark on this new chapter of your life, always remember that your impact extends far beyond the walls of academia. With your guidance and support, you've equipped me and many others with the knowledge, passion, and strength to make the world a better place.

Rebecca Conway:

I remember when doing my Master of Applied Social Work, I was first introduced to the topic of sustainability issues and social work. I stumbled upon 'The eco-social approach in social work' edited by Aila-Leena Matthies, Kati Närhi and Dave Ward

and was so inspired to learn more and put what I was learning into my studies and practice.

When I then heard about the ASTRA Project and recognised your name, I felt so excited to apply. Since the beginning of ASTRA, through our many interactions at workshops, conferences and summer schools, you have continued to inspire me, not only through your passion for the topic, but also through your interest in us as students, our topics, the direction our research has taken and how we will add to ecosocial work in the future.

I am so grateful to you, Aila-Leena, for your decades of work on this crucial topic and for your relentless effort to see the ASTRA Project become a reality. I am also so grateful for the immense opportunity I've been given to explore ecosocial work more deeply, and to do so in a network of inspiring, aspirational and motivated people. Thank you for everything, Aila-Leena!

Jeany Rose Teguihanon:

In early 2022, I began my ASTRA secondment in snowy Jyväskylä, Finland. Coming from a tropical country and having only experienced mild winters abroad, I was both excited and apprehensive – not only about the academic challenges ahead but also about braving the harsh Finnish winter.

During one of our supervision meetings, I confided in Professor Aila-Leena Matthies about my concerns about navigating the icy streets. Despite my efforts to prepare myself, I'd slipped several times, which heightened my anxiety about going outdoors. Later that day, in a gesture that deeply touched my heart, Professor Aila-Leena and her husband brought a pair of snow cleats to my door. This act of kindness transcended mere concern for my physical safety; it gave me a deep sense of belonging and care in a new environment.

For me, Professor Aila-Leena Matthies truly embodies compassion and nurturing. More than just an educator, mentor, and supervisor, she has been a guardian and friend to her students. Her thoughtful gestures, like providing snow cleats, reflect a genuine caring spirit that reaches beyond academic boundaries.

As Professor Aila-Leena steps into her well-deserved retirement, closing the chapter on her dedicated career in eco-social work, I extend heartfelt congratulations and express my deepest gratitude. This new chapter in her life isn't an ending but a continuation of her journey, filled with the promise of joy, relaxation, and the same warmth she has so generously extended to others. Dear Aila-Leena may your retirement be as enriching and inspiring as your career has been to all of us. Your legacy of kindness and unwavering dedication will undoubtedly continue to inspire everyone who has had the privilege to learn from you. Kiitos!

Michael Emru Tadesse:

When I think of Prof. Aila-Leena Matthies, the concept of ecosocial work (the ecosocial approach in social work) immediately springs to mind. This association arises for several reasons.

First, Prof. Aila-Leena Matthies is one of the founders and the principal investigator of the ASTRA research project, which applies sustainability transition research in social work, underlining the interconnectivity of the social, economic, and ecological dimensions of (un)sustainability. This project brings together many different institutions, supervisors, and early-stage researchers (ESRs) of diverse backgrounds to develop ecosocial work and contribute to transdisciplinary sustainability transition research, practice, and policy. I am one of the 15 ESRs benefiting from and contributing to the ASTRA project.

Second, Prof. Aila-Leena Matthies has gifted us her various publications and lectures on ecosocial work. I have been using her publications and lectures, as well as the lessons I learned from the ASTRA project, as a springboard to write about ecosocial work in the context of Africa.

Third, in relation to the second point, I remember Prof. Aila-Leena Matthies for her insightful feedback on the manuscripts I wrote with my ASTRA colleague, James Kutu Obeng, regarding ecosocial work in the context of Africa. Her insightful feedback helped us to improve the quality of our papers and to get them published.

Fourth, I observed that Prof. Aila-Leena Matthies is passionate about and dedicated to social work education, research, and practice. And, she has made a significant contribution to social work by being one of the main developers of the ecosocial approach in social work.

As one of the ESRs in the ASTRA project, I am grateful to Prof. Aila-Leena Matthies for introducing me to ecosocial work through the ASTRA project, her publications, and her lectures; for inspiring me to write and publish papers on ecosocial work; for reading our manuscripts and giving us insightful feedback; and for her contributions to ecosocial work in particular and social work in general.

Eileen Lauster:

Among the 15 ESRs, I was based the farthest from Jyväskylä for the Astra project. My travels from Durham in Northeast England would cross two time zones to attend meetings and training in Finland. Because of the distance, I didn't have as much interaction with Aila-Leena as others. However, I looked forward to meeting her in person in Jyväskylä at our first Work Package meeting in September 2021 and subsequent training meetings since then. Of course, before that, we would have met online.

I found Aila-Leena open to questions and eager to learn about our individual progress. She always seemed committed to us receiving the knowledge and skills needed to complete our PhDs. Above all, however, I will remember her wit and warmth. She was genuinely excited about our research and, as it progressed, encouraged by initial findings and our plans for the future. I feel I have been on a journey guided by Aila-Leena's leadership in first securing the funding and, secondly, seeing us through the experience of learning and discovery.

Congratulations on your retirement, Aila-Leena! I hope you have a restful and satisfied ease in your next phase of life. Thank you for your inspiration and guidance.

Mattia Mansueto:

At this significant moment, I take a moment to write to you, as you prepare to embark on a new chapter of life. Your impact as the coordinator of the ASTRA doctoral programme has been profound and significant, and I feel the need to express my gratitude for the experience I have lived, thanks to you.

Your leadership was not confined to the academic sphere; you have enriched my journey with valuable lessons in humanity and empathy, elements that I now consider fundamental in the field of social work. This doctoral journey has turned out to be not just an academic challenge but also a personal journey of growth and discovery.

My experience in Finland, in particular, has been unforgettable. This country, which I have come to know and love through the various weeks of work, travel, and life, has offered me much more than I could have imagined: a welcoming community, new friendships, and human warmth, even on the coldest days. Your influence has made this journey even more special.

I therefore want to express my sincere thanks. “Kiitos” for sharing your wisdom, for your support, and for making my experience so rich and full. I will carry your teachings and your example with me as I continue on my professional and personal path.

Amy Shackelford:

Aila-Leena is more than a leader, more than a supportive professor. In fact, Aila-Leena is one of those rare and precious people who demonstrates kindness, empathy, and curiosity. As the leader of the ASTRA project, Aila-Leena had great responsibility to run the logistics of the three-year project. While her position could have been more technical, she was open to delving into the relational aspect of working with fifteen PhD students from around the world. This was surely no easy task.

In my case, I can wholeheartedly say that Aila-Leena went above and beyond to help me. When I was at my darkest, she was there for me. She took the time to call me, to check up on me, and to give me the kind of support that helped me know I was not alone. While outside of her official job responsibilities, she showed up for me when I needed her. She truly saved me. She worked the kind of magic a person with great determination, a person who understands how to use their position of power for good, to help me transfer universities and finally settle into a place of safety and support. Without this, I can confidently say I would have left academia altogether.

It was Aila-Leena’s magic, her resolve in protecting me, that opened so many opportunities for me to grow personally and professionally. She took a chance on me, and it gave me my motivation back, my passion for social work back, and my inherent optimistic view of the world back. Because of Aila-Leena, I was able to return to myself and cultivate a whole and beautiful life. And she has been an integral part of this beautiful life of mine. What a gift, to be able to work closely with Aila-Leena, to learn from her, and share with her in our common human experiences of life and love and joy and grief. We call this our chosen family – the

people who come into your life right when you need them and change it forever. Aila-Leena is one of these people for me. Outside of her incredible successes as an academic, an accomplished writer and teacher, I believe she is demonstrating how to be successful in life. She has a beautiful family, a global network, and through all this success she remains humble and open to learning from younger generations. These are the qualities all leaders should possess. Her impact is immeasurable, but she has absolutely changed many lives.

Dearest Aila-Leena, thank you for changing my life, for taking care of me when I needed you, and for showing me how much goodness there can be in the world. I am beyond grateful to you and promise to make you proud. You have shown me the kind of love that I will never forget and promise to pass on to others.

Miroslav Budimir:

Dear Aila-Leena, thank you for being such a nice person as a leader of the ASTRA project. I can hardly imagine a nicer person in such a demanding and responsible position. Whenever we had any problem or question on this sometimes complicated and stressful journey, you were always at our service working in our best interest as a friend and a comrade while fulfilling your supervisory and managerial duties. This experience alone massively relieved us of the stress that naturally goes with the work on a project that involves so many different people and procedures. We felt you as a caring mother. For the first time in my life, I have been allowed and encouraged to address a university professor directly with her first name without mentioning a title. In our communication you were always simple, sincere and natural without the slightest trace of professional or personal vanity. Having known that you are fully accomplished scholar highly regarded in the Finnish and international social work academia, this simplicity of yours only increased my respect to you. Thank you again, Aila-Leena, for everything you have done for us. I wish you all the best in your future life.

Svenja Fischbach:

First of all, congratulations on your retirement! Probably incredible for you, isn't it? We, Early-Stage-Researchers from the ASTRA programme, have really only seen a tiny part of your career, which is now also a kind of finale of your professional career. We can only guess what you have achieved and accomplished in your life and career...

I don't think you realise how much of an impact you have had on so many lives. With this project alone, you have had a significant impact on at least 15 life courses. Wherever we end up and whatever we do with the PhD (or without it), we have had three/four years full of new experiences, friendships, insights and new skills; years that we will never forget and that have shaped us so much that we can't even fully realise it yet. Personally, I waited five years for the chance to do a doctorate in social work, and thanks to you, it came true! I realised from the beginning what this project meant for us and I was and am fully aware that this is my 'once in a lifetime opportunity'.

I also asked myself from the outset: who is this woman who has so much strength and stamina to develop her core topic of 'eco-social work' in a huge EU-funded doctoral programme and at the same time enable 15 (!) social workers to do a doctorate? That seemed incredible to me... I got to know a friendly, approachable, caring and down-to-earth person with a good heart. A rarity in the academic landscape!

During those three ASTRA years, there was one particularly pivotal moment... I think you know what I am talking about... With your actions, you managed to make many people realise that there is still such a thing as justice in the world! I am still extremely impressed and grateful for your efforts! Sincerely and with a final thank you, I say goodbye to you!

Ioannis Perifanos:

Very happy but overwhelmed, I accepted the offer to be part of the ASTRA journey, knowing only a little and imagining even less about the positive influence of Aila-Leena in my new academic adventure. Because of her, I was introduced to two fascinating worlds, one of the Social Work discipline, and the other of the country of Finland, both things that I never thought I would fall in love with.

Aila-Leena, I admire your professional ethos and will always be grateful for the opportunities you gave me to pursue my dream as a researcher. You are always ready to learn something new, even from people with far less expertise than yours, and I believe this is a critical trait of a successful researcher.

It was a privilege to let me be part of your socio-academic circle. The people who know you around Europe opened their doors and showed me respect when they heard your name. Your devotion and work ethic are a bright example for all of us. You have set the barrier high, and we must constantly overcome ourselves only to approach it. The unique balance of academic and personal success will always inspire your students (I very much consider myself one of those), reminding us that everything is possible with hard work and passion. We will use this as a guide to move the paths you opened forward.

Athina Moroglou:

Reflecting on the past three years of our collective journey in ASTRA, I am filled with gratitude for the opportunity to be part of this team of remarkable researchers, who are not only dedicated to their work, but also truly inspiring and passionate individuals. Aila-Leena, your commitment to employing cutting-edge, interdisciplinary approaches in Social Work research and practice has enabled us, originating from diverse corners of the globe, to come together under a shared mission: to advocate for and advance sustainable transition, leaving no one behind.

Although my background in Architecture and Urbanism might have initially made me feel divergent, your inclusive approach and trust along the years allowed me to contribute in meaningful ways, expanding my horizons and fostering a deeper appreciation for the interconnectedness of our disciplines. Now, thanks to

the unique experience of ASTRA, your guidance and the valuable lessons from my colleagues and friends, I can tentatively call myself a social worker as well.

As you embark on this new chapter of your life, I want to send you my warmest wishes and a big thank you for all your support. Your dedication to weaving an eco-social approach to Social Work will keep inspiring the younger generation of researchers and practitioners.

James Kutu Obeng:

Dear Aila-Leena, it fills me with great pleasure that you became my doctoral research supervisor in the emerging area of ecosocial work research where I am building a professional career. I could not have asked for a more qualified supervisor than you, considering your experience in social work research and education and your immense contribution to developing and expanding ecological perspectives in social work.

Throughout this PhD journey with you, you have demonstrated absolute humanness – the Ubuntu spirit! You have shown deep care and concern for my wellbeing, demonstrated respect for my independent thought, motivated and afforded me the conducive space to do my research. Your intelligent and critical yet constructive feedback on my academic works ranks as one of the best academic guidance I have received in my academic journey. You have won a lifetime student who will continue to consult you even after this phase of doctoral training for comments. Not only have you been immense in my PhD work, but you have also shown interest in life after PhD by providing useful and strategic information on labor union, future funding opportunities, and already asking about post-doc opportunities. These are true reflections of the sustainability values and social work principles you have espoused in your many years of teaching and research. Aila-Leena, the ecosocial work champion! Your impact will last!

It is my hope that this beautiful ASTRA network that you and others created grows in solidarity and knowledge to help address the major societal challenges of social inclusion. May you enjoy your retirement in good health; spend time with your family and loved ones and do all the beautiful things that your busy academic schedule limited you from doing.

Shailendra Rai:

Thank you very much and enjoy your retirement!

LOPPUSANAT

PULLANTUOKSUINEN TERVEHDYS AISKILLE

Sanna Särkilä

Minulla on ollut ilo työskennellä kanssasi vuodesta 2007. Olen tehnyt kanssasi hyvin käytännönläheistä työtä yliopistokeskuksen sosiaalityön maisteriopintojen ja opiskelijoiden eteen sekä tutkintojen saavuttamiseksi - joskus kädet kynnärpäitä myöten taikinassa. Voisi sanoa, että olemme tehneet sitä tuttua ja turvallista yliopiston peruspullaa. Sinä olet ollut aina valmis ennakkoluulottomasti lisäämään sekaan uusia mausteita ja kokeilemaan uudenlaisia valmistustapoja. Kiitos työtoveruudeksi sekä arvokkaasta panoksestasi Kokkolan yliopistokeskuksen sosiaalityö opinnoille. Sinun kädenjälkesi näkyy vahvasti niin opintojen vetovoimaisuudessa kuin innostavassa työilmapiirissä. Näillä eväillä on hyvä jatkaa matkaa!

Tämän solmupullan ohjeen myötä haluan toivottaa sinulle makoisia ja kaikin puolin mukavia eläkepäiviä.

Vegaaniset solmupullat (12 kappaletta)

Ainekset:

2 1/2 dl kaurajuomaa
 25 g (1/2 pkt) tuorehiivaa
 3/4 dl sokeria
 1/2 tl suolaa
 2 tl kardemummaa
 6-7 dl vehnä jauhoja tai gluteenittomia jauhoja
 75 g leivontamargariinia (maidotonta)

Kanelitäyte:

75 g leivontamargariinia (maidotonta)
 3/4 dl fariinisokeria
 2 tl kanelia

Lisäksi:

vuoka 12:lle muffinsille
 1 tl leivontamargariinia (maidotonta)
 1/4 dl kaurajuomaa
 tomusokeria

Valmistus:

Liuota hiiva kädenlämpöiseen kaurajuomaan. Lisää sokeri, suola ja kardemumma. Alusta jauhot taikinaan vähitellen. Vaivaa, kunnes taikina alkaa irrota kulhon reunoista. Lisää huoneenlämpöinen rasva vaivaamisen loppupuolella. Kohota taikina peitettynä kaksinkertaiseksi, noin 30 minuuttia.

Voitele muffinivuoan syvennykset margariinilla. Kauli taikina 35 x 45 cm:n levyksi. Levitä kanelitäyte levyille. Taittele levy pituussuunnassa kolminkerroin.

Leikkaa levy noin 3–4 cm leveiksi suikaleiksi. Leikkaa kuhunkin suikaleeseen kolme säiettä letitystä varten, jätä ylhäältä sentin verran kiinni. Letitä säikeet.

Kääri pullat rullalle ja aseta voideltuun muffinivuokaan saumakohta alaspäin. Kohota peitettynä noin 30 minuuttia. Voitele pullat kaurajuomalla ja paista 225-asteisessa uunissa noin 12–15 minuuttia. Irrota hieman jäähtyneet pullat vuoasta ja anna jäähtyä leivinliinan alla. Viimeistele pullat tomosokerilla.

AISKIN TUTKIMUSMATKA (MELODIA "MENOLIPPU")

Marja Paananen

Projektia haen
 projektia haen
 projektia haen
 projektia haen
 projektia haen

Mulla oiva idea on.
 Katson käytäntöön ja tutkittavaa nään,
 Aivot raksuttaa, enkä esteitä nyt mä nään
 Yhteys sote-puoleen on
 Suunnitelman jätti, sen menestyvän tiesi
 Ympäriille koosti, ryhmän kätevä
 Hällä oiva tutkimusaihe on

Aivan mahtavaa, kun tutkia saa
 Entisestä oppia voi
 Mä rahoitusta jään odottamaan
 Ja sen mä saan

TIPS ta-daa,
 Kampa hola
 MoRa o'la
 Tasos vola
 AikuMetod a-haa
 Meillä tutkimusta on

Katson taaksepäin vain muistot sinne jää
 Yhteisö tää, monta tarinaa nyt mä nään
 Mulla verkosto ympärillä on
 Mulla verkosto ympärillä on

En tutkimatta voi mä ymmärtää,
 ilmiöitä selittää
 On aivan sama mitä tutkinkin
 Se antoisaa on

Tutkiin lähden,
 Tutkiin lähden,
 Tutkiin lähden,
 Tutkiin lähden
 Tutkiin lähden
 Mulla rahoitus on

Katson eteenpäin ja vapautta nään
Vuodet tulevat, uutta tuoda saa
Mulla kohta eläkepäivät on
Mulla kohta eläkepäivät on
Mulla kohta eläkepäivät on
Mulla kohta eläkepäivät on

AILA-LEENA KOHTI ”KOLMATTAA ELÄMÄÄ”

Sirkka Alho

Professori Aila-Leena Matthies on jäämässä virallisesta työelämästä ansaittua ”kolmatta elämää” viettämään ja siksi on hauska ja haikeakin muistella yhteisen historian tapahtumia. Pohdin alkuun, mitä kolmannella elämällä tai iällä yleensä tarkoitetaan?

Ja muistelen erityisesti, mistä yhteinen 17 vuoden työpolkumme alkoi? Itsekin olen piakkoin samassa tilanteessa, kun työelämän pakolliset vastuut jäävät taakse ja voi Haarnia (2010) siteeraten asettua vapaasti tekemään, osallistumaan tai olemaan tekemättä tai osallistumatta, jos siltä tuntuu. Siksi aluksi pohdintoja kiinnostavasta ”kolmannesta elämästä”, jota käytän mieluummin kuin ”kolmatta ikää”, jota usein käytetään vaiheesta, kun työelämästä siirrytään eläkkeelle. Osa meistä tässä elämänvaiheessa toimii yrittäjinä, keikkatyössä, järjestötoiminnassa tai erilaisissa yhteiskunnallisissa luottamustehtävissä. Jotkut pohtivat elämää ehkä kirjoittaen, ottaen kantaa maailman menoon kaiken elämäkokemuksensa ja oppineisuutensa kautta, mitä on kertynyt. Jatkuvaa oppimista unohtamatta voi hankkia osaamista, tietoa ja taitoa, mikä antaa mielekkyyttä tässäkin elämänvaiheessa. Mielekkyyks voi syntyä myös lastenlasten kautta heidän kanssaan rinnalla kulkijana. Karistoa (2005) soveltaen se ei kuitenkaan tarkoita vaihetta, jolloin elämä olisi sosiaalisista rakenteista ja voimista piittaamattomuutta leikittelyä, vapaata kelluntaa valinta-avaruudessa. Puheenvuoroni lopuksi ehdotan erästä ajan kuluttamisen tapaa, jonka uskon Aiskille niin hyvin sopivan.

Yhteinen työpolkumme alkoi puhelinsoitosta, jonka sain työskennellessäni kasvatus- ja perheneuvolassa. Muistaakseni puhelu tuli keskuksen kautta ja minulle käytiin supattamassa, että joku professori soittaa. Aila-Leena oli kuullut yhteiseltä tutultamme, että lähialueella on joku sosiaalityön jatko-opintoja suorittava henkilö ja heillä oli auki yliopistonopettajan määräaikainen tehtävä. Itse jäin aika sanattomaksi, mutta onneksi Aila-Leena hoiti hyvin asiansa ja niinpä laitoin 2007 loppuvuodesta hakemukseni vetämään. Sain kutsun haastatteluun parin muun hakijan kanssa. Mikko Viitasalo toimi tuolloin yliopistokeskuksen johtajana, hän oli mukana yliopistonopettaja Tuomo Kokkosen ja Aila-Leenan kanssa haastattelemassa hakijoita. Sitten aika pian sain puhelinsoiton, että olen tullut valituksi, mikä oli toisaalta hämmäntävää, mutta ensimmäiselle vuodelle sain virkavapaata ja tutustuin rauhasa uusiin tehtäviin. Kaiken kruunasi postikortti, joka sain silloiselta tiimiltä. Siinä oli ihanasti kuvattu naisia kahvihetkellä, jalat toiselle tuolille rennosti nostettuina, auringosta nauttien. Tiimi oli pieni ja paikkaan solahtaminen tuntui luontevalta. Silloin myös proffalla oli aikaa perehdyttää tehtäviin. Luennoitiin yhdessä, ohjattiin graduryhmiä ja matkustettiin koko tiimin voimin konferensseissa. Yhteisopetus oli mielekäs tapa ajaa uusi työntekijä sisään tehtäviinsä. Ja kivoja kahvitteilitakin ehdittiin tiiminä nauttia. Kiitos vielä ennen kaikkea Aiskille työtoveruudesta ja siitä, että silloin aikoinaan pyysit hakemuksen tekemään. Olet ollut hyvä tsemppari näinä

vuosina ja pitänyt Kokkolassa sosiaalityön maisteriopetuksen puolia hyvin ja se näkyy myös tuloksissa, tutkimuksesta puhumattakaan. Kiitos Sinusta!

Jotta kolmannessa elämänvaiheessa ei tulisi aika pitkäksi, niin tässä on kiva ohje kauluri huppuun ja puikot kilisemään vaikka tämän ohjeen myötä:

Huppukauluri

2034–2 Viking Alpaca Bris

Lanka: Viking Alpaca Bris (60 % baby-alkakka, 11 % merinovilla, 29 % nylon, 50 g = 150 m)

Menekki: 2 kerää

Puikot: pyöröpuikot 5 ja 6 mm, apupuikko päättelyä varten

Neuletiheys: 15 s sileää neuletta paksummilla puikoilla = 10 cm. Huom! Tarkista tiheys huolellisesti. Jos neulat liian tiukkaa, vaihda paksumpiin puikkoihin. Jos neulat liian löysää, vaihda ohuempiin puikkoihin.

Takakappale

Luo ohuemmilla puikoilla 70 s ja neulo edestakaisin 2 o, 2 n -joustinneuletta. Neulottuasi 5 cm, vaihda paksumpiin puikkoihin ja jatka joustinneuletta, kunnes työn korkeus on n. 16 cm. Jätä s:t odottamaan.

Etukappale

Neulo kuten takakappale.

Aseta taka- ja etukappale päällekkäin oikeat puolet vastakkain niin, että kummankin kappaleen silmukat ovat omalla puikollaan. Tee olkaa varten kolmen puikon päättely: neulo apupuikon avulla 2 o yhteen (1 s kummastakin kappaleesta), toista, ja vedä oikealla puikolla oleva ensin neulottu s viimeksi neulottu s:n yli. Jatka päättelyä tähän tapaan, kunnes kummastakin kappaleesta on päätetty 19 s. Päätele toinen olka samoin.

Kummassakin kappaleessa on nyt jäljellä keskimmäiset 32 s = yhteensä 64 s. Laita merkki kumpaankin sivuun sekä keskelle eteen ja taakse. Jatka lopuilla silmukoilla suljettuna neuleena joustinneuletta n. 6 cm. Jaa työ sitten keskeltä edestä ja neulo huppu edestakaisin sileänä neuleena.

Huppu

Lisää ensimmäisellä oikean puolen kerroksella seuraavasti (tee lisäys neulomalla sama silmukka oikein ensin etureunastaan ja sitten takareunastaan): lisää ensimmäisessä silmukassa 1 s, neulo *2 o, lisäys*, toista *-* vielä 3 kertaa, neulo 3 o. Olet nyt sivumerkin kohdalla. Tee nyt lisäys jokaisen seuraavan 32 s:n kohdalla (eli toiseen sivumerkkiin asti). Neulo merkin jälkeen *2 o, lisäys* yhteensä 5 kertaa ja neulo viimeinen s oikein. Olet nyt keskellä edessä ja työssä on 106 s. Käänny ja neulo nurjan puolen krs nurin.

Jatka neuloen edestakaisin sileää neuletta ja aloita samalla lisäykset keskellä takana: lisää 1 s keskitakamerkin molemmin puolin, ensin joka 2. krs:lla 2 kertaa, ja sitten joka 4. krs:lla 3 kertaa. Työssä on nyt 116 s. Jatka sen jälkeen sileää neuletta edestakaisin.

Kun sileän neuleen korkeus on n. 25 cm, kavenna keskitakamerkin molemmin puolin 1 s, ensin joka 4. krs:lla 3 kertaa ja sitten joka 2. krs:lla 2 kertaa.

Jaa työ loppuksi keskitakamerkin kohdalta, taita työ kaksin kerroin oikeat puolet vastakkain ja yhdistä sauma kolmen puikon päättelyllä tai ompele silmukoita jäljittellen. Päättelä langanpää.

Ohje: Viking Garn / Turid Stapnes

Kirjallisuus

Haarni, Ilka (2010) Kolmaselämä. Aktiiviset eläkeläiset kaupungissa. Gaudeamus.
Antti, Karisto (2005) Suuret ikäluokat. Vastapaino.

KIITÄ ITSEÄSI

Anu-Riina Svenlin

Aila-Leena, olet tehnyt vaikuttavan ja pitkän uran sosiaalityössä, sosiaalityön tutkimuksessa ja koulutuksessa järjestökenttää unohtamatta. Sinun jalan- ja kädenjälkesi löytyy monesta hankkeesta, tutkimusjulkaisusta ja kirjasta.

Haluaisin seuraavaksi kertoa, mistä kaikesta voit kiittää itseäsi pitkän työuran vaihtuessa eläkepäiviksi ja professorin tittelin saadessa rinnalleen kauniin sanan emerita. Se tarkoittaa sitä, että olet arvostettu yliopistoyhteisön jäsen.

Kiitä itseäsi siitä, että kohtaat ja näet kaikki ihmiset, joiden kanssa olet tekemisissä.

Keskustelet yhtä suurella intohimolla ja innokkuudella niin opiskelijoiden, sosiaalityön asiakkaiden kuin professorikollegoiden kanssa. Näet ihmiset ympärilläsi. Halaat ihmisiä. Hymyilet. Välität. Jopa silloin, kun olisit kenties itse tarvinnut halausta enemmän kuin joku muu.

Kiitä itseäsi siitä, että olet periksiantamaton.

Ilman sitä monikaan väitöskirja ei olisi valmistunut, moni tutkimushanke olisi jäänyt hakematta ja saamatta. Ilman sitä Chydiksen sosiaalityön yksikkö olisi saatanut hiljaa hiipua ja sen tarina päättyä.

Kiitä itseäsi siitä, että olet jaksanut kaiken muun ohella pitää sosiaalityön lippua korkealla yhteiskunnallisessa keskustelussa ja nostaa esiin tärkeäksi katsomiasi teemoja.

Olet monelle sosiaalityöntekijälle ja tutkijalle tärkeä esikuva siitä, miten asioihin voidaan vaikuttaa ja miten epäkohtiin voidaan puuttua. Sinä olet käärinyt hihat, kun muut vielä miettivät, tohtiskohan sitä.

Kiitä kehoasi siitä, että se on jaksanut istumista autossa, lentokoneessa, junassa, Teamsissa.

Olet voimainen ilman punttisalia. Sinulla on aina takataskussa ekstrakikkoja, joilla paranee selkä tai siili kurkussa. Nyt voit hyvällä omalla tunnolla kiittää kehoasi joka päivä käymällä metsäkylvyssä, hierojalla, kuokkimalla kasvimaata, leikkimällä lastenlasten kanssa ja venyttelemällä käsiä kohti kattoa.

Kiitä itseäsi.

Lämmitä sauna.

Kutsu ystäviä kylään, nuoria ja vanhoja.

Lue kirjaa. Älä kirjoita kirjaa.

Nojaa taaksepäin, mutta katsele eteenpäin pohtien, mitä kivaa seuraavaksi voisit tehdä.

Soita joskus mulle. Saatan tarvita mentoria.

Kiitos kaikesta tuesta ja kannustuksesta vuosien varrelle. You are one of a kind.

LUONNONVALOA LAULU NUOTISTOLLA JA JOHDANTOSANAT

Kari Ilmonen

Johdanto Kari Ilmosen lauluun

Kun minulta pyydettiin artikkelia Aila-Leenan juhlakirjaan, tajusin aika pian, ettei minulla eläkeläisellä enää riitä kipinää eikä motivaatiota tieteellissävytteisen kirjoituksen laatimiseen. Eikä sen paremmin kokemusaineistoa Aila-Leenan tiimimuis-teloihinkaan, sillä olin vuosien varrella sosiaalityön maisterikoulutuksen tiimityös-kentelyssä aika vähän mukana johtuen työtehtävieni monialaisuudesta. Sitten vä-lähti, että voisin tarjota jotain aivan muuta – nimittäin itse tekemääni musiikkia, joka on eläköitymiseni myötä saanut aivan uutta puhtia kiitos loistavien kanssa-muusikoiden. Omistan keväällä 2022 digikanavilla julkaistun kappaleen *Luonnonva-loa* ihailmalleni professorille, Aila-Leenalle, koska arvelen hänen käyttävän eläköi-tymisensä myötä yhä enemmän aikaa luonnon tarkkailuun ja musiikin kuunteluun. Kappaleen nuotinnosta ei tarvitse tuijotella loputtomiin, ellei halua kokeilla soittaa sitä vaikkapa kitaralla tai pianolla – ja toki laulaa lurittaa! Joka tapauksessa ensi hä-tään voi kappaletta kuunnella YouTubesta tai Spotifysta. Valoisia ja elämyksellisiä eläkevuosia Aila-Leenalle!

Luonnonvaloa

Säv. & san. Kari Ilmonen
Nuottigrafikka by Cake

1. Tai - vaal - la kur - ki - a, au - ro - jen yö__ Min - ne huo - mi - nen vie__

5 Liek - ke - jä puis - sa, täh - ti - en vyö Aa - mul - la su - mui - nen tie__ HUU - dois - sa hie - man

10 i - kä vää__ Mut len - to on hor - ju - ma ton__ Kat - se - len tä - tä näy - tel mää.

15 Pi - mey - te - ni pois - sa on Niin__ kau - an kuin va - lot saa__

21 Syt - ty - ä sil - miin a - voi miin__ Niin__ kau - an kuin va - lot saa__

28 Syt - ty - ä mei - dän sy - dä miin__ ki - pei - siin__ Mi - ten niin?__

34 *Flute solo*

40

2. Kauriin askel keveä on
Metsä on hiljainen
Silmien loiste peloton
Vaik syksy on vaarallinen
Ihminen joskus säikäyttää
Mut kauris on koskematon
Katselen tätä näytelmää
Pimeyteni poissa on

Kerto: Niin kauan kuin valot saa
Syttyä silmiin avoimiin
Niin kauan kuin valot saa
Syttyä meidän sydämiin, kipeisiin
Miten niin?

<https://open.spotify.com/track/4broSjjFRecg4jB1y6yEpm?si=96f5b73c39774d3d>
https://www.youtube.com/watch?v=9J0vwdGW3_I

KIRJOITTAJAT/AUTHORS

Aittola Marko Alatalo Johanna	Johtaja, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius Tutkijasosiaalityöntekijä, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Alho Sirkka	Yliopistonlehtori, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Budimir Miroslav Conway Rebecca Elsen Susanne	Early-Stage Researcher, ASTRA-project Early-Stage Researcher, ASTRA-project Professor for social science (emeritus), Free University of Bozen-Bolzano
Fischbach Svenja Hackett Simon, Harju-Luukkainen Heidi Heikkilä Marja Ilmonen Kari Jokela Anne Julkunen Ilse Karjalainen Sirpa	Early-Stage Researcher, ASTRA-project Professor, University of Durham Professori, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius Huoltaja-säätiön hallituksen puheenjohtaja Runoilija, lauluntekijä ja muusikko Hallintojohtaja, Kokkolan seurakuntayhtymä Professori, Helsingin yliopisto Yliopistonopettaja, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Kattilakoski Mari	Yliopistotutkija, Itä-Suomen yliopisto / Karjalan tutkimuslaitos
Kauer Thomas Kivipelto Minna Kokkonen Tuomo Kriings Amy Kuorikoski Tuija	Dr., Magdeburg Työelämäprofessori, Jyväskylän yliopisto Yliopistotutkija, Jyväskylän yliopisto Associate Professor, Ohio State University Yliopistonopettaja, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Lassi Ulla Lauster Eileen Leskosek Vesna Liu Kang,	Professori, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius Early-Stage Researcher, ASTRA-project Professor, University of Ljubljana Early-Stage Researcher/Doctoral Researcher, Astra- project, University of Jyväskylä
Mansuete Mattia Metteri Anna	Early-Stage Researcher, ASTRA-project Sosiaalityön yliopistonlehtori emerita, Tampereen yliopisto
Moroglou Athina Mäntysaari Mikko Nassar Areen	Early-Stage Researcher, ASTRA-project Professori, Emeritus, Jyväskylän yliopisto Early-Stage Researcher/Doctoral Researcher, Astra- project, University of Jyväskylä
Nevasaari Sirpa Nieminen Jiri	Toiminnanjohtaja, Kosti ry Yliopistonopettaja, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius

Nylund Marianne	Lehtori, Diakonia-ammattikorkeakoulu
Närhi Kati	Professori, Jyväskylän yliopisto
Obeng James Kutu	Early-Stage Researcher/Doctoral Researcher, Astra-project, University of Jyväskylä
Oikarinen-Nybacka Tarja	Sosiaalijohtaja, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Paananen Marja	Sosiaalihuollon integraatiopäällikkö, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Panic Gorana	Doctoral researcher, University of Jyväskylä
Peeters Jef	Centre for Sociological Research, KU Leuven
Perifanos Ioannis	Early-Stage Researcher, ASTRA-project
Perttula Rauno	Sosiaalityöntekijä (eläkkeellä), Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Qingyun Fan (Sini)	Doctoral researcher, University of Jyväskylä
Rai Shailendra	Early-Stage Researcher/Doctoral Researcher, Astra-project, University of Jyväskylä
Rantamäki Niina	Tutkimuskoordinaattori, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Rautajoki Arto	Kehitysjohdaja, Pohjanmaan maakuntien sosiaalialan osaamiskeskus
Risikko Tanja	Vararehtori, Vaasan yliopisto
Roivainen Irene	Sosiaalineuvos
Safarabadi Farahani Atefeh	Early-Stage Researcher/Doctoral Researcher, Astra-project, University of Jyväskylä
Shackelford Amy	Early-Stage Researcher/Doctoral Researcher, Astra-project, University of Jyväskylä
Stamm Ingo	Professor for sustainability and social work, FH Münster
Svenlin Anu-Riina	Yliopistonlehtori, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Särkilä Sanna	Koulutussuunnittelija, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Tadesse Michael Emru	Early-Stage Researcher, ASTRA-project
Teguihanon Jeany Rose	Early-Stage Researcher, ASTRA-project
Tuorila Tuija	Kehittämispäällikkö, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue
Turtiainen Kati	Professori, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Turunen Päivi	Assistant Professor, University of Gävle
Viitasalo Katri	Yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto
Viitasalo Mikko	Emeritusjohtaja, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Vuolukka Kaisa	Yliopistonopettaja, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Välimaa Mira	Yliopistonopettaja, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Wang Ziyu	Assistant professor, Renmin University of China